

การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัต
ในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อ
เตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

นางสาวนุศรินทร์ สิริปัญญาธร

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

RESEARCH AND DEVELOPMENT OF A CURRICULUM BASED ON
THE ECOLOGICAL AND DYNAMIC MODEL OF TRANSITION TO ENHANCE
SOCIAL SKILLS OF CHILDREN PREPARING FOR FIRST GRADE

Miss Busarin Siripunyathorn

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Curriculum and Instruction

Department of Curriculum, Instruction and Education Technology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2010

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตร
ในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็ก
เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

โดย

นางสาวนุศรินทร์ สิริปัญญาธร

สาขาวิชา

หลักสูตรและการสอน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.ลำลี ทองธิว

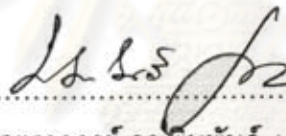
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

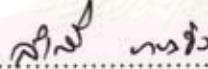
อาจารย์ ดร.ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์

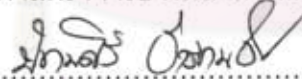
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นักศึกษานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุษฎุบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสิ)

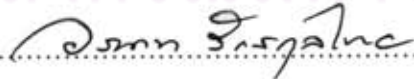
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพันธ์ เดชะคุปต์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.ลำลี ทองธิว)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(อาจารย์ ดร.ปัทมศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเผ่า)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร.วรนาท รักสกุลไทย)

บุศรินทร์ สิริปัญญาธร : การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็ก เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.

(RESEARCH AND DEVELOPMENT OF A CURRICULUM BASED ON THE ECOLOGICAL AND DYNAMIC MODEL OF TRANSITION TO ENHANCE SOCIAL SKILLS OF CHILDREN PREPARING FOR FIRST GRADE) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร.ลำลี ทองธวัช, อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม : ดร.ปัทมศิริ ธีรานุกษ์ จารุชัยนิวัฒน์, 256 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาและประเมินคุณภาพของหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรประกอบด้วย 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตร โดยการศึกษาข้อมูลพื้นฐานบริบทของโรงเรียนประถมศึกษา 6 โรงเรียน ในจังหวัดราชบุรีที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์ความสัมพันธ์ของคนในสังคมจังหวัดราชบุรี โดยเฉพาะกลุ่มครู ผู้ปกครองและกลุ่มเด็กอนุบาล เพื่อใช้ในการร่างหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่จำเป็นของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระยะที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรโดยใช้รูปแบบการวิจัย A-B-A design กับเด็กที่จบชั้นอนุบาลปีที่ 2 ของโรงเรียนอนุบาลราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี จำนวน 10 คน เป็นระยะเวลา 15 สัปดาห์ แล้วนำมาประเมินผลปรับปรุงหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์บนฐานข้อมูลที่ได้จากการทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ (Repeated-measures ANOVA) ทดสอบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของบอนเฟอร์รอนี (Bonferroni) การนำเสนอข้อมูลเชิงปริมาณในรูปแบบของตาราง กราฟ และการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคม โดยมีแนวการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เพื่อน ครู และผู้ปกครอง องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระสำคัญ ระยะเวลาการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ และการวัดและประเมินผล โดยมีสาระสำคัญ 3 สาระ ได้แก่ เรื่องความร่วมมือ เรื่องการควบคุมตนเอง และเรื่องการรักษาสิทธิ์ หัวข้อเรื่อง 9 เรื่อง ระยะเวลา 9 สัปดาห์ ละ 4 วัน การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู 2) ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน 3) ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง
2. หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงเป็นหลักสูตรที่มีคุณภาพ เนื่องจากการทดลองใช้หลักสูตรแล้ว พบว่า 1) เด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง และการรักษาสิทธิ์ สูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 2) เด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีแนวโน้มของทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน สูงขึ้นในระยะทดลอง แต่มีแนวโน้มของทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ลดลงในระยะติดตามผล

ภาควิชา หลักสูตร การสอนและเทคโนโลยีการศึกษา.....ลายมือชื่อ นิสิต.....
 สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....
 ปีการศึกษา 2553.....ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม.....

KEYWORDS : TRANSITION CURRICULUM / THE ECOLOGICAL AND DYNAMIC MODEL OF TRANSITION / SOCIAL SKILLS / CURRICULUM DEVELOPMENT/CHILDREN PREPARING / ELEMENTARY EDUCATION

BUSARIN SIRIPUNYATHORN : RESEARCH AND DEVELOPMENT OF A CURRICULUM BASED ON THE ECOLOGICAL AND DYNAMIC MODEL OF TRANSITION TO ENHANCE SOCIAL SKILLS OF CHILDREN PREPARING FOR FIRST GRADE. ADVISOR: ASSOC. PROF. SUMLEE THONGTHEW, Ph.D., CO-ADVISOR: PATTAMASIRI TEERANURAK JARUCHAINIWAT, Ph.D., 256 pp.

The research aims to develop a curriculum based on the Ecological and Dynamic Model of Transition and to evaluate the efficiency of the curriculum. The research and development of the curriculum has been done through the 2 stages; 1) developing the curriculum in order to research fundamental data on essential social skills for first graders in purposively selected 6 elementary schools in Ratchaburi Province, together with the specific socio-cultural context of community people and drafting a curriculum base on the Ecological and Dynamic Model of Transition to enhance three essential social skills for kindergarten children moving on to first grade; 2) implementing the curriculum utilizing the A-B-A design, with 10 kindergarten children moving on to first grade, in Anuban ratchaburi school, muang district, Ratchaburi province, for the duration of 15 weeks, then revising the curriculum using the data obtained from the evaluation. The research instruments for collecting data was social skills evaluation and observation form. The data were statistically analyzed by mean, standard deviation, repeated-measures ANOVA, and Post Hoc comparison produces, namely Bonferroni. The data were presented in quantitative manner including tables and graphs, and descriptive explanation.

Research findings are as the followings:

1. The curriculum based on the Ecological and Dynamic Model of Transition was counted on the provision of experiences for child-centered. Peers, teachers, and parents were essential for developing social relationships between children and environment. The curriculum was consisted of 7 components: principle, objection, learning standards, learning content, learning period, the provision of learning experience, assessment and evaluation. The content of the 3 parts: cooperation, self-control, and assertion and 9 learning title for 9 weeks, 4 day a week. The provision of learning based on the Ecological and Dynamic Model of Transition to enhance social skills were 3 steps to support relationships between: 1) children and teachers; 2) children and peers; and 3) child and parents.

2. The curriculum based on the Ecological and Dynamic Model of Transition was an efficient curriculum. The evaluation's result of the curriculum after the implementation showed that; 2.1) the kindergarten children social skills in terms of cooperation, self-control, and assertion have been improved statistically significance at .001 level; 2.2) the kindergarten children's three social skills have shown to be inclined during the experimental stage, but be declined during the follow up period.

Department : Curriculum, Instruction and Educational Technology

Student's signature

Busarin Siripun

Field of Study : Curriculum and Instruction

Advisor's signature

Sumlee Thongthaw

Academic Year : 2010

Co-advisor's signature

Pattani Thak J.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงอย่างดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร.สำลี ทองธิว อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เป็นผู้จุดประกายความคิดในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ และ ดร.ปัทมาศิริ ธีรานุรักษ์ จารุชัยนิวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ซึ่งทั้งสองท่านได้กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ช่วยเหลือ และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดีมาโดยตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความเมตตากรุณาเป็นอย่างยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.วิภาวรรณ วงษ์สุวรรณ คงเฝ้า ดร.วรรณาท รักสกุลไทย กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ได้ตรวจสอบ และให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้การทำวิทยานิพนธ์มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้กรุณาตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำในการวิจัยและเครื่องมือในการทำวิจัยครั้งนี้ ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง โดยเฉพาะครูปิยะรัตน์ โลดโดด ผู้ช่วยผู้วิจัยและขอบคุณนักเรียนโรงเรียนอนุบาลราชบุรี ที่ให้การสนับสนุนและความร่วมมือเป็นอย่างดีในการดำเนินการวิจัย ขอขอบพระคุณผู้บริหารและ คณะครูโรงเรียนทั้ง 5 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ที่ได้ให้ความร่วมมือในการเก็บข้อมูลพื้นฐานในการดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรในครั้งนี้

เหนือสิ่งอื่นใดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่ ที่ให้กำลังใจและความช่วยเหลือสนับสนุนมาโดยตลอด ขอขอบคุณน้องสาว และเพื่อนๆ ที่น่ารักที่ให้ความช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา ขอขอบพระคุณผู้มีพระคุณอีกหลายท่านที่ได้กล่าวนามในที่นี้ ซึ่งมีส่วนช่วยในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์เล่มนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดามารดาที่ได้อบรมเลี้ยงดู พระคุณของคุณตา คุณยายในการสนับสนุนทุนการศึกษา และพระคุณของคณาจารย์ทุกท่านทั้งในอดีต และปัจจุบันที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญแผนภาพ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	1
คำถามการวิจัย.....	10
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	10
สมมติฐานของการวิจัย.....	10
ขอบเขตของการวิจัย.....	12
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	12
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	13
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	15
แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระยะเปลี่ยนแปลง.....	16
ความหมายของระยะเปลี่ยนแปลง.....	16
แนวคิดระยะเปลี่ยนแปลง.....	17
แนวทางการเชื่อมรอยต่อทางการศึกษาในระยะเปลี่ยนแปลง.....	22
แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง.....	31
ทฤษฎีเชิงนิเวศ.....	31
รูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง.....	34
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร.....	40
ความหมายของหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร.....	40
องค์ประกอบของหลักสูตร.....	41

บทที่	หน้า
พื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตร.....	42
ทฤษฎีและรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร.....	44
มิติแห่งการพัฒนาหลักสูตร.....	47
แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและทักษะทางสังคมของเด็กวัย 5-7 ปี.....	50
ความหมายของทักษะทางสังคม.....	50
พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย 5-7 ปี.....	51
ลักษณะของทักษะทางสังคม.....	54
การเสริมสร้างทักษะทางสังคม.....	56
บทบาทของครูและผู้ปกครองในการเสริมสร้างทักษะทางสังคม.....	65
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	69
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	74
ระยะที่1 การพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะ	
เปลี่ยนแปลง.....	75
การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน.....	75
การร่างหลักสูตร.....	88
ระยะที่2 การทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะ	
เปลี่ยนแปลง.....	107
การทดลองใช้หลักสูตร.....	107
การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร.....	117
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	119
ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติผลการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศ	
และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง.....	121
ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายผลการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบ	
วิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง.....	142
ตอนที่ 3 การปรับปรุงหลักสูตรตามรูปแบบเชิงวิธีนิเวศและพลวัตรในระยะ	
เปลี่ยนแปลงหลังการทดลอง.....	149

บทที่	หน้า
5 หลักสูตรตามรูปแบบเชิงวิถีนีเวศและพลวัตในระยะเปลี่ยนแปลง.....	150
6 สรุปผลวิจัย อภิปรายผล ข้อเสนอแนะ.....	179
สรุปผลการวิจัย.....	183
อภิปรายผลการวิจัย.....	186
ข้อเสนอแนะ.....	193
รายการอ้างอิง.....	196
ภาคผนวก.....	202
ภาคผนวก ก	203
ภาคผนวก ข	205
ภาคผนวก ค	215
ภาคผนวก ง	226
ภาคผนวก จ.....	228
ภาคผนวก ฉ.....	248
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	256

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	การจัดการศึกษาเพื่อเชื่อมรอยต่อระหว่างการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1 ในต่างประเทศ.....	28
2	ตัวอย่างการวางแผนการจัดกิจกรรมในหลักสูตรสำหรับเสริมสร้างทักษะทาง สังคม.....	64
3	การจัดประสบการณ์ กิจกรรมและหลักการของรูปแบบวิธีเชิงนิเวศในระยะ เปลี่ยนแปลง.....	95
4	การกิจกรรมตามแนวการจัดประสบการณ์ของหลักการรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและ พลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงและบทบาทของผู้เกี่ยวข้อง.....	96
5	การจัดหัวข้อเรื่อง กิจกรรมสำหรับการเสริมสร้างทักษะทางสังคม.....	97
6	การตรวจสอบคุณภาพและการปรับปรุงหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและ พลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง.....	101
7	การตรวจสอบและการปรับปรุงแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม....	104
8	แนวการจัดประสบการณ์ในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิง นิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง.....	109
9	คะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะทางสังคมของเด็กเตรียมเข้า ศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	121
10	การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำทักษะทางสังคมของเด็กเตรียมเข้า ศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	122
11	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของทักษะทางสังคม โดยใช้วิธีทดสอบของ บอนเฟอร์โรนี.....	122
12	คะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะทางสังคมแยกรายด้านของเด็ก เตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	124
13	การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำทักษะทางสังคมแยกรายด้านของเด็ก เตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	125
14	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ โดยใช้ วิธีทดสอบของบอนเฟอร์โรนี.....	125

ตารางที่	หน้า	
15	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง โดยใช้วิธีทดสอบของบอนเฟอร์โรนี.....	126
16	เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของทักษะทางสังคมด้านการรักษาสีทึท โดยใช้วิธีทดสอบของบอนเฟอร์โรนี.....	127
17	คะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	129
18	การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	130
19	คะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมย่อยของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	133
20	การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมย่อยของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	137
21	การปรับปรุงหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงหลังการทดลอง.....	149
22	มิโนทัศน์ของพฤติกรรมความร่วมมือ การควบคุมตนเองและการรักษาสีทึท.....	155
23	ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยการเรียนรู้ ทักษะทางสังคม มาตรฐานการเรียนรู้ และกิจกรรม.....	159
24	การจัดกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรมของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง.....	173
25	การจัดกิจกรรม และบทบาทของผู้เกี่ยวข้องตามหลักการของรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง.....	176

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	ความสัมพันธ์ระบบขนาดเล็กและระบบขนาดกลางของการจัดประสบการณ์ สิ่งแวดล้อมของเด็ก.....	33
2	รูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง (Kraft-Sayre and Pianta)	36
3	รูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง.....	84
4	การสังเคราะห์แนวการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง.....	88
5	กรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะ เปลี่ยนแปลง.....	89
6	หลักสูตรตามรูปแบบเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง.....	106
7	การดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะ เปลี่ยนแปลง.....	111
8	การเก็บข้อมูลในการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศในระยะ เปลี่ยนแปลง.....	116
9	ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและ พลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง.....	118
10	กราฟแสดงแนวโน้มเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของ เด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	123
11	กราฟแสดงแนวโน้มเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้าน ความร่วมมือของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	127
12	กราฟแสดงแนวโน้มเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้าน การควบคุมตนเองของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	127
13	กราฟแสดงแนวโน้มเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้าน การรักษาสิทธิ์ของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	127
14	กราฟแสดงแนวโน้มเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้าน ความร่วมมือแยกตามพฤติกรรมของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	131

แผนภาพที่

หน้า

15	กราฟแสดงแนวโน้มเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองแยกตามพฤติกรรมของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	131
16	กราฟแสดงแนวโน้มเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้านการรักษาสีทึบแยกตามพฤติกรรมของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	132
17	กราฟแสดงแนวโน้มเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมความร่วมมือแยกตามพฤติกรรมย่อยข้อ1-ข้อ6 ของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1.....	139
18	กราฟแสดงแนวโน้มเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมการควบคุมตนเองแยกตามพฤติกรรมย่อยข้อ7-ข้อ13 ของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	140
19	กราฟแสดงแนวโน้มเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมการรักษาสีทึบแยกตามพฤติกรรมย่อยข้อ14-ข้อ19 ของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.....	141
20	สาระการเรียนรู้ของหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง.....	153

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในประเทศหลายๆ ประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เบลเยียม สวีเดน โปแลนด์ กลุ่มประเทศสหราชอาณาจักร คิวบา และฮ่องกงได้ มองเห็นช่องว่างของความแตกต่างระหว่างการศึกษาระดับปฐมวัย และระดับประถมศึกษา และให้ความสำคัญของการพัฒนาเด็กในช่วงเชื่อมรอยต่อของการศึกษาทั้ง 2 ระดับนี้ เนื่องจากเด็กอายุ 5-6 ขวบ จะเป็นช่วงวัยที่มีการเรียนรู้ ประสบการณ์ต่างๆ อย่างรวดเร็ว มีอัตราความก้าวหน้าในการพัฒนาการและมีความแตกต่างกันอย่างมาก ในการจัดการศึกษาระหว่างการศึกษาระดับปฐมวัย และระดับประถมศึกษา (Driscoll and Nagel, 2002 :74) เด็กเมื่อเรียนจบชั้นอนุบาลและขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่1 เด็กจะพบกับสภาพแวดล้อมใหม่ ที่มีความแตกต่างจากสภาพแวดล้อมเดิมอย่างมาก เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงจากสภาพแวดล้อมหนึ่งไปยังอีกสภาพแวดล้อมหนึ่ง มนุษย์ย่อมต้องมีการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ในระบบของการศึกษาเด็กจะพบกับช่วงของการเปลี่ยนแปลงหลายระยะคือจากเด็กที่อยู่บ้านไปสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จากระดับอนุบาลไปสู่ระดับประถมศึกษา จากระดับประถมศึกษาไปสู่ระดับมัธยมศึกษา หรือแม้แต่การเปลี่ยนแปลงจากระบบการศึกษาเข้าสู่การทำงานอาชีพซึ่งการเปลี่ยนแปลงแต่ละระยะล้วนแต่ต้องมีการปรับตัว และรับแรงกดดันจากสิ่งแวดล้อมและบุคคลที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่ทั้งสิ้น Kagan และ Neuman (1998: 1) กล่าวว่า ระยะเปลี่ยนแปลง (transition) เป็นช่วงระยะเวลาที่สะท้อนถึงความเชื่อมโยง สภาพแวดล้อมของธรรมชาติรอบตัวของเด็กซึ่งหมายถึงครอบครัวของเด็ก หรือการจัดโปรแกรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กและระยะเปลี่ยนแปลงยังเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงหลักการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง ก่อให้เกิดวิสัยทัศน์ หลักสูตร หรือแนวคิดของศาสตร์ความรู้ที่มีความต่อเนื่องระหว่างโปรแกรมส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็ก

ในต่างประเทศได้มีการศึกษาค้นคว้า เพื่อส่งเสริมการลดช่องว่างของระยะเปลี่ยนแปลงนี้มาเกือบ 20 ปี มีงานวิจัยและบทความจำนวนมาก ที่กล่าวถึงการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมระยะเปลี่ยนแปลงการศึกษาให้เป็นไปอย่างราบรื่น เพื่อลดช่องว่างของระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน Monkeviciene, Mishara และ Dufour (2006: 59) ได้ทำวิจัยเรื่องผลของการใช้โปรแกรมชิปปี้เฟรนด์ ที่มีต่อความสามารถในการจัดการของเด็ก ในช่วงของระยะเปลี่ยนแปลงจากโรงเรียนอนุบาลสู่โรงเรียนประถมศึกษาผลการศึกษา พบว่า การจัดโปรแกรมช่วยเหลือเด็กในช่วงของระยะเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญมากต่อการปรับตัวของเด็กในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีต่อการที่

เด็กเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 และจากผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมชิปปี้เฟรนด์ มีการปรับตัว ในระยะเปลี่ยนแปลงจากโรงเรียนอนุบาลไปยังโรงเรียนประถมศึกษาดีกว่ามีปฏิสัมพันธ์ ในทางบวกกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนใหม่ โดยสามารถใช้กลยุทธ์จัดการกับความแตกต่างของ สิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมมากกว่า Woodhead and Moss (2007: 30) พบว่า ถึงแม้การศึกษา ปฐมวัยจะเตรียมความพร้อมพื้นฐานในการเรียนรู้ พื้นฐานทางสังคม พื้นฐานทางสติปัญญาแต่ถึง อย่างไรก็ตามเด็กๆ ยังคงได้รับแรงกดดันมาก จากระยะเปลี่ยนแปลง ในการจัดการเรียนการสอน เมื่อเด็กเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่1 จึงได้เสนอแนะว่าควรมีการจัดโปรแกรมการพัฒนาเด็ก ปฐมวัย โดยการส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนเพื่อเชื่อมต่อช่องว่างทางการศึกษา ระหว่างการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา เพื่อให้เด็กได้ปรับตัวและมีการแสดงออกได้ดีมากขึ้น

มีงานวิจัยในต่างประเทศที่แสดงให้เห็นถึงปัญหา ความแตกต่างระหว่างการศึกษาปฐมวัย และประถมศึกษา Einarsdottir (2006: 180-181) ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่าการปฏิบัติงานของครู ทั้งสองระดับมีความแตกต่างกันอย่างมาก คือ การศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษาในด้านสิ่งแวดล้อม ทางสังคม และลักษณะการปฏิบัติงานของครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน โดยการศึกษาปฐมวัยจะใช้วิธีการสอนแบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เน้นการส่งเสริมพัฒนาการเด็ก ส่วนการศึกษาในระดับประถมศึกษานเน้นการเรียนเป็นรายวิชาบทเรียนต่างๆ เป็นหลักสำคัญซึ่งก่อให้เกิดปัญหาต่อเด็กในการเรียนรู้ การปรับตัวทั้งทางด้านการเรียน ด้านสังคม ด้านอารมณ์ในช่วง ระยะเปลี่ยนแปลงจากการศึกษาปฐมวัยสู่ประถมศึกษา Herbert (2006: 128) ได้กล่าวถึงปัญหาที่ เกิดขึ้นกับเด็กปฐมวัย ในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่โรงเรียนในระดับประถม ศึกษาว่ามีปัจจัยที่ หลากหลายและขึ้นอยู่กับการเตรียมเด็ก ซึ่งเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่1 แต่ละคนเมื่อจบการศึกษา ปฐมวัยแล้วจะมีพัฒนาการด้านต่างๆ และมีความพร้อมในการเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาปีที่1 ที่ แตกต่างกัน ความสอดคล้องกับ Woodhead and Moss (2007: 32) ได้กล่าว ถึงข้อมูลที่ได้จาก การสัมภาษณ์ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ที่ได้สนทนากับลูกของตนเองว่า “ลูก บอกว่าครูจะสั่งคำสั่งหลายอย่างและสั่งอย่างรวดเร็ว ทำให้เด็กไม่อยากไปโรงเรียน และในห้องเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่1 ควรจะมีการจัดห้องเรียนคล้ายกับห้องเรียนอนุบาลบาง อย่างเมื่ออยู่ในห้อง เรียนครูจะให้นั่งอยู่กับเก้าอี้เป็นเวลานานๆ บางครั้งครูไม่มีเหตุผลในการดุทำโทษเด็ก” Woodhead and Moss (2007: 48) ได้เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์มุมมองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในลิสบอน (Lisbon) และปอร์ตุกา (Portuga) กล่าวถึงชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่1 ว่าใน ชั้นอนุบาลจะมีแต่การเล่นเท่านั้นไม่มีการเรียน เด็กๆ สามารถเล่นในห้องเรียนได้ ในห้องเรียนมีมุม บ้าน มุมของเล่น กิจกรรมวาดภาพและการเล่นอื่นๆ อีกหลายอย่าง ห้องเรียนอนุบาลเป็นห้องเรียน

สำหรับเล่นมีความสวยงาม และเด็กยังสามารถเล่นที่สนามเด็กเล่นได้ตลอด เวลาไม่ต้องทำงานไม่ต้องอ่านหนังสือ ส่วนในชั้นประถมศึกษาปีที่1 เด็กต้องทำงานมากกว่าเล่น ต้องเรียนหนังสือ เด็กจะเล่นที่สนามเด็กเล่นได้ต่อเมื่อถึงเวลาพัก หรือทำงานเสร็จแล้วเท่านั้นไม่สามารถเล่นในห้องเรียนได้ในห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 เด็กจะเล่นเกมจับคู่ เกม หมาภาพที่ซ่อนอยู่เป็นเกมเก่าๆ แบบเดิม เป็นห้องเรียนสำหรับการทำงาน รู้สึกเหนื่อยที่ต้องทำงานมากไม่สามารถเล่นตามที่ต้องการได้ซึ่งสอดคล้องกับ Warner และ Sower (2005: 24-25) กล่าวถึง ความผิดพลาดในการจัดการศึกษาของชั้นประถมศึกษาปีที่1 คือ การที่ครูมีความพยายามที่จะให้ข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่มากเกินไปกว่าอายุของเด็ก โดยขาดความต่อเนื่องในการจัดลำดับขั้นตอนของการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับพัฒนาการเด็ก และได้เสนอแนวทางในการพัฒนาเด็กปฐมวัยที่จะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาให้มีความต่อเนื่องกันไว้ 3 ประการ ดังนี้ 1) กำจัดอุปสรรคที่ส่งผลกระทบต่อความก้าวหน้าของเด็กปฐมวัยที่กำลังขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่1 2) จัดการวางแผนหลักสูตรที่พัฒนาความรู้ ทักษะประสบการณ์สำหรับการจัดการศึกษาปฐมวัย และประถมศึกษา 3) ทำให้ระยะเปลี่ยนแปลงของเด็กปฐมวัยเข้าสู่ชั้นประถมศึกษามีความราบรื่น (smooth transitions)

สำหรับประเทศไทยหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 :44) ได้กล่าวถึง ความสำคัญการสร้างรอยเชื่อมต่อระหว่างการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษาปีที่1 ถึงบุคลากรทุกฝ่ายจะต้องให้ความสนใจต่อการช่วยกันลดช่องว่างของความไม่เข้าใจในการจัดการศึกษาทั้งสองระดับ ซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียนการสอน เด็ก ผู้สอน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ทั้งระบบ ในทางปฏิบัติจริงยังขาดการเห็นความสำคัญในการส่งเสริมสนับสนุนจากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ขาดการศึกษาค้นคว้า วิจัย เพื่อเชื่อมต่อระหว่างการศึกษาทั้งสองระดับยังไม่มียานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับช่วงรอยเชื่อมต่อระหว่างการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา ผู้วิจัยได้สำรวจปัญหาตามสภาพที่แท้จริงของประเทศไทยโดยการศึกษานำร่อง (pilot study) เพื่อหาองค์ประกอบของตัวแปรและความเป็นไปได้ (Kumar, 1999: 9 และ Neuman, 2000: 21 อ้างถึงใน วรวิณี แกมเกตุ, 2549: 30) ของการพัฒนาหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงการศึกษาระหว่างการศึกษาปฐมวัย และชั้นประถมศึกษาปีที่1 โดยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ครูชั้นอนุบาลปีที่2 จำนวน 6 คน ครูชั้นประถมศึกษาปีที่1จำนวน 6 คน และการสังเกตบรรยากาศ การจัดห้องเรียนของครูชั้นประถมศึกษาปีที่1 และชั้นอนุบาลปีที่2 จาก 6 โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต1 ที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกันมีการบริหารงานด้านวิชาการแตกต่างกัน และมีการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่1 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

จากการสังเกตบรรยากาศในห้องเรียนและการสัมภาษณ์ครูชั้นอนุบาลปีที่2 และชั้นประถมศึกษาปีที่1 พบว่า กลุ่มโรงเรียนที่สำรวจมีการจัดการศึกษาตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 สภาพการจัดห้องเรียนมีการจัดมุมประสบการณ์ต่างๆ ได้แก่ มุมบ้าน มุมบล็อก มุมหนังสือ เป็นต้น มีการจัดประสบการณ์สำคัญและกิจกรรมประจำวันต่างๆ ตามที่หลักสูตรกำหนด นักเรียนส่วนมากมีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เด็กแต่ละคนก็มีความพร้อมด้านต่างๆ แตกต่างกัน และจากการสังเกตบรรยากาศในห้องเรียน พบว่า มีการจัดชั้นเรียนโดยมีโต๊ะและเก้าอี้สำหรับนั่งเรียน มีกระดานดำสำหรับครูใช้เขียน นักเรียนจะนั่งเรียน และฟังครูสอน มีการให้งานนักเรียน ให้เวลาทำงาน และนำงานมาส่งคุณครู จากการสัมภาษณ์ครูชั้นประถมศึกษาปีที่1 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในช่วงเปิดภาคเรียนที่1 ระยะเวลา 1-2 เดือนแรก พบว่า นักเรียนมีปัญหาสรุปได้ดังนี้ คือ นักเรียนไม่เข้าใจการเปลี่ยนชั่วโมงเรียน เนื้อหาสาระต่างๆ ที่เรียนไม่คุ้นเคยกับการเรียนทั้งวัน ไม่อยากอ่านเขียนหนังสือ ไม่ฟังครู ควบคุมตนเองไม่ดี ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้อง ไม่เข้าใจกฎระเบียบ ไม่เข้าใจเรื่องสิทธิหน้าที่ เสรีภาพที่ถูกจำกัด มีความขัดแย้งกันไม่ค่อยร่วมมือกันในการทำงานหรือกิจกรรมให้สำเร็จ เด็กจะใช้เวลาประมาณ 1-2 เดือนปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมในการเรียนสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่1 และคุณลักษณะของเด็กในการเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ได้แก่ ทักษะสังคมด้านการทำงานร่วมกัน การปฏิบัติตามตามกฎระเบียบ การควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม มีความสนใจในการเรียน เข้าใจสิทธิเสรีภาพหน้าที่ความรับผิดชอบของตน

จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการแก้ปัญหาช่วงระยะการเปลี่ยนแปลงโดยสรุป พบว่า แนวทางวิธีการเชื่อมต่อของการศึกษาระดับปฐมวัยกับชั้นประถมศึกษาปีที่1 ของทั้ง 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต1 ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้ปกครอง ครูชั้นอนุบาลปีที่ 2 และครูชั้นประถมศึกษาปีที่1 2) การเตรียมความพร้อมเด็กชั้นอนุบาล2 ภาคเรียนที่ 2 ด้านการอ่าน การเขียนภาษาไทย และคณิตศาสตร์ โดยวิธีการเล่นเกม การเล่านิทาน ท่องคำคล้องจอง 3) การปรับสภาพแวดล้อมของห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ใกล้เคียงกันชั้นอนุบาลมีการจัดมุมของเล่นไว้ในห้องเรียน และการให้เด็กเรียนรู้ปรับตัวเข้ากับระเบียบวินัยของห้อง การเรียนการสอนยังใช้กิจกรรมที่ใกล้เคียงกับชั้นอนุบาล เช่น การร้องเพลง การเล่านิทาน ท่องคำคล้องจอง เล่นเกม เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวในทางการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดเชื่อมรอยต่อทางการศึกษาทั้งสองระดับ พบว่า ยังไม่ครอบคลุม และการแก้ปัญหายังไม่ตรงกับปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น การให้มีการประชุมผู้ปกครอง และครูร่วมสนทนากันเป็นไปเพื่อการแก้ไขปัญหา การสร้าง

ความเข้าใจมากกว่าการให้ความสำคัญเกี่ยวกับความเข้าใจในเรื่องของความแตกต่างระหว่างหลักสูตร วิธีการสอน สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป และแนวทางที่ผู้ปกครองจะสนับสนุน การปรับตัวของเด็ก ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอน เนื้อหาของหลักสูตร และบรรยากาศของการจัดการศึกษาทั้งสองระดับที่มีแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ก่อให้เกิดช่องว่างอย่างมากระหว่างหลักสูตรทั้ง 2 ระดับ ซึ่งเด็กจะได้รับความคิดเห็นจากการเปลี่ยนแปลงแบบทันทีทันใด เมื่อเด็กจบ การศึกษาชั้นอนุบาลปีที่ 2 แล้วเข้าเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยใน ต่างประเทศเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลง ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในช่วงระยะ เชื่อมต่อการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลด้านบริบททางสังคม ของโรงเรียนประถมศึกษาทั้ง 6 โรงเรียน พบว่า บริบทและสภาพสังคมของโรงเรียนอนุบาลราชบุรีเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ เด็กที่เข้าศึกษาชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ต้องมีการปรับตัวมากกว่าโรงเรียนอื่นๆ โดยเฉพาะในด้านทักษะทางสังคมเนื่องจากอาคารเรียนของชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษาจะแยกจากกัน ทำให้นักเรียนทั้งสองช่วงชั้น เด็กอนุบาลและประถมศึกษาปีที่ 1 จึงแทบไม่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเลย อีกทั้งเด็กไม่มีโอกาสเห็นและ ไม่เคยรับรู้วิธีการเรียน สภาพห้องเรียนนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คุณครูสอนอย่างไร คุณครูมี ปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กอย่างไร และใช้วิธีดูแลเด็กทุกห้องรวมกันเมื่อเด็กเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เด็กต้องปรับตัวในสภาพแวดล้อมใหม่ การอยู่ร่วมกับเพื่อนใหม่ คุณครูคนใหม่ ซึ่งมีความแตกต่าง จากโรงเรียน 5 โรงเรียนที่เป็นโรงเรียนที่มีขนาดเล็กกว่าห้องเรียนแต่ละชั้นมีจำนวน 1-3 ห้องเรียน ไม่มีการคละนักเรียนรวมกันเพื่อจัดห้องเรียนใหม่ ทำให้เด็กไม่ต้องปรับตัวกับเพื่อนใหม่ ห้องเรียน ของชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาจะอยู่ติดกัน นักเรียนทั้งสองระดับชั้นจึงมีความสัมพันธ์ทาง สังคมตามสภาพสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการที่เด็กรู้จักกัน เล่นด้วยกัน รวมทั้งรู้จักคุ้นเคยกับครูประจำ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ตนต้องเข้าเรียนต่อไป รับรู้ว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีวิธีการเรียนอย่างไร เรียนอะไร สภาพห้องเรียนเป็นอย่างไร คุณครูสอนอย่างไร คุณครูมีปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กแตกต่างจาก ชั้นอนุบาลของตนเองอย่างไร เด็กต้องปฏิบัติตนอย่างไร ดังนั้นจึงทำให้เด็กในโรงเรียนอนุบาล ราชบุรีต้องมีการปรับตัวในสิ่งแวดล้อมใหม่มากกว่าโรงเรียนอื่นๆ โดยเฉพาะทักษะทางสังคมในช่วง ระยะเปลี่ยนแปลง และสอดคล้องกับข้อมูลด้านความต้องการจำเป็นที่ผู้วิจัยศึกษา

จากศึกษาความต้องการจำเป็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการใช้แบบสอบถาม ระดับความคิดเรื่องความจำเป็นของทักษะทางสังคม ในระยะเปลี่ยนแปลงของเด็กชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคมของเด็กเมื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในช่วง 6 สัปดาห์แรกของการเปิดภาคเรียนที่ 1 มีความสำคัญของทักษะทางสังคมในระดับมากถึงมากที่สุด

แต่พบว่าทักษะทางสังคมของเด็กเมื่อขึ้นเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในช่วง 6 สัปดาห์แรกการเปิดภาคเรียนที่1 มีทักษะทางสังคมอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง และการสัมภาษณ์ความคิดเห็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่1 และชั้นอนุบาลปีที่2 พบว่า การที่เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่1 เด็กที่มีทักษะทางสังคมน้อย ทำให้ในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน เด็กจะมีปัญหาความขัดแย้งในการทำกิจกรรมร่วมกันกับเพื่อน การควบคุมตนเอง การถูกจำกัดในด้านสิทธิ์เสรีภาพ ที่ต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของโรงเรียนและของห้องเรียน ทำให้เด็กต้องเรียนรู้และปรับตัวมาก ดังนั้นทักษะทางสังคมจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในช่วงแรกของการเปิดภาคเรียน ถ้าทักษะทางสังคมเด็กอยู่ในระดับดีมาก จะทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีในด้านการเรียนการสอนของชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในด้านอื่นๆ ตามมาได้อย่างรวดเร็ว และเป็นการช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของครู ในชั้นเรียนเข้าสู่ระบบได้ดีและรวดเร็วขึ้น

David (1993: 125-126) ได้นำเสนอกระบวนการเปลี่ยนแปลงเมื่อเด็กปรับตัวจากโรงเรียนอนุบาลเข้าสู่โรงเรียนประถมศึกษา สิ่งที่น่าสนใจคือเด็กควรได้รับการจัดโปรแกรมในระยะเปลี่ยนแปลงเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา จะทำให้เด็กสามารถปรับตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป เกิดความราบรื่นมีการเชื่อมรอยต่อการศึกษาระหว่างโรงเรียนปฐมวัยและโรงเรียนประถมศึกษา สำหรับจุดยืนของ Yeboah (2002: 65) คือ ความสามารถของเด็กที่จะเรียนรู้ในการปรับตัวได้อย่างรวดเร็วในสิ่งแวดล้อมใหม่ และได้สรุปถึงหลักการที่จะทำให้ระยะเปลี่ยนแปลงประสบความสำเร็จไว้หลายประการ หลักการที่สำคัญในส่วนที่เหมาะสมกับหลักสูตรปฐมวัยของประเทศไทย ได้แก่ 1) หลักการของการจัดการศึกษาชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษาต้องสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงที่ราบรื่น คือ ต้องมีองค์ประกอบของหลักการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างการศึกษাপฐมวัย และประถมศึกษาในช่วงระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้เกิดความแน่ใจในความสำเร็จของระยะเปลี่ยนแปลง 2) เด็กต้องมีการเตรียมความพร้อมในการเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา โดยการเข้าร่วมโปรแกรมการเปลี่ยนแปลงจากชั้นอนุบาลไปยังชั้นประถมศึกษาปีที่1 3) ความสำเร็จในระยะเปลี่ยนแปลงเกิดจากความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนและกล่าวว่ามีงานวิจัยหลายเรื่อง ที่เป็นหลักฐานว่าการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนที่มีผลต่อความสำเร็จในระยะเปลี่ยนแปลง เด็กที่ไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมในระยะเปลี่ยนแปลงจากชั้นอนุบาลไปยังชั้นประถมศึกษาปีที่1 จะทำให้เด็กประสบกับความยากลำบากในการเรียนโรงเรียนต่างๆ ก็ยอมรับว่าการเตรียมความพร้อมในระยะเปลี่ยนแปลงจากชั้นอนุบาลไปยังชั้นประถมศึกษาปีที่1 จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ต้องเผชิญหน้า และมีความสุขอยู่ที่โรงเรียนมากกว่าเด็กที่ไม่ได้เตรียมความพร้อมในระยะเปลี่ยนแปลง Einarsdottir (2006: 168) ได้ศึกษา

เกี่ยวกับความแตกต่างของสิ่งแวดล้อม ระหว่างโรงเรียนอนุบาลกับโรงเรียนประถมศึกษา และได้เสนอว่าควรจัดให้มีการเชื่อมต่อทางด้านความคิด และวิธีการสอนโดยเน้นจุดสนใจไปที่จุดแข็งของการศึกษาทั้ง 2 ระดับ เช่น การศึกษาปฐมวัยจะเน้นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน ส่วนการศึกษาประถมศึกษาจะเน้นผลการเรียนรู้ในด้านวิชาการ Wood (1997: 14) พบว่า ความสำเร็จในการเตรียมความพร้อม ช่วงระยะเวลาระยะเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย เมื่อเข้าสู่การศึกษาระดับประถมศึกษา คือ การให้ความสำคัญต่อการวางแผนที่เกี่ยวกับกำหนดขั้นตอนในการปฏิบัติต่อเด็กปฐมวัย ครอบครัวของเด็ก รวมทั้งบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือการเตรียมสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ Woodhead และ Moss (2007:13) ได้กล่าวว่า ความจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงการศึกษาระหว่างการศึกษาปฐมวัย และประถมศึกษา คือ การเตรียมความพร้อม (readiness) ในการกำหนดการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชนจากงานวิจัยและข้อค้นพบดังกล่าวนั้น เป็นการสนับสนุนโมทัศน์ในระยะเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี Podmore (2003) ได้ศึกษาเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางสังคมของระยะเปลี่ยนแปลงจากศูนย์ปฐมวัยไปยังโรงเรียนระดับประถมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจความแตกต่างระหว่างบ้านกับโรงเรียน ได้แก่ ภาษา ระเบียบวินัย กิจวัตรประจำวัน สิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ของสมาชิกในโรงเรียน สิ่งที่ครูประถมศึกษาคาดหวังจากเด็ก ได้แก่ ด้าน ทักษะทางสังคม คณิตศาสตร์ ภาษา การสื่อสาร ความตั้งใจ ระเบียบวินัย การเข้าใจกฎ ส่วนงานวิจัยของ Monkeviciene, Mishara และ Dufour (2006: 53-59) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องผลของการใช้โปรแกรมซิปปีเฟรนด์ (Zippy's Friends Programme) ในด้านความสามารถของเด็กการจัดการตนเองในช่วงระยะเปลี่ยนแปลง จากโรงเรียนอนุบาลสู่โรงเรียนประถมศึกษา วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการฝึกทักษะการจัดการและความสามารถในการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา โปรแกรมนี้จะเน้นความต่อเนื่อง ระหว่างการจัดประสบการณ์ที่โรงเรียนและในการที่เด็กได้รับประสบการณ์จากครอบครัว โดยให้การส่งเสริมและพัฒนาเด็กให้มีความราบรื่นในการปรับตัวช่วงระยะเปลี่ยนแปลง ให้เด็กได้รับแรงกดดันน้อยลงจากสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ได้แก่ การปฏิบัติกฎระเบียบข้อตกลงของห้อง ทักษะทางสังคม ความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง ทักษะทางอารมณ์ การรักษาสีที่ซึ่งสอดคล้องกับสภาพปัญหาที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลจากสภาพจริง ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎระเบียบของห้อง การควบคุมตนเอง และมีความขัดแย้งกันไม่เข้าใจเรื่องสิทธิหน้าที่ ไม่ค่อยให้ร่วมมือกันในการทำงานหรือกิจกรรมให้สำเร็จ

Kagan และ Neuman (1998: 1) ได้กล่าวถึง มโนทัศน์ของช่วงระยะเปลี่ยนแปลงว่าเป็น สิ่งที่มีความใกล้เคียงกับแนวคิดการเตรียมความพร้อม ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก

ในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงจากโรงเรียนอนุบาลไปยังโรงเรียนประถมศึกษา การจัดปัจจัยสภาพแวดล้อมจึงถูกมองว่า มีความสำคัญต่อการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ของเด็ก พบว่าการยอมรับว่าการเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ให้เด็ก ต้องคำนึงถึงปัจจัยเรื่องสภาพแวดล้อม เนื่องจากเป็นสิ่งสำคัญของกระบวนการระยะเปลี่ยนแปลง (the transition process) สอดคล้องกับแนวคิดของ Bronfenbrenner (1979 cited in Thomas, R.M., 2005: 355) เชื่อว่าอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมมีผลต่อพฤติกรรมในการพัฒนาเด็ก ทฤษฎีเชิงนิเวศ (Ecological Theory) เน้นเรื่ององค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็ก ได้แก่ โรงเรียน บ้าน และกลุ่มเพื่อนที่เกี่ยวข้องกันจากการทำกิจกรรมร่วมกัน การมีบทบาทความสัมพันธ์ระหว่างกัน การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันระหว่างเด็กกับเพื่อน ครูและผู้ปกครอง กิจกรรมและความสัมพันธ์ของบุคคลรอบตัวเด็ก สิ่งเหล่านี้จัดว่าเป็นสิ่งแวดล้อมที่จะกำหนดพฤติกรรมและมโนทัศน์ของเด็กแนวคิด Bronfenbrenner กล่าวว่า ระยะเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์กับมนุษย์และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม การเคลื่อนย้ายสภาพแวดล้อมของเด็กด้านความสัมพันธ์ทางสังคมจากสภาพแวดล้อมหนึ่ง ไปยังความสัมพันธ์ทางสังคมอีกสภาพแวดล้อมหนึ่งนั้น อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กเป็นอย่างยิ่ง Kraft-Sayre และ Pianta (1999: 3) ได้กล่าวถึง รูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตในระยะเปลี่ยนแปลง (The Ecological and Dynamic Model of Transition) โดยการพิจารณาบริบท ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมซึ่ง หมายถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลอื่นๆ ในระยะที่มีเด็กเปลี่ยนแปลงจากสถานที่หนึ่งที่มีสิ่งแวดล้อม บุคคลแตกต่างไปจากเดิม เช่น เด็กที่อยู่บ้านเข้าไปอยู่ที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือเด็กจากชั้นอนุบาลปีที่2 เข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ที่มีโครงสร้างของหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน สิ่งแวดล้อม สภาพความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล แตกต่างไปจากเดิมอย่างมาก เด็กจะปรับตัวอย่างไรในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน ที่จะพัฒนาตนเองข้ามช่วงเวลาและอิทธิพลความสัมพันธ์ที่มีต่อกันระหว่างเด็ก เพื่อน ครู และบุคคลอื่นๆ ในโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน ความสัมพันธ์ของครูชั้นอนุบาล2 และครูชั้นประถมศึกษาปีที่1 ความสัมพันธ์ของตนเองกับครู ความสัมพันธ์ของเด็กกับเพื่อน ความสัมพันธ์ของเด็กกับบุคคลในครอบครัวในชุมชน โรงเรียนจะมีวิธีการดูแลเด็กในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงนี้ให้เกิดความราบรื่นได้อย่างไร เพื่อเสริม สร้างเด็กให้เกิดทักษะสามารถปรับตัวได้ในช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงนี้ โดยให้เด็กได้รับความกดดันน้อยที่สุดและมีความราบรื่นในการปรับตัวมากที่สุด

จากงานวิจัย Rekalidou และ Pliogou (2006: 191) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบของข้อมูลในการวัดและประเมินผล การเรียนรู้ทางสังคม และความสามารถทางสังคมของนักเรียนเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในประเทศกรีซ พบว่า การเรียนรู้ทักษะทางสังคมมีความสัมพันธ์กับการเรียนรู้ทางด้านวิชาการ จากผลการศึกษา พบว่า เมื่อเด็กที่มีความสามารถทางสังคมสูงเด็กจะมีการเรียนรู้ทางด้านวิชาการสูงด้วย และมีความสอดคล้องกับ Meier, Diperna และ Oster (2006: 409) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสำคัญของทักษะทางสังคมในโรงเรียนประถมศึกษาปีที่1-6 พบว่า มุมมองของครูต่อความสำคัญของทักษะทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ด้านความร่วมมือ (Cooperation) การควบคุมตนเอง (Self-control) และการรักษาสิทธิ์ (Assertion) Gordon (2008: 560) กล่าวว่า เด็กต้องได้รับการฝึกฝนอย่างมาก ในการใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การมีส่วนร่วมจากกิจกรรมในกลุ่มขนาดเล็ก ช่วยเพิ่มให้เด็กมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมของกลุ่ม เด็กเรียนรู้การร่วมมือทำงานกับผู้อื่น ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ทักษะทางสังคมของเด็กทางด้านอื่นๆ อีกด้วย ผู้วิจัยสรุปได้ว่าเด็กที่เตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ควรส่งเสริมทักษะสังคมด้านต่างๆ โดยเฉพาะทักษะทางสังคมซึ่งเป็นทักษะที่จำเป็น และมีส่วนสำคัญต่อการทำกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างครูกับเด็ก เด็กกับเพื่อน หรือเด็กกับบุคคลอื่นในโรงเรียนรวมทั้งการมีส่วนร่วมของพ่อแม่ ทั้งนี้เป็นไปเพื่อช่วยเด็กให้ผ่านช่วงระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่1 ได้อย่างราบรื่น

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างการศึกษาปฐมวัย และประถมศึกษาปีที่1 ตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นรูปแบบที่อาศัยอิทธิพลความสัมพันธ์ที่มีต่อกันของเด็ก เพื่อน ครู และบุคคลอื่นๆ ในโรงเรียน ครอบครัว ชุมชนเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาเด็ก ผู้วิจัยได้ปรับรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง โดยมุ่งเน้นเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู เพื่อนเด็ก ผู้ปกครองของเด็ก ซึ่งเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้อง และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อเด็กโดยตรงในบริบท สภาพปัญหาของสังคมไทย การส่งเสริมทักษะทางสังคมที่จำเป็นของเด็ก ได้แก่ ด้านความร่วมมือ (Cooperation) การทำงานร่วมกันระหว่างเด็ก เพื่อนเด็ก ครู ผู้ปกครอง และความรับผิดชอบ การควบคุมตนเอง (Self-control) ในการใช้คำพูด การแสดงพฤติกรรมเมื่อถูกเพื่อนรบกวนแกล้ง ตำหนิ และการรักษาสิทธิ์ (Assertion) รู้จักใช้สิทธิ์ของตนเองโดยไม่ล่วงละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่น รู้จักปกป้องสิทธิ์ของตนเอง จากการถูกละเมิดสิทธิ์จากบุคคลอื่น เพื่อช่วยให้เด็กมีความพร้อมที่จะรับแรงกดดันจากสิ่งแวดล้อมใหม่ในการเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 สามารถปรับตัวได้ดีในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว และราบรื่น

คำถามการวิจัย

1. หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ประกอบด้วยองค์ประกอบอะไรบ้าง และมีลักษณะอย่างไรบ้าง

2. หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สามารถเสริมสร้างทักษะทางสังคม ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการรักษาสีทธิของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2. เพื่อประเมินคุณภาพหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานของการวิจัย

Lam and Pollard (2006: 123) ได้ศึกษากรอบแนวคิดของความสำคัญในการทำ ความเข้าใจเด็กในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงจากบ้านสู่โรงเรียนอนุบาล โดยใช้วิถีเชิงนิเวศในระยะ เปลี่ยนแปลง (ecological transition) ตามทฤษฎีการพัฒนามนุษย์ในระบบเชิงนิเวศของ Bronfenbrenner และรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงของ Pianta และ Kraft-Sayre เป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษา พบว่า การจัดกิจกรรมในระยะเปลี่ยนแปลงโดยการจัดให้เด็กได้รับประสบการณ์ ทางบวกในระยะเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้เด็กยอมรับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้ดี และช่วย ให้เด็กประสบความสำเร็จในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงจากบ้านสู่โรงเรียนอนุบาลและ La Paro, Pianta และ Cox (2000: 63) ได้ทำการวิจัยเรื่องการรายงานผลของครูอนุบาล จากแบบการปฏิบัติในระยะ เปลี่ยนแปลง (transition practices) ระหว่างชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่1 การใช้แบบ การปฏิบัติในระยะเปลี่ยนแปลงนี้ได้ใช้รูปแบบวิถีเชิงนิเวศในระยะเปลี่ยนแปลง (Ecological Model of Transition) โดยใช้การติดต่อเชื่อมโยงระหว่างความสัมพันธ์ของโรงเรียน ครู และครอบครัวของเด็ก

พบว่า ครูอนุบาลของโรงเรียนรัฐใช้แบบการปฏิบัติในระยะเปลี่ยนแปลงแบบรายงานความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล และแบบความต่อเนื่องของหลักสูตร ครูอนุบาลของโรงเรียนเอกชนใช้แบบความต่อเนื่องของหลักสูตรมากที่สุด

Monkeviciene, Mishara และ Dufour (2006: 59) ได้ทำวิจัยเรื่องผลของการใช้โปรแกรมซิปปีเฟรนด์ (Zippy's Friends Programme) ในการช่วยเหลือเด็กในระยะเปลี่ยนแปลงด้านการปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่ต่างกันของการจัดการศึกษา 2 ระดับ ระหว่างโรงเรียนอนุบาลและโรงเรียนประถมศึกษา โปรแกรมจะเน้นความต่อเนื่องระหว่างการจัดประสบการณ์ที่โรงเรียน และที่บ้านในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง พบว่า เด็กที่เข้าร่วมโปรแกรมซิปปีเฟรนด์มีการปรับตัวได้ดีกว่าเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมโปรแกรมเมื่อเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา เด็กจะมีปฏิสัมพันธ์ในทางบวกกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนใหม่ โดยใช้กลยุทธ์ในการจัดการกับความแตกต่างได้อย่างเหมาะสม

Mantzicopoulos (2003: 90-102) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้โปรแกรมการพัฒนาเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้านวิชาการและการปรับตัว โดยศึกษาเปรียบเทียบระหว่างการใช้โปรแกรมห้องเรียนระยะเปลี่ยนแปลง (transition room program) และห้องเรียนพิเศษสำหรับระยะเปลี่ยนแปลง (transition-room eligible) เพื่อศึกษาความสามารถด้านวิชาการและทักษะทางสังคม ได้แก่ ความร่วมมือ การรักษาสีทีของตนเอง การควบคุมตนเอง เป็นการเตรียมความพร้อมด้านปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ครูและครอบครัว โดยให้ผู้ปกครองมีบทบาทในส่งเสริมพัฒนาเด็กมีการจัดให้เด็กและผู้ปกครองได้ทำกิจกรรมร่วมกันที่บ้าน เนื้อหาความรู้เกี่ยวกับเรื่องที่ได้เรียนรู้ในโรงเรียน ผลการทดลอง พบว่า เด็กที่เข้าร่วมโปรแกรมห้องเรียนระยะเปลี่ยนแปลงมีความสามารถทางวิชาการ สูงกว่าเด็กที่ใช้หลักสูตรห้องเรียนระยะเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีทักษะทางสังคมสูงกว่าอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงมีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงมีทักษะทางสังคมสูงด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการรักษาสีทีสูงกว่าก่อนการทดลอง

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากร คือ นักเรียนที่เรียนจบชั้นอนุบาลปีที่ 2
2. การร่างหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลง บนพื้นฐานมโนทัศน์ของระยะเปลี่ยนแปลง (concept of transition) และรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตในระยะเปลี่ยนแปลง (The Ecological and Dynamic Model of Transition) เป็นรูปแบบที่พัฒนามาจากทฤษฎีเชิงนิเวศ (Ecological Theory) และนำมาปรับให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบท สภาพปัญหาของสังคมไทย โดยมีเนื้อหาและแนวการจัดประสบการณ์ สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กโดยการเรียนรู้ความสัมพันธ์ทางสังคม จากการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างครู เด็ก เพื่อนและครอบครัวของเด็ก
3. การประเมินคุณภาพหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลง โดยการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็ก เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ใช้ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 15 สัปดาห์ ได้แก่ ระยะเส้นฐาน 3 สัปดาห์ ระยะทดลอง 9 สัปดาห์ ระยะติดตามผล 3 สัปดาห์

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

รูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตในระยะเปลี่ยนแปลง หมายถึง กฎเกณฑ์ที่ว่าด้วยการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความสัมพันธ์ ระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู เพื่อนเด็ก และครอบครัวของเด็กซึ่งเป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อเด็กโดยตรงในบริบท ซึ่งในที่นี้หมายถึงรูปแบบการเปลี่ยนแปลงเชิงนิเวศและพลวัตในสภาพปัญหาของสังคมไทย โดยมีการจัดประสบการณ์ที่เปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง จากการทำกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่น สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างราบรื่นและรวดเร็วเมื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ระยะเปลี่ยนแปลง หมายถึง ช่วงเวลาของการส่งผ่านสภาพสังคมและความพร้อมของเด็กจากบริบทสังคมหนึ่งไปยังบริบทอีกสังคมหนึ่ง บริบทจะหมายถึงสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็ก เด็กกับครู เด็กกับผู้ปกครอง

หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดให้เด็ก ในช่วงเวลาของการส่งผ่านสภาพสังคมและความพร้อมของเด็ก จากบริบทสังคมหนึ่งไปยังบริบทอีกสังคมหนึ่ง ตามของรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง กฎเกณฑ์ที่ว่าด้วยการยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคม ระหว่างเด็กกับครู เพื่อน ครอบครัว จากการจัดประสบการณ์ที่มีความยืดหยุ่นสามารถตอบสนอง ความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล ซึ่งเป็นการจัดสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการเสริมสร้างทักษะ ทางสังคมที่จำเป็นของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 รายละเอียดของหลักสูตร มีดังนี้

1. เอกสารหลักสูตร ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระสำคัญ ระยะเวลาการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ การดำเนินการวัดและการประเมินผล ตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง
2. เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ตามแนวคิดของรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถที่นักเรียนให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ร่วมกับเพื่อน ครู หรือผู้ปกครองได้ มีความรับผิดชอบ สามารถการควบคุมตนเองในการทำกิจกรรม ให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด และสามารถใช้สิทธิ์ของตนโดยไม่ล่วงละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่น เมื่อถูกละเมิดสิทธิ์ก็สามารถปกป้องสิทธิ์ของตนได้ พฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะทางสังคม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง และการรักษาสีทธิ์ของตนเอง วัดได้โดยการสังเกต พฤติกรรมทักษะทางสังคมแบบมาตราประมาณค่า 3 ระดับ ได้แก่ การเกิดพฤติกรรมด้วยตนเอง การเกิดพฤติกรรมเมื่อเพื่อน ครู หรือผู้ปกครองแนะนำ และการไม่เกิดพฤติกรรม

เด็กที่เตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 หมายถึง นักเรียนที่จบชั้นอนุบาลปีที่2 อยู่ระหว่างช่วงระยะเวลาปิดภาคเรียนที่ 2 กำลังจะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 อยู่ระหว่างอายุ 5-7 ปี

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้กับเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีบริบทคล้ายคลึงกัน

2. ครูผู้สอนและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาสามารถนำหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลง ระหว่างการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่1 หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตร ในระยะเปลี่ยนแปลง นำมาปรับใช้เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างทักษะความสามารถในด้าน อื่นๆ ของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวสร้างความสัมพันธ์ที่ สมดุลในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนแปลง ตามบริบทของโรงเรียนตนเองต่อไป

3. ครูผู้สอน และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา สามารถนำหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลง ระหว่างการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่1 ตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะ เปลี่ยนแปลง ปรับใช้เป็นแนวทางในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างช่วง เวลาระยะเปลี่ยนแปลงช่วงอื่นๆ ต่อไป เช่น หลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างการศึกษาในระดับ ประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างการศึกษาในระดับมัธยม ศึกษาและระดับอุดมศึกษา หลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างผู้จบการศึกษาระดับอุดมศึกษา และผู้ทำงาน

คุรุศาสตร์วิทยาทรรพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ผู้วิจัยศึกษา ทฤษฎีและแนวคิดที่ใช้เป็นพื้นฐานในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร โดยแบ่งเอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง ดังนี้

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับระยะเปลี่ยนแปลง

- 1.1 ความหมายของระยะเปลี่ยนแปลง
- 1.2 แนวคิดระยะเปลี่ยนแปลง
- 1.3 แนวทางการเชื่อมรอยต่อทางการศึกษาในระยะเปลี่ยนแปลง

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

- 2.1 ทฤษฎีเชิงนิเวศ
- 2.2 รูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

- 3.1 ความหมายของหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร
- 3.2 องค์ประกอบของหลักสูตร
- 3.3 พื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตร
- 3.4 ทฤษฎีและรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร
- 3.5 มิติแห่งการพัฒนาหลักสูตร

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและทักษะทางสังคมของเด็กวัย 5-7 ปี

- 4.1 ความหมายของทักษะทางสังคม
- 4.2 พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย 5-7 ปี
- 4.3 ลักษณะของทักษะทางสังคม
- 4.4 การเสริมสร้างทักษะทางสังคม
- 4.5 บทบาทของครูและผู้ปกครองในการเสริมสร้างทักษะทางสังคม

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 แนวคิดที่เกี่ยวกับระยะเปลี่ยนแปลง (Transition)

1.1 ความหมายระยะเปลี่ยนแปลง

Bronfenbrenner (1979, cited in Lam, and Pallard, 2006: 125) กล่าวว่า ระยะเปลี่ยนแปลงคือระยะเวลาในการเปลี่ยนของบริบท (contexts) เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงการผ่านจากบริบทเดิม สภาพการณ์สังคมเดิมไปสู่บริบทใหม่และสภาพการณ์สังคมใหม่

Lombardi (1992, cited in Lam, and Pallard, 2006: 124) กล่าวว่า ระยะเปลี่ยนแปลงคือการเคลื่อนไหวของสถานการณ์หนึ่งไปยังสถานการณ์อื่น หรือการเปลี่ยนจากกิจกรรมหนึ่งไปยังกิจกรรมอื่น

Kagan (1998: 363) กล่าวว่า ประเภทของระยะเปลี่ยนแปลง แบ่งเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) ประเภทแนวนอน (horizontal transition) หมายถึง การเคลื่อนไหวที่ข้ามผ่านรูปแบบที่มีความหลากหลายในช่วงระยะเวลาหนึ่ง รวมถึงการเคลื่อนไหวระหว่างโปรแกรมทางการศึกษา 2) ประเภทแนวขวาง (vertical transition) หมายถึง การเคลื่อนไหวระหว่างโปรแกรมทางการศึกษา ในช่วงระยะเวลาหนึ่ง หรือระยะเปลี่ยนแปลง หมายถึง ช่วงระยะเวลาที่สะท้อนให้เห็นถึงการสิ้นสุดของช่วงระยะเวลาในสภาพแวดล้อมหนึ่ง ซึ่งมีผลต่อเนื่องเชื่อมโยงไปยังช่วงระยะเวลาในสภาพแวดล้อมอีกสภาพหนึ่ง

สุจิตพร สีสัน (2550: 35-36) กล่าวว่า ระยะเปลี่ยนแปลง หมายถึง กระบวนการเคลื่อนย้ายจากโปรแกรมหนึ่งไปสู่อีกโปรแกรมหนึ่ง หรือการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์แวดล้อมของเด็กคนหนึ่งไปสู่สถานการณ์แวดล้อมใหม่ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะเกิดขึ้นเมื่อเด็กย้ายไปสู่ชั้นเรียนใหม่ เริ่มเรียนกับครูคนใหม่ หรือมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตประจำวันใหม่ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากครอบครัว และบุคลากรในโรงเรียน ระยะเปลี่ยนแปลงนี้สามารถเกิดได้ในทุกช่วงของชีวิตทุกช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงชีวิต การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้เกิดภาวะความเครียดเนื่องจากเกิดความไม่รู้สึกแน่ใจ (uncertainty) และกลัวสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การจัดโปรแกรมเพื่อเสริมสร้างให้เด็กมีความพร้อมที่จะประสบความสำเร็จในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนแปลง ให้เด็กคลายความวิตกกังวลหรือความกลัวต่อการเปลี่ยนแปลงนั้นให้น้อยที่สุด

สรุปได้ว่า ระยะเปลี่ยนแปลง หมายถึง ช่วงระยะเวลาที่อยู่ระหว่างการส่งผ่านจากสภาพแวดล้อมเดิมไปสู่สภาพแวดล้อมใหม่ รวมทั้งการเคลื่อนย้ายเด็กไปสู่สถานการณ์แวดล้อมใหม่หรือในชั้นเรียนใหม่

1.2 แนวคิดระยะเปลี่ยนแปลง

Kagan และ Neuman (1998: 365) กล่าวว่า มีงานวิจัยมากมายที่เกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนที่ไม่ได้คำนึงถึง ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อช่วงระยะเวลาที่เด็กเปลี่ยนแปลงจากชั้นเรียนอนุบาลไปยังชั้นเรียนประถมศึกษา ปัจจัยสภาพแวดล้อมจึงเป็นการมองที่ถูกต้องต่อการเตรียมความพร้อมของเด็กในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นการยอมรับว่านั่นคือการเตรียมพร้อมของเด็กในการเรียนรู้ขั้นต่อไป ปัจจัยสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงนอกจากการเตรียมในเรื่องของทักษะเป็นสิ่งสำคัญของระยะเปลี่ยนแปลง (the transition process) มโนทัศน์ของระยะเปลี่ยนแปลง (concept of Transition) ระยะเปลี่ยนแปลงเป็นระยะเวลาหนึ่งของการจัดโปรแกรม การจัดกิจกรรม และระยะเปลี่ยนแปลงยังสะท้อนผลความต่อเนื่องที่เชื่อมโยงสภาพแวดล้อมธรรมชาติของเด็กซึ่งหมายถึงครอบครัวเด็ก หรือการจัดสภาพแวดล้อมการจัดโปรแกรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงยังเป็นเครื่องบ่งชี้ของหลักการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นั่นคือก่อให้เกิดวิธีสอน หลักสูตร หรือแนวคิดของศาสตร์ความรู้ที่มีความต่อเนื่องระหว่างโปรแกรมซึ่งเป็นสิ่งที่ดีมากกว่าการมีช่องว่าง จุดสนใจของลักษณะพิเศษระยะเปลี่ยนแปลง คือความเข้าใจในอิทธิพลของช่วงระยะเวลา ที่เด็กอยู่ในสภาพแวดล้อมจากสภาพหนึ่งข้ามไปยังสภาพแวดล้อมอีกสภาพหนึ่ง ระยะเปลี่ยนแปลงเป็นช่วงระยะเวลาที่มีความใกล้ชิดกับแนวคิดในการเตรียมความพร้อม (readiness) เพื่อความแน่ใจว่าเด็กเริ่มเรียนในโรงเรียนอย่างมีความพร้อมตามจุดประสงค์ ระยะเปลี่ยนแปลงประสบความสำเร็จจากชั้นอนุบาลไปชั้นประถมศึกษามีส่วนประกอบที่สลับซับซ้อนและมีความสำคัญต่ออย่างไรก็ตามโครงสร้างในการเตรียมความพร้อมของโรงเรียน จะเน้นให้เด็กฝึกทักษะ (skills) เพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นจุดเป้าหมาย (focus) ที่ไม่ได้สัดส่วนสอดคล้องต่อการเรียนรู้ของเด็ก

Rous (2000: 2-4) ได้กล่าวถึง ทักษะในระยะเปลี่ยนแปลงการศึกษาระหว่างการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษาให้ประสบความสำเร็จโดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่

- 1) พฤติกรรมทางสังคม และการปฏิบัติตนในห้องเรียน
- 2) พฤติกรรมทางการสื่อสาร
- 3) พฤติกรรมความสัมพันธ์ในการทำงานหรือการปฏิบัติหน้าที่
- 4) พฤติกรรมการดูแลช่วยเหลือตนเอง

เด็กปฐมวัยจำเป็นต้องได้รับการฝึกทักษะความสามารถในการทำงานการมีส่วนร่วมในกลุ่ม สำหรับความจำเป็นที่เพิ่มขึ้นเป็นการเน้นจุดสนใจที่การเตรียมความพร้อมด้านวิชาการ ทักษะทางสังคม ความรับผิดชอบ

Yeboah (2002: 59-60) ได้อ้างว่ามีงานวิจัยหลายเรื่องที่เป็นหลักฐานในการอ้างถึงการเตรียมความพร้อมของโรงเรียนที่มีผลต่อความสำเร็จในระยะเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เด็กที่ไม่ได้มีการเตรียมความพร้อมในระยะเปลี่ยนแปลงจากชั้นอนุบาลไปยังชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนจะประสบกับความยากลำบากในการจัดการศึกษา โรงเรียนต่างๆ ก็ยอมรับว่าการเตรียมความพร้อมในระยะเปลี่ยนแปลง จากชั้นอนุบาลไปยังชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เด็กจะมีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ต้องเผชิญหน้า และมีความสุขอยู่ที่โรงเรียนมากกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมในระยะเปลี่ยนแปลง จากชั้นอนุบาลไปยังชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 Yeboah (2002: 65) กล่าวอีกว่าการเตรียมความพร้อม สำหรับโรงเรียนในระยะเปลี่ยนแปลงการศึกษา หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อเด็กมีส่วนร่วมในการใช้ชีวิตในโรงเรียน ผลของการประกอบรวมกันของกิจกรรม วิธีการ และกระบวนการจะจัดการกับชีวิตในโรงเรียนของเด็ก เหมือนกับการเตรียมความพร้อมให้เด็กได้รับประสบการณ์ก่อนเข้ารับการศึกษาในระดับประถมศึกษา และงานวิจัยอื่นๆ การเตรียมความพร้อมสำหรับโรงเรียนด้านระยะเปลี่ยนแปลงการศึกษาระหว่างการศึกษาระดับปฐมวัยและประถมศึกษา เพื่อตอบสนองจุดมุ่งหมายหลัก คือการเข้าเรียนเพื่อให้เด็กปรับตัวอย่างเหมาะสมในการใช้ชีวิตในโรงเรียน สำหรับจุดสนใจในเรื่องนี้ คือความสามารถของเด็กที่จะเรียนรู้ในการปรับตัวได้อย่างรวดเร็วในสิ่งแวดล้อมใหม่

Yeboah (2002: 65-66) ได้สรุปถึงหลักการที่จะทำให้ระยะเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาประสบความสำเร็จไว้ดังนี้

- 1) การยอมรับความสำคัญของระยะเปลี่ยนแปลงจากการศึกษาระดับปฐมวัยไปยังประถมศึกษาที่มีความจำเป็นต่อความสำเร็จในระยะเปลี่ยนแปลง
- 2) หลักการของการจัดการศึกษาชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษาต้องสนับสนุนระยะเปลี่ยนแปลงที่ราบรื่น คือ จำเป็นต้องมีองค์ประกอบของหลักการการจัดการศึกษาร่วมกันในระยะเวลาหนึ่ง เพื่อให้เกิดความแน่ใจในความสำเร็จของระยะเปลี่ยนแปลง
- 3) ระยะเปลี่ยนแปลงจากชั้นอนุบาลไปยังชั้นประถมศึกษาเหมือนกับการจบการศึกษาของเด็กชั้นอนุบาล และต้องมีกระบวนการแนะนำการเปลี่ยนแปลงเมื่อเด็กเข้าเรียนในระดับชั้นประถมศึกษา
- 4) ต้องมีการพิจารณาสรุปถึงความจำเป็นที่ต้องจัดการและฝึกฝนให้เด็กเกี่ยวกับการศึกษาในระดับประถมศึกษาในช่วงระยะเปลี่ยนแปลง
- 5) เด็กต้องมีการเตรียมความพร้อมสำหรับที่จะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา โดยการได้รับการจัดโปรแกรมระยะเปลี่ยนแปลงจากชั้นอนุบาลไปยังชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

- 6) หลังจากระยะเปลี่ยนแปลงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องในการสนับสนุนช่วยเหลือจนได้รับความสำเร็จ
- 7) ความสำเร็จของระยะเปลี่ยนแปลง เกิดจากข้อมูลความก้าวหน้าของเด็กที่ได้รับจากครู และผู้ปกครองเด็ก
- 8) ระดับความต่อเนื่องของการจัดการศึกษาชั้นอนุบาลต้องต่อเนื่องไปยังการจัดการศึกษาในชั้นประถมศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นต่อความสำเร็จในระยะเปลี่ยนแปลง
- 9) ความจำเป็นสำหรับการจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษาและการศึกษาในระดับอนุบาลต้องมีการจัดรวมเข้าด้วยกัน จึงจะทำให้เด็กได้รับประโยชน์
- 10) วิธีการสอน และวัฒนธรรมของโรงเรียนสามารถเปลี่ยนแปลงได้จากเรียนรู้ในสิ่งที่ไม่รู้ ในสิ่งที่เด็กต้องการจากโรงเรียนระดับประถมศึกษา
- 11) ระยะเปลี่ยนแปลงจะราบรื่นได้เมื่อช่วงระยะเปลี่ยนแปลงเด็กอยู่ร่วมกันมีความเป็นเพื่อนหรือความเป็นพี่น้องกันในโรงเรียน
- 12) พ่อแม่จะเป็นผู้ทำให้เกิดความสำเร็จในระยะเปลี่ยนแปลง
- 13) ความสำเร็จในระยะเปลี่ยนแปลงเกิดจากความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน
- 14) ภูมิหลังปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม(socio-economic) ของเด็กต้องพิจารณาซึ่งมีผลกระทบต่อความสำเร็จในระยะเปลี่ยนแปลง
- 15) รูปแบบการเปลี่ยนแปลงชนกลุ่มน้อยระยะเปลี่ยนแปลงสามารถวางแผนหลักการ ในการจัดประสบการณ์ได้
- 16) วัฒนธรรมและภาษามีบทบาทสำคัญ ในการที่จะให้เกิดความสำคัญอย่างแนใจในการเกิดความสำเร็จในระยะเปลี่ยนแปลง
- 17) สิ่งพิเศษที่จำเป็นต่อการที่เด็กเปลี่ยนแปลงจากชั้นอนุบาลไปสู่ชั้นประถมศึกษาคือการต้องยอมรับหลักการพัฒนาการและโปรแกรมระยะเปลี่ยนแปลง
- 18) ยอมรับเด็กแต่ละคนที่มีความแตกต่างกันที่จำเป็นต้องส่งเสริมความสำเร็จในระยะเปลี่ยนแปลง
- 19) ผู้เชี่ยวชาญของเด็กปฐมวัย และเด็กประถมศึกษาต้องสามารถพิจารณาในมุมมองของเด็กด้วย

20) ต้องมีผู้สังเกต และประเมินผลถึงความต้องการของโปรแกรมโรงเรียนอนุบาลและโรงเรียนประถมศึกษา ด้านหลักการ และฝึกหัดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ในระยะเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนจำแนกการปรับปรุง และกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรมที่เด็กได้รับ

Barbara (2005: 2-4) กล่าวถึง การเตรียมความพร้อมเรื่องระยะเปลี่ยนแปลงเป็นการสนับสนุนหลักการการศึกษาที่เชื่อมโยงต่อเนื่องในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งเด็ก ๆ จำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมเพราะเด็กจะมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปจากสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคยไปยังสิ่งแวดล้อมที่ไม่คุ้นเคย และได้ให้ข้อคิดเกี่ยวกับระยะเปลี่ยนแปลงไว้ดังนี้

1) สำหรับการจัดประสบการณ์ให้เด็ก ต้องพิจารณาถึงความต่อเนื่องในการจัดประสบการณ์ ในการเพิ่มการกระตุ้นการจัดประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มความภาคภูมิใจในตนเองให้กับเด็กเป็น การขยายความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน และระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ทำให้เด็ก ๆ รู้สึกไว้วางใจ

2) สำหรับความร่วมมือของพ่อแม่ ครูต้องให้ความสำคัญกับพ่อแม่ให้พ่อแม่ได้รู้สึกถึงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาระยะเวลาเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของเด็ก ให้พ่อแม่รู้สึกว่าการเรียนยินดีต้อนรับเสมอให้พ่อแม่มีส่วนร่วม โดยการให้พ่อแม่มีความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้นในด้านความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างครูกับพ่อแม่ เรื่องของความต่อเนื่องในการจัดการศึกษาทั้งหมด ให้พ่อแม่ตระหนักว่าพ่อแม่เป็นแหล่งการเรียนรู้ที่ยิ่งใหญ่ และมีคุณค่ามากในความเป็นครูของลูก ครูต้องมีการสนทนาพูดคุยกับพ่อแม่เรื่องของการเปลี่ยนแปลงผลของระยะเปลี่ยนแปลงการศึกษา และสิ่งที่ติดต่อพ่อแม่ พ่อแม่อาจมีการเยี่ยมห้องเรียน ให้พ่อแม่มีการพบปะครูประจำชั้นของเด็ก มีการติดต่อทางจดหมายมีการแจ้งข่าวเป็นระบบเกี่ยวกับการจัดโปรแกรมระยะเปลี่ยนแปลง พ่อแม่สนับสนุนให้เด็กได้ร่วมโปรแกรมอย่างไร

3) สำหรับครูต้องพิจารณาถึงการจัดประสบการณ์ให้เด็กจบการศึกษาปฐมวัยด้วยความตระหนักถึงความจำเป็นอย่างมาก และวางแผนในการสนับสนุน โดยมีการวางแผนให้เด็กประสบความสำเร็จในปีแรกที่เข้าเรียน ให้มีความพร้อมในระยะเปลี่ยนแปลงการศึกษา ครูต้องมีข้อมูลของเด็กในด้านความสำเร็จของเด็ก จุดเด่นของเด็ก ประสบการณ์ที่เด็กได้รับมาซึ่งเป็นส่วนสำคัญมากของการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นเรื่องการจัดกิจกรรมพัฒนาการทางสังคมและอารมณ์ของเด็ก

Yeo และ Clarke (2006: 56) กล่าวว่า ส่วนหนึ่งของความสำเร็จในระยะเปลี่ยนแปลงของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในโรงเรียนจำเป็นต้องสร้างความสามารถทางสังคม ไม่ใช่ความสามารถทางวิชาการ ความสามารถของเด็กในการสร้างความสัมพันธ์ทางบวก การให้

ความร่วมมือกับเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญในการปรับตัวเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในช่วงระยะเปลี่ยนแปลง

Dockett และ Perry (2006: 77) กล่าวว่า การวางแผนจัดโปรแกรมระยะเปลี่ยนแปลงการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ต้องมีคุณลักษณะเฉพาะวิธีการที่ยืดหยุ่นมีความจำเป็นมากต่อเด็กและครอบครัวของเด็ก ดังนั้นรายละเอียดของโปรแกรมระยะเปลี่ยนแปลงการศึกษาของแต่ละโรงเรียนจะแตกต่างกัน แต่มีพื้นฐานรูปแบบเฉพาะเป็นที่ยอมรับร่วมกัน ความสำเร็จของโปรแกรมระยะเปลี่ยนแปลงการศึกษา มีดังนี้

1) ต้องเป็นสิ่งที่ตอบสนองของความจำเป็นของเด็ก เป็นกระบวนการสร้างความรู้สึกเชื่อมั่น และความสามารถของเด็ก เด็กรู้สึกอย่างไรเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จของโปรแกรมระยะเปลี่ยนแปลงการศึกษา

2) การยอมรับว่าเด็กเป็นผู้เรียนรู้ที่มีความสามารถที่จะได้รับประสบการณ์ตามความคาดหวังด้วยตนเอง เพื่อให้จุดเด่นและความสนใจของแต่ละคนมีคุณค่าในการดำเนินต่อไป

3) ครอบครัวและพ่อแม่ของเด็กเป็นผู้ช่วยที่มีความสามารถอย่างยิ่งในการสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นหุ้นส่วนกัน

การให้เด็กได้ฟังข้อมูลและพูดคุยเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นโดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ถามคำถาม สิ่งที่ทำให้โปรแกรมระยะเปลี่ยนแปลงสำเร็จที่สำคัญคือ ครอบครัวของเด็กความต่อเนื่อง และการสื่อสารระหว่างครูและครอบครัวเด็ก

Oliver (2008: 20-22) กล่าวว่า ระยะเวลาเปลี่ยนแปลงการศึกษาระหว่างการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่1 สิ่งที่สำคัญคือสามารถสอนอะไรให้เด็กเรียนรู้เพื่อให้เกิดความราบรื่นในช่วงระยะเวลาการเปลี่ยนแปลง เมื่อเด็กไปอยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่ต้องอาศัยความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ และการสื่อสารอย่างต่อเนื่องระหว่างครูและพ่อแม่ของเด็กเพื่อลดแรงกดดันที่เด็กได้รับ สิ่งที่ต้องเตรียมให้เด็กก่อนเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 บทบาทของครูและพ่อแม่เป็นอย่างไร โดยเสนอความคิดเห็น 11 ข้อดังนี้

1) มีใจจดจ่อต่อการไปโรงเรียน การให้เด็กตื่นเต้นกับสิ่งใหม่ที่เด็กจะได้ทำ ได้เรียนรู้ ต้องเริ่มจากการที่เด็กมีทัศนคติทางบวกจากพ่อแม่ก่อน

2) พ่อแม่เยี่ยมโรงเรียนเพื่อให้พบกับครู บุคคลอื่น ๆ ในโรงเรียน

3) สังเกตห้องเรียนและครูซึ่งเด็กจะเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่1 โดยสังเกตสิ่งแวดล้อมและสิ่งที่เด็กยังไม่สามารถทำได้

- 4) พ่อแม่เขียนสรุปเรื่องราวให้ครูรู้จักเกี่ยวกับตัวเด็ก
- 5) พ่อแม่ให้เด็กมาพบรู้จักครูก่อนเริ่มเรียน
- 6) ในช่วงวันต้น ๆ ในสัปดาห์แรกของการเปิดเรียน เด็กอ่อนเพลียมากจากกิจวัตรประจำวัน และสิ่งแวดล้อมใหม่ จึงควรจัดให้เด็กได้มีเวลาพักผ่อนให้เต็มที่
- 7) การเตรียมอาหารเข้าที่ดีและมากพอให้เด็กอิ่ม
- 8) ในช่วงเวลาของการจากกันระหว่างเด็กกับพ่อแม่เมื่อมาโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญต้องให้เด็กมีทัศนคติในทางบวก
- 9) ความพยายามรักษากิจวัตรประจำวันให้มั่นคงสม่ำเสมอ ช่วยให้เด็กมีความก้าวหน้าในการปรับตัวดีขึ้น และรู้สึกปลอดภัยในสิ่งแวดล้อมใหม่
- 10) พ่อแม่ และครูมีเวลาในการพบปะพูดคุยกัน โรงเรียนเปิดโอกาสให้พ่อแม่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้เด็ก
- 11) พ่อแม่พบพูดคุยกับครูช่วยในการเตรียมเด็กช่วงของระยะเปลี่ยนแปลงแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระยะเปลี่ยนแปลง เป็นแนวคิดในการจัดสิ่งแวดล้อมช่วงระยะเปลี่ยนแปลงให้มีความต่อเนื่องหรือมีความเชื่อมโยงกัน เพื่อลดช่องว่างของความแตกต่างระหว่างสิ่งแวดล้อมเดิมและสิ่งแวดล้อมใหม่ โดยการจัดสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในการปรับตัว เพื่อให้เด็กมีความสามารถในการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมใหม่ได้อย่างต่อเนื่องจากสิ่งแวดล้อมเดิม จะทำให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้ สามารถปรับตัวได้อย่างราบรื่น และประสบความสำเร็จในสิ่งแวดล้อมใหม่ การพัฒนาหลักสูตรในระยะเวลาเปลี่ยนแปลงระหว่างการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยคำนึงถึงบริบทของโรงเรียน ช่องว่างระยะหลักสูตร วิธีการสอนของการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา โดยอาศัยความร่วมมือของครู ครอบครัวของเด็กจะช่วยให้เด็กประสบความสำเร็จในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1.3 แนวทางการเชื่อมรอยต่อทางการศึกษาในระยะเปลี่ยนแปลง

การเชื่อมรอยต่อทางการศึกษาในระยะเปลี่ยนแปลง ระหว่างการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในประเทศ และต่างประเทศ จากการศึกษาตำรา เอกสารสรุปได้ดังนี้

1.3.1 การเชื่อมรอยต่อทางการศึกษาในระยะเปลี่ยนแปลง ระหว่างการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในประเทศ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546 :44) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการเชื่อมรอยต่อระหว่างการศึกษาระดับปฐมวัยและระดับประถมศึกษาปีที่ 1 ใ้บุคลากรทุกฝ่ายให้ความสนใจต่อการช่วยลดช่องว่างของการจัดการศึกษาทั้ง

สองระดับซึ่งจะส่งผลต่อการจัดการเรียน การสอน ตัวเด็ก ผู้สอน ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาอื่นๆ ทั้งระบบ การสร้างรอยเชื่อมต่อการศึกษาระดับปฐมวัยกับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะประสบผลสำเร็จได้บุคลากรในสถานศึกษาควรมีบทบาทในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1.3.1.1 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญ ในฐานะที่เป็นผู้นำในการสร้างรอยเชื่อมต่อ ระหว่างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยกับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยต้องศึกษาหลักสูตรทั้งสองระดับเพื่อทำความเข้าใจการบริหารงานด้านวิชาการที่จะเอื้อต่อการเชื่อมโยงการศึกษา โดยการจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

1) จัดประชุมผู้สอนระดับปฐมวัยและประถมศึกษาร่วมกัน กำหนดแนวทางการปฏิบัติของสถานศึกษาทั้งสองระดับ เพื่อผู้สอนทั้งสองระดับได้เตรียมการสอนให้สอดคล้องกับเด็ก

2) สนับสนุนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างรอยเชื่อมต่อระหว่าง การศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ศึกษาหาความรู้จากเอกสารด้านหลักสูตร และเอกสารทางวิชาการศึกษา การอบรมสัมมนา การศึกษาดูงาน และให้มีโอกาสแลกเปลี่ยน เผยแพร่ ความรู้ใหม่ๆ ร่วมกัน

3) สนับสนุนการจัดเอกสารเผยแพร่กิจกรรมสัมพันธ์ในรูปแบบ ต่างๆ ระหว่างสถานศึกษา ผู้ปกครอง และบุคลากรทางการศึกษาอย่างสม่ำเสมอ

4) ผู้บริหารควรจัดให้มีการพบปะทำกิจกรรมร่วมกับ ระหว่าง ผู้บริหารผู้สอน เด็ก และผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอและมีความต่อเนื่อง เพื่อผู้ปกครองจะได้สร้างความเข้าใจและสนับสนุนการพัฒนาเด็กช่วงระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างการศึกษาปฐมวัย และชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 รวมทั้งมีการจัดปฐมนิเทศผู้ปกครอง ก่อนเด็กจะเลื่อนขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อให้ผู้ปกครองเข้าใจ และให้ความร่วมมือช่วยเด็กให้สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ดีขึ้น

1.3.1.2 บทบาทของผู้สอนระดับปฐมวัย ควรศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน ของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองและบุคลากรอื่นๆ รวมทั้ง ช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวก่อนเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ควรมีบทบาทในการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1) เก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อส่งต่อ ผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งจะช่วยให้ผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สามารถช่วยเหลือเด็กใน การปรับตัวเข้ากับการเรียนรู้ใหม่ต่อไป

2) พูดคุยกับเด็กถึงประสบการณ์ที่ดีๆ เกี่ยวกับการเรียนรู้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่1 เพื่อให้เด็กเกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้

3) จัดให้เด็กได้มีโอกาสทำความรู้จักกับผู้สอน สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1

1.3.1.3 บทบาทผู้สอนระดับประถมศึกษาต้องมีความรู้ ความเข้าใจและเจตคติที่ดีต่อการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการพัฒนาจัดการเรียนรู้ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่1 ของตนให้ต่อเนื่องกับการพัฒนาเด็กในระดับปฐมวัย และควรมีบทบาทในการดำเนินการดังต่อไปนี้

1) จัดกิจกรรมให้เด็กและผู้ปกครองมีโอกาสได้ทำความรู้จักคุ้นเคยกับผู้สอนและห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ก่อนเปิดภาคเรียน

2) จัดสภาพห้องเรียนให้ใกล้เคียงกับห้องเรียนระดับปฐมวัยบางส่วน โดยจัดให้มีมุมประสบการณ์ภายในห้องเรียน เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมได้อย่างอิสระ เช่น มุมหนังสือ มุมเกมการศึกษา มุมของเล่น จะช่วยให้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่1 ได้ปรับตัวกับสภาพแวดล้อมใหม่โดยได้รับความกดดันน้อยลง

1.3.1.4 ผู้ปกครองและบุคลากรทางการศึกษา ควรทำความเข้าใจหลักสูตรของการศึกษาทั้งสองระดับ และควรให้ความรัก ความเอาใจใส่ การดูแลและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่ได้แตกต่างไปจากระดับปฐมวัย และให้ความร่วมมือกับผู้สอนและสถานศึกษาในการช่วยเตรียมตัวเด็กเพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวได้เร็วขึ้น

สรุปได้ว่า สำหรับประเทศไทยแนวทางการเชื่อมรอยต่อทางการศึกษาในระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่1 ได้กล่าวถึงไว้เฉพาะในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 โดยให้ความสำคัญที่บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองเป็นผู้ให้การช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวในระยะเปลี่ยนแปลงและถึงการจัดกิจกรรม และสภาพห้องเรียนของชั้นประถมศึกษาปีที่1 ให้ใกล้เคียงกับชั้นอนุบาล

1.3.2 การเชื่อมรอยต่อทางการศึกษาในระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในต่างประเทศ

Van der Aalsvoort (2007: 20-23) กล่าวว่า ระบบการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษาของประเทศเนเธอร์แลนด์พบว่าร้อยละ 90 ของเด็กในประเทศ ได้เข้าเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมเมื่ออายุ 4 ขวบ ลงทะเบียนเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับเมื่ออายุ 5 ขวบ การศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 และชั้นประถมศึกษาปีที่2 มีลักษณะเหมือนกับโรงเรียนอนุบาล

ระบบการเรียน การอ่าน การเขียน คณิตศาสตร์ เริ่มเรียนเมื่ออยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่3 Curtis and O'Hagan (2003: 203) กล่าวว่า ลักษณะของการเชื่อมต่อ (link) ของการศึกษาปฐมวัย และประถมศึกษาเป็นการนำการศึกษามานบูรณาการรวมกันในระบบโรงเรียนประถมศึกษา นอกจากนี้ Van der Aalsvoort พบว่า เด็กช่วงอายุ 5-17 ปี มีความรู้ความสามารถตกต่ำ จึงมีโรงเรียนประถมศึกษาพิเศษสำหรับนักเรียนที่มีพฤติกรรม หรือการเรียนรู้ที่มีปัญหาซึ่งการวางแผนการจัดโปรแกรมของโรงเรียนดังกล่าวเป็นการจัดศึกษาให้เด็กเป็นรายบุคคลตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดอย่างแท้จริง และเป็นไปตามลักษณะของเด็กที่แตกต่างกัน เพื่อลดอัตราการเสี่ยงของเด็กเรื่องการอ่านหนังสือไม่ออก เขียนหนังสือไม่ได้ในชั้นประถมศึกษาปีที่1 โดยการทดสอบเด็กก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 เพื่อจัดเตรียมการศึกษาพิเศษให้เป็นประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาเด็กมากกว่าการจัดการศึกษาปกติ

Curtis and O'Hagan (2003: 203-204) กล่าวว่า ในกลุ่มประเทศของทวีปยุโรปส่วนมากจะให้เด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาเมื่ออายุ 6-7 ปี เด็กก่อนเข้าเรียนจะต้องเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาล หรือการกำหนดโปรแกรมการเรียนที่บ้านอย่างน้อย 2 ปี จึงทำให้การกำหนดอายุเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา เด็กในกลุ่มประเทศทางทวีปยุโรปจึงมีอายุที่มากกว่ากลุ่มประเทศสหราชอาณาจักร (UK) 1-2 ปี ในกลุ่มประเทศทางทวีปยุโรปส่วนมาก จึงเชื่อว่าการให้เด็กเข้าเรียนเร็วในโรงเรียนประถมศึกษา ไม่ใช่ทางเลือกใหม่ที่จะกล่าวอ้างได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพของการศึกษาปฐมวัย การยืดเวลาของอายุเด็กอย่างน้อยที่สุดต้องอายุครบ 6 ปี สำหรับการเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา และมีการจัดการศึกษาพิเศษในชั้นเรียนของโรงเรียนอนุบาลในชั้นปีสุดท้าย หรือ 2 ปีสุดท้ายก่อนเข้าเรียนโรงเรียนประถมศึกษาในช่วงระยะเปลี่ยนแปลง นักการศึกษาที่มีความเข้าใจถึงการเกิดประสบการณ์ที่กดดัน เนื่องมาจากการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างอย่างมากของเนื้อหาและวิธีการของการจัดการศึกษาทั้ง 2 ระดับในกลุ่มประเทศสหราชอาณาจักร กำหนดให้การศึกษาปฐมวัยเป็นการศึกษาภาคบังคับเริ่มตั้งแต่เด็กอายุ 4 ขวบในประเทศฝรั่งเศส เบลเยียมได้มีการช่วยเหลือเด็ก ในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงมีการเชื่อมรอยต่อเพื่อให้เกิดความราบรื่นโดยการกำหนดโครงสร้างการเรียนที่ เรียกว่า วัฏจักรการเรียนรู้ (cycles of learning) โดยวัฏจักรแรกคือเด็กอายุ 2-4 ปี กำหนดให้เรียนรู้เกี่ยวกับสังคม อารมณ์ และทักษะทางสติปัญญา วัฏจักรที่สองคือ เด็กอายุ 4-8 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ครอบคลุมไปถึง 2 ปีสุดท้ายของการศึกษาระดับปฐมวัยและในระยะ 2 ปีแรกของการศึกษาประถมศึกษา กำหนดให้เรียนรู้เกี่ยวกับจำนวนตัวเลข และภาษาเป็นหลักสำคัญ เหมือนกับเป็นการนำช่องว่าง (gap) ของการศึกษาระหว่างการศึกษาปฐมวัย กับประถมศึกษามาจัดเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน (foundation

stage) ส่วนนักการศึกษาประเทศโปแลนด์ได้ทำการศึกษาหาวิธีว่าการเชื่อมรอยต่อของการจัดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย และหลักสูตรประถม ศึกษาจะทำอย่างไรให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ เพื่อสามารถช่วยเหลือเด็กในการปรับตัว ระหว่างช่วงรอยเปลี่ยนผ่านระหว่างการศึกษา 2 ระดับ ตัวอย่างในรัฐเบลติก (Baltic) และในกลุ่มประเทศสหราชอาณาจักร มีโรงเรียนอนุบาลบางแห่งได้จัดให้การเรียนในภาคเรียนสุดท้าย ก่อนเข้าสู่โรงเรียนประถมศึกษาให้เด็กได้มีการเยี่ยมชมโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนอนุบาลบางแห่งในทวีปยุโรปมีการกำหนดช่วงเวลาอย่างน้อยที่สุด 2 ชั่วโมง หลังจากรับประทานอาหารกลางวันได้มีการจัดให้เด็กได้รับการฝึกหัดเกี่ยวกับการศึกษาชั้นประถมศึกษา เพื่อเตรียมเด็กเข้าสู่การเปลี่ยนแปลง เมื่อเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา

กระบวนการเปลี่ยนแปลงเมื่อเด็กปรับตัวจากโรงเรียนอนุบาลเข้าสู่โรงเรียนประถมศึกษาในประเทศสวีเดน David (1993: 125-126) ได้นำเสนอข้อสรุปทางเลือกใหม่ 3 ทางที่จะก้าวหน้าไปข้างหน้า ได้แก่

1) การรับเด็กเข้าเรียนไม่ควรเปลี่ยนแปลงอายุ แต่ในปีสุดท้ายของการศึกษาโรงเรียนปฐมวัยควรปรับวิธีการคล้ายกับโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษาปรับให้คล้ายกับโรงเรียนปฐมวัยจะทำให้เด็กมีการปรับตัวอย่างค่อยเป็นค่อยไป เกิดความราบรื่นมีการเชื่อมรอยต่อ (smooth transition) การศึกษาระหว่างโรงเรียนปฐมวัยและโรงเรียนประถมศึกษา

2) ช่วงอายุของการรับนักเรียนเข้าสู่การศึกษาภาคบังคับควรขยายลงไปเมื่อเด็กอายุ 6 ปีหรือครบ 5 ปี (รับเด็กเข้าการศึกษาภาคบังคับ ลดอายุให้น้อยลง)

3) การรับนักเรียนเข้าการศึกษาภาคบังคับค่อยๆเกิดขึ้น มีการยืดหยุ่นขององค์ประกอบหลายๆ สิ่งในการรับเด็กเข้าเรียน

Driscoll and Nagel (2002 :74-75) กล่าวว่า ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้พบความแตกต่างที่มีลักษณะเฉพาะระหว่างการศึกษาปฐมวัย และประถมศึกษา กล่าวว่าต้องมีการพัฒนาเด็กในช่วงเชื่อมรอยต่อของการศึกษาทั้ง 2 ระดับนี้ เพราะเป็นช่วงระยะเวลาของเด็กที่อยู่ในวัยการเรียนรู้ประสบการณ์ ที่มีอัตราการพัฒนาความก้าวหน้าอย่างมาก วิธีการหนึ่งของการพัฒนา คือ การจัดห้องเรียนแบบคละอายุ (Mixed-aged class) เป็นการคละอายุในห้องเรียนของเด็กชั้นอนุบาล ห้องเรียนเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่1 และห้องเรียนเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่2 แนวทางการปฏิรูปการศึกษาปฐมวัยในประเทศฮ่องกง มีนโยบายการวางแนวทางดำเนินการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีความเชื่อมโยงกันระหว่างการศึกษาแต่ละระดับอย่างแนบสนิท

เครื่องมือที่ชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จในการจัดการศึกษาในประถมศึกษา คือ ผลการทดสอบดังนั้น วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาปฐมวัย จึงมีแนวโน้มที่มีเป้าหมายเป็นการเตรียมความพร้อมให้เด็กให้มีความสามารถที่สูงกว่าระดับปกติ เพื่อเตรียมเข้าสู่การศึกษาในระดับประถมศึกษาโดยมีโครงสร้างการศึกษา คือการให้เด็กมีประสบการณ์โดยตรงทางด้านทักษะภาษา และทักษะทางคณิตศาสตร์จากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ใช้วิธีการสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง(child-centered learning) เพื่อให้เกิดความมั่นคงในการเรียนระดับประถมศึกษาต่อไป อย่างไรก็ตามการจัดการศึกษาปฐมวัยยังคงกล่าวถึงความเหมาะสมใช้การสอนแบบเดิม (“top-down” approaches) ทำให้เด็กจะได้รับอิทธิพลอย่างมาก ในเรื่องของการฝึกฝนเรื่องระบบกฎเกณฑ์และยอมรับกฎระเบียบเป็นสิ่งสำคัญมากที่สุด ในการเตรียมพร้อมให้เด็กอยู่ในกฎ ระเบียบ ปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันของการเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษา การปฏิรูปการศึกษาต้องตอบสนองต่อความต้องการของพ่อแม่ ซึ่งเป็นผู้ที่มีมักจะกลัวว่าการที่เด็กเข้าเรียนซ้ำจะได้รับความสำเร็จซ้ำ พ่อแม่ของเด็กต้องการให้เด็กมีทักษะทางคณิตศาสตร์ ทักษะทางภาษาและระเบียบวินัยอย่างดีพอๆ กันในการใช้วิธีการสอน และการเรียนรู้โดยการยึดเด็กเป็นศูนย์กลางจะประสบความสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับความร่วมมือระหว่างพ่อแม่ ครู และผู้บริหารโรงเรียน ในระบบการปฏิรูปการศึกษาปฐมวัยของประเทศฮ่องกงในอนาคต มีการกำหนดสิ่งสำคัญพื้นฐานของการพัฒนาเด็กทุกๆ ด้านและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต ส่งเสริมการตอบสนองต่อความต้องการจำเป็น (need) ของลูกค้า (customs) และความคาดหวังของผู้เรียนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่าย (stakeholders)

Pearson and Rao (2006 :364-367) ได้กล่าวถึง การสร้างรอยเชื่อมต่อทางการศึกษามีจุดความสนใจ (Focus) 5 ประการ ได้แก่

- 1) การเน้นสมรรถภาพผู้เชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย
- 2) การปรับปรุงการรับรองคุณภาพของโรงเรียนอนุบาล และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- 3) การควบคุมให้โครงสร้างมีความเป็นเอกภาพสำหรับโรงเรียนอนุบาล
- 4) การจัดให้เด็กได้เรียนรู้เพิ่มเติม เช่น จัดโปรแกรมพิเศษ จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการเชื่อมรอยต่อ (link) ระหว่างการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา
- 5) การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน เน้นที่ความสนใจของเด็กในการเรียนรู้ ประสบการณ์การเรียนรู้มีความสมดุล และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้

การศึกษาปฐมวัยในประเทศคิวบา (Cuba) (Miller, 2002: 360 - 362) เด็กอายุ 5 ขวบ จะมีการเรียนเพื่อเตรียมความพร้อม 1 ปี ในโรงเรียนประถมศึกษา และการกำหนด

เนื้อหาเพิ่มเติมจากการเรียนแบบจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อม คือ รัฐบาลกำหนดเงื่อนไขให้ใช้หนังสือเรียนเกี่ยวกับ เสียงสระ 5 เสียง และเสียงพยัญชนะ 4 ตัว เพื่อเป็นการเชื่อมรอยต่อของการสอนอ่านในโรงเรียนประถมศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่1 ซึ่งจะเรียนคัดลายมือ และเรียนเสียงสระและพยัญชนะในส่วนที่เหลือจากการเรียนในชั้นอนุบาล

ตารางที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อเชื่อมรอยต่อระหว่างการศึกษปฐมวัยและประถมศึกษา
ชั้นปีที่1 ในต่างประเทศ

ประเทศ	รูปแบบ/หลักสูตรการจัดการศึกษปฐมวัย	อายุ
กลุ่มประเทศ สหราชอาณาจักร	โรงเรียนอนุบาลบางแห่งจัดภาคเรียนสุดท้ายให้มีการเยี่ยมชม โรงเรียนประถมศึกษา	4 ปี
สวีเดน	1. กำหนดอายุเด็กในการศึกษาภาคบังคับให้น้อยลงโดยให้เด็ก ได้เรียนรู้การปรับตัวในชั้นประถมศึกษาปีที่1 และชั้นประถม ศึกษาปีที่2 2. ปีสสุดท้ายของโรงเรียนอนุบาลปรับวิธีการเรียนการสอน คล้ายกับโรงเรียนประถมศึกษา โรงเรียนประถมศึกษาในชั้น ประถมศึกษาปีที่1 ปรับให้คล้ายกับโรงเรียนอนุบาล	5-6 ปี
เนเธอร์แลนด์	จัดการศึกษาภาคบังคับชั้นประถมศึกษาปีที่1 และชั้นประถม ศึกษาปีที่2 มีลักษณะเหมือนโรงเรียนอนุบาล และในชั้นประถม ศึกษาปีที่3 เป็นการเชื่อมต่อการศึกษปฐมวัยและประถม ศึกษาโดยเริ่มระบบการเรียนเขียน อ่านและคณิตศาสตร์	5 ปี
ฝรั่งเศส เบลเยียม	การศึกษาภาคบังคับช่วงอายุ 4 – 8 ปีกำหนดโครงสร้างการ เรียน “วัฏจักรการเรียนรู้ที่ 2” โดยนำการศึกษาปฐมวัย และ ประถมศึกษามาจัดเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกำหนดให้ เรียนรู้เกี่ยวกับจำนวนตัวเลข และภาษา	4 ปี
สหรัฐอเมริกา	จัดห้องเรียนแบบคละอายุให้เด็กชั้นอนุบาล ชั้นประถมศึกษา ปีที่1 และชั้นประถมศึกษาปีที่2 เรียนร่วมกันบางช่วงเวลา	5-6 ปี

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเทศ	รูปแบบ/หลักสูตรการจัดการศึกษาปฐมวัย	อายุ
กลุ่มประเทศทวีปยุโรป	1. จัดการศึกษาโปรแกรมพิเศษให้เด็กเมื่อจบโรงเรียนอนุบาล เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในโรงเรียนประถมศึกษา 2. โรงเรียนอนุบาลบางแห่งกำหนดช่วงหลังรับประทานอาหารอย่างน้อย 2 ชั่วโมงให้เด็กได้ฝึกเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ การศึกษาระดับประถมศึกษา	4-6 ปี
คิวบา	การสอนการอ่านเรื่องเสียงสระ และตัวอักษรบางเสียงใน ชั้นอนุบาลเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านการอ่านในการศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่1	5 ปี
ฮ่องกง	การให้เด็กมีประสบการณ์โดยตรงทางด้านทักษะภาษา และ ทักษะทางคณิตศาสตร์จากโดยใช้วิธีการสอนโดยยึดเด็กเป็น ศูนย์กลาง(child-centered learning) เพื่อให้เกิดความมั่นคง ในการเรียนระดับประถมศึกษาต่อไป และการจัดการศึกษา เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้ปกครองโดยใช้การสอน แบบเดิม(“top-down” approaches) ทำให้เด็กได้ฝึกฝนเรื่อง ระบบกฎเกณฑ์ และยอมรับกฎระเบียบ	-

จากตารางการวิเคราะห์และเอกสารตำรา จากต่างประเทศ สามารถสรุป แนวทางการแก้ปัญหาเพื่อเชื่อมรอยต่อ (link) ระหว่างการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษาปีที่1 เพื่อช่วยเหลือเด็กในการปรับตัว (adjusted) และช่วยเหลือเด็กไม่ให้เกิดประสบการณ์ที่ต้องได้รับ แรงกดดัน (stressful experience) ในระยะเปลี่ยนแปลงการศึกษาทั้ง 2 ระดับ ให้มีความราบรื่น ทั้งต่อเด็กและผู้สอนดังนี้

1) การจัดการศึกษาพิเศษในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาเด็กที่มีปัญหาและ เตรียมความพร้อมให้เด็กในการเข้าเรียนโรงเรียนประถมศึกษา

- 2) การสร้างโปรแกรมสำหรับเด็กเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าโรงเรียนประถมศึกษา
  - 3) การจัดให้ปีสุดท้ายของโรงเรียนอนุบาลปรับวิธีการเรียนการสอนคล้ายกับโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ปรับให้คล้ายกับวิธีการเรียนการสอนของโรงเรียนอนุบาล
  - 4) การจัดกิจกรรมโรงเรียนอนุบาลเยี่ยมชมโรงเรียนประถมศึกษาในปลายภาคเรียนที่ 2 ของปีสุดท้ายของชั้นอนุบาล
  - 5) การจัดระบบการศึกษาใหม่โดยกำหนดเป็นขั้นพื้นฐาน กำหนดโครงสร้างการเรียน เรียกว่า วัฏจักรการเรียนรู้ โดยวัฏจักรแรกเด็กอายุ 2-4 ปี กำหนดให้เรียนรู้เกี่ยวกับด้านสังคม อารมณ์ และทักษะทางสติปัญญา วัฏจักรที่สองคือ เด็กอายุ 4-8 ปี กำหนดให้เรียนรู้เกี่ยวกับจำนวนตัวเลข และภาษาเป็นหลักสำคัญ
  - 6) การจัดการศึกษาภาคบังคับชั้นประถมศึกษาปีที่1 และชั้นประถมศึกษาปีที่2 ให้จัดการศึกษาเหมือนโรงเรียนอนุบาล และในชั้นประถมศึกษาปีที่3 เป็นการเชื่อมต่อของการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา โดยเริ่มระบบการเรียนเขียนอ่านและคณิตศาสตร์
  - 7) การจัดห้องเรียนแบบคละอายุ (Mixed-aged class) บางช่วงเวลาเป็นการคละอายุระหว่างเด็กชั้นอนุบาล เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่1 และเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่2
  - 8) การเตรียมความพร้อมให้เด็กเข้าสู่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีโครงสร้างการศึกษา คือ การจัดให้เด็กมีประสบการณ์โดยตรงทางด้านทักษะภาษา และทักษะทางคณิตศาสตร์จากโดยใช้วิธีการสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และการสอนเพื่อเตรียมพร้อมให้เด็กอยู่ในกฎระเบียบ ปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันของการศึกษาระดับประถมศึกษา
  - 9) การสอนการอ่านเรื่องเสียงสระ และตัวอักษรบางเสียงในการศึกษาปฐมวัย ในชั้นอนุบาลเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านการอ่านเมื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1
- สรุปแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อเชื่อมรอยต่อระหว่างการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษาปีที่1 ในต่างประเทศมีการจัดแนวทางที่แตกต่างกันอย่างหลากหลาย ตั้งแต่การจัดเตรียมความพร้อมในชั้นเรียนอนุบาล การจัดกิจกรรม การสร้างโปรแกรม การเปลี่ยนโครงสร้าง การเรียน การเปลี่ยนระบบการศึกษา

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตในระยะเปลี่ยนแปลง

(The Ecological and Dynamic Model of Transition)

2.1 ทฤษฎีเชิงนิเวศ (Ecological Theory)

รูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตในระยะเปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบระยะเปลี่ยนแปลงที่ Kraft-Sayre และ Pianta ได้พัฒนามาจากทฤษฎีเชิงนิเวศของ Bronfenbrenner (1979, cited in Thomas, 2005: 355) กล่าวว่า อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการพัฒนาเด็ก รูปแบบเชิงนิเวศหมายถึง การเคลื่อนย้ายจากสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ทางสังคมของเด็กในสภาพแวดล้อมหนึ่งไปยังสภาพแวดล้อม ความสัมพันธ์ของเด็กอีกสภาพหนึ่ง เช่น เด็กวัย 18 เดือนจากบ้านต้องเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เด็กจากโรงเรียนอนุบาลเข้าสู่โรงเรียนประถมศึกษา เป็นต้น Thomas (2005: 355) กล่าวว่า อำนาจของสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการพัฒนาเด็ก การมองสังคมสภาพแวดล้อมตามความเป็นจริงของความสัมพันธ์ของมนุษย์ ตามหลักการของรูปแบบเชิงนิเวศ (Ecological) สามารถให้คำอธิบายสภาพความต่อเนื่องของระบบในการเชื่อมโยงเด็กๆ กับสภาพแวดล้อมของเด็ก และ Bronfenbrenner (1979, cited in Lam, and Pallard, 2006: 124-125) กล่าวว่าไว้ว่าได้พัฒนารูปแบบเชิงนิเวศ (ecological model) กระบวนการและความเข้าใจถึงอิทธิพลของความแตกต่างระหว่างสภาพบริบท ประสบการณ์ของเด็กที่ได้รับจากบ้าน ห้องเรียน และชุมชน ในช่วงเวลาหนึ่งไปอีกช่วงเวลาหนึ่งถัดไป Bronfenbrenner (1979, cited in Lam, and Pallard, 2006: 123) ได้กล่าวถึง รูปแบบเชิงนิเวศในระยะเปลี่ยนแปลง (ecological transition) หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ทฤษฎีระบบนิเวศวิทยา (Bio-ecological Systems Theory) ได้กล่าวไว้ในทฤษฎีระบบความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมของการพัฒนามนุษย์

Henniger (Bronfenbrenner, 1979, cited in Henniger, 2005: 96) ได้กล่าวเกี่ยวกับ การสร้างทฤษฎีพัฒนาการมนุษย์ เรียกว่า รูปแบบเชิงนิเวศ (Ecological Model) ซึ่งมีรายละเอียดมากมายที่มีความแตกต่างกันในการที่จะส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับ Santrock ได้กล่าวว่า การสร้างทฤษฎีเชิงนิเวศ (ecological theory) จะเน้นเรื่ององค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความเข้าใจในพัฒนาการของเด็กประกอบด้วยระบบจากส่วนที่เล็กและแข็งแรงนำไปสู่ปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับระบบที่ใหญ่ (Bronfenbrenner, 1979, cited in Santrock, 2005: 40 -41) ประกอบด้วย 4 ระบบ ได้แก่

1) ระบบขนาดเล็ก (Microsystem) จะเป็นความสัมพันธ์ทางบวกที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด ระหว่างบริบทของกลุ่มบุคคลในครอบครัว กลุ่มบุคคลในโรงเรียน เป็นต้น ซึ่งจะมีอิทธิพลอย่างมากในระยะเริ่มแรกของการพัฒนาเด็ก ระบบนี้ประกอบด้วยโครงสร้างที่เป็น

ความสัมพันธ์ที่มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงต่อเด็ก เป็นสิ่งแวดล้อมต่างๆ รอบตัว ได้แก่ พ่อแม่ ครอบครัว เพื่อน โรงเรียน สภาพแวดล้อมในโรงเรียน

2) ระบบขนาดกลาง (Mesosystem) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างระบบขนาดเล็กกับระบบขนาดเล็ก ประกอบด้วยสิ่งแวดล้อมของระบบขนาดเล็กที่มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมของระบบขนาดเล็กด้วยกัน ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็ก ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบ้าน กับโรงเรียน เพื่อนบ้าน เช่น ประสบการณ์ความสัมพันธ์ของครอบครัวไปสู่ประสบการณ์ที่โรงเรียน

3) ระบบภายนอก (Exosystem) ประสบการณ์ในสังคมอื่นๆ ที่ส่งผลโดยตรงกับระบบขนาดเล็กและระบบขนาดกลาง เช่น ในระดับท้องถิ่น สื่อมวลชน สถานที่ทำงานของพ่อแม่ ลักษณะงานของพ่อแม่อาจทำให้ต้องเดินทางบ่อยๆ อาจเป็นการเพิ่มความขัดแย้งและการเปลี่ยนแปลงปฏิสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่กับเด็ก

4) ระบบขนาดใหญ่ (Macrosystem) รูปแบบของพฤติกรรมที่แสดงอำนาจของวัฒนธรรมของคนที่อยู่สิ่งแวดล้อมนั้น เช่น เรื่องของความเชื่อจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนรุ่นหนึ่ง

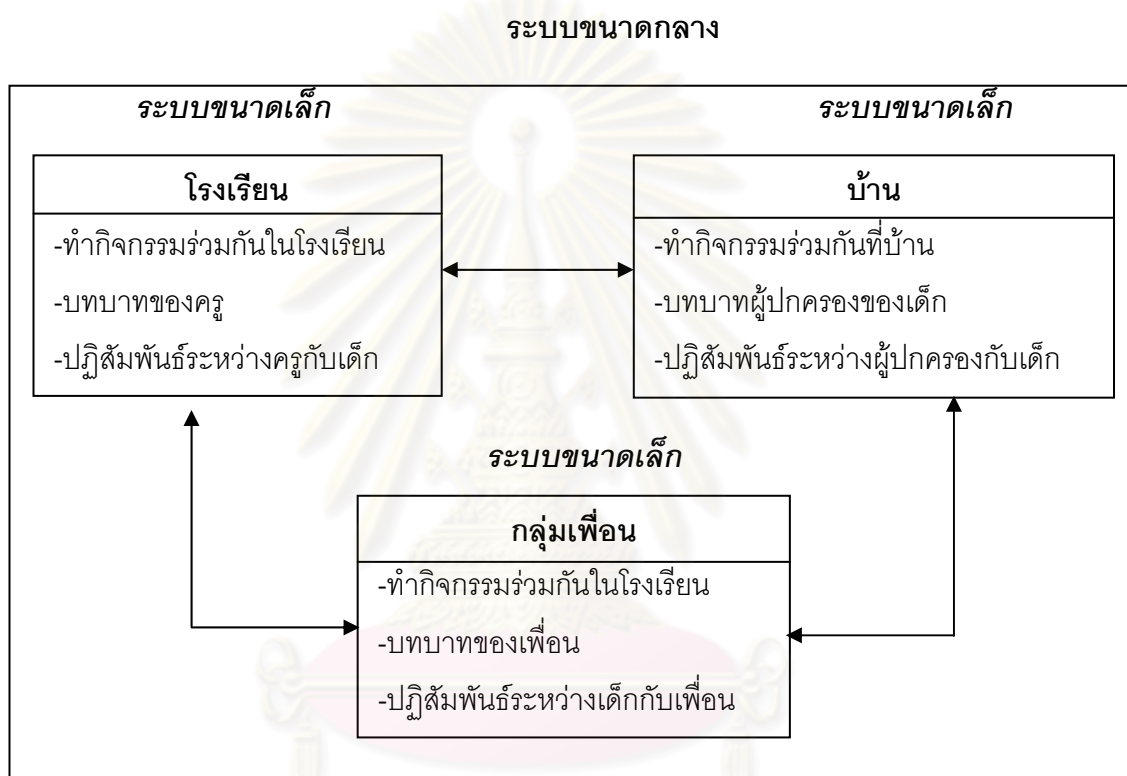
Santrock กล่าวว่าเพิ่มเติมจากที่ Henniger กล่าวไว้อีก 1 ระบบ ได้แก่ ระบบของความสัมพันธของเวลา (Chronosystem) รูปแบบของพฤติกรรมสิ่งแวดล้อมและระยะเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต เช่น การหย่าร้างของพ่อแม่อาจมีผลสะท้อนต่อเด็ก

Wolfendale (Bronfenbrenner, 1979, cited in Wolfendale, 1992: 164-167) ได้กล่าวถึง มุมมองที่มีต่อทฤษฎีของ Bronfenbrenner เหมือนกับการวิเคราะห์สถานการณ์ของเด็กๆ และสถานการณ์เหล่านี้สามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาได้ โดยมองว่าเด็กเป็นศูนย์กลางของระบบเชิงนิเวศ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวางแผน และการจัดการสำหรับการเรียนรู้และพัฒนาความจำเป็นด้านอื่นๆ ของเด็กในโรงเรียนประถมศึกษา แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นความต้องการของเด็กต้องมีความใกล้เคียงกับการเตรียมการของโรงเรียน และการส่งเสริมจากที่บ้านและชุมชน

Bronfenbrenner (1979, cited in Thomas, 2005: 350-353) กล่าวว่า รูปแบบพื้นฐานหน่วยของการวิเคราะห์ที่สำคัญที่สุด คือ ระบบเล็ก (Microsystem) หมายถึง รูปแบบหนึ่งของกิจกรรมที่บุคคลได้ทำร่วมกัน บทบาทของบุคคล และประสบการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลโดยการพัฒนามนุษย์จากการจัดกลุ่มพิเศษ โดยเฉพาะบุคคลที่มีคุณลักษณะเฉพาะ ได้แก่ กลุ่มบุคคลในโรงเรียน กลุ่มบุคคลในบ้าน และกลุ่มเพื่อนในโรงเรียน สิ่งเหล่านี้จัดเป็นสิ่งแวดล้อมที่กำหนดพฤติกรรมเด็ก ความเชื่อมั่นต่อรูปแบบของ Bronfenbrenner คือ อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมมีผลต่อพฤติกรรมในการพัฒนาเด็ก เป็นธรรมชาติที่ตรงกับวัตถุประสงค์หรือชีวิตจริง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนี้จะป็นวิถีทางทำให้เกิดการปฏิบัติตนต่อคนอื่นๆ โดยสรุปส่วนประกอบสำคัญที่สุด

3 อย่าง ได้แก่ กิจกรรมที่บุคคลทำร่วมกัน บทบาทของบุคคลจากการทำกิจกรรมร่วมกัน และ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทำกิจกรรมร่วมกัน ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระบบขนาดเล็กและระบบขนาดกลางของการจัดประสบการณ์
สิ่งแวดล้อมของเด็ก

แหล่งที่มา: Henniger, M.L. (2005). *Teaching young children an introduction*. 3rd.ed. New Jersey: Pearson.

การเปลี่ยนแปลงส่วนประกอบหนึ่ง สามารถส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอีกองค์ประกอบหนึ่งได้และเกิดการเปลี่ยนแปลงนี้จะมีผลและความหมายใหม่ต่อเด็ก การเคลื่อนย้าย (shift) การดำเนินกิจกรรมและการจัดบทบาทและความสัมพันธ์ใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ของกระบวนการในการส่งเสริมพัฒนาการ ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ของเด็กต่อกัน และกิจกรรมที่เด็กเข้าร่วม โดยธรรมชาติความสัมพันธ์กันเหล่านี้ คือ อิทธิพลต่อการส่งเสริมเด็กให้พบกับคนและทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดการเติบโตด้านจิตใจของเด็กซึ่งยังขึ้นอยู่กับ

- 1) ด้านคุณลักษณะของเด็กเองที่จะตอบสนองต่อการยอมรับ หรือไม่ยอมรับ สิ่งแวดล้อมที่ซับซ้อน ชัดแย้งกัน หรือส่งเสริมกัน
- 2) การส่งเสริมความสนใจของเด็ก และค้นหาความแน่นอนของรูปแบบ สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่เด็กชอบมากกว่ารูปแบบอื่น เช่น เด็กบางคนอาจชอบเล่นเกม บางคนอาจชอบอ่านหนังสือ บางคนอาจชอบเล่นกีฬา
- 3) โครงสร้างใหม่ของสิ่งแวดล้อม จะมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะ ใ้มน้ำวให้เด็กมีพัฒนาการในการปฏิบัติกิจกรรมที่ซับซ้อนขึ้น
- 4) การจัดสิ่งแวดล้อมให้เด็กได้พัฒนาด้านมโนทัศน์จากประสบการณ์ที่ เพิ่มขึ้น ซับซ้อนขึ้น และการวางแผนให้เด็กได้บรรลุผลสำเร็จในการทำกิจกรรม

สรุปได้ว่า แนวคิดทฤษฎีเชิงนิเวศของ Bronfenbrenner มีความเชื่อมั่นว่าอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเด็ก ดังนั้นจะเน้นเรื่ององค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็ก ระบบขนาดเล็กเป็นระบบที่มีความสำคัญที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว ในการพัฒนาหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ความสัมพันธ์ของกลุ่มบ้านเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการทำกิจกรรมระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก กลุ่มโรงเรียนเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็กกับครู กลุ่มเพื่อนเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดจากการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็กกับเพื่อน ระบบขนาดกลางเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน การสร้างความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างเด็ก เพื่อน ครู และผู้ปกครองในการทำกิจกรรมร่วมกันและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งแวดล้อมที่จะกำหนดพฤติกรรมและความคิดของเด็กที่จะเป็นแนวทางในการพัฒนาเสริมสร้างทักษะทางสังคม เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวในระยะเปลี่ยนแปลง ได้อย่างรวดเร็วและราบรื่น

2.2 รูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

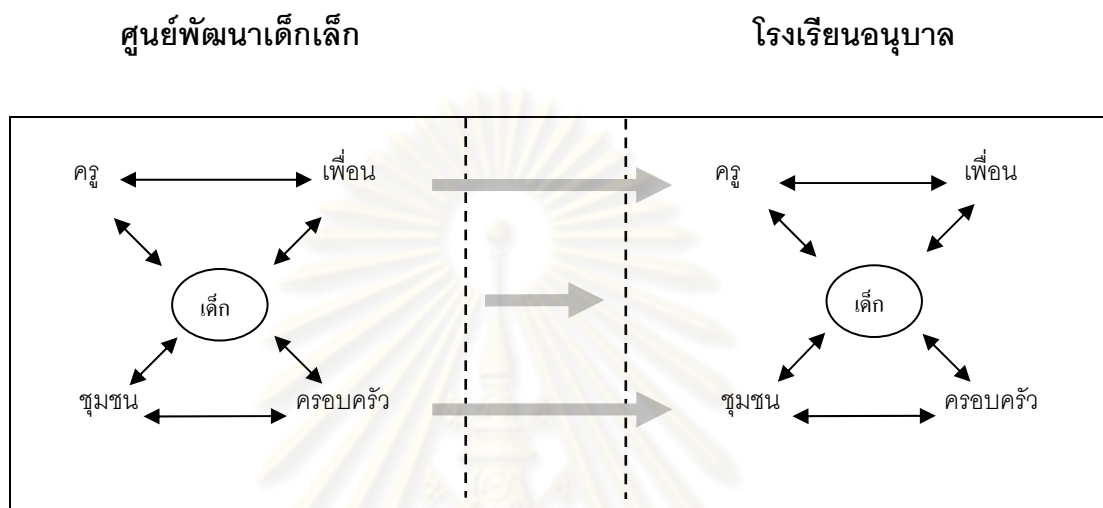
Thomas (2005: 355) กล่าวว่าในปี 1999 Pianta ได้นำทฤษฎีเชิงนิเวศของ Bronfenbrenner ที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมของเด็ก มาพัฒนาเป็นรูปแบบ ecological model และต่อมาปี 2000 Kraft-Sayre และ Pianta ได้นำ ecological model มาพัฒนาต่อเป็นรูปแบบ Dynamic Effects Model จากทั้งหมดของแนวคิดดังกล่าวเป็นพื้นฐานของ Kraft-Sayre และ Pianta เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง (The Ecological and Dynamic Model of Transition) เป็นรูปแบบหนึ่งของระยะเปลี่ยนแปลง จะพิจารณาถึงบริบทความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสภาพ

แวดล้อมซึ่งหมายถึงระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับสิ่งแวดล้อม และการที่มนุษย์กับมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันหรือมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลอื่นๆ ในระยะเปลี่ยนแปลงสถานที่หนึ่งที่มีสิ่งแวดล้อม บุคคล แตกต่างไปจากเดิม เหมือนกับเด็กที่อยู่บ้านเข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าสู่โรงเรียนอนุบาล หรือเด็กที่โรงเรียนอนุบาลเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในโรงเรียนประถมศึกษาที่มีโครงสร้างของหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอน สภาพแวดล้อม สภาพความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างไปจากเดิมอย่างมาก จะทำอะไรให้เด็กมีความพร้อมที่จะเรียนรู้และปรับตัวได้อย่างราบรื่น และใช้เวลาน้อยที่สุดสำหรับการเรียนรู้และการปรับตัวในสิ่งแวดล้อมใหม่

Rimm-Kaufman และ Pianta (2000: 492) กล่าวว่า รูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง มีลักษณะเฉพาะที่พิเศษและมีประสิทธิภาพมากที่สุด คือ ความสัมพันธ์ระหว่างบริบทกับระยะเวลา บริบทความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก บ้าน โรงเรียน และเพื่อนบ้าน จะมีอิทธิพลต่อเด็กในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นองค์ประกอบความสัมพันธ์ที่สร้างสรรค์ในรูปแบบความสัมพันธ์ของเครือข่ายพลวัตร (dynamic network) ความสัมพันธ์แต่ละความสัมพันธ์เป็นสิ่งที่สนับสนุนให้เด็กสามารถปรับตัวในระยะเปลี่ยนแปลงได้ วิธีจัดประสบการณ์ช่วยเด็กในระยะเปลี่ยนแปลง โดยใช้วิธีการให้เด็กได้รับประสบการณ์ทั้งที่โรงเรียนและที่บ้าน การจัดกิจกรรมกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็กร่วมกันระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ทำให้เด็กพิจารณาเห็นถึงความแตกต่างของสภาพการณ์ในสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ในปีแรกของการเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาให้ประสบความสำเร็จระยะเปลี่ยนแปลง โดยการพัฒนาทักษะทางสังคมซึ่งเป็นทักษะที่เปิดโอกาสให้เด็กได้รับอิทธิพลใหม่ๆ Rimm-Kaufman และ Pianta (2000: 499-500) กล่าวว่า รูปแบบวิถีเชิงนิเวศและ พลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบที่เน้นความสัมพันธ์ที่มีคุณภาพในระยะเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อม มีองค์ประกอบที่มีอิทธิพลโดยตรงและโดยอ้อมโดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบริบท ได้แก่ เพื่อน ครอบครัว โรงเรียน และชุมชนเป็นบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กในช่วงระยะเปลี่ยนแปลง สะท้อนภาพของบริบทที่เปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กห้องเรียน โรงเรียน ครอบครัวและชุมชนเป็นรูปแบบที่สามารถทำให้เด็กได้รับประสบการณ์จากบริบทโดยตรง ในรูปแบบปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมความสามารถสมรรถนะของเด็กได้อย่างมากเมื่อเด็กได้พบสิ่งแวดล้อมใหม่โรงเรียนใหม่ ครูใหม่เด็กสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลที่แวดล้อมได้อย่างราบรื่น

แผนภาพที่ 2 รูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตในระยะเปลี่ยนแปลง (Kraft-Sayre and Pianta,) (The Ecological and Dynamic Model of Transition)

แหล่งที่มา: Kraft-Sayre, M.E., and Pianta, R.C. (2000). Enhancing the transition to kindergarten linking children, families, & schools. New York: University of Virginia.

จากแผนภาพที่ 2 ลูกศรใหญ่ภายในแผนภาพเป็นเครื่องหมายอธิบายการเชื่อมต่อไว้ 2 ประการ ได้แก่ 1) ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบทช่วงเวลาที่เปลี่ยนแปลงจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปสู่โรงเรียนอนุบาล 2) ความต่อเนื่องระหว่างบริบทที่ยังคงอยู่ตลอดเวลา ลูกศรเล็กภายในแผนภาพเป็นเครื่องหมายแสดงบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก บ้าน โรงเรียน เพื่อนบ้าน

รูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตในระยะเปลี่ยนแปลงของ Kraft-Sayre และ Pianta (2000: 1-3) มีแนวคิดที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการสร้างความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล จากการทำกิจกรรมใดๆ ก็ตามที่จะทำให้เด็กได้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวข้องกับกฎ ระเบียบ กิจกรรมในสิ่งแวดล้อมใหม่ที่เด็กต้องพบในโรงเรียนใหม่ การจัดประสบการณ์ใดๆ ที่หลากหลาย มีความยืดหยุ่นสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคลได้ ให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้ที่จะปรับตัวกิจกรรมใหม่ เรียนรู้ที่จะปรับอารมณ์ให้เป็นปกติในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างจากเดิม การเสริมสร้างทักษะทางสังคมของตนเองโดยการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จากการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างครู เพื่อน เด็ก และครอบครัวให้ประสบความสำเร็จได้อย่างราบรื่น ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะสนับสนุนเด็กให้เกิดความมั่นใจและประสบความสำเร็จในช่วงระยะเปลี่ยนแปลง Kraft-Sayre

และ Pianta ได้กล่าวถึง หลักการสำหรับนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการฝึกฝนทักษะทางสังคม เพื่อให้ผ่านช่วงระยะเปลี่ยนแปลงได้อย่างราบรื่นโดยจัดประสบการณ์ให้มีสภาพการณ์ 5 ข้อ ดังนี้

- 1) การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางบวกกับสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับตัวเด็ก
- 2) การจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างเด็ก เพื่อน ครู และครอบครัว
- 3) การส่งเสริมความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง
- 4) การจัดประสบการณ์ที่มีความยืดหยุ่น เพื่อความเหมาะสมต่อความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล
- 5) การให้ความร่วมมืออย่างดีระหว่าง ครู และครอบครัวของเด็กเป็นสิ่งที่ทำให้การนำหลักการนี้ไปใช้และประสบความสำเร็จได้

Kraft-Sayre และ Pinata (2000: 7-9) ได้ยกตัวอย่างในการช่วยเหลือเด็กในระยะเปลี่ยนแปลง โดยจัดกระบวนการวางแผนและจัดทำรายละเอียดเพื่อฝึกฝน ดังนี้

ตัวอย่าง ของตารางเวลาสำหรับเสริมสร้างระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเด็กระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล (Enhancing Kindergarten Transition)

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (Preschool)

เดือนกันยายนถึงเดือนมีนาคม

- การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวของเด็กและโรงเรียน
- การดำเนินจัดการให้มีการพบปะกลุ่มครอบครัว
- การสนับสนุนความสัมพันธ์กลุ่มเพื่อน
- การส่งเสริมครอบครัวให้มีส่วนร่วม

เดือนเมษายน

- การพยายามประสานความสัมพันธ์ระหว่างเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครู

โรงเรียนอนุบาล

- การกำหนดกิจกรรมในห้องเรียนของโรงเรียนอนุบาล
- การให้เด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครอบครัวไปเยี่ยมชมโรงเรียนอนุบาล
- การสนับสนุนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเด็กนอกโรงเรียน

ภาคฤดูร้อน

เดือนมิถุนายนถึงเดือนกรกฎาคม

- การแนะนำโปรแกรมภาคฤดูร้อน
- การจัดหากิจกรรมเกี่ยวกับการอ่านการเขียนที่บ้าน

- การนำเสนอให้เด็กมาเล่นสนามเด็กเล่นที่โรงเรียนในช่วงเวลาเย็น
- การพูดคุยกับบุคคลในครอบครัวที่เกี่ยวข้องกับระยะเปลี่ยนแปลงของเด็ก

โรงเรียนอนุบาล (Kindergarten)

เดือนสิงหาคม

- การนำเสนอเปิดบ้าน
- การพบปะกันระหว่างครูโรงเรียนอนุบาลและพ่อแม่เด็ก
- การศึกษาพฤติกรรมของเด็ก

เดือนกันยายน

- การนำเสนอกลับไปที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
- การประสานความร่วมมือระหว่างครอบครัวของเด็กและครูอนุบาลในระยะเปลี่ยนแปลง

ตัวอย่าง รายการการปฏิบัติในระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเด็กโรงเรียนอนุบาล (Kindergarten Transition Practices Menu Summary)

กิจกรรมระยะเปลี่ยนแปลงที่นำเสนอนี้ เป็นรายการที่พัฒนามาจากความร่วมมือกับโครงการ (The NCEDL Kindergarten Transition Project's team) ของทีมครอบครัวคนทำงาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ครูโรงเรียนอนุบาล พ่อแม่ และหลักการ 5 ข้อ ของรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

1. การประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและครอบครัว ดังนี้
  - 1.1 การประเมินความต้องการจำเป็นของครอบครัว
  - 1.2 การติดต่อกับครอบครัวของเด็กเป็นระยะๆ
  - 1.3 การติดต่อครอบครัวของเด็กรวมถึงชุมชนของเด็ก
  - 1.4 การจัดกิจกรรมที่บ้านเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของครอบครัว
  - 1.5 การจัดกิจกรรมที่มีส่วนร่วมของครอบครัวเด็กในห้องเรียนที่โรงเรียน
  - 1.6 การพบปะครอบครัวเด็กที่โรงเรียนให้เป็นปกติ
  - 1.7 การพบปะครอบครัวในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับระยะเปลี่ยนแปลง
  - 1.8 การแบ่งปันข้อมูลของเด็กเป็นรายบุคคลระหว่างครอบครัว และครูของเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับครูโรงเรียนอนุบาล
  - 1.9 การปรับตัวของพ่อแม่ในระยะเปลี่ยนแปลงของเด็ก

2. การประสานความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับโรงเรียน ดังนี้

- อนุบาล
- 2.1 การประสานความร่วมมือระหว่างครูที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและครูโรงเรียนอนุบาล
  - 2.2 การประสานความร่วมมือกับโรงเรียนประถมศึกษาสำหรับโรงเรียนที่มีความพิเศษ
  - 2.3 การฝึกเด็กก่อนเข้าเรียนให้รับรู้เกี่ยวกับข้อมูลกิจกรรมของโรงเรียนอนุบาล
  - 2.4 การจัดกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเด็กอนุบาล
  - 2.5 การสนับสนุนให้ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลไปเยี่ยมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

3. การประสานความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน

- 3.1 การประสานความสัมพันธ์ของเพื่อนๆ กับเด็กในห้องเรียน
- 3.2 การประสานความสัมพันธ์ของเพื่อนๆ กับเด็กนอกห้องเรียน
- 3.3 การประสานความสัมพันธ์ของเพื่อน (ที่ไม่ใช่เพื่อนร่วมเรียนที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก) ที่เด็กต้องไปเรียนที่โรงเรียนอนุบาล
- 3.4 การประสานความสัมพันธ์ของเพื่อนจากเด็กที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและเพื่อนที่โรงเรียนอนุบาล
- 3.5 การประสานความสัมพันธ์ของเพื่อนเก่าของเด็ก

4. การประสานความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับชุมชน

- 4.1 การประสานสัมพันธ์ระหว่างโปรแกรมในโรงเรียนและการฝึกฝนในห้องเรียน
- 4.2 หลักสูตรการสื่อสารเฉพาะสำหรับชุมชนของเด็ก
- 4.3 การประสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับเด็กที่มีลักษณะพิเศษ
- 4.4 การประสานสัมพันธ์กับผู้แทนชุมชน

ตารางเวลาและการวางแผนสำหรับพัฒนาเด็กในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล จะเน้นกิจกรรมที่มีการประสานความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ระหว่างครูกับผู้ปกครอง รวมทั้งชุมชนในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเด็กทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ความร่วมมือระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล การส่งต่อข้อมูลของเด็ก กิจกรรมที่ส่งเสริมเด็กให้เตรียมความพร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง

ตอนที่ 3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

3.1 ความหมายของหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร

3.1.1 ความหมายของหลักสูตร

Ornstein และ Hunkins (2004: 10-11) ได้กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่ามีนักการศึกษาได้นิยามความหมายหลักสูตรไว้มากมาย ขึ้นอยู่กับแนวคิดพื้นฐานที่แต่ละคนยึดถือ) ได้รวบรวมและสรุปเป็น 5 ความหมายหลัก ดังนี้

1) หลักสูตร คือ แผนสำหรับการปฏิบัติ หลักสูตรที่เป็นเอกสารที่กำหนดกลวิธีในการปฏิบัติที่ทำให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการของหลักสูตร เน้นแนวคิดพื้นฐานทางพฤติกรรมนิยม (Behavioral approach) มีลำดับขั้นตอนและกระบวนการตั้งแต่ต้นจบให้นักการศึกษาที่ได้ให้ความหมายในแนวนี้ ได้แก่ Ralph Tyler, Hilda Taba, Galen Saylor, David Pratt, John Wiles และ Joseph Bondi

2) หลักสูตร คือ ประสบการณ์ของผู้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียนตามที่กำหนดไว้เป็นส่วนสำคัญของหลักสูตร รวมถึงโปรแกรมต่างๆที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน หลักสูตรนี้มีแนวคิดพื้นฐานทางมนุษยนิยม (Humanistic approach) นักการศึกษาได้ให้ความหมายในแนวนี้ ได้แก่ Dewey, Caswell และ Campbell, State Shepherd และ Regan Eiser และ Hass

3) หลักสูตร คือ ระบบความสัมพันธ์ของคนกับกระบวนการ ซึ่งเป็นกระบวนการจัดระบบให้กับบุคลากรและให้กับการดำเนินการนำระบบไปใช้ แนวคิดพื้นฐานที่ใช้กับหลักสูตรนี้เป็นแนวคิดทางด้านการจัดการ และแนวคิดเรื่องระบบ หลักสูตรคือสาขาความรู้ที่ศึกษาประกอบ ด้วยรากฐานและขอบเขตของความรู้ เน้นความรู้ทางทฤษฎีมากกว่าปฏิบัติ หลักสูตรนี้สนใจเรื่องประวัติศาสตร์ ปรัชญาและสังคม อยู่บนพื้นฐานแนวคิดทางวิชาการ (Academic approach) นักการศึกษาที่ให้ความหมายอยู่ในแนวคิดนี้ได้แก่ MacNeill, Schubert และ Tanners

4) หลักสูตร คือ เนื้อหาวิชาที่เรียน หลักสูตรนี้เน้นรายวิชาหรือกลุ่มวิชาที่เรียน ไม่มีแนวคิดพื้นฐานใดโดยเฉพาะที่ใช้ในการอธิบายหลักสูตรนี้ นักการศึกษาที่จัดอยู่ในกลุ่มนี้ได้แก่ Shepherd และ Ragan, Glatthorn และ Wiles และ Bondi

อ้าง บัควีรี (2542: 1) หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบเพื่อแสดงให้เห็นถึงจุดหมาย การจัดเนื้อหากิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่างๆตามจุดมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้

บุญชม ศรีสะอาด (2546: 1) ได้กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง 1) วิชาและเนื้อหา โปรแกรมการศึกษา เอกสารและหลักสูตรแม่บท 2) ประสบการณ์ 3) สิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริง

สรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง แผนที่ประกอบด้วยข้อกำหนดจุดมุ่งหมายเนื้อหา และการจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียนตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

3.1.2 ความหมายของการพัฒนาหลักสูตร

Oliva (1988: 26) กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตร (curriculum development) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงและการทำหลักสูตรให้ดีขึ้น ซึ่งหมายความตั้งแต่การวางแผนหลักสูตร (planning) การใช้หลักสูตร (implementation) การประเมินหลักสูตร (evaluation) บางครั้งมีผู้ใช้คำว่า การปรับปรุงหลักสูตร (curriculum implovement) เป็นความหมายเดียวกับการพัฒนาหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (2537: 30) กล่าวถึงคำว่า “พัฒนาการ” หลักสูตรว่ามีความหมายดังนี้ ลักษณะแรก หมายถึง การทำให้ดีขึ้นหรือทำให้สมบูรณ์ขึ้นอีกลักษณะอีกลักษณะหนึ่งหมายถึงทำให้เกิดขึ้นโดยเหตุนี้ความหมายของการพัฒนาหลักสูตรจึงอาจมีความหมายได้ 2 ลักษณะ คือ หมายถึง การทำหลักสูตรที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้นหรือสมบูรณ์ยิ่งขึ้นและอีกความหมายหนึ่งคือเป็นการสร้างหลักสูตรขึ้นมาใหม่โดยไม่มีหลักสูตรเดิมเป็นพื้นฐานอยู่เลย

สรุปได้ว่าการพัฒนาหลักสูตร หมายถึง การจัดทำหลักสูตรหรือปรับปรุงหลักสูตรให้ดีขึ้น โดยมีการวางแผนหลักสูตร การใช้หลักสูตร การประเมินหลักสูตร

3.2 องค์ประกอบของหลักสูตร

สังัด อุทรานันท์ (2528: 190 อ้างถึงใน Taba, 1962: 422) ได้แสดงข้อคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 องค์ประกอบของหลักสูตรที่จำเป็น ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่ควรมีทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไปและจะมุ่งหมายเฉพาะ 2) เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ 3) การประเมินผล ส่วนที่ 2 องค์ประกอบของหลักสูตรอื่นที่นำบรรจุไว้ สังัด อุทรานันท์ (2528: 190 อ้างถึงใน Pratt, 1980: 152) ได้แก่ 1) เหตุผลและความจำเป็นของหลักสูตร 2) ข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนการสอน 3) ข้อเสนอแนะในการใช้สื่อการสอนและแหล่งความรู้ในชุมชน

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2546: 15 อ้างถึงใน Taba) ได้กล่าวว่าหลักสูตรมีองค์ประกอบพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ จุดประสงค์ เนื้อหาวิชา กระบวนการเรียนการสอนและการประเมินผล

บุญชม ศรีสะอาด (2546: 11) กล่าวถึง ในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน จะต้องดำเนินการพัฒนาในองค์ประกอบพื้นฐานทั้ง 4 องค์ประกอบตามลำดับ ได้แก่ จุดมุ่งหมาย สาระความรู้ประสบการณ์ กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผลโดยเริ่มต้นที่การกำหนด จุดประสงค์หรือความมุ่งหมาย ซึ่งจะเป็นตัวกำหนดทิศทางและขอบเขตในการให้การศึกษาเป็น ความคาดหวังที่ต้องให้ผู้เรียนมีหรือปฏิบัติได้ แต่องค์ประกอบที่เต็มรูปแบบของหลักสูตรมีมากกว่า 4 องค์ประกอบ เช่น การเพิ่มองค์ประกอบของหลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง มาตรฐานการ เรียนรู้ และสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

สรุปได้ว่า องค์ประกอบหลักสูตรที่สำคัญ ได้แก่ จุดมุ่งหมาย สาระการเรียนรู้ การวัดประสบการณ์ การวัดและประเมินผล และมีองค์ประกอบเพิ่มเติมอื่นๆ ตามความเหมาะสม ของแต่ละหลักสูตร

3.3 พื้นฐานของการพัฒนาหลักสูตร

ในการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร จำเป็นต้องอาศัยพื้นฐานด้านต่างๆ ในการพัฒนาหลักสูตรให้ถูกต้องสอดคล้องกับผู้เรียน บุญชม ศรีสะอาด (2546: 26-61) กล่าวว่า พื้นฐานของหลักสูตร ได้แก่ พื้นฐานจากปรัชญา พื้นฐานจากประวัติศาสตร์ พื้นฐานจากวิชาความรู้ ต่างๆ พื้นฐานจากสังคม พื้นฐานจากจิตวิทยา โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 พื้นฐานจากปรัชญา (Philosophical Foundations) มีส่วนสำคัญต่อ การสร้างหรือการพัฒนาหลักสูตรมาก ในการพัฒนาหลักสูตรจะใช้ปรัชญาช่วยในการกำหนด จุดประสงค์ในการจัดหลักสูตร และการจัดการสอน

1) ปรัชญาสารัตถนิยม(Essentialism) เน้นเนื้อหาที่ได้จากมรดกทาง วัฒนธรรมมีความรู้ทักษะ ความเชื่อ และอุดมการณ์เป็นหลัก ระบบการศึกษามุ่งถ่ายทอด สิ่งเหล่านี้แก่เยาวชน

2) ปรัชญานิรันดรนิยม (Perennialism) เชื่อว่าสิ่งที่สำคัญที่สุดของ ธรรมชาติของมนุษย์ คือ ความสามารถใช้ความคิด ใช้เหตุผลการตัดสินใจ การศึกษาควรสอนสิ่งที่ไม่ เปลี่ยนแปลงคุณค่าของเหตุผล

3) ปรัชญาพิพัฒนาการ (Progressivism) เน้นอิสระเสรีของมนุษย์ให้ ผู้เรียนเข้าใจคุณค่าและตระหนักในคุณค่าของตนเอง เนื้อวิชาเป็นประโยชน์สอดคล้องกับชีวิต ประจำวันและผู้เรียน เชื่อว่านักเรียนเรียนรู้ได้โดยอาศัยประสบการณ์ ครูมีหน้าที่จัดประสบการณ์ ให้แก่เด็ก

4) ปรัชญาปฏิรูปนิยม (Reconstructionism) เน้นในเรื่องชีวิตและการสร้างสังคมใหม่ที่เสมอภาค

5) ปรัชญาอัตติภาวะนิยม (Existentialism) มีความเชื่อว่าบุคคลย่อมเป็นตัวของตัวเอง มีเสรีภาพและความรับผิดชอบของตัวเอง การศึกษาควรปราศจากการบังคับเน้นการพัฒนาด้วยตนเอง

3.3.2 พื้นฐานจากประวัติศาสตร์ (Historical Foundations) ในการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตร จะมีอิทธิพลจากประวัติศาสตร์ที่มีต่อการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรแบ่งเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ ในหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นนั้นจะมีความรู้ผลการค้นพบและแนวปฏิบัติที่เคยมีในอดีตเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตร ลักษณะที่สอง คือ ความสำเร็จและความล้มเหลวจากการจัดการศึกษาในอดีตเป็นบทเรียนในการพัฒนาหลักสูตรใหม่

3.3.3 พื้นฐานจากวิชาความรู้ในด้านต่างๆ (The disciplines of knowledge foundation) โครงสร้างของวิชาการต่างๆ ของการเรียนรู้หลักสูตรจะมุ่งให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ มโนทัศน์ (concept) วางนัยทั่วไป (generalizations) และวิธีการ (methods of inquiry)

3.3.4 พื้นฐานจากสังคม (Sociological foundations) หลักสูตรมีพื้นฐานจากทางสังคมเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุด นั่นคือ ได้รับอิทธิพลจากทางสังคมมากที่สุด ทั้งนี้ก็เนื่องจากโรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคม สมาชิกเป็นผู้สร้างและพัฒนาโรงเรียน เพื่อให้สนองความต้องการของสังคม ตัวอย่างแสดงถึงรากฐานของสังคมที่มีต่อการสร้างหรือการพัฒนาหลักสูตร

1) การถ่ายทอดวัฒนธรรม ซึ่งมีความหมายรวมถึงภาษา ศิลปกรรม ศาสนา ความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม และระบบของความรู้

2) หลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ เกี่ยวกับปัญหาทางสังคม สาเหตุแห่งปัญหา และแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น

3) หลักสูตรที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความเข้าใจสังคม เข้าใจตนเอง สามารถดำเนินบทบาทของตนให้สอดคล้องกับสภาพและสังคมอย่างมีความสุข

3.3.5 พื้นฐานจากจิตวิทยา (Psychological foundation) เป็นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการของมนุษย์ ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตนเอง เข้าใจธรรมชาติของมนุษย์โดยการนำไปใช้ในการปรับปรุงโปรแกรมการสอนให้สอดคล้องกับธรรมชาติของผู้เรียน นอกจากนี้หลักสูตรจะมีส่วนขององค์ความรู้ ที่เกี่ยวกับพัฒนาการของมนุษย์มี 5 ด้าน ได้แก่ พื้นฐานทางชีววิทยาของความแตกต่างระหว่างบุคคล วุฒิภาวะทางกาย พัฒนาการและความสัมพันธ์ทางสติปัญญา พัฒนาการทางด้านอารมณ์ พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรมจิตวิทยามีส่วนสำคัญ

ต่อการสร้างหรือพัฒนาหลักสูตรและการสอน โดยเฉพาะจิตวิทยาพัฒนาการ และจิตวิทยาการเรียนรู้ซึ่งมีนักจิตวิทยา และนักการศึกษาได้กล่าวไว้มากมาย ในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรนี้กล่าวถึงจิตวิทยาพัฒนาการที่เกี่ยวข้องส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กวัย 5-7 ปี ไว้พอสังเขปดังนี้

Allyn และ Bacon (2002: 85-87) กล่าวว่า ทฤษฎีการพัฒนาทางสติปัญญาของ Piaget ด้านกระบวนการทางสติปัญญาของเด็ก จะมีการเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบที่เด็กสามารถใช้กับสถานการณ์ใหม่ได้ และเหมือนกับกระบวนการทางชีววิทยาที่ต้องการรักษาสมดุลกระบวนการทางสมอง จะพยายามสร้างความสมดุล (Equilibrium) โดยผ่านกระบวนการ ได้แก่ กระบวนการปรับเข้าสู่โครงสร้าง (Assimilation) กระบวนการที่องค์ประกอบหรือสิ่งต่างๆ เข้าไปอยู่ในโครงสร้างสมองของเด็กและกระบวนการขยายโครงสร้าง (Accommodation) เป็นการขยายความคิด เมื่อประสบการณ์ใหม่เข้าไปร่วมกับอันเก่าเกิดสภาวะที่เรียกว่าไม่สมดุลเด็กจำเป็นต้องรักษาสมดุล (Equilibration) ทำให้เด็กพยายามลดความขัดแย้งไม่ลงรอย กิงฟ้า สีนทงษ์ (2547: 8) ได้อ้างถึงทฤษฎีการพัฒนาสติปัญญาของ Piaget 4 ขั้น และเด็กอายุประมาณ 7 ปี จะอยู่ในช่วงระยะเปลี่ยนแปลง (Transition period) อยู่ระหว่างขั้น Preoperational (2-7 ปี) และขั้น Concrete operational (7-11 ปี) และ Petesaon, และ Felton-Collins (1986: 4) กล่าวถึงปฏิสัมพันธ์ทางสังคมตามแนวคิดของ Piaget ว่าเด็กอายุ 4-7 ปี เด็กสามารถใช้เหตุผลในอธิบายเหตุการณ์ต่าง ๆ ของความรู้สึก จากสิ่งที่เขามองเห็น เด็กมีการพัฒนาด้านมิติสัมพันธ์ของรูปภาพ ความสัมพันธ์ทางสังคมมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเกิดจากการที่เด็กได้เล่น พูด ทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ มองเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล เด็กจะรู้จักคิดและเรียนรู้การปรับตัวพยายามลดความขัดแย้งไม่ลงรอยกันให้ไปสู่สภาวะความสมดุลนั่นเอง

3.4 ทฤษฎี และรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตร

ทฤษฎี และรูปแบบของการพัฒนาหลักสูตรมีนักการศึกษาได้เสนอไว้จำนวนมากกล่าวไว้โดยสรุปได้ดังนี้

3.4.1 ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ (Tyler) กล่าวถึง หลักเกณฑ์จัดทำหลักสูตรควรตอบคำถามพื้นฐาน 4 ประการ ได้แก่ ความมุ่งหมายของการศึกษามีอะไรบ้าง มีประสบการณ์อะไรที่จะทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย จะจัดประสบการณ์ให้มีประสิทธิภาพอย่างไรและจะประเมินผลอย่างไรจึงจะตัดสินใจว่าได้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด วิชัย วงษ์ใหญ่ (2546: 10-11) ได้กล่าวถึงรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของไทเลอร์ สรุปเป็นลำดับขั้นได้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร มี 2 ขั้นตอน ในขั้นแรกเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายชั่วคราว โดยอาศัยข้อมูลจากการศึกษาสังคม ศึกษาผู้เรียน และการศึกษา

แนวคิดของนักวิชาการ ปรัชญาสังคม ปรัชญาการศึกษา ชั้นสองการกลั่นกรองให้จุดประสงค์ที่สำคัญและสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ใช้จริง โดยมุ่งเน้นที่การเปลี่ยนแปลงผู้เรียน

ขั้นที่ 2 การเลือกประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้เกณฑ์ความต่อเนื่อง การจัดเรียงลำดับก่อนหลัง ยากง่าย และบูรณาการขององค์ประกอบของหลักสูตร

ขั้นที่ 3 การประเมินผล โดยพิจารณาจากจุดประสงค์ที่จะวัด วิเคราะห์สถานการณ์ที่จะทำให้เกิดพฤติกรรม การสร้างเครื่องมือ การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ พิจารณาถึงการปรับปรุงหลักสูตรให้มีคุณภาพมากขึ้น

3.4.2 ทฤษฎีการพัฒนาหลักสูตรของทาบา (Taba) กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรควรคำนึงถึงองค์ประกอบของหลักสูตรเป็นสำคัญ และเน้นจุดเด่นอยู่ที่ยุทธวิธีการสอน และการจัดประสบการณ์เรียนรู้ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2546: 15-17) ได้กล่าวถึง รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของทาบา สรุปเป็นลำดับขั้นได้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและสังคม

ขั้นที่ 2 กำหนดจุดมุ่งหมายของการศึกษา

ขั้นที่ 3 คัดเลือกเนื้อหา

ขั้นที่ 4 จัดลำดับเนื้อหา

ขั้นที่ 5 จัดประสบการณ์การเรียนการสอน

ขั้นที่ 6 เรียงลำดับประสบการณ์ที่ควรจัดให้ผู้เรียน

ขั้นที่ 7 กำหนดวิธีการประเมินและแนวทางในการปฏิบัติ

3.4.3 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซย์เลอร์และคณะ (Saylor) กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรที่เกี่ยวกับเทคนิควิธีการกำหนดจุดประสงค์ การเลือกเนื้อหาประสบการณ์และมุ่งเน้นความสำคัญที่การประเมินผลหลักสูตร สุนทร โคตรบรรเทา (2547: 26-27) กล่าวถึง รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของเซย์เลอร์และคณะ สรุปเป็นลำดับขั้นได้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์

ขั้นที่ 2 การออกแบบหลักสูตร

ขั้นที่ 3 การใช้หลักสูตร

ขั้นที่ 4 การประเมินผลหลักสูตร

3.4.4 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของวิชัย วงษ์ใหญ่ (2537: 16-17) ได้เสนอแนวคิดการพัฒนาหลักสูตร แบบครบวงจร ซึ่งประกอบด้วยระบบที่สัมพันธ์กัน 3 ระบบ คือ ระบบ

การร่างหลักสูตร ระบบการใช้หลักสูตร และระบบการประเมินหลักสูตร ส่วนระบบการร่างหลักสูตร มี 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 สิ่งกำหนดหลักสูตร คือ การเตรียมการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในด้านต่างๆ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับจัดการศึกษา

ขั้นที่ 2 รูปแบบหลักสูตร หลังจากศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากสิ่งกำหนดหลักสูตรแล้วก็เป็น การตัดสินใจเกี่ยวกับรูปแบบหลักสูตร จะประกอบด้วยโครงสร้างและองค์ประกอบหลักสูตร ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นภาพรวมและมาตรฐานการศึกษาของแต่ละหลักสูตร

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร ก่อนจะนำหลักสูตรไปใช้ ทั้งนี้เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขบางส่วนก่อนนำไปใช้จริง อาจจะใช้วิธีการประชุมสัมมนาหรือให้ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีประสบการณ์ช่วยพิจารณา การทดลองใช้หลักสูตรแบบนำร่องเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของหลักสูตร

ขั้นที่ 4 การปรับปรุงหลักสูตรก่อนนำไปใช้ ต้องอาศัยการจัดทำข้อมูล ที่ชัดเจนซึ่งจะช่วยให้การปรับแก้หลักสูตรเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

3.4.5 รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ อังร บัวศรี (2542: 152) เสนอแนวคิด การพัฒนาหลักสูตร 10 ขั้นตอนดังนี้

1) การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ นโยบาย หลักสูตรเดิมที่กำลังใช้ อยู่ สภาพและปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หรือเรียกว่าการประเมินความต้องการ จำเป็น

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้เรียน ได้แก่ กระบวนการเรียนการสอน ทรัพยากร อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้

3) การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ ความเปลี่ยนแปลงที่ ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียนหลังจากที่ได้ศึกษาแล้วเรียนครบตามหลักสูตรแล้ว

4) การกำหนดรูปแบบและโครงสร้างหลักสูตร พบว่ามีอยู่ 6 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดที่ยึดวิชาหรือสาขาวิชา แนวคิดที่ยึดกิจกรรมและปัญหาของสังคม แนวคิดที่ยึดความต้องการและความสนใจของผู้เรียน แนวคิดที่ยึดความสามารถเฉพาะตัวของผู้เรียน แนวคิดที่ยึดทักษะในกระบวนการเรียนรู้ แนวคิดที่ยึดหลักการผสมผสานทั้งในด้านกระบวนการและความรู้

- 5) การกำหนดจุดประสงค์ของหลักสูตร จุดประสงค์เป็นแนวคิดที่มีความเฉพาะเจาะจงที่จะนำไปสู่วิธีการจัดการเรียนการสอน
- 6) การเลือกเนื้อหาเป็นขั้นตอนที่กำหนดสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
- 7) การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เป็นการกำหนดว่าผู้เรียนจะต้องทำอะไรและอย่างไรและผู้สอนจะต้องทำอะไรและอย่างไรด้วย เรียกว่า “จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม”
- 8) การกำหนดประสบการณ์การเรียนรู้จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามที่ตั้งจุดประสงค์ไว้
- 9) การกำหนดยุทธศาสตร์การเรียนการสอน การเลือกวิธีการที่เหมาะสม เช่น ต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนการสอน ต้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสภาพความเป็นอยู่ของผู้เรียน เป็นต้น
- 10) การประเมินผลการเรียนรู้ การตรวจสอบว่าการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตรงตามจุดประสงค์หรือไม่
- 11) การจัดทำวัสดุหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน เพื่อช่วยให้ผู้ใช้หลักสูตรสามารถใช้หลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 มิติแห่งการพัฒนาหลักสูตร

สลีย์ ทองธิว (2551: 111-121) กล่าวถึง ได้แบ่งหลักสูตรที่ปรากฏทั้งหมดเป็น 5 กลุ่ม ตามลักษณะของกระบวนการพัฒนาหลักสูตร และตามทฤษฎีที่ใช้เป็นฐานมีเป้าหมายที่เน้น ดังนี้

การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มที่หนึ่ง หลักสูตร คือ รายละเอียดของเนื้อหาและสาระที่จำเป็นต้องส่งผ่านให้กับผู้เรียน แนวคิดนักการศึกษากลุ่มเน้นเนื้อหาสาระพื้นฐาน เจ้าของศาสตร์ที่สร้างสรรค์และสั่งสมองค์ความรู้มาตั้งแต่อดีต มุ่งมั่นที่จะถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนตรรกะทั้งหลายที่ได้ผ่านการคัดสรร จากเจ้าของศาสตร์เหล่านี้ให้กับคนรุ่นต่อไป ในกรณีเนื้อหาสาระในเอกสารหลักสูตรที่นักการศึกษาไทยนำมาใช้ส่วนใหญ่ จะเป็นองค์ความรู้ที่ค้นพบหรือสร้างโดยเจ้าของศาสตร์จากค่านิยมวัฒนธรรมตะวันตก ลักษณะเฉพาะของหลักสูตรให้ความสำคัญต่อสาระความรู้ที่เป็นองค์ความรู้เพื่อสืบทอดความรู้เหล่านี้ และเพื่อเป็นการสานต่อทำให้องค์ความรู้เหล่านี้มีความมั่นคงยิ่งขึ้น นักการศึกษากลุ่มนี้ ได้แก่ Charles W.taylor

การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มที่สอง หลักสูตร คือ ผลผลิตของการเรียนรู้แนวคิด กลุ่มเน้นกระบวนการจัดการทางวิทยาศาสตร์ พื้นฐานจากความคิดที่ว่าการศึกษาควรจะเตรียมคน เข้าสู่การทำงานอาชีพที่มีลักษณะเฉพาะ ดังนั้นจึงต้องมีการวิเคราะห์ที่ศึกษากระบวนการทำงาน ความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานนั้นๆ ทำให้การทำงานนั้นเป็นไปอย่างเป็นระบบและมี ประสิทธิภาพ เพื่อผลิตคนเพื่อสนองตอบต่องานในอาชีพนั้นๆ ลักษณะเฉพาะของหลักสูตรให้ ความสำคัญต่อการกำหนดเป้าหมายเชิงพฤติกรรมที่วัดได้ เน้นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้ เกิดกับผู้เรียน เป็นพฤติกรรมที่ถูกระบุโดยผู้สร้างหลักสูตร และผู้มีผลประโยชน์ในอาชีพต่างๆ นักการศึกษาในกลุ่มนี้ ได้แก่ Franklin Bobbitt, Ralph Tyler, Taba, Saylor, Beauchamp, สุมิตร คุณานุกร, สจัด อุทรานันท์ และ ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์

การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มที่สาม หลักสูตร คือ กระบวนการเรียนรู้ แนวคิดกลุ่ม นี้เน้นการจัดการศึกษา ให้สอดคล้องกับขั้นพัฒนาการของผู้เรียนและคำนึงถึงความต้องการและ ความสนใจของผู้เรียน พื้นฐานการให้ความสำคัญต่อธรรมชาติการเรียนรู้ของมนุษย์ต่อพัฒนาการ ของเด็กเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ซึ่งนำไปสู่การจัดการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน ที่ทำให้ ผู้เรียนสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตามความหมายและตามนัยที่แต่ละคน ต้องการ ลักษณะของหลักสูตรให้ความสำคัญต่อการจัดเนื้อหา การเรียนการสอน ฯลฯ ที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ของผู้เรียนในแบบและตามเป้าหมายที่ผู้เรียนสนใจและต้องการ ทั้งนี้กระบวนการเรียนรู้ เป็นสิ่งสำคัญมากกว่าตัวเนื้อหา นักการศึกษาในกลุ่มนี้ ได้แก่ John Dewey, G.Stanley Hall

การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มที่สี่ หลักสูตร คือ การจัดการเรียนรู้ตามข้อตกลงและ พันธสัญญาระหว่างผู้เรียนและผู้สอน แนวคิดเน้นพัฒนาโครงสร้างใหม่ทางสังคม พื้นฐานการให้ ความสำคัญต่อบริบททางสังคม ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับที่มาของเนื้อหา สาระ เป้าหมายและกระบวนการ เรียนรู้ตลอดจนถึงอิทธิพลของการเรียนรู้ที่มีต่อสังคม ทำให้ความหมายของการศึกษาไม่เน้นอยู่ แต่เฉพาะความเจริญหรือพัฒนาการส่วนตัว แต่เป็นไปเพื่อความเจริญของสังคมส่วนรวมลักษณะ เฉพาะของหลักสูตร เน้นการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาที่แท้จริงในสังคม ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง ความไม่เท่าเทียมกันระหว่างชนชั้น ความแตกแยกด้านความคิดทางการเมือง ศาสนา วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ฯลฯ เพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ที่สามารถใช้ความรู้ ทักษะและทัศนคติที่จำเป็นต่อการจัดการ ปัญหาสังคมและสามารถช่วยพลิกฟื้นสังคมให้เป็นที่น่าอยู่สำหรับทุกคนมากขึ้น นักการศึกษาในกลุ่ม นี้ ได้แก่ Michael Apple, Kenneth Zeichner, Lester Frank Ward, อมรรัตน์ วัฒนารัตน์, มาเรียม นิลพันธุ์, กิตติมา ไกรพิวรรธน์

ทางเลือกใหม่การพัฒนาหลักสูตรกลุ่มที่ 5 สำหรับการศึกษาเป็นการทำความเข้าใจกับศาสตร์ด้านหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร กล่าวว่าการหาวิธีการจัดการศึกษาเพื่อให้คนมีความรู้ และมีทักษะตลอดจนทัศนคติที่จำเป็นต่อการสร้างสรรค์สังคมที่มีคุณภาพ พัฒนาคนให้มีความเท่าเทียมกันมีบทบาทต่อการสร้างสรรค์สังคมร่วมกันมากขึ้น และการพิจารณาจุดเน้นความสำคัญของนักการศึกษาทั้งสี่กลุ่ม จะพบว่าการศึกษาเกิดขึ้นภายในโรงเรียนหรือสถานศึกษาที่มีหลักสูตรที่เป็นระบบ โดยเฉพาะนักการศึกษาในกลุ่มที่หนึ่ง สองและสามให้ความสำคัญของหลักสูตรในบริบทโรงเรียนค่อนข้างมาก เอกสารหลักสูตรที่กำหนดโครงสร้างเวลาเรียน เนื้อหาสาระ วิธีการสอน วิธีการวัดและประเมินผล เกณฑ์การวัดต่างๆ ตลอดจนสื่อ หนังสือเรียน แบบฝึกหัด และคู่มือครู แผนการสอนล้วนแต่เป็นสิ่งจำเป็นที่สถาบันฝึกหัดครูจะต้องฝึกหัดให้ครูใช้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญต่อการบริหารจัดการหลักสูตรในโรงเรียน การนำหลักสูตรที่กำหนดในเอกสารหลักสูตรไปปรับใช้อย่างมากมายอีกด้วย กล่าวคือทุกสิ่งทุกอย่างในโรงเรียนที่จัดขึ้นตามหลักสูตรที่กำหนด คือ การศึกษาแต่ไม่ได้เรียนรู้วิธีการจัดการกับตนเองกับสังคมและสิ่งแวดล้อม ไม่ได้เรียนรู้คุณภาพชีวิตที่แท้จริงจากหลักสูตรที่จัดไว้ให้ในโรงเรียนแต่ได้จากการบูรณาการความรู้ ทักษะและทัศนคติที่จำเป็นต่อการมีชีวิตจากแหล่งความรู้ภายนอกโรงเรียนนอกหลักสูตร และได้จากความสัมพันธ์และจากตัวอย่างของผู้คนบางกลุ่มที่อยู่รอบข้าง

ระบบการจัดการศึกษาในโรงเรียนไม่ได้คำนึงถึงบริบททางสังคมเท่าที่ควรแต่นักหลักสูตรในแนวทางเลือกจะศึกษาค้นคว้าและสร้างสรรค์ หลักสูตรและการสอนที่นำคนไปสู่ความเข้าใจการยอมรับเรื่องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของระบบโรงเรียน เพื่อหาวิธีทำให้การจัดการศึกษาเป็นไปเพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในการเข้าใจปัญหาสังคมที่เกิดขึ้น เพื่อการเข้าใจความหมายของคำว่าชีวิตที่ดีงามในบริบทของเขาเอง รู้ทันปัญหาที่เกิดขึ้นรอบตัวเอง รู้จักเลือกอยู่ร่วมกับธรรมชาติและสังคมอย่างสมดุล ดังนั้นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรกับบทบาทการพัฒนาหลักสูตรทางเลือกใหม่ควรมีแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

- 1) การพัฒนาหลักสูตรต้องศึกษาบริบทสังคม ปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาที่หลากหลายตลอดจนผลกระทบของการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
- 2) การพัฒนาหลักสูตร ต้องสื่อสารกับผู้เชี่ยวชาญที่เสนอวิธีการแก้ปัญหาสังคมให้ได้ว่า ความรู้ ทักษะ และทัศนคติอะไรที่มีคุณค่าสำหรับผู้เรียนที่จะมีชีวิตที่ดีงามกว่า
- 3) การพัฒนาหลักสูตรจะต้องทำความเข้าใจกับศาสตร์อื่นๆ นอกจากศาสตร์ด้านการศึกษา เพื่อความเข้าใจต่อปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น

4) การพัฒนาหลักสูตรจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น ครู ผู้เรียน โรงเรียน ผู้ปกครอง ให้ได้รายละเอียดเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหาการใช้หลักสูตร เพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหาแบบอื่นๆ

5) การพัฒนาหลักสูตรต้องนำเสนอคำถาม โรงเรียนเป็นแหล่งการเรียนรู้ และเป็นหัวใจของการพัฒนาหลักสูตร บุคลากรในสถานศึกษา เด็ก พ่อแม่ผู้ปกครอง การสื่อสารมวลชนสามารถเป็นแหล่งการเรียนรู้ที่มีเป้าหมายเพื่อสร้างมนุษย์ที่ดั่งใจได้หรือไม่

การพัฒนาหลักสูตรทางเลือกใหม่ที่มาจากการศึกษาบริบทสังคม ปัญหา และวิธีการแก้ปัญหาเชิงลึกนำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อตอบสนองการแก้ปัญหาได้ตรงกับปัญหาที่แท้จริง เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อผู้ใช้หลักสูตร โดยอาศัยความร่วมมือจากครู เด็ก โรงเรียน ผู้ปกครอง และผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตร โดยมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรโดยสรุป 4 ขั้น ได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การร่างหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร การประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตร

ตอนที่ 4 แนวคิดเกี่ยวกับพัฒนาการและทักษะทางสังคมของเด็กวัย 5-7 ปี

ความสัมพันธ์ทางสังคมเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตั้งแต่วัยทารก และดำรงอยู่ตลอดไปในชีวิต เด็กจะรู้จักการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมได้นั้น นอกจากพัฒนาการตามวัยแล้วเด็กควรได้รับการส่งเสริมให้มีพัฒนาทักษะทางสังคมสูงขึ้น

4.1 ความหมายของทักษะทางสังคม

ความหมายของทักษะทางสังคมได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่านดังนี้
Brewer (2001: 20) ได้กล่าวว่าเป็นความสามารถที่กำหนดว่าอะไรเกิดขึ้นในสภาพการณ์นั้น มีความเข้าใจอย่างถูกต้อง สามารถอธิบายถึงการแสดงออกและความจำเป็นของกลุ่ม สามารถที่จะจินตนาการไปได้ถึงสาเหตุของการแสดงออก สามารถเลือกหนทางที่มีความเหมาะสมมากที่สุด ครูและพ่อแม่เป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมที่ดี เช่น ความร่วมมือ การช่วยเหลือ สิ่งที่กำหนดเป็นสิ่งสำคัญของการมีพัฒนาการทางสังคม สถานการณ์ทางสังคมเป็นตัวสนับสนุนให้เด็กประสบความสำเร็จในการปรับตัว

Hara (2004: 82) ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางสังคมเป็นความสามารถในการมีปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับเพื่อน และบุคคลอื่นๆ

Gordon (2008: 550) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมเป็นกลยุทธ์ที่เด็กเรียนรู้ที่จะเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ ช่วยให้เด็กเรียนรู้ที่จะจัดการความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ได้อย่างหลากหลาย ความหมายของทักษะทางสังคมโดยสรุป ได้แก่ 1) ความสามารถทางสังคมของเด็กเด็กเรียนรู้และพัฒนาได้จากการเผชิญหน้ากับคนอื่นๆ จุดเน้น 2) ความสามารถเป็นรายบุคคลที่จะสร้างและรักษาความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้ สร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นๆ เช่น คนในครอบครัว ครู เพื่อน ผู้ดูแลและชุมชน 3) ความสัมพันธ์ทางสังคมเด็กจะเรียนรู้จากลักษณะของบุคคล ครอบครัว วัฒนธรรมได้มาซึ่งการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน เด็กจะเรียนรู้ว่าจะดำเนินชีวิตได้อย่างไร

รัฐดาว พิศาลพงศ์ (2549:177) ได้กล่าวว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง การที่บุคคลมีความสัมพันธ์ที่ถูกต้องเหมาะสมกับเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน อยู่รวมกันด้วยดีในสังคม ปลอดภัยจากการเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่ข่มเหงครอบงำกัน แต่มีความเป็นมิตรซึ่งกันและกัน และช่วยเหลือเกื้อกูลร่วมมือซึ่งกันและกัน

สรุปได้ว่า ทักษะทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นด้วยดีในสังคม ปลอดภัยจากการถูกเบียดเบียน รั้งแก มีความร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ทางบวกกับบุคคลในสังคม มีความเข้าใจสถานการณ์ทางสังคม สามารถที่จะอธิบายถึงความจำเป็นในการแสดงออก ตัดสินใจเลือกปฏิบัติตนในการสร้างความสัมพันธ์ที่ถูกต้องตามสถานการณ์ทางสังคมได้

4.2 พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย 5-7 ปี

พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย 5-7 ปี อยู่ในช่วงอายุเด็กปฐมวัยและประถมศึกษา มีดังนี้

Gordon (2008: 545-549) ได้กล่าวถึง พัฒนาการทางสังคมเป็นกระบวนการเรียนรู้ของเด็กเริ่มตั้งแต่แรกเกิด เด็กทารกไม่กี่เดือนสามารถยิ้มได้ เล่นตบสนองต่อเสียงคนได้มีปฏิสัมพันธ์ทางกายต่อกัน พัฒนาการทางสังคมที่เหมาะสม คือ การแสดงออกทางพฤติกรรมอะไรที่ยอมรับได้ และได้รับการคาดหวัง เช่น ทักษะทางสังคมที่มีคุณค่า เช่น ความร่วมมือ ความไม่เห็นแก่ตัว ความซื่อสัตย์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ได้มีมาตั้งแต่เกิด แต่เป็นสิ่งที่เด็กต้องเรียนรู้จากพ่อแม่ วัฒนธรรม ศาสนา การศึกษาเป็นพื้นฐานในการสร้างรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก เมื่อเด็กเติบโตขึ้นมาอยู่ในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน มีพ่อแม่ ญาติพี่น้อง ครู และบุคคลที่อายุมากกว่าเด็ก ที่มีอายุมากกว่า ผู้ใหญ่ที่มีอายุมากกว่า ที่เป็นบุคคลที่จะส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้และพัฒนาการมีทักษะทางสังคม พัฒนาการทางสังคมของเด็กอายุ 5-8 ปี เด็กจากมีความเข้าใจทางสังคมเพิ่มขึ้น

มีความสามารถทางสังคมเพิ่มขึ้น มีพัฒนาการทางสังคมได้ดีขึ้น ในช่วงวัยนี้เด็กจะมีพัฒนาการทางสังคมได้ดี และเรียนรู้ทักษะทางสังคมจากหนทางที่หลากหลาย

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย เด็กจะเริ่มเรียนรู้การปรับตัวโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้อื่นกับตนเอง มีการเรียนรู้ปรับพฤติกรรมที่เหมาะสมกับอายุและพฤติกรรมของผู้อื่น เด็กจะเริ่มสร้างมิตรภาพอย่างยั่งยืนอายุ 4-5 ปี เด็กจะแสดงบทบาททางสังคมจากเล่นบทบาทสมมุติร่วมกับผู้อื่น

พัฒนาการของเด็กประถมศึกษา เลียนแบบบุคลิกภาพผู้อื่นและแสดงการเกี่ยวข้องกับผู้อื่นที่หลากหลายกับผู้อื่น เพื่อนบางคนจะทำอะไรที่ต้องการได้ มีการเริ่มต้นเป็นเพื่อนกับคนอื่นอย่างมั่นคง เมื่ออายุ 6 ปี เด็กแสดงบทบาทร่วมกันอย่างสมบูรณ์ เช่น มีบทบาทของหมอ พยาบาล และคนไข้ เมื่ออายุ 8 ปี เด็กจะเข้าใจถึงบทบาทการแสดงพฤติกรรมของแต่บทบาทเรียนรู้บทบาทความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกัน

สุชา จันทรโสม (2542: 48) เด็กวัยอายุ 6 ปีขึ้นไป อยู่ในช่วงวัยเด็กตอนกลาง สังคมจะกว้างกว่าวัยเด็กตอนต้น เพราะได้รู้จักบุคคลอื่นนอกจากครอบครัวมากขึ้น เด็กจะปรับตัวเข้ากับบุคคลอื่นๆ ได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับการอบรมที่ได้รับจากที่บ้าน เด็กเริ่มอยู่กันเป็นกลุ่มแต่ก็เป็นกลุ่มเด็กที่มีการเปลี่ยนแปลงหน้ากันอยู่บ่อยๆ มักจะมีลักษณะมารวมกลุ่มกันเท่านั้น แต่จะต่างคนต่างเล่น วิธีการเล่นจะเปลี่ยนอยู่เสมอ ส่วนมากเด็กมักจะเอาใจตัวเองและต้องการเอาชนะผู้อื่น เมื่อเด็กโตขึ้นจะมีการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่นได้ดีขึ้น กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อเด็กมากขึ้น ดังนั้นจึงต้องยอมรับฟังและทำตามความคิดเห็นของสมาชิกในกลุ่มมากขึ้น เด็กชายชอบกิจกรรมที่มีโอกาสได้เคลื่อนไหวทั้งตัว ส่วนเด็กหญิงชอบกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้กำลัง ลักษณะพัฒนาการทางสังคมของเด็กช่วงอายุ 6-7 ปีนี้คือ

อายุ 6 ปี ชอบอยู่ใกล้ผู้ใหญ่ ชอบฟังคำชมเชย แต่ไม่ค่อยรับฟังคำวิจารณ์คำตำหนิ มีความนิยมชมชอบบุคคลใดบุคคลหนึ่งในครอบครัวว่าเก่ง และตนเองอยากทำตาม

อายุ 7 ปี ความสำคัญของบุคคลในครอบครัวที่มีต่อเด็กเริ่มลดน้อยลง เด็กจะนิยมชมชอบบุคคลอื่นที่ไม่จำเป็นต้องเป็นสมาชิกภายในครอบครัว เด็กวัยนี้เป็นคนเจ้าอารมณ์ หงุดหงิดง่ายชอบอยู่คนเดียว หนีโลก ไม่สู้เหตุการณ์

สุชา จันทรโสม (2542: 153-159) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมของเด็กวัย 6-7 ปีไว้ว่า เด็กวัยนี้เริ่มรู้จักคบเพื่อนและรู้จักเล่นกับเพื่อนได้ดีขึ้น เด็กเริ่มรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนๆ เด็กวัยนี้จะมีเพื่อนมากมักจะเป็นเด็กที่มีท่าทางดี สะอาดเรียบร้อย มีความสามารถ รู้จักใช้เหตุผลเป็นกันเองและยิ้มแย้มอยู่เสมอ เป็นต้น การปรับตัวของเด็กจะเร็วหรือช้าขึ้นอยู่กับการอบรม

เลี้ยงดูด้วย เด็กที่ได้รับการเลี้ยงดูอย่างมีอิสระ จะมีความเชื่อมั่นในตนเองมากกว่าเด็กที่ถูกเข้มงวดอยู่ตลอดเวลา สังคมของเด็กวันนี้จะขยายจากครอบครัวไปสู่สังคมนอกบ้าน (โรงเรียน) การปรับตัวของเด็กต่อสังคมภายนอกขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ภายในครอบครัวว่าเป็นแบบใด เช่น เด็กที่อยู่ในครอบครัวที่เป็นลักษณะประชาธิปไตย จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งที่เป็่่นสังคมนอกบ้านได้ดีกว่าเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่พ่อแม่ใช้อำนาจบังคับ

วัยเข้าโรงเรียน ช่วงอายุ 6-12 ปี เด็กในวัยนี้มีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญา และอารมณ์ดีพอที่จะออกไปต่อสูั้สังคมได้แล้ว พร้อมทั้งจะเผชิญกับประสบการณ์ใหม่ๆ ในสังคมใหม่ๆ คือ โรงเรียน ถ้าเด็กมีสิ่งประทับใจที่ดีเกี่ยวกับโรงเรียน เด็กก็จะชอบไปโรงเรียน การไปโรงเรียนเป็นระยะเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในชีวิตของเด็ก และถือว่าเป็นก้าวสำคัญของการพัฒนาการ ทั้งนี้เพราะเมื่ออยู่โรงเรียนเด็กไม่เป็นจุดรวมความสนใจเหมือนอยู่บ้าน เนื่องจากครูต้องสนใจนักเรียนทั้งชั้น เด็กต้องประพฤติตามระเบียบของห้องเรียน โดยต้องกระทำตามคำสั่งครู และยังถูกจำกัดความเคลื่อนไหวอีกด้วย ต้องพบกับสภาพแวดล้อมแปลกๆ ทั้งสถานที่และบุคคล เกิดปฏิกิริยาที่เรียกว่า “School reaction” ได้พัฒนาการทางสังคมของเด็กวัยนี้เจริญอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง และจะมีค่านิยมเป็นของตนเองแล้ว

สุรางค์ ไคว้ตระกูล (2544: 82-86) กล่าวถึง การพัฒนาการด้านสังคมซึ่งหมายถึง การสร้างความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่และเพื่อนร่วมวัย ในปฐมวัยในระยะแรกเด็กมักจะชอบเล่นคนเดียว เมื่อโตขึ้นจะมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนมากขึ้น จะมีการร่วมมือเป็นมิตรและมีความเข้าใจในความรู้สึกของเพื่อนเพิ่มขึ้น เมื่อเด็กอายุ 6 ปีขึ้นไปเด็กมักจะรวมกลุ่มกัน เพื่อนจะมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ทศนคติ ค่านิยมของเด็กวัยนี้ เด็กที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน ๆ ในวัยนี้ได้จะไม่มีปัญหาในการปรับตัวเวลาที่เป็นผู้ใหญ่ สำหรับเด็กที่มีปัญหาควรจะได้รับช่วยเหลือจากครู เด็กวัยนี้จะใช้เวลาส่วนมากอยู่กับเพื่อนและเริ่มเรียนรู้ที่จะร่วมมือ รู้จักให้และรับเด็กจะใช้เวลากับเพื่อนร่วมวัยมากขึ้น เด็กจะเลียนแบบพฤติกรรมจากเพื่อนๆ เพื่อนเป็นผู้ที่ให้แรงเสริมขณะเดียวกันจะเป็นผู้ประเมินพฤติกรรมให้คำติชม ดังนั้นปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจึงสำคัญมาก เด็กบางคนอาจมีปัญหาเข้ากับเพื่อนไม่ได้ครูต้องพยายามหาทางช่วยโดยหาสาเหตุของปัญหาและหาทางแก้ไข

สมพร สุทัศนีย์ (2547: 20) ได้กล่าวถึงพัฒนาการทางสังคมของเด็กไว้ดังนี้

พัฒนาการของเด็กปฐมวัย เด็กปฐมวัยที่อายุ 5-6 ปี จะสามารถทำตามผู้ใหญ่ ไม่ตื้อตึงมีความรับผิดชอบมากขึ้น สามารถปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมได้ มีความเข้าใจถึง

การเชื่อมเสียชื่อเสียงจึงสามารถคบกับเพื่อนได้ดีขึ้น เด็กวัยนี้จะสนุกสนานอยู่กับการเล่นละคร เพราะเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีจินตนาการกว้างขวาง เรื่องที่เล่นอาจคิดขึ้นเองง่าย ๆ

พัฒนาการของเด็กประถมศึกษา อายุ 6-7 ปี เด็กจะชอบอยู่กับเพื่อนต้องการการยอมรับการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ต้องการให้เพื่อนยอมรับ เด็กจึงพยายามทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มเด็กจะเรียนรู้กฎของสังคมเป็นไปอย่างไร้ตัว เด็กจะมีประสบการณ์ทางสังคมมากขึ้นสามารถควบคุมตนเองได้ดีขึ้น

พัฒนาการของเด็กวัย 6-7 ปี เป็นวัยที่เรียนรู้การเข้าสังคม ชอบอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นมากกว่าการอยู่ตามลำพัง และสามารถที่จะเรียนรู้การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคม เรียนรู้ที่จะปรับตัว และยอมรับเงื่อนไขต่างๆ เพื่อให้ได้รับการยอมรับในการร่วมเข้าสังคม

4.3 ลักษณะของทักษะทางสังคม

ลักษณะของทักษะทางสังคมได้มีผู้กล่าวไว้แตกต่างกันดังนี้

Goleman (1998: 421) กล่าวถึงการมีทักษะสังคมไว้ดังนี้

- 1) ความสามารถในการโน้มน้าวใจผู้อื่น
- 2) มีทักษะการสื่อสาร ในการรับฟังและสื่อสารโต้ตอบด้วยความชัดเจน
- 3) มีความเป็นผู้นำของกลุ่ม สามารถผลักดันและชักนำบุคคลในกลุ่มให้เกิด

การเปลี่ยนแปลง หรือดำเนินการเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ ได้

- 4) สามารถกระตุ้นริเริ่มให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดี
- 5) ใช้การสื่อสารบริหารจัดการกับความขัดแย้งได้ดี

6) สร้างความสัมพันธ์ เสริมสร้างการช่วยเหลือ ความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานกิจกรรม

- 7) ความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้
- 8) มั่นใจในความสามารถและคุณค่าของตน

Gordon (2008: 545-547) ได้กล่าวถึง กระบวนการทางสังคมในโรงเรียนมีอยู่ในความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลอื่นๆ ที่เด็กอาศัยอยู่ในขณะนั้น มิตรภาพความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้ใหญ่และคนอื่นๆ เด็กกับคนอื่นๆ เป็นความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน เด็กสร้างความสัมพันธ์ที่แตกต่างกับผู้ใหญ่ มากกว่าที่เด็กสร้างความสัมพันธ์ที่แตกต่างกับเด็กด้วยกัน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่เด็กได้เรียนรู้ การสร้างความสัมพันธ์ร่วมกับเด็กอื่นๆ เด็กจะเรียนรู้ความสัมพันธ์ทางสังคมอย่างมีความสุขกับคนอื่นๆ และกิจกรรมทางสังคมร่วมกับคนอื่น ๆ

พัฒนาการทั้งหมดของเด็ก จะได้จากการเล่นซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ สังคมจะสร้างให้เกิดทักษะทางสังคม เช่น เด็กมีความเชื่อมั่นในการพยายามร่วมกลุ่มในเวลาต่อมา เรียกว่าเป็นทักษะทางอารมณ์ การถามชื่อของเด็ก การสนทนาว่าจะเล่นเกมอย่างไร การใช้ภาษา พูดแสดงความรู้สึก ความต้องการของตนเอง ความสามารถที่เด็กจะร่วมเล่นเกมกันได้

ทักษะทางสังคม คือ ความสามารถทางสังคมของเด็ก เด็กเรียนรู้และพัฒนาได้ จากการเผชิญหน้ากับคนอื่น ๆ จุดเน้นคือความสามารถเป็นรายบุคคลที่จะสร้างและรักษา ความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันได้ ความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ได้แก่ คนในครอบครัว ครู เพื่อน ผู้ดูแล และชุมชน ความสัมพันธ์ทางสังคมเด็กจะเรียนรู้จากลักษณะของบุคคล ครอบครัว วัฒนธรรม ได้มาซึ่ง การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกัน เด็กจะเรียนรู้ว่าจะดำเนินชีวิตได้อย่างไรซึ่งทักษะทาง สังคมสามารถเสริมสร้างได้จากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีรายละเอียดดังนี้

- 1) การรักษาไว้ซึ่งมิตรภาพความสัมพันธ์
  - 1.1) การสื่อสารความคิด ความต้องการและความรู้สึก
  - 1.2) การแสดงออกของอารมณ์
  - 1.3) การช่วยเหลือ การร่วมมือ การติดต่อสร้างมิตรภาพกับผู้อื่น
- 2) การแสดงออกทางอารมณ์
  - 2.1) ความเข้าใจในอารมณ์ของผู้อื่น
  - 2.2) ความเข้าใจความหมายของสภาพการณ์ได้ถูกต้อง
  - 2.3) พฤติกรรมการปรับตัว เมื่อพบกับการเรียกร้องให้ตอบสนองต่อ

ความต้องการที่หลากหลายจากบุคคลอื่นจากสถานการณ์ต่างๆ

- 3) สถานการณ์ทางสังคม
  - 3.1) การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งไปในทางที่สงบสุข
  - 3.2) ความสำเร็จในการแสดงความขัดข้องใจในทางที่สร้างสรรค์
  - 3.3) สนับสนุนการแสดงออกทางอารมณ์ และการรับรู้ทางอารมณ์
- 4) การยอมรับข้อตกลง (การประนีประนอม)
  - 4.1) มีความคิดเป็นของตนเอง
  - 4.2) ยอมรับความคิดของผู้อื่น
  - 4.3) รู้จักสิทธิ์ของผู้อื่น

ทักษะทางสังคมมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความสามารถทางสังคม (Social competence) มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันเป็นรูปแบบวิธีการทางสังคมที่สำคัญในการแลกเปลี่ยน

ข้อมูลข่าวสาร ความสามารถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์กับผู้อื่น การควบคุมการกระทำที่ไม่ถูกต้อง หลีกเลี่ยงการกระทำที่ก่อให้เกิดความขัดแย้ง การหลีกเลี่ยง การถูกคุกคามจากผู้อื่นซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ทำให้เด็กประสบความสำเร็จในการปรับตัวทางสังคม

Gordon (2008: 550) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมเป็นกลยุทธ์ที่เด็กเรียนรู้ที่จะเข้าใจสิ่งแวดล้อมต่างๆ ได้ ช่วยให้เด็กเรียนรู้ที่จะจัดการความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ มากมายมีความหลากหลาย เด็กต้องทำความเข้าใจสังคมเป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่คนคิดและพฤติกรรมทางสังคม อันเป็นประสบการณ์ทางสังคมที่เด็กต้องทำความเข้าใจได้จากการสังเกต การจำ การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่น จะนำไปพบกับเหตุการณ์ที่อาจจะทำให้เด็กต้องที่แจ่มและตัดสินใจพิจารณาผลกระทบต่อนักกิจกรรมคนอื่น ความเข้าใจสังคมเป็นสิ่งที่จำเป็นพื้นฐานของทักษะทางสังคมเมื่อเด็กอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นปัญหา

รัฐดาว พิศาลพงศ์ (2549: 174) กล่าวถึง ทักษะทางสังคมเป็นความสามารถในการสร้าง และรักษาความสัมพันธ์อันดีทั้งในเรื่องของงานและเรื่องส่วนตัวมีการติดต่อสื่อสารที่น่าเชื่อถือ มีความเป็นผู้นำโน้มน้าวผู้อื่นได้ หรือกระตุ้นให้ผู้อื่นได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีมีความสามารถในการบริหารความขัดแย้งและความไม่เข้าใจกันด้วยสันติวิธี

ลักษณะของทักษะทางสังคม จึงเป็นความสามารถในการเข้าใจสังคมจัดการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น และการควบคุมตนเองแสดงออกอย่างเหมาะสมตามสิทธิของตนหรือกฎระเบียบของสังคมนั้น สามารถหลีกเลี่ยงการกระทำที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งในทางที่เหมาะสม

4.4 การเสริมสร้างทักษะทางสังคม

ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่เด็กต้องได้รับการฝึกฝนอย่างมาก ทั้งในห้องเรียนชั้นอนุบาล และห้องเรียนชั้นประถมศึกษา การเรียนรู้ทักษะทางสังคมเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่เด็กเรียนรู้จากกลุ่มสังคม

4.4.1 ทักษะทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างทักษะทางสังคม Gordon (2008: 550) ได้กล่าวถึงไว้ 2 ประการ

4.4.1.1 การคิดทางสังคม (Social cognition) เป็นการเกี่ยวข้องกับการคิดของบุคคลและพฤติกรรมทางสังคม การสังเกตว่าเด็กมีการคิดทางสังคมได้อย่างไรมี 2 ทาง ได้แก่ เด็กต้องการเล่นกับเพื่อน และจำได้ว่าเพื่อนมีความสนใจอะไร และการที่เด็กต้องการเล่นของเล่นร่วมกับเพื่อน เด็กจะมีการคิดทางสังคมโดยการใช้การเจรจาในการเล่นกับเพื่อน

4.4.1.2 ความฉลาดทางสังคม (Social Intelligence) ทักษะทางสังคมเป็นส่วนหนึ่งของความฉลาดทางอารมณ์ ครูอาจช่วยให้เด็กเรียนรู้การควบคุมตนเองให้อยู่ใน

กฎระเบียบ การเรียนรู้ความรู้สึกของบุคคลอื่นจากท่าทาง น้ำเสียงซึ่งจะนำไปสู่ให้เด็กได้เกิด การเรียนรู้ทักษะทางสังคมมีแนวทางความแตกต่างกัน สามารถมองได้ 4 แนวทาง เรียงตามลำดับ ความซับซ้อน ดังนี้

- 1) มีวิธีการอย่างไร ได้มาและดำรงอยู่ประกอบไปด้วยกัน
- 2) จะสร้างความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร ในการร่วมมือหรือ แบ่งปัน
- 3) มีความแตกต่างกันมากมายอย่างไร ระหว่างคนที่คอย ช่วยเหลือผู้อื่น คนที่พาล และคนที่ชอบแกล้ง
- 4) การจัดการความขัดแย้ง การควบคุมความก้าวร้าวและ การแก้ปัญหา

Hara (2004: 83) ได้กล่าวถึง การพัฒนาเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่ดีผู้ใหญ่ สามารถสร้างรูปแบบให้เกิดทักษะได้จากการจัดให้มีการเล่น การทำงานแบบร่วมมือกัน การพูดคุย สนทนาร่วมกัน การจัดการกับความขัดแย้งในทางบวก การสนใจความรู้สึกของผู้อื่น การตัดสินใจ และการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน การมีอิสระในการแสดงความรู้สึก ความเชื่อมั่นในตนเอง

4.4.2 ทักษะทางสังคมฐานะเป็นกลยุทธ์ที่เด็กเรียนรู้พฤติกรรมที่เหมาะสมใน สภาพแวดล้อมต่างๆ แนวทางที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ในการริเริ่มหรือจัดการกับการสร้างความสัมพันธ์ ทางสังคมที่หลากหลายกับบุคคลอื่นๆ Gordon (2008: 550-553) กล่าวไว้ดังนี้

4.4.2.1 ทักษะทางสังคมที่เด็กจะเรียนรู้ได้จากผู้ใหญ่ (Skills learned with adults) ได้แก่

- 1) เด็กสามารถอยู่ที่โรงเรียนได้โดยไม่มีพ่อแม่
- 2) เด็กสามารถสนุกร่วมกันมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่คนอื่นๆ ได้ หรือผู้ใหญ่ที่ตนเพิ่งรู้จักได้มากกว่าพ่อแม่
- 3) ผู้ใหญ่ช่วยเหลือให้เด็กได้เรียนรู้สังคมเบื้องต้น
- 4) ผู้ใหญ่จะดูแลเด็กๆ จากอันตรายทั้งหลาย
- 5) ผู้ใหญ่จะช่วยให้เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างและความคล้ายคลึง ด้านความสามารถ เพศ และภาษา
- 6) ผู้ใหญ่ต่อต้านการที่เด็กอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ หรือทำ กิจกรรมเหมือน ๆ กัน

7) ผู้ใหญ่จะไม่อยู่ข้างเด็กในการแก้ไขปัญหาตลอดเวลาแต่จะทำงานและแก้ไขปัญหาพร้อมกับเขา

8) ผู้ใหญ่เชื่อว่าเด็กทุกคนมีสิทธิในความพอใจประสบการณ์ทางสังคมที่เด็กได้รับจากโรงเรียน

4.4.2.2 ทักษะทางสังคมที่เด็กจะเรียนรู้ได้จากการมีความสัมพันธ์กับเพื่อน (Skills learned with peers) ได้แก่

1) วิธีการที่แตกต่างกันของการทำงานของคนอื่น
2) ทักษะการมีความสัมพันธ์ การสร้างความสัมพันธ์ที่ยืนยาวกับคนอื่น

3) ทางในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยการหลบเลี่ยงหรือต่อต้าน

4) การร่วมกันใช้วัสดุ อุปกรณ์ การร่วมกันคิดกับคนอื่น ๆ
เพื่อน หรือครู

5) การที่จะได้มาซึ่งความพอใจในการเล่น
6) การปกป้องสิทธิของตนเองอย่างถูกต้องและได้รับการยอมรับจากสังคม การสื่อสารอย่างไรให้ได้ซึ่งความต้องการกลับคืนมา การใช้วิธีการพูด เจริญอย่างไร

7) การช่วยเหลือเพื่อนทำงานมีรูปแบบอย่างไร
8) จะหลีกเลี่ยงปัญหาอย่างไร
9) เด็กเรียนรู้สถานการณ์ทางสังคมที่ยากลำบากในการที่จะจัดการได้เด็กมีวิธีการอย่างไร ร่วมกันอย่างไร และการสูญเสียเพื่อน

4.4.2.3 ทักษะทางสังคมที่เด็กจะเรียนรู้ได้จากกลุ่ม (Skills learned in a group) ได้แก่

1) การเข้าไปเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกทำได้อย่างไร
2) การส่งเสริมกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน เช่น การเล่าเรื่องราว
3) การปรับตัวกับกิจวัตรในโรงเรียน
4) การถูกคาดหวังจากกฎระเบียบ
5) เด็กเรียนรู้ทักษะการมีปฏิสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมในกลุ่มและการออกจากกลุ่ม

6) การเคารพสิทธิ์ของผู้อื่น และรับรู้ความรู้สึก การปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมกับผู้อื่น

7) การที่อยู่ในสภาพการณ์ทางสังคมที่เผชิญหน้ากับความไม่ยุติธรรม พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของกลุ่มหรือของสถานการณ์

8) ทำอย่างไรในการทำงานร่วมกับกลุ่มได้

9) รู้จักการรอคอยได้อย่างไรอย่างมีความสุข

4.4.2.4 ทักษะทางสังคมที่เด็กจะเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Skills learned as an individual) ได้แก่

1) ความรับผิดชอบในการดูแลตนเอง

2) การริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองจากทางเลือกหลายๆ ทาง

3) การทำงานตามลำพัง การทำงานกับเพื่อนสนิทคนอื่นๆ

4) การสังเกตความไม่ยุติธรรม และการที่เด็กจะเรียนรู้ที่จะ

รับมือกับมัน

5) การรับมือกับความรู้สึกที่ผิดหวัง ความเสียใจ ความรู้สึก

ขัดแย้งในใจ

6) การใช้ประโยชน์จากทักษะการสื่อสารทางภาษา

7) รูปแบบของตนเองในการมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน

8) ความรู้สึกที่กดดันอย่างมากในการยอมรับสังคม

4.4.3 ทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

Moyles (2007: 48) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะทำให้เด็กมีความรู้สึกประสบความสำเร็จในช่วงแรกของการเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 นั่นคือ การพัฒนาให้เด็กสามารถสร้างมิตรภาพกับผู้อื่นได้จากบทความและงานวิจัยในต่างประเทศ Mantzicopoulos (2003); Lane, Pierson, and Givener (2003); Lonold, and Pianta (2005); Einarsdottir (2006); Meier, Diperna, and Oster (2006); Wilson, Pianta, and Stuhlman (2007) ได้ศึกษาเรื่องเกี่ยวข้องกับทักษะทางสังคมที่จำเป็นของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยสรุป ได้แก่ ความร่วมมือ (Cooperation) การควบคุมตนเอง (Self-control) การรักษาสีทธิ์ (Assertion) และความรับผิดชอบ (Responsibility) ความสามารถในการสร้างมิตร (Peer competence) สอดคล้องกับจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้วิจัยในบริบทโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 สรุปได้ว่าทักษะทางสังคม

ที่จำเป็นต่อเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ที่ควรได้รับการเสริมสร้างเมื่อนักเรียนจบชั้นอนุบาลปีที่2 ในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนแปลง 3 ด้าน ได้แก่

4.4.3.1 ด้านความร่วมมือ (Cooperation)

Gordon (2008: 557-560) ได้กล่าวว่า ในระยะเวลาเปลี่ยนแปลง ควรส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมให้เด็กอย่างมาก โดยสนับสนุนเด็กให้มีโอกาสได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน จะช่วยทำให้เด็กประสบความสำเร็จ และมีความสุขในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนแปลงโดยอาจมีการจัดกิจกรรมให้เด็กทำกันเป็นกลุ่มเล็กๆ มีการสนทนา อภิปรายแบบผ่อนคลาย การให้เด็กได้มีการแบ่งปันการใช้วัสดุ อุปกรณ์กัน จะทำให้เด็กเรียนรู้ว่าควรช่วยเหลือและร่วมมือกันอย่างไร ซึ่งการส่งเสริมทักษะสังคมด้านความร่วมมือ จะมีความสัมพันธ์กันในด้านวิชาการ หมายถึง ถ้าเด็กมีทักษะทางสังคมดี เด็กจะสามารถเรียนรู้ด้านวิชาการได้ดีด้วย สอดคล้องกับ Yeo และ Clarke (2006: 56) กล่าวว่า ความสามารถทางสังคมของเด็กในการสร้างความสัมพันธ์ทางบวกการให้ความร่วมมือกับเพื่อนเป็นสิ่งสำคัญในการปรับตัวเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนแปลง Seefeldt (2005:127) กล่าวว่า เด็กช่วงอายุ 6-7 ปี เป็นช่วงที่เด็กสามารถเจรจา สื่อสารให้ความร่วมมือกันในการเล่น ทำกิจกรรมกับกลุ่มเพื่อน เด็กสามารถสร้างความสัมพันธ์ และเรียนรู้การรักษาความสัมพันธ์จากการสื่อสาร และต้องการเป็นที่ยอมรับของเพื่อนเด็กจะให้การแบ่งปัน ช่วยเหลือ ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นในการเล่น ช่วงเวลาในการทำกิจกรรมของเด็กเป็นช่วงเวลาที่ผู้ใหญ่ควรให้การสนับสนุนให้เด็กมีประสบการณ์ทักษะทางสังคมจากกลุ่มเพื่อนกล่าวว่า กระบวนการพัฒนาด้านความร่วมมือ จะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สามารถทำงานร่วมกัน จนบรรลุเป้าหมายและ Brewer (2004: 20) กล่าวว่า การให้ความช่วยเหลือของครู และผู้ปกครอง ในการส่งเสริมทักษะความร่วมมือเป็นสิ่งสำคัญช่วยให้เด็กจะมีพัฒนาการทางสังคม เข้าใจสถานการณ์ทางสังคมซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสนับสนุนให้เด็กประสบความสำเร็จในการปรับตัวสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และจากบทความและงานวิจัยในต่างประเทศ Mantzicopoulos (2003); Lonold, and Pianta (2005); Meier, Diperna, and Oster(2006); Einarsdottir (2006); Wilson, Pianta, and Stuhlman (2007) ได้ศึกษาความร่วมมือ ได้แก่ การไม่ใส่ใจกับการรบกวนของเพื่อนในขณะที่ทำกิจกรรม ความรับผิดชอบในการติดตามงานให้บรรลุจุดมุ่งหมาย การฟังเพื่อนพูดรับฟังความคิดเห็นของเพื่อน การอาสาสมัครช่วยเหลือเพื่อน การตั้งใจในการทำกิจกรรม

4.4.3.2 ด้านการควบคุมตนเอง (Self-control)

Brewer (2004: 181) ได้กล่าวว่า การควบคุมตนเองเป็นทักษะทางสังคมที่สำคัญต่อเด็ก จะช่วยให้เด็กสามารถรับมือกับสถานการณ์ทางสังคม เรียนรู้

ข้อจำกัดในการแบ่งปันสิ่งของ การใช้คำพูดในสถานการณ์ต่างๆ ทางสังคม และจากบทความและงานวิจัยในต่างประเทศ Mantzicopoulos (2003); Lonold, and Pianta (2005); Meier, Diperna, and Oster (2006); Wilson, Pianta, and Stuhlman (2007) ได้ศึกษานั้นคือ การควบคุมอารมณ์กับเพื่อนในสถานการณ์ที่ขัดแย้ง ความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ การตอบสนองกับเพื่อนในทางที่เหมาะสม การตอบสนองอย่างเหมาะสมเมื่อโดนเพื่อนทำร้ายร่างกาย การตอบสนองอย่างเหมาะสมต่อการถูกรบกวนรุกรานจากเพื่อน และได้ตอบความก้าวร้าวจากเพื่อน การตอบสนองกับเพื่อนอย่างเหมาะสม เมื่อได้รับคำวิพากษ์วิจารณ์ หรือการถูกกล่าวตำหนิติเตียนจากเพื่อน การยอมรับความแตกต่างของบุคคลอื่น สามารถเรียนรู้ในการควบคุมตนเองให้แสดงพฤติกรรมหรือการใช้คำพูดตอบสนองในทางที่เหมาะสมกับสถานการณ์ทางสังคม อุษณีย์ โปธิสุข (2545: 17) การควบคุมตนเองได้นั้นต้องสามารถที่รู้จัก เข้าใจความรู้สึก ความต้องการทางจิตใจของตนเองหรือความต้องการของคนที่เราเกี่ยวข้องกับ โดยการเอาใจใส่เอื้ออาทร ต่อผู้อื่นอย่างต่อเนื่อง รู้จักการแสดงออกอย่างเหมาะสมต่อสภาพการณ์ต่างๆ สมโภชน์ เขียมสุภาษิต (2543: 327) กล่าวว่า การที่อิทธิพลของสิ่งเร้ามีผลต่อพฤติกรรมบุคคลนั้นน้อยมาก เมื่อบุคคลนั้นสามารถควบคุมตนเองได้และบุคคลที่มีการควบคุมตนเองในระดับต่ำ สิ่งเร้าภายนอกย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้นมาก การควบคุมตนเองเป็นทักษะที่สามารถฝึกได้มีความสำคัญต่อ การพัฒนาทักษะทางสังคมด้านอื่นๆ และความสามารถในการปรับตัวเรียนรู้เมื่อเด็กต้องเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมใหม่ พรรณี เกษกมล (2549: 25) ความสามารถในการควบคุมตนเองเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลตั้งแต่อายุ 8-9 ปี ซึ่งจะเพิ่มตามอายุหรือประสบการณ์ในการเรียนรู้ทางสังคมของบุคคลนั้นๆ การฝึกการควบคุมตัวเองมีปัจจัยหลายๆ อย่างทั้งมาจากครอบครัวและโรงเรียนแล้วยังมาจากลักษณะจิตภายในตัวเด็ก คือ การควบคุมบังคับ ความมั่นใจในตนเอง ความอดกลั้น การยอมรับและการให้อภัย การควบคุมตนเอง เป็นความสามารถของบุคคลที่จะละเว้นการกระทำบางอย่างได้หรือมีความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมด้วยเหตุผลและความอดทน เพื่อให้เกิดผลดีตามที่ต้องการหรือหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ดีที่อาจเกิดขึ้น ตลอดจนสามารถจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดพฤติกรรมตามที่บุคคลมุ่งหวังไว้ แม้เมื่อบุคคลนั้นต้องเผชิญกับปัญหา อุปสรรค หรืออยู่ในภาวะที่เกิดปัญหาความขัดแย้งในจิตใจ ความสามารถดังกล่าวประกอบด้วย 1) การใช้ความคิดอย่างมีเหตุผลในการบอกตนเองให้รู้จักควบคุมตนเองในการแสดงออกทางอารมณ์และการกระทำที่เหมาะสม 2) การประยุกต์วิธีการแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน 3) ความสามารถยับยั้งการทำตามใจตนเอง 4) การรู้ประสิทธิภาพในผลงานของตน และความสามารถของตนในการที่จะควบคุมสิ่งต่าง ๆ

4.4.3.3 ด้านการรักษาสิทธิ (Assertion)

Brewer (2004: 187) ได้กล่าวว่า เด็กเรียนรู้จักการรักษาสิทธิ เป็นเรื่องที่มีความสำคัญที่จะสามารถทำให้จัดการกับปัญหาต่างๆ ในห้องเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจในสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในห้องเรียนได้อย่างถูกต้อง รู้จักการรักษาสิทธิของตน สามารถที่จะแสดงความรู้สึกของตนเองได้ และตัดสินใจเลือกทางที่เหมาะสม Alberti and Emmons (1986: 126) กล่าวว่า การส่งเสริมการรักษาสิทธิของตนเองนั้นเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมกันในด้านความสัมพันธ์ของมนุษย์ สามารถที่กระทำในสิ่งดีๆ ที่ตนเองสนใจภายในขอบเขตสิทธิเสรีภาพของตนเอง การป้องกันรักษาสิทธิของตนเอง โดยปราศจากความวิตกกังวลเกินควรมีความรู้สึกลบยาที่แสดงออกซึ่งความรู้สึกต่าง ๆ อย่างจริงใจและใช้สิทธิของตนเองอย่างเหมาะสมโดยไม่ล่วงเกินสิทธิของผู้อื่น และจากบทความและงานวิจัยในต่างประเทศ Mantzicopoulos (2003); Einarsdottir (2006) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กเกรด 1 ในด้านการรักษาสิทธิ สังคมประชาธิปไตย การใช้เสรีภาพอย่างเหมาะสมในทางที่เป็นที่ยอมรับได้ สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2543: 327) กล่าวว่า การที่บุคคลจะมีทักษะทางสังคมจากการสร้างปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคคลนั้นต้องสามารถแสดงถึงความรู้สึกของตนเองได้ตามสิทธิ และความพึงพอใจ สามารถบรรลุความต้องการแห่งตนได้โดยไม่ละเมิดสิทธิและความพึงพอใจของผู้อื่น และเทพ สงวนกิตติพันธ์ (2539: 61) กล่าวถึง การรักษาสิทธิเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมในทางที่เหมาะสม การแสดงสิทธิที่พึงมีของบุคคลอย่างถูกต้องและเหมาะสม โดยไม่ล่วงเกินสิทธิของผู้อื่น ความสามารถที่จะติดต่อสื่อสาร ความสามารถแสดงความรู้สึก การแสดงความคิดเห็นและความต้องการต่างๆ อย่างตรงไปตรงมาและจริงใจเป็นการแสดงออกถึงความเป็นมิตร และก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเองของบุคคลซึ่งมีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน การแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นบางอย่างในห้องเรียนได้ โดยสรุปการรักษาสิทธิ หมายถึง การที่บุคคลปกป้องสิทธิ หรือการใช้สิทธิของตนเองโดยการแสดงถึงความรู้สึก ความคิดเห็น ความต้องการ ในทางที่เหมาะสมโดยไม่ล่วงเกินสิทธิของผู้อื่นและสามารถทำให้กิจกรรมต่างๆ ยังคงดำเนินต่อไปได้

4.4.4 แนวทางการจัดกิจกรรมในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม Gordon (2008: 555-559)

พฤติกรรมทางทักษะทางสังคมเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดในห้องเรียน และครูเป็นบุคคลที่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็กบ่อยครั้งมาก การร่างกิจกรรมในหลักสูตรเพื่อจัดสิ่งแวดล้อมให้เด็กได้รับโอกาสในการเสริมสร้างพัฒนาทักษะทางสังคม โดยมีหลักการดังนี้

4.4.4.1 การจัดกิจกรรมกลุ่มเล็กมีเด็กประมาณ 4-6 คน จะทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมได้อย่างมาก การจัดคู่มือให้เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกันเป็นคู่ เด็กจะมีโอกาสที่สนทนาร่วมกัน แก้ไขปัญหาร่วมกัน เด็กมีความรู้สึกถึงการทำงานร่วมกันเป็นทีม

4.4.4.2 การใช้วรรณกรรมของเด็กเป็นสิ่งที่ จะสนับสนุนให้เด็กเข้าใจสังคม สามารถมองเห็นความแตกต่างระหว่างบุคคล มีทัศนคติที่ดีในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น

4.4.4.3 การทำกิจกรรมร่วมกันทั้งครูและเด็กในบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ครูมีบทบาทสำคัญ ในการที่จะแนะแนวทางในการใช้คำถามเพื่อเริ่มสนทนา

4.4.4.4 การจัดกิจกรรมสามารถทำได้ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน ตัวอย่างการจัดกิจกรรม เช่น

1) กิจกรรมศิลปะเป็นกลุ่มเล็กประมาณ 4-6 คน บนโต๊ะเดียว กันเพื่อให้เด็กจะได้ในวัสดุ อุปกรณ์ร่วมกัน

2) เล่นบล็อก เป็นกิจกรรมให้เด็กได้พูดคุยเพื่อร่วมกันคิดวางแผน การให้คำแนะนำ ข้อเสนอแนะในการสร้างสิ่งต่างๆ

3) การเล่นเกม หรือการเล่นบทบาทสมมติ ด้วยเลือกตั้งหัวข้อให้เด็กแสดงบทบาทที่เสริมสร้างทักษะทางสังคม โดยเฉพาะความร่วมมือ เด็กจะได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากผู้อื่น ได้รับประสบการณ์จากบทบาทที่ตรงกับชีวิตจริง

4) การเล่นเกม ทำให้เด็กได้ตระหนักการมองบุคคลอื่นๆ ที่มีคุณลักษณะแตกต่างไปจากตน เด็กๆ ได้เล่นเกมอย่างสนุกสนานร่วมกัน

หลักการและตัวอย่างการจัดกิจกรรมเหล่านี้เป็นการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมได้อย่างเป็นธรรมชาติมากที่สุด เด็กได้มีโอกาสมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่มีความหลากหลาย ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ เข้าใจสังคมเห็นความแตกต่างระหว่างตนเองกับบุคคลอื่น และมีทักษะในการรับมือสถานการณ์ที่ขัดแย้ง รู้จักความยืดหยุ่น มีวิธีการ กลยุทธ์ในการมีความสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น โดยการแสดงพฤติกรรมทางสังคมในทางบวกซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการแนะนำและให้โอกาสกับเด็กได้เรียนรู้และมีประสบการณ์ ตัวอย่าง การวางแผนการจัดกิจกรรมในหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กอายุ 5-7 ปี เป็นกลุ่มเล็กๆ โดยเด็กเป็นผู้ทำกิจกรรมร่วมกัน และครูเป็นผู้สนับสนุนการจัดกิจกรรม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ตัวอย่างการวางแผนการจัดกิจกรรมในหลักสูตรสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคม
(Curriculum for Social Skill Development)

เวลา	ทักษะ	กิจกรรม
สัปดาห์ที่ 1	การมองตนเองใน ทางบวก	<ul style="list-style-type: none"> -การพิมพ์งานด้วยนิ้วโป้ง การพิมพ์ฝ่าเท้า -การเปรียบเทียบภาพร่างกายตนเองกับภาพถ่าย -การแสดงสีหน้าในอารมณ์ต่างๆกับกระจก -การแต่งชุดให้ตุ๊กตา -การร้องเพลง -การทำรายการ “หน้าที่ในห้องเรียนที่ฉันทำได้ดีที่สุด” -การทำศิลปะเป็นภาพครึ่งตัว -การสร้างภาพโครงร่างของเด็กแต่ละคน -การเล่นชักเย่อ (tug-of-war)
สัปดาห์ที่ 2	การเข้าเป็นสมาชิก ของกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> -การเล่นเกมลอตโต้ (lotto) กับภาพถ่ายของเด็ก -การเล่นบทบาทสมมติ -การสร้างบ้านด้วยบล็อกกับเพื่อน -เล่นเกม “mirror images” เคลื่อนไหวร่างกายกับเพื่อน -การแบ่งปันของเล่นที่นำมาจากบ้านกับเพื่อน -บันทึกเสียงของเด็ก ร่วมกันทายว่าเป็นเสียงของใคร -จัดงานเลี้ยงฉลองมิตรภาพ (เด็กร่วมกันนำอาหารมาจากบ้าน)
สัปดาห์ที่ 3	การสร้างมิตรภาพ ภายในกลุ่ม	<ul style="list-style-type: none"> -จับคู่เล่นเกมปริศนา -เล่นเกม Buddy Walk -การเล่นบทบาทสมมติโทรศัพท์เชิญเพื่อนมาเล่น -เล่นเกมเลียนแบบ เช่น เลียนแบบเสียงหัวเราะของเพื่อน เลียนแบบการเดินของเพื่อน เลียนแบบคำพูดเพื่อน -การฝึกโยนรับลูกบอลกับเพื่อน -การสร้างตัวอักษรด้วยร่างกายของเด็ก 2 คน

ตารางที่ 2 (ต่อ)

เวลา	ทักษะ	กิจกรรม
สัปดาห์ที่ 4	การทำงานร่วมกัน ในกลุ่ม	-การเล่นกระโดดเก็บบอล -การทำอาหารว่าง -การวางแผนจัดสวน -การประดับตกแต่งผนังทางเดิน -การทำตามผู้นำ -การร้องเพลงประกอบท่าทาง
สัปดาห์ที่ 5	การเรียนรู้ลักษณะ ของกลุ่ม	-การสร้างแผนที่ของเมืองที่มีบ้านของเด็กตั้งอยู่ -การเดินทางไปด้วยกัน -การเลือกแสดงเรื่องราวที่เด็กๆชอบ - การถ่ายรูปร่วมกัน -การสร้างต้นไม้ครอบครัวในกลุ่ม -การเรียนรู้การเดินเข้าจังหวะแบบกลุ่ม -การพิมพ์ภาพมือในวงกลม

4.5 บทบาทของครูและผู้ปกครองในการเสริมสร้างทักษะทางสังคม

บทบาทของครูในการสร้างเสริมทักษะทางสังคมของเด็กเป็นบทบาทสำคัญ Gordon (2008: 560-561) กล่าวว่า ครูเป็นผู้ที่จะทำให้เด็กมีความสนุกสนานกับการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม ครูช่วยกระตุ้นเด็กไปถึงความต้องการในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น เด็กๆ สามารถมีโอกาสใช้ความพยายามในการเรียนรู้ ที่จะพัฒนาตนเองทางด้านสังคมอย่างมาก ครูมีบทบาทสำคัญที่让孩子เรียนรู้การให้ และการรู้จักรับการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในบทบาททางสังคมครูต้องสร้างสรรคสิ่งแวดลอม เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม โดยการวางแผนในการจัดสิ่งแวดลอมทางสังคม ให้เด็กได้ริเริ่มกิจกรรมการดูแลตนเอง ความรับผิดชอบ เด็กวัยนี้มีความสนใจที่จะอยู่กับผู้อื่นมากกว่าที่จะอยู่คนเดียว การช่วยให้เด็กพัฒนาความไว้วางใจ ความไว้วางใจตัวเอง ความไว้วางใจเพื่อน ความไว้วางใจครู โดยมีแนวทางการเสริมสร้างทักษะทางสังคมดังนี้

- 1) การช่วยให้เด็กยอมรับเห็นคุณค่าของตัวเองโดยการสังเกตถึงความต้องการของเขา สนทนาซักถามว่าเด็กชอบอะไร ช่วยเหลือเด็กในการอธิบายว่าความต้องการอะไร
- 2) การทำให้เด็กตระหนักถึงเป้าหมายทางสังคมของตนเอง และผู้อื่นโดยครูช่วยเหลือเด็กให้ยอมรับทางเลือกของตัวเอง เด็กสามารถประนีประนอมกับผู้อื่น เด็กสามารถแสดงออกได้ด้วยตนเอง
- 3) การช่วยเหลือเด็ก ๆ พัฒนาทักษะทางสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การจัดหารูปแบบการฟัง การเลือกสถานที่สงบจากการเล่น หรือการมีความคิดร่วมกับคนอื่น ช่วยเหลือเด็กให้พบทางที่เหมาะสม และเรียนรู้ประโยชน์จากทักษะต่างๆ เช่น การแก้ไขความขัดแย้ง ความร่วมมือ การรับมือ และการช่วยเหลือ
- 4) การสอนเด็กให้ยอมรับอารมณ์ของตนเอง และของผู้อื่นเด็กกลายเป็นผู้มีความรู้สึกเข้มแข็งด้วยตนเอง ครูสามารถช่วยเหลือเด็กที่ไม่ชอบสังเกตอารมณ์อื่นๆ ในขณะที่ได้รับความกดดัน ให้เด็กได้รู้จักที่จะเผชิญหน้า หรือฟังเสียงความต้องการของผู้อื่นนั่นคือการอ่านความต้องการของบุคคลอื่น และเรียนรู้ความแตกต่างถึงความต้องการของบุคคลอื่น ๆ
- 5) การให้เด็กได้สะท้อนพฤติกรรมของตนเอง ที่มีผลกระทบต่อผู้อื่นอย่างไร โดยคาดการณ์ในการชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวเด็กกับผู้อื่น เด็กอาจไม่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นตลอดเวลา เมื่อครูสร้างสถานการณ์โดยมีความขัดแย้ง จะช่วยให้เด็กสามารถเข้าใจอิทธิพลพฤติกรรมของตัวเองที่มีต่อผู้อื่น
- 6) ความสำเร็จของเด็กเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด โดยช่วยเหลือให้เด็กเรียนรู้สังเกตควบคุมพฤติกรรมตนเอง จะสามารถช่วยให้เด็กเห็นความสำเร็จในการเข้าสังคมอย่างดี
- 7) ครูสนับสนุนให้เด็กเรียนรู้มิตรภาพ (friendship) ให้เด็กรู้ว่ามิตรภาพนั้นเกิดขึ้นได้อย่างไร ครูต้องบอกเด็กว่ามิตรภาพสร้างได้จากการแบ่งปันสิ่งต่าง ๆ ร่วมกัน
- 8) การพัฒนากลยุทธ์ในการช่วยเหลือด้านสังคมในสิ่งที่ขัดแย้งรอบกวนในห้องเรียน เด็กที่มีพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เหมาะสมเพราะเด็กไม่เข้าใจ
- 9) การไม่ใส่ใจ เพราะคนโกรธ คนพาล เป็นสิ่งที่ไม่สามารถควบคุมได้ การไม่ตอบสนองต่อสิ่งเหล่านี้ของเด็กเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

10) การเปิดโอกาสให้เด็กทำงานในห้อง เพื่อให้เด็กมีความเชื่อมั่นในการเรียนรู้ เด็กจะต้องมีประสบการณ์ที่มั่นคงจากบรรยากาศในห้องเรียน ครูต้องสนับสนุนการแสดงออกทางสังคมที่ถูกต้องในห้องเรียน

11) การเชิญพ่อแม่ และครอบครัวเป็นกระบวนการในการพัฒนาทักษะทางสังคม ครูและครอบครัวของเด็กควรร่วมกันรับผิดชอบ ช่วยเหลือเด็กให้มีพัฒนาทักษะทางสังคม แต่เด็กยังคงสามารถทำอะไรๆ ได้ตามลำพัง

สุชา จันท์ธอม (2542: 154) ได้กล่าวว่าสิ่งสำคัญที่ช่วยให้เด็กปรับตัวทางสังคมได้ดี คือ

1) ประสบการณ์ทางบ้าน เด็กเติบโตในครอบครัวที่มีบรรยากาศอบอุ่นเป็นมิตร พ่อแม่แสดงความรักและยอมรับเด็ก ไม่ละเลยที่จะเสริมสร้างบุคลิกภาพที่ดีแก่เด็ก จะทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดีขึ้น

2) สนามเด็กเล่น สนามนอกจากจะเป็นสถานที่สำหรับวิ่งเล่น และทำกิจกรรมเพื่อความสนุกสนานแล้ว ยังเป็นสถานที่ที่ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ที่จะรักษาสีทึ่ของตนเองที่จะปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นได้ดีขึ้น

3) บทบาทของครู ครูในชั้นประถมตอนต้นมีอิทธิพลอย่างมากที่จะช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมที่จะเป็นประโยชน์ต่อสังคมของเด็กในภายหน้า โรงเรียนเป็นสถานที่แห่งแรกที่ให้ประสบการณ์ชีวิตนอกบ้าน เป็นสถานที่ฝึกเด็กให้เรียนรู้การมีชีวิตร่วมกันกับผู้อื่นฝึกการแก้ปัญหาของกลุ่ม ฯลฯ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการเข้าสังคมของเด็กในภายหน้า

การส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กวัยนี้ คือ การสร้างความสัมพันธ์อย่างอบอุ่นภายในครอบครัว รวมทั้งโอกาสที่จะได้มีประสบการณ์คบหากับบุคคลภายนอกครอบครัวจะช่วยให้รู้จักสร้างมิตรภาพกับผู้อื่นและรักษาไมตรีไว้ได้นาน ดังนั้น พ่อแม่ควรช่วยปรับปรุงการเข้าสังคมของลูกดังนี้คือ

1) สร้างบรรยากาศเป็นกันเองกับลูก

2) ให้ความเอาใจใส่ พยายามเข้าใจความต้องการของเด็กและความสามารถของเด็ก

3) ฝึกให้มีความเชื่อมั่นในตัวเอง รู้แพ้รู้ชนะ รู้จักให้และรู้รับทุกครั้งที่เด็กทำกิจกรรมสำเร็จ

อุสา สุทธิสาคร (2543: 45) ได้เสนอแนะถึงสิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก ดังนี้

1) การสอนทักษะทางสังคมจะต้องทำอย่างต่อเนื่องตั้งแต่วัยเด็กเล็ก เพื่อให้เด็กมีทักษะที่ดีในการสื่อสารกับผู้อื่น เช่น เป็นผู้ฟังที่ดี ทำให้มีโอกาสได้รับประสบการณ์ และควรปลูกฝังทักษะทางสังคมอย่างสม่ำเสมอ

2) ผู้ใหญ่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดีในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และมีการแสดงออกที่ดีต่อเด็กๆ ครอบคลุมและเพื่อนฝูง เด็กจะเรียนรู้สิ่งเหล่านี้จากการสังเกตและเลียนแบบไม่ควรใช้คำสั่ง คำขู่เพื่อสื่อสารกับเด็กๆ

3) ผู้ใหญ่พึงระลึกว่า เด็ก ๆ ทุกคนที่เติบโตขึ้น จะไม่ได้รับทุกอย่างที่ปรารถนาอาจเกิดความคับข้องใจ และความผิดหวัง ไม่มากก็น้อย ซึ่งให้เด็กเห็นว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องธรรมดาและใช้ความผิดพลาดต่างๆ ช่วยสอนเด็ก ไม่ว่าจะประสบกับประสบการณ์ของตนเองหรือผู้อื่นให้เด็กพูดคุยแสดงความคิดเห็นได้

4) ความขัดแย้งเป็นส่วนหนึ่งของความสัมพันธ์ต่าง ๆ อย่าปิดบังไม่ให้เด็กรู้ถึงความสัมพันธ์ที่ขัดแย้ง ให้เด็กเรียนรู้จากผู้ใหญ่ว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร และถ้าผู้ใหญ่มีท่าทีถ้อยที่ถ้อยอาศัย ใช้อารมณ์ขันและด้วยความรัก เด็กจะได้เรียนรู้การประนีประนอมในการอยู่ร่วมกันหรือทำงานร่วมกัน

5) การเป็นผู้ฟังที่ดีใช้ตา หู และหัวใจรับฟัง จ้องมองและสังเกตการแสดงสีหน้าของเด็กดูว่าเขาผ่อนคลาย หรือตึงเครียด ซึ่งจะแสดงให้เห็นทางร่างกายควรมองหน้าและสบตาเด็กบ่อยๆ ขณะที่ฟังเด็กพูด

6) การชี้ให้เห็นว่าความก้าวร้าว และการใช้ความรุนแรงแก้ไขปัญหานั้นไม่ดี พยายามสอนวิธีการแก้ไขปัญหาโดยไม่ก้าวร้าวผ่านการเล่นเกม เล่าเรื่องราวต่างๆ การสร้างสถานการณ์สมมติ สอนให้เด็กรู้จักช่วยเหลือสังคมมากกว่าต่อต้าน พยายามเลี้ยงหรืองดไม่ให้เด็กดูภาพยนตร์ก้าวร้าว การ์ตูน หรือเล่นวีดีโอเกมที่มีความรุนแรง

7) สำหรับเด็กที่อายุน้อย วิธีฝึกทักษะในการสื่อสาร ให้พยายามแสดงบทบาทสมมติฝึกการแสดงความคิดเห็น รวมถึงรู้จักใช้วิธีการสื่อสารโดยใช้ภาษาท่าทาง

สมพร สุทัศน์ (2547: 20) ควรส่งเสริมให้เด็กวัยนี้ได้พัฒนาในเรื่องของการยอมรับการแยกตัวจากพ่อแม่ การฝึกให้มีความเชื่อมั่นเมื่ออยู่กับคนอื่นให้เด็กมีความเข้าใจระเบียบ และกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ฝึกให้รู้จักการแบ่งปัน และผลัดเปลี่ยนกัน สามารถทำกิจกรรมกับผู้อื่นได้ รู้จักการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ และรู้จักอดใจรอในโอกาสอันควร

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้กับเด็กอย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับการคิดของบุคคลและพฤติกรรมทางสังคม โดยเด็กสามารถเรียนรู้พฤติกรรม

ทางสังคมที่เหมาะสมในทางบวกได้จากสภาพแวดล้อมและบุคคลในสังคม ได้แก่ ผู้ใหญ่ เพื่อน การเรียนรู้จากกลุ่ม ทักษะทางสังคมที่จำเป็นที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวเรียนรู้ทางสังคม ได้แก่ ความร่วมมือในการทำกิจกรรม ความรับผิดชอบ การควบคุมตนเองให้แสดงพฤติกรรม หรือใช้คำพูดที่เหมาะสมต่อสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง การรักษาสีทิมที่จะอยู่ภายใต้การยอมรับกฎ กติกาทางสังคม โดยมีการจัดทำหลักสูตรเฉพาะ หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรใน ระยะเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม โดยการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมให้เด็ก ได้รับประสบการณ์ได้เรียนรู้ เข้าใจในสถานการณ์ต่างๆ ที่ส่งเสริมให้เด็กกับเพื่อน เด็กกับครู เด็ก กับผู้ปกครอง และเด็ก เพื่อน ครู และผู้ปกครองได้สร้างความสัมพันธ์ทางบวกร่วมกัน เช่น การเล่น บทบาทสมมติ การเล่นเกม การทำกิจกรรมศิลปะเป็นกลุ่ม เป็นต้น เพื่อให้เด็กสามารถนำทักษะ ทางสังคมที่ได้รับไปใช้ในการเรียนรู้ และปรับตัวในสถานการณ์อื่นๆ ได้จริงเมื่อเข้าศึกษาชั้นประถม ศึกษปีที่ 1

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงระหว่าง การศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา ไว้ดังนี้

La paro, Pianta, และ Cox (2000: 63-76) ได้ทำการวิจัยเรื่อง รายงานการใช้แบบ การปฏิบัติในระยะเปลี่ยนแปลง (transition practices) ระหว่างการศึกษาชั้นอนุบาลและชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 ของครูโรงเรียนอนุบาลเป็นการวิจัยเชิงสำรวจเปรียบเทียบความแตกต่างของ การใช้แบบการปฏิบัติในระยะเปลี่ยนแปลง ระหว่างชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของครู อนุบาลในโรงเรียนรัฐจำนวน 3,595 คน และโรงเรียนเอกชน 176 คน โดยอาศัยการติดต่อสื่อสาร ระหว่างครู เด็ก ครอบครัวของเด็ก เน้นกิจกรรม ระหว่างครูกับเด็กมากกว่าการทำกิจกรรมร่วมกับ พ่อแม่ เพื่อส่งเสริมให้เด็กปรับตัวเมื่อเข้าเรียนในห้อง เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในช่วงระยะ เปลี่ยนแปลงโดยใช้รูปแบบเชิงนิเวศ (Ecological Model) เป็นพื้นฐานการใช้แบบการปฏิบัติใน ระยะเปลี่ยนแปลงนี้มีจำนวน 10 รูปแบบ ได้แก่ 1) ความต่อเนื่องของหลักสูตร 2) การรายงาน ความก้าวหน้าของเด็กเป็นรายบุคคล 3) การมอบหมายหน้าที่ให้เด็กประถมศึกษาปีที่ 1 4) กิจกรรม ของเด็กเป็นรายบุคคล 5) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ใน ระยะเปลี่ยนแปลง 6) การเยี่ยมชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 7) การเยี่ยมครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ใน อนาคต 8) ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เยี่ยมห้องเรียนอนุบาล 9) การส่งข้อมูลนักเรียนชั้นประถม ศึกษปีที่ 1 ให้ผู้ปกครองนักเรียน 10) การกำหนดหน้าที่ให้ผู้ปกครอง จากผลการสำรวจพบว่าครู

อนุบาลของโรงเรียนรัฐใช้แบบการปฏิบัติในระยะเปลี่ยนแปลง แบบรายงานความก้าวหน้าของเด็ก เป็นรายบุคคลมากที่สุด และรองลงมา คือ แบบความต่อเนื่องของหลักสูตร ครูอนุบาลของโรงเรียนเอกชนใช้แบบการปฏิบัติในระยะเปลี่ยนแปลงแบบความต่อเนื่องของหลักสูตรมากที่สุด

Mantzicopoulos (2003: 90-102) ได้ทำการวิจัยเรื่องผลของการใช้โปรแกรมการพัฒนาเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่1 ด้านวิชาการและการปรับตัว เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลองเปรียบเทียบ 2 กลุ่ม กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 2 โรงเรียน รวมจำนวน 71 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง (เด็กที่เข้าร่วมโปรแกรมห้องเรียนระยะเปลี่ยนแปลง) จำนวน 34 คน กลุ่มควบคุม (เด็กที่ไม่เข้าร่วมโปรแกรม) 37 คน โดยโปรแกรมห้องเรียนระยะเปลี่ยนแปลงเป็นการเตรียมความพร้อมด้านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก ครูและครอบครัว เพื่อส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็ก โดยให้ผู้ปกครองมีบทบาทในส่งเสริมพัฒนาเด็กโดยการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กที่บ้าน เกี่ยวกับเรื่องที่ได้เรียนรู้ในโรงเรียนเพื่อศึกษา 1) ความสามารถด้านวิชาการ 2) ทักษะทางสังคม ได้แก่ การร่วมมือ การรักษาสีทึบของตนเอง การบังคับตนเอง 3) พฤติกรรมที่เป็นปัญหา 4) ข้อมูลพ่อแม่และโรงเรียน เก็บข้อมูลโดยใช้ทดสอบเด็กด้วยคำถามวิชาการ วัดระดับความสามารถทางสังคม การแสดงออกทางพฤติกรรม ผลการทดลอง พบว่า เด็กกลุ่มทดลองมีความสามารถทางวิชาการสูงกว่าเด็กกลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแต่มีบ้างด้านน้อยกว่า และทักษะทางสังคมกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สรุปได้ว่าผลการทดลองการใช้โปรแกรมห้องเรียนระยะเปลี่ยนแปลงไม่ชัดเจน

Podmore (2003: 33-41) ได้ศึกษาเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมทางสังคมในระยะเปลี่ยนผ่านจากโรงเรียนอนุบาลไปยังโรงเรียนประถมศึกษา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับระยะเปลี่ยนแปลงชั้นอนุบาลไปยังชั้นประถมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กจบชั้นอนุบาลอายุ 5-6 ปี และพ่อแม่ของเด็กจำนวน 27 คน ครูชั้นอนุบาลจำนวน 11 คน ครูชั้นประถมศึกษาจำนวน 22 คน มาจากชุมชนของชนกลุ่มน้อยที่มีภาษาและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน การเก็บข้อมูลใช้วิธีการ สัมภาษณ์แบบเจาะลึกแบบกึ่งโครงสร้าง การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วมในมุมมองประสบการณ์ของเด็ก พ่อแม่เด็ก ครูโรงเรียนประถมศึกษาและครูโรงเรียนอนุบาล สรุปผลจากการสัมภาษณ์เด็ก พบว่า กิจกรรมที่ทำที่บ้านและกิจกรรมที่โรงเรียนเหมือนกัน ได้แก่ การวาดภาพ การเล่นข้างนอก การอ่าน สิ่งที่ไม่ชอบคือการอยู่อย่างโดดเดี่ยวและถูกรังแก ในการสัมภาษณ์พ่อแม่เด็ก พบว่า ส่วนใหญ่การจัดกิจกรรมที่บ้านและที่โรงเรียนเหมือนกัน มีความต้องการให้เด็กพัฒนาด้านสติปัญญาในการสัมภาษณ์ครูอนุบาล พบว่า มีความแตกต่างระหว่างบ้านกับโรงเรียน ได้แก่ ภาษา ระเบียบวินัย สิ่งที่ครูปฐมวัยคาดหวังจากเด็ก คือ เด็กมีทักษะทางภาษา ทักษะการมี

ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน สิ่งที่คุณต้องการ คือ ทักษะทางภาษา การสัมภาษณ์ครูประถมศึกษา พบว่ามีความแตกต่างระหว่างบ้านกับโรงเรียน ได้แก่ กฎ ระเบียบวินัย การจัดสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย กิจกรรม หลักสูตรระดับประถมศึกษาและระดับปฐมวัย สิ่งที่คุณประถมศึกษาคาดหวังจากเด็ก ได้แก่ ด้านทักษะทางสังคม ระเบียบวินัย การเข้าใจกฎ สิ่งที่คุณต้องการ คือ เน้นการทำกิจกรรมที่เด็กสร้างขึ้นร่วมกัน ร่วมกันแก้ปัญหาและการเรียนรู้ร่วมกัน

Cassidy (2005: 143-151) ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ของครูประถมศึกษาปีที่ 1 ในด้านความเข้าใจเด็กที่อยู่ระหว่างระยะเปลี่ยนแปลง ทางการศึกษาระหว่างการศึกษাপฐมวัยและประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับการรับรู้ของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในด้านองค์ประกอบของความพร้อมในการเรียนของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 คน จาก 19 โรงเรียน เด็กจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 5 แห่ง การเก็บข้อมูลใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในด้านความจำเป็น ความเข้าใจ ทักษะของครูประถมศึกษา การสัมภาษณ์แบบกลุ่ม (focus group interview) รูปแบบ ความคิดเห็น ประสบการณ์และสิ่งที่คาดหวัง พบว่า ข้อมูลจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คือ การที่ครูประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 ไปเยี่ยมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีประโยชน์มาก ต่อการสร้างความคุ้นเคยระหว่างเด็กกับครู การร่วมกันแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปยังครูประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นสิ่งสำคัญของระยะเปลี่ยนแปลง การเตรียมจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม ข้อมูลจากครูโรงเรียนประถมศึกษาที่ได้นำข้อมูลจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไปใช้ประโยชน์ พบว่า นำไปใช้ในการจัดการวางแผนหลักสูตรส่งเสริมเด็กตามองค์ประกอบ ความคาดหวังเด็กสามารถปรับตัวได้อย่างเชื่อมั่นในตัวเอง และมีความภาคภูมิใจในตนเอง ครูประถมศึกษาปีที่ 1 จะมีการสัมภาษณ์ พูดคุยกับเด็ก สังเกตเด็กเพื่อสนับสนุนเด็กในการปรับตัวในสิ่งแวดล้อมใหม่

Monkeviciene, Mishara และ Dufour (2006: 53-59) ทำการวิจัยเรื่อง ผลของการใช้โปรแกรมซิปปีเฟรนด์ (Zippy's Friends Programme) ในการจัดการด้านความสามารถของเด็ก ระหว่างระยะเปลี่ยนแปลงของโรงเรียนอนุบาลและโรงเรียนประถมศึกษา เป็นการสำรวจการใช้โปรแกรมซิปปีเฟรนด์ ที่จะช่วยนักเรียนปรับตัวเมื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มการทดลองมีนักเรียน 140 คน กลุ่มควบคุม 106 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของโรงเรียนประถมศึกษาโดยเฉลี่ยอายุ 8 ปี ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ระยะเวลา 24 สัปดาห์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพการฝึกทักษะการจัดการและความสามารถในการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษา และการปรับตัวด้านวิชาการในรูปแบบของเด็กต่อโรงเรียนใหม่ที่มีสถานการณ์แตกต่างกัน การเก็บข้อมูลจากครู ผู้ปกครองนักเรียนโดยวิธีการตอบแบบสอบถาม ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

การสื่อสาร การดูแลตนเอง การเรียนรู้ การมีระเบียบวินัย ความภาคภูมิใจในตนเอง และพฤติกรรม
 ความเห็นแก่ตัว โปรแกรมนี้จะเน้นความต่อเนื่องระหว่างการจัดประสบการณ์ที่โรงเรียนและที่
 ครอบครัว และความแตกต่างระหว่างบุคคล ผลการวิจัยจากการเก็บข้อมูลจากครูพบว่าด้าน
 ความสัมพันธ์ทางสังคม การดูแลตนเอง การเรียนรู้ ด้านระเบียบวินัยและพฤติกรรมที่เห็นแก่ตัว
 กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสรุปนักเรียนที่เข้า
 ร่วมโปรแกรมชิปปี้เฟรนด์มีการปรับตัวในระยะเปลี่ยนแปลงจากโรงเรียนอนุบาลไปยังโรงเรียน
 ประถมศึกษาดีกว่า โดยมีปฏิสัมพันธ์ในทางบวกกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนใหม่ ใช้กลยุทธ์จัดการ
 กับความแตกต่างได้อย่างเหมาะสมมากกว่า

Einarsdottir (2006: 165-181) ได้ศึกษาเรื่องความแตกต่างของสิ่งแวดล้อมระหว่าง
 โรงเรียนอนุบาลกับโรงเรียนประถมศึกษา วัตถุประสงค์เพื่อสำรวจวิธีการสอน การปฏิบัติงานของ
 ครูความคิดเห็นของครูในการจัดการศึกษาในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม วิธีการสอน
 ของครูทั้งสองระดับ ขั้นตอนการปฏิบัติงานของครูทั้งสองระดับชั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูอนุบาลชั้นปีสุดท้าย
 ของการศึกษาปฐมวัย จำนวน 2 คน และครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 คน ใช้วิธีการวิจัย
 เชิงคุณภาพ การเก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างและ
 การศึกษาเอกสารหลักฐานต่างๆ ในโรงเรียน ผลของการวิจัย พบว่า มีความแตกต่างของการปฏิบัติ
 งานของครูทั้งสองระดับการศึกษาในด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม และการปฏิบัติงานของครูมี
 ความแตกต่างกันโดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียน บรรยากาศการจัดชั้นเรียนแตกต่างกัน
 และความคล้ายคลึงกันใน ด้านหลักการเตรียมความพร้อมให้กับชีวิต การส่งเสริมคุณธรรมสังคม
 ประชาธิปไตย อีสรภาพและความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้รับความ
 ผลักดันการเรียนรายวิชาต่างๆ มาก ทำให้มีผลต่อความสามารถทางวิชาการของเด็กลดต่ำลง
 ชี้ให้เห็นผลแรงกดดันของด้านวิชาการในวิชาต่างๆ ทำให้เด็กมีความสามารถวิชาการลดต่ำลงอย่าง
 ชัดเจน การเพิ่มความร่วมมือระหว่างการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา โดยการเชื่อมโยงทาง
 ความคิดและวิธีการสอน โดยเน้นถึงจุดแข็งของแต่ละระดับ การศึกษาปฐมวัยเน้นที่การพัฒนาการ
 ด้านสังคมและความร่วมมือของพ่อแม่ ชั้นประถมศึกษาเน้นเป้าหมายผลการศึกษาและผลสัมฤทธิ์
 ทางการเรียน

LoCasale-Crouch, Mashburn, Downer, และ Pianta (2008: 124-139) ได้วิจัยเรื่อง
 การใช้รูปแบบระยะเปลี่ยนแปลงการศึกษาของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อให้เด็กปรับตัวได้เมื่อเข้า
 โรงเรียนอนุบาลเป็นการวิจัยเชิงบรรยาย กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 722 คน
 จากจำนวน 40 โรงเรียนใน 6 รัฐ กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงทดลองใช้โปรแกรมระยะเปลี่ยนแปลง

(transition program) เพื่อให้เด็กประสบความสำเร็จในการปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนใหม่ การติดต่อกันระหว่างเด็ก ครอบครัว ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนอนุบาล ผลการวิจัย พบว่า กิจกรรมที่ใช้อย่างมากคือการส่งข้อมูลเด็กอนุบาลให้กับครูประถมศึกษา และรองลงมา คือ ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ไปเยี่ยมโรงเรียนอนุบาล เมื่อเด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้าสู่โรงเรียนอนุบาลมีการติดตามข้อมูลเกี่ยวกับตัวเด็ก การที่ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ส่งข้อมูลของเด็กให้ครูโรงเรียนอนุบาลทำให้เกิดความเข้าใจเด็กโดยเฉพาะทางด้านสังคม อารมณ์ และด้านวิชาการ

สุจิตพร สีสัน (2550: 160-164) ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องการพัฒนาแบบการให้บริการใน ระยะเชื่อมต่อ (transition) เฉพาะบุคคลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากระบบการให้บริการ ช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเข้าสู่ระบบโรงเรียน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาแบบการให้บริการใน ระยะเชื่อมต่อเฉพาะบุคคลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ จากระบบการให้บริการช่วยเหลือเด็ก ระยะแรกเริ่มเข้าสู่ระบบโรงเรียน มีการดำเนินการวิจัยพัฒนา 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ขั้นตอนที่ 2 การให้บริการในระยะเชื่อมต่อเฉพาะบุคคลและ ขั้นตอนที่ 3 การประเมินคุณภาพของการให้บริการในระยะเชื่อมต่อเฉพาะบุคคล กลุ่มตัวอย่างเป็น เด็กที่มีความต้องการพิเศษ และพ่อแม่ ผู้ปกครองของเด็กที่กำลังอยู่ในระหว่างการเข้ารับบริการใน ระบบการให้บริการให้บริการช่วยเหลือ ระยะเริ่มแรกของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดลำพูน เพื่อเข้าสู่ระบบโรงเรียน ผลการศึกษา พบว่า ผู้ปกครองเด็กที่มีความต้องการพิเศษในการศึกษา ครั้งนี้มาสภาพปัญหาและความต้องการในระยะเชื่อมต่ออยู่ในระดับมาก เด็กที่มีความต้องการ พิเศษที่ได้รับการให้บริการในระยะเชื่อมต่อเฉพาะบุคคล จะมีพัฒนาการในสภาวะสมดุลมีทั้งหมด 6 ด้าน ได้แก่ ด้านสมาธิ ด้านความรับผิดชอบต่องาน ด้านความยืดหยุ่นของทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ ด้านการควบคุมพฤติกรรมตนเองต่อความคับข้องใจของทักษะพื้นฐานใน การเรียนรู้พัฒนาการใน สภาวะสมดุล ด้านการเริ่มสร้างสัมพันธภาพ ด้านการรับสัมพันธภาพสูงกว่าก่อนได้รับการ เด็กที่ มีความต้องการพิเศษมีความคงทนในเชิงบวกของพัฒนาการในสภาวะสมดุลภายหลังจากได้รับ บริการในระยะเชื่อมต่อเฉพาะบุคคล

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีการดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรแบ่งเป็น 2 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

1.1 สภาพปัจจุบันและปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1.2 ความต้องการจำเป็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระยะ

เปลี่ยนแปลง

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2. การร่างหลักสูตร

2.1 ร่างเอกสารหลักสูตร

2.2 จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร

2.3 ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

2.4 การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

2.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ระยะที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

1. การทดลองใช้หลักสูตร

1.1 ก่อนดำเนินการทดลอง

1.2 ดำเนินการทดลอง

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

2. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน เพื่อการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงมีรายละเอียดดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันและปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่1

1.1.1 การเก็บข้อมูลจากสภาพจริงโดยการศึกษาสำรวจ (pilot study) ศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาจากสภาพจริง การเชื่อมรอยต่อทางการศึกษาในระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษาชั้นปีที่1

1.1.1.1 โรงเรียนสำหรับศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กำหนดการเลือกโรงเรียนแบบเจาะจงจำนวน 6 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต1 เกณฑ์ในการเลือก ได้แก่ ความแตกต่างด้านขนาดโรงเรียน การบริหารงานด้านวิชาการแตกต่างกัน และมีการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษาปีที่1 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ตามที่กระทรวงกำหนด ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลราชบุรี โรงเรียนอนุบาลเมืองราชบุรี โรงเรียนวัดบางลี่เจริญ โรงเรียนอนุบาลวัดเพลง โรงเรียนบ้านหนองขาม โรงเรียนวัดโพธิศรี

1.1.1.2 ผู้ให้ข้อมูล โดยกำหนดเกณฑ์ ได้แก่ ครูที่มีประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า 3 ปี และจบปริญญาตรีสาขาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ได้แก่ ครูชั้นอนุบาลปีที่2 จำนวน 6 คน และครูชั้นประถมศึกษาปีที่1 จำนวน 6 คน จาก 6 โรงเรียน

1.1.1.3 วิธีการเก็บข้อมูล ได้แก่

1) การสังเกตการจัดประสบการณ์บรรยากาศการจัดการเรียนการสอน การจัดห้องเรียนของชั้นประถมศึกษาปีที่1 และชั้นอนุบาลปีที่2

2) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน การบริหารงานวิชาการ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาแนวทางแก้ไขปัญหาของโรงเรียน ดังนี้ ได้แก่

1.1.1.4 สรุปข้อมูลทั่วไปของโรงเรียน การบริหารงานวิชาการ ชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษาปีที่1 ได้ดังนี้

1) โรงเรียนอนุบาลราชบุรี ตั้งอยู่ที่ ตำบลหน้าเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มีจำนวนนักเรียน 3,233 คน จำนวน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน และ

รองผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 4 คน ครูจำนวน 112 คน จัดการศึกษา 8 ชั้นเรียน ตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การจัดการเรียนการสอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 8 ห้อง ครูประจำชั้นห้องเรียนละ 1 คน และชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 8 ห้อง ครูประจำชั้นห้องเรียนละ 1 คน ในแต่ละห้องจะมีครูพี่เลี้ยงจำนวน 1 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 ห้อง ครูประจำชั้นห้องเรียนละ 1 คน สอนบางสาระ มีครูพิเศษจัดการสอนในบางชั่วโมง ได้แก่ คอมพิวเตอร์ ดนตรี การเรียนภาษาอังกฤษกับชาวต่างชาติ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 เด็กเรียนรู้ภาษาและตัวเลขจากเพลง เกม การศึกษา และจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ในห้องเรียน การอ่านเขียนชื่อตนเองจากของใช้ส่วนตัวเมื่อสิ้นภาคเรียนที่ 2 จะมีการเชิญผู้ปกครอง และนักเรียนเยี่ยมชมห้อง เรียนพบครูชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชี้แจงการจัดการเรียนการสอนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในช่วงระยะเวลา 1 เดือนแรกของการเปิดภาคเรียนที่ 1 มีการจัดกิจกรรมคล้ายกับชั้นอนุบาล ได้แก่ ท่องคำคล้องจอง การวาดรูป ร้องเพลง

2) โรงเรียนอนุบาลเมืองราชบุรี ตั้งอยู่ที่ ตำบลอ่างทอง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มีจำนวนนักเรียน 500 คน จำนวน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน และรองผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน ครูจำนวน 19 คน จัดการศึกษา 8 ชั้นเรียน ตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การจัดการเรียนการสอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 2 ห้อง ครูประจำชั้นห้องเรียนละ 1 คน และชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 2 ห้อง ครูประจำชั้นห้องเรียนละ 1 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 ห้อง ครูประจำชั้นห้องเรียนละ 1 คน จัดการสอนทุกสาระ ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในปลายภาคเรียนที่ 2 เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวอักษร ตัวเลข หัดอ่านเขียนตามความสนใจของเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในช่วงระยะเวลา 1-2 เดือนแรกของการเปิดภาคเรียนที่ 1 จัดการกิจกรรมคล้ายกับชั้นอนุบาล ได้แก่ การวาดรูป มีการจัดมุมของเล่นไว้ในห้องเรียนให้เด็กเล่นในบางเวลา

3) โรงเรียนวัดบางลี่ ตั้งอยู่ที่ตำบลโคกหม้อ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี มีจำนวนนักเรียน 417 คน จำนวน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน ครูจำนวน 18 คน จัดการศึกษา 11 ชั้นเรียน ตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คน การจัดการเรียนการสอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 2 ห้อง ครูประจำชั้นห้องเรียนละ 1 คน และชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 2 ห้อง ครูประจำชั้นห้องเรียนละ 1 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 ห้อง ครูประจำชั้นห้องเรียนละ 1 คน จัดการสอนทุกสาระ ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในปลายภาคเรียนที่ 2 เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวอักษร ตัวเลข หัดอ่านเขียนตามความสนใจของเด็ก ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ในบางช่วงของระยะเวลา 1-2 เดือนแรกของการเปิดภาคเรียนที่ 1 จัดการกิจกรรมคล้ายกับชั้นอนุบาล ได้แก่ การวาดรูป การร้องเพลง

4) โรงเรียนอนุบาลวัดเพลง (หรีดศรีธาประชานุกูล) ตั้งอยู่ที่ ตำบลวัดเพลง อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี เป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 212 คน จำนวน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน ครูจำนวน 10 คน จัดการศึกษา 8 ชั้นเรียน ตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การจัดการเรียนการสอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 1 ห้อง ครูประจำชั้น 1 คน และชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 1 ห้อง ครูประจำชั้น 1 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 ห้อง ครูประจำชั้นห้องเรียนละ 1 คน จัดการสอนทุกสาระ ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในช่วงปลายภาคเรียนที่ 2 เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวอักษรหัดอ่านเขียนคำ เขียนชื่อตนเอง เขียนตัวเลข พื้นฐานการบวกเลข ตามความสนใจของเด็ก สนับสนุนให้เด็กยืมหนังสือไปให้ผู้ปกครองอ่านให้ฟังที่บ้าน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จัดการกิจกรรมคล้ายกับชั้นอนุบาล ได้แก่ การให้เด็กเรียนภาษาจากการอ่านท่องบทกลอน คำคล้องจอง

5) โรงเรียนบ้านหนองขาม ตั้งอยู่ที่ ตำบลบ้านหนองขาม อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี มีจำนวนนักเรียน 126 คน จำนวน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน ครูจำนวน 8 คน จัดการศึกษา 8 ชั้นเรียน ตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การจัดการเรียนการสอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 รวมกัน 1 ห้อง ครูประจำชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 จำนวน 1 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ห้อง ครูประจำชั้น 1 คน จัดการสอนทุกสาระ ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในปลายภาคเรียนที่ 2 เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวอักษร ตัวเลข หัดเขียนชื่อ หัดอ่านเขียนคำ หรือประโยคที่มีความหมายตามความสนใจของเด็ก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในช่วงระยะเวลา 2 เดือนแรกของการเปิดภาคเรียนที่ 1 จัดการกิจกรรมคล้ายกับชั้นอนุบาล ได้แก่ การเล่นเกม การฟังนิทาน การร้องเพลง

6) โรงเรียนวัดโพธิ์ศรี ตั้งอยู่ที่ ตำบลหนองกระทุ่ม อำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี มีจำนวนนักเรียน 62 คน จำนวน ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 1 คน ครูจำนวน 4 คน จัดการศึกษา 8 ชั้นเรียน ตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การจัดการเรียนการสอนชั้นอนุบาลปีที่ 1 และชั้นอนุบาลปีที่ 2 รวมกัน 1 ห้องเรียน ครูประจำชั้น 1 คน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1 ห้องเรียน ครูประจำชั้น 1 คน จัดการสอนทุกสาระ เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในปลายภาคเรียนที่ 2 เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้เกี่ยวกับตัวอักษร บางช่วงเวลาสัปดาห์ละ 1-2 ครั้ง มีการจัดกิจกรรมให้เด็กชั้นอนุบาลปีที่ 1-2 และเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 มีการจัดมุมของเล่นไว้ในห้องเรียนให้เด็กเล่นในบางเวลา

1.1.1.5 สรุปปัญหาจากสภาพจริงโดยการศึกษาสำรวจ พบว่า การแก้ปัญหาเพื่อเชื่อมรอยต่อทางการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ยังไม่ครอบคลุมกับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรงในสภาพการณ์จริง เด็กมีปัญหาได้รับแรงกดดัน ต้องมีการปรับตัวอย่างมากในการเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมจากชั้นอนุบาลปีที่ 2 ไปสู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระยะเปลี่ยนแปลงช่วง 6 สัปดาห์แรกของเด็กที่เข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปัญหาที่พบโดยสรุป ได้แก่ เด็กไม่เข้าใจ การเปลี่ยนชั่วโมงเรียน เนื้อหาสาระต่างๆ ที่เรียน เด็กไม่คุ้นเคยกับการเรียนการสอนทั้งวัน ไม่อยากอ่านเขียนเรียนหนังสือ ไม่เข้าใจกฎระเบียบของห้องเรียน เด็กมีระเบียบวินัยน้อย ไม่ค่อยฟังครูสอนหรือพูด ควบคุมตนเองไม่ได้ เอาแต่ใจตนเองไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงของห้อง มีความขัดแย้งกันไม่เข้าใจเรื่องสิทธิ์และหน้าที่ ไม่ค่อยร่วมมือกันในการทำงานให้สำเร็จ เด็กจะใช้เวลาประมาณ 1-2 เดือน ในการปรับตัวเพื่อเตรียมพร้อมในการเรียน คุณลักษณะของเด็กที่สำคัญในการเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระยะเปลี่ยนแปลง ได้แก่ ทักษะสังคมด้านการทำงานร่วมกัน การปฏิบัติตามกฎกติกา การควบคุมตนเองให้ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ความสนใจในการเรียน ความเข้าใจสิทธิ์หน้าที่ความรับผิดชอบ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านปัญหา และสภาพปัจจุบันที่เกี่ยวกับระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ดังนี้

1) หลักสูตรทั้งสองระดับมีความแตกต่างกันมาก ทำให้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ช่วงต้นภาคเรียนที่ 1 ได้รับแรงกดดันในการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมใหม่ในระยะเปลี่ยนแปลง เด็กต้องเรียนรู้การปรับตัวอย่างมาก และใช้เวลาในการปรับตัวนานประมาณ 1-2 เดือน

2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เด็กต้องใช้ทักษะทางสังคมในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงปรับตัวมากที่สุด เมื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และปรับตัวอย่างราบรื่นของเด็ก เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ์

3) การจัดการเรียนการสอนของชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยครูมอบหมายงานให้เด็กทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล และให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเป็นส่วนมาก เมื่อเด็กทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อน และครูพบช่องว่างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกิจกรรมบทบาท ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อให้เด็กสามารถนำทักษะทางสังคมไปเรียนรู้ ปรับตัวในสิ่งแวดล้อมใหม่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้จะต้องจัดกิจกรรม เปลี่ยนบทบาทและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็ก เพื่อน ครู และผู้ปกครอง

ทักษะทางสังคมจึงเป็นทักษะที่สำคัญมากสำหรับเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในระยะเปลี่ยนแปลง ถ้าทักษะทางสังคมเด็กอยู่ในระดับดีมาก จะทำให้เด็กสามารถเรียนรู้ และปรับตัวได้ดีในสิ่งแวดล้อมใหม่ในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 และจะทำให้สามารถปรับตัวได้ในด้านอื่นๆ ตามมาอย่างรวดเร็ว และเป็นการช่วยให้การจัดการสอนของคุณครูในชั้นประถมศึกษาปีที่1 เข้าสู่ระบบได้ดีขึ้น รวดเร็วขึ้น

1.1.1.6 สรุปวิธีการแก้ปัญหาเชื่อมต่อของการศึกษาปฐมวัยกับชั้นประถมศึกษาปีที่1 ดังนี้

แนวทางที่ 1 การสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้ปกครอง ครูชั้นอนุบาลปีที่2 และครูชั้นประถมศึกษาปีที่1 ด้านการเชื่อมรอยต่อของการศึกษาเพื่อช่วยในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กได้อย่างถูกต้อง จัดให้เด็กได้เยี่ยมชมห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 เพื่อให้เด็กได้รับรู้วิธีการเรียนและการปฏิบัติตัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1

แนวทางที่ 2 การเตรียมความพร้อมเด็กชั้นอนุบาล2 ภาคเรียนที่ 2 ด้านการอ่าน การเขียนภาษาไทย และคณิตศาสตร์ โดยวิธีการเล่นเกม การเล่านิทาน ท่องคำคล้องจอง

แนวทางที่ 3 การปรับสภาพแวดล้อมของห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ให้ใกล้เคียงกับชั้นอนุบาลมีการจัดมุมของเล่นไว้ในห้องเรียน และการให้เด็กเรียนรู้ปรับตัวเข้ากับระเบียบวินัยของห้อง การเรียนการสอนยังใช้กิจกรรมที่ใกล้เคียงกับชั้นอนุบาล ได้แก่ การร้องเพลง การเล่านิทาน ท่องคำคล้องจอง เล่นเกม

จากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แนวทางการแก้ปัญหารอยเชื่อมต่อทางการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่1 ยังไม่ครอบคลุมกับปัญหาที่เกิดขึ้นโดยตรง ดังนั้น การพัฒนาหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่1 จึงมีความสำคัญ เพื่อให้เด็กมีความพร้อมในการเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในระยะเปลี่ยนแปลงได้อย่างราบรื่น

1.1.2 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยแนวทางการเชื่อมรอยต่อระหว่างการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา

1.1.2.1 แนวทางการเชื่อมรอยต่อระหว่างการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษาในประเทศไทย เนื่องจากยังไม่มีการศึกษาการวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่1 ข้อมูลเอกสารนำมาวิเคราะห์แนวทางใน

การเชื่อมรอยต่อระหว่างการศึกษาระดับปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จึงได้จากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการ (2546: 44-46) นำมาสรุปได้ ดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาให้มีการจัดประชุมผู้สอนการศึกษาทั้งสองระดับ จัดหาเอกสารทางวิชาการเพื่อสร้างความเข้าใจ และการเผยแพร่ให้ผู้ปกครองได้เข้าใจ โรงเรียนมีการจัดกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองในบางครั้ง และการปฐมนิเทศผู้ปกครองก่อนเด็กจะเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2) ผู้สอนระดับปฐมวัยให้ศึกษาหลักสูตรทั้งสองระดับเพื่อสามารถนำไป สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและให้การช่วยเหลือเด็กในการปรับตัว การพูดคุยให้เด็กเกิดเจตคติที่ดี การเก็บข้อมูลเด็กส่งต่อผู้สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และจัดโอกาสให้เด็กทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

3) ผู้สอนระดับประถมศึกษาให้มีการจัดสภาพห้องเรียนให้ใกล้เคียงกับห้องเรียนระดับปฐมวัย การเผยแพร่ข่าวสารสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ปกครองและชุมชน

1.1.2.2 แนวทางการเชื่อมรอยต่อระหว่างการศึกษาระดับปฐมวัยและประถมศึกษาในต่างประเทศ ข้อมูลเอกสารนำมาวิเคราะห์แนวทางการเชื่อมรอยต่อ ระหว่างการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งมีแนวทางที่แตกต่างกันด้วยวิธีที่มีความหลากหลาย จึงนำมาสรุปและวิเคราะห์ได้เป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 จัดระบบการศึกษาใหม่ โดยวิธีการดังต่อไปนี้

1) การจัดระบบการศึกษาใหม่โดยกำหนดเป็นขั้นพื้นฐาน ซึ่งเป็นช่วงอายุที่ครอบคลุมไปถึง 2 ปี สุดท้ายของการศึกษาระดับปฐมวัยและ 2 ปีแรกของการศึกษาระดับประถมศึกษา กำหนดเป็นการศึกษาภาคบังคับเริ่มตั้งแต่อายุ 4 ขวบ กำหนดโครงสร้างการเรียนเรียกว่า วัฏจักรการเรียนรู้ โดยวัฏจักรแรกเด็กอายุ 2-4 ปี กำหนดให้เรียนรู้เกี่ยวกับด้านสังคม อารมณ์และทักษะทางสติปัญญา วัฏจักรที่สองคือ เด็กอายุ 4-8 ปี กำหนดให้เรียนรู้เกี่ยวกับจำนวน ตัวเลขและภาษาเป็นหลักสำคัญ

2) การจัดการศึกษาภาคบังคับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยมีการจัดการศึกษาเหมือนโรงเรียนอนุบาล และชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จึงเริ่มระบบการเรียนเขียน อ่าน และคณิตศาสตร์

กลุ่มที่ 2 จัดโปรแกรมหรือห้องเรียนพิเศษ โดยวิธีการดังต่อไปนี้

1) การจัดการศึกษาพิเศษในชั้นเรียน เพื่อแก้ปัญหาเด็กที่มีปัญหา และเตรียมความพร้อมให้เด็กในการเข้าเรียนโรงเรียนประถมศึกษา

2) การสร้างโปรแกรมสำหรับเด็กเพื่อเตรียมความพร้อมเข้าโรงเรียนประถมศึกษา

3) การจัดห้องเรียนแบบคละอายุ (Mixed-aged class) บางช่วงเวลา เป็นการคละอายุระหว่างเด็กชั้นอนุบาล เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่1 และเด็กชั้นประถมศึกษาปีที่2

กลุ่มที่ 3 จัดกิจกรรม หรือสภาพแวดล้อมในห้องเรียน โดยวิธีการดัง ต่อไปนี้

1) การจัดให้ปีสุดท้ายของโรงเรียนอนุบาลปรับวิธีการเรียนการสอนคล้ายกับโรงเรียนประถมศึกษา และโรงเรียนประถมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ปรับวิธีการเรียนการสอนให้คล้ายกับโรงเรียนอนุบาล

2) การสอนการอ่านเรื่องเสียงสระ และตัวอักษรบางเสียงในการศึกษาปฐมวัย ในชั้นอนุบาลเพื่อเตรียมความพร้อมในด้านการอ่านเมื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1

3) การจัดกิจกรรมเด็กชั้นปีสุดท้ายของโรงเรียนอนุบาล เยี่ยมชมโรงเรียนประถมศึกษา

4) การเตรียมความพร้อมให้เด็กเข้าสู่การศึกษาประถมศึกษาโดยมีโครงสร้างการศึกษา คือ การจัดให้เด็กมีประสบการณ์โดยตรงทางด้านทักษะภาษา และทักษะทางคณิตศาสตร์จากโดยใช้วิธีการสอนโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง และการสอนเพื่อเตรียมพร้อมให้เด็กอยู่ในกฎระเบียบ ปฏิบัติตามกิจวัตรประจำวันของการศึกษาระดับประถมศึกษา

สรุปแนวทางการแก้ปัญหาเพื่อเตรียมความพร้อมให้เด็กมีความสามารถในการปรับตัวได้อย่างราบรื่นในการเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในต่างประเทศมีแนวทางวิธีการที่หลากหลายแบ่งได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มจัดระบบการศึกษาใหม่ กลุ่มจัดโปรแกรมหรือห้องเรียนที่พิเศษ กลุ่มจัดกิจกรรม หรือสภาพแวดล้อมในห้องเรียน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากสภาพจริงจากการศึกษานำร่อง และจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ เกี่ยวกับการส่งเสริมเด็กให้มีความพร้อมในการปรับตัวในช่วงรอยต่อทางการศึกษาระหว่างการศึกษาระดับอนุบาลปีที่2 และชั้นประถมศึกษาปีที่1 เพื่อให้เด็กเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ได้อย่างราบรื่นในระยะเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยจึงสรุป

ได้ว่าแนวทางวิธีการพัฒนาหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงมีความเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาในบริบทของประเทศไทย

1.2 ความต้องการจำเป็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในระยะเปลี่ยนแปลง

1.2.1 โรงเรียนสำหรับศึกษาความต้องการจำเป็น เป็นโรงเรียนที่ได้ศึกษานำร่องจำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลราชบุรี โรงเรียนอนุบาลเมืองราชบุรี โรงเรียนวัดบางลี่ โรงเรียนอนุบาลวัดเพลง โรงเรียนบ้านหนองขาม โรงเรียนวัดโพธิ์ศรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต1

1.2.2 ผู้ให้ข้อมูล โดยกำหนดเกณฑ์ ได้แก่ ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่1 ที่มีประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนไม่น้อยกว่า 3 ปี และจบปริญญาตรีสาขาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา

1.2.3 วิธีการเก็บข้อมูล ได้แก่

1) การสังเกตสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนการสอน การจัดห้องเรียนของชั้นประถมศึกษาปีที่1

2) การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้างครูชั้นอนุบาล2 จำนวน 6 คน และครูชั้นประถมศึกษาปีที่1 จำนวน 6 คน จาก 6 โรงเรียน เกี่ยวกับคุณลักษณะที่จำเป็นในการเตรียมเด็กเพื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในระยะเปลี่ยนแปลง

3) การใช้แบบสอบถาม ความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่1 เกี่ยวกับความต้องการจำเป็นด้านทักษะทางสังคม ในการเตรียมเด็กเพื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในระยะเปลี่ยนแปลง โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด

1.2.4 สรุปข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นด้านคุณลักษณะที่จำเป็นในการเตรียมเด็ก เพื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในระยะเปลี่ยนแปลงของครูชั้นประถมศึกษาปีที่1 ทั้ง 6 โรงเรียน ดังนี้

1) ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1พบว่า ของโรงเรียนอนุบาลราชบุรีเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ต้องมีการปรับตัวมากกว่าโรงเรียนอื่นๆ ในด้านทักษะทางสังคม เนื่องจากโรงเรียนอนุบาลราชบุรีเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ อาคารเรียนของชั้นอนุบาล และชั้นประถมศึกษาจะแยกจากกันนักเรียนทั้งสองช่วงชั้น ในด้านการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันจึงแทบไม่มีเลยอีกทั้งเด็กไม่เคยเห็น ไม่เคยรับรู้ว่ามีนักเรียนชั้นประถมศึกษาเรียนกันอย่างไร เรียนอะไรบ้าง สภาพห้องเรียนเป็นอย่างไร ครูใช้วิธีสอน

อย่างไร ครูมีปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กอย่างไร และใช้วิธีคละเด็กใหม่เพื่อจัดเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ทำให้เด็กต้องปรับตัวในสภาพแวดล้อมใหม่ ด้านทักษะสังคมในการอยู่ร่วมกับเพื่อนใหม่ คุณครูคนใหม่ซึ่งมีความแตกต่างจากโรงเรียนอีก 5 โรงเรียน ที่เป็นโรงเรียนที่มีขนาดเล็กกว่าห้องเรียนแต่ละชั้นมีจำนวน 1-3 ห้อง ไม่มีการคละนักเรียนจัดห้องเรียนใหม่ทำให้เด็กไม่ต้องปรับตัวกับเพื่อนใหม่ ห้องเรียนของชั้นอนุบาลและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะอยู่ติดกัน นักเรียนทั้งสองระดับชั้นจึงมีความสัมพันธ์ทางสังคมตามสิ่งแวดล้อม เด็กรู้จักกันเล่นด้วยกัน รู้จักครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมต่อกันก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ตนเองต้องเข้าเรียนต่อไป และได้เห็นได้รู้ว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีวิธีเรียนกันอย่างไร ครูสอนอย่างไร เรียนอะไรบ้าง สภาพห้องเรียนเป็นอย่างไร ครูมีปฏิสัมพันธ์ต่อเด็กอย่างไรแตกต่างจากครูชั้นอนุบาลอย่างไรบ้าง ดังนั้นจึงทำให้เด็กในโรงเรียนอนุบาลราชบุรีต้องมีการปรับตัวในการเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มากกว่าโรงเรียนอื่น ๆ โดยเฉพาะด้านทักษะทางสังคมที่จำเป็นในช่วงระยะเปลี่ยนแปลง

2) สรุปข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นด้านทักษะทางสังคมในการเตรียมเด็ก เพื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระยะเปลี่ยนแปลงของครูโรงเรียนอนุบาลราชบุรีชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 คน พบว่าความต้องการจำเป็นของทักษะทางสังคมของเด็ก เมื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระยะเปลี่ยนแปลงของการเปิดภาคเรียนที่ 1 พบความสำคัญในระดับมากถึงมากที่สุด ความสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตและการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และพบว่าทักษะทางสังคมของเด็กเมื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระยะเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

การพัฒนาหลักสูตรทางเลือกใหม่ สำลี ทองธิว (2551: 111-121) กล่าวว่าหลักสูตรที่พัฒนามาจากการศึกษาบริบทสังคม สภาพปัจจุบันปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา ความต้องการจำเป็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง และได้รับประโยชน์ต่อการใช้หลักสูตร นำมาวิเคราะห์สังเคราะห์เพื่อตอบสนองการแก้ปัญหาได้ตรงกับปัญหาที่แท้จริง เพื่อให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อผู้ใช้หลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ มาจากการอาศัยความร่วมมือจากครู เด็ก โรงเรียน ผู้ปกครองและผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาหลักสูตร โดยมีกระบวนการพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน การร่างหลักสูตร การทดลองใช้หลักสูตร การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร โดยการจัดทำเอกสารหลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับ

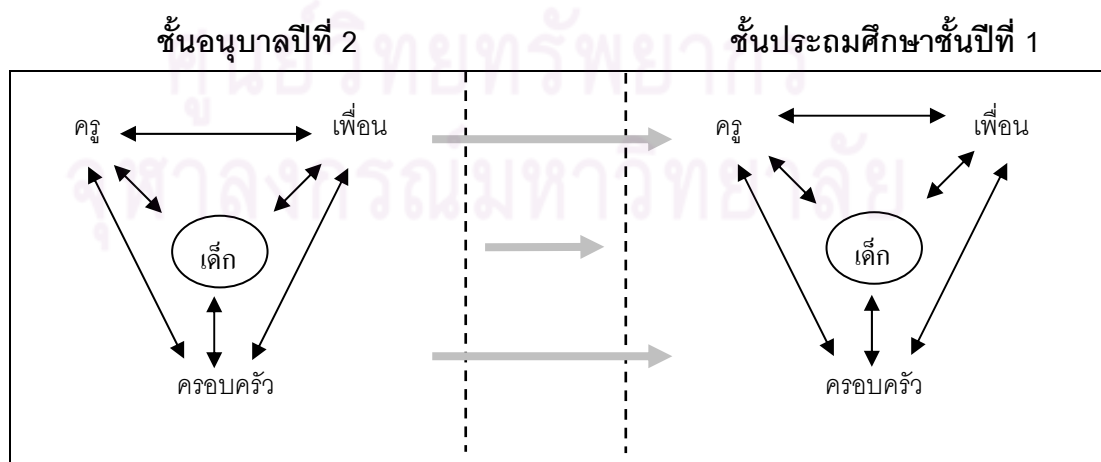

เสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระสำคัญ ระยะเวลา การเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ การวัดและประเมินผล และเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเตรียมเข้าชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1.4.1 การนำรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงของ Kraft-Sayre และ Pianta มาปรับใช้เพื่อให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐาน ที่ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความต้องการจำเป็นในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างการจัดการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเชื่อมรอยต่อทางการศึกษา ลดช่องว่างระหว่างการศึกษาทั้งสองระดับลดความกดดันของเด็กในช่วงระยะเวลาเปลี่ยนแปลง ระหว่างชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และพัฒนาเด็กให้มีความสามารถพร้อมที่จะเรียนรู้ และปรับตัวได้อย่างราบรื่นและรวดเร็ว ลดแรงกดดันของการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมใหม่ ในการเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระยะเปลี่ยนแปลง การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ได้ปรับใช้แผนภาพของรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง ดังแผนภูมิที่ 3

แผนภาพที่ 3 รูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง (The Ecological and Dynamic Model of Transition)

1.4.2 รูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง เป็นรูปแบบที่มีกฎเกณฑ์ว่าด้วยแนวทางการจัดประสบการณ์ที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลาง ในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับครู เพื่อน และครอบครัวเป็นการพัฒนาส่งเสริมความสัมพันธ์ทางบวก ระหว่างเด็ก เพื่อนครูและครอบครัวได้อย่างสมดุลจากการจัดประสบการณ์ที่หลากหลาย ยืดหยุ่นสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล ที่สามารถทำให้เด็กได้ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ การจัดกิจกรรมในชั้นประถมศึกษาปีที่1 และเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีทักษะทางสังคม มีความสามารถในการเรียนรู้พร้อมที่จะปรับตัวในสิ่งแวดล้อมใหม่ ในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในระยะเปลี่ยนแปลงได้อย่างราบรื่นและรวดเร็ว โดยสามารถวิเคราะห์และสรุปเป็นประเด็นของหลักการได้ 3 ข้อ ที่นำมาใช้ในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร ดังนี้

1) การเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครู ผู้ปกครองซึ่งเป็นบุคคลแวดล้อมเด็กที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมให้เด็ก

รูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงมีแนวทางการจัดประสบการณ์ที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางบวก จากการทำกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันกับเพื่อน ครูและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ได้รับประสบการณ์ด้านทักษะทางสังคมในการเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ์

2) การจัดประสบการณ์ที่มีความยืดหยุ่น และตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล สามารถช่วยให้เด็กปรับตัวทางสังคมได้ประสบความสำเร็จ

การจัดประสบการณ์ที่ยืดหยุ่น หลากหลายและสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้านจากสถานการณ์ เงื่อนไขที่แตกต่างกันในแต่ละกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมเล่ากรณีศึกษาประกอบภาพ บทบาทสมมติ เกม กิจกรรมศิลปะ

3) การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับครูและเด็ก จะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในการปรับตัวทางสังคมของเด็กในระยะเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

การที่ครูและผู้ปกครองได้ร่วมทำกิจกรรมกับเด็กที่โรงเรียน ผู้ปกครองได้ร่วมทำกิจกรรมกับเด็กที่บ้าน เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปรับตัวของเด็กในชั้นประถมศึกษาปีที่1 จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี การร่วมมือกันระหว่างบ้านและโรงเรียน เพื่อส่งเสริมเด็กให้มีพัฒนาการทางสังคมอย่างสอดคล้องกัน ในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างชั้นอนุบาลปีที่2 และชั้นประถมศึกษาปีที่1

1.4.3 การสังเคราะห์หลักการของรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปใช้สำหรับการจัดประสบการณ์ ในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการปรับตัว

ขั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้

1) สะท้อนความรู้สึก

2) ฝึกฝนทักษะ

ขั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้

1) ทำกิจกรรมกับผู้ปกครองที่โรงเรียน

2) ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองที่บ้าน

1.4.4 แนวทางการจัดประสบการณ์ ตามหลักการของรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในแต่ละสัปดาห์ มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู

วันที่ 1 เรียนรู้วิธีการปรับตัว เพื่อช่วยให้เด็กได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และกิจกรรมในชั้นประถมศึกษาปีที่1 การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับครูจากกิจกรรมครูเล่ากรณีศึกษาประกอบภาพ ที่ส่งเสริมการเรียนรู้วิธีการปรับตัวทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความร่วมมือ การควบคุมตนเอง และการรักษาสีทธิ

ขั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน

วันที่ 2 สะท้อนความรู้สึก เพื่อช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ด้านความรู้สึก วิธีปรับตัวในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนจากกิจกรรมบทบาทสมมติ ที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน

วันที่ 3 ฝึกฝนทักษะ เพื่อช่วยให้เด็กมีทักษะในการแก้ปัญหา วิธีปรับตัวในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อน จากการเล่นเกมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน

ขั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง

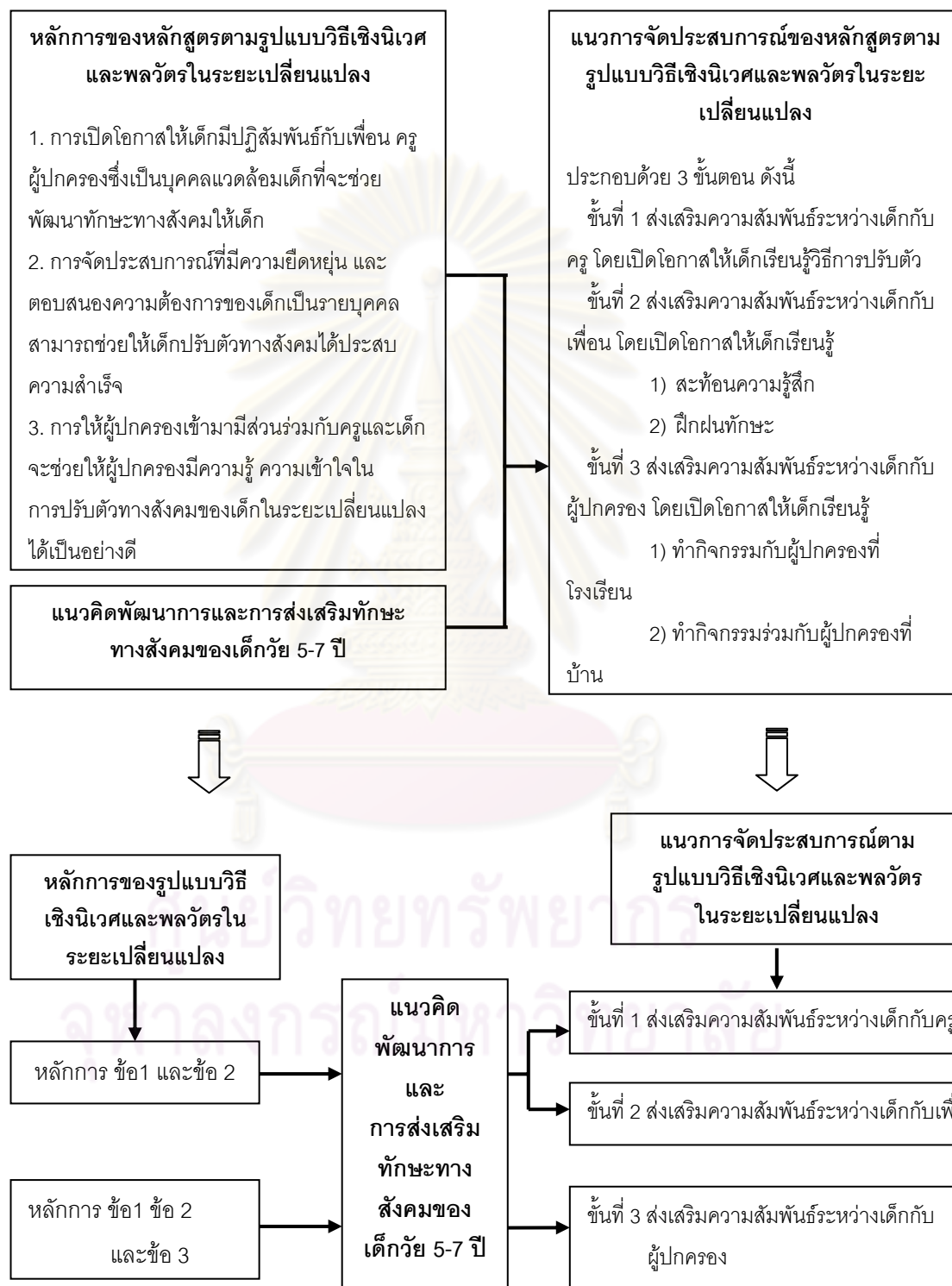
วันที่ 4 ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองที่โรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครอง
ได้รับรู้และเข้าใจการปรับตัวทางสังคมในระยะเปลี่ยนแปลง ในการส่งเสริมทักษะทางสังคมร่วมกัน
ระหว่างเด็ก เพื่อนและผู้ปกครอง จากกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน

วันที่ 4 ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองที่บ้าน เพื่อให้ผู้ปกครองได้มี
ส่วนร่วมในการส่งเสริมการปรับตัวทางสังคมของเด็กในระยะเปลี่ยนแปลง ร่วมกับเด็กที่บ้าน
ส่งเสริมทักษะทางสังคมระหว่างเด็กและผู้ปกครอง จากการทำกิจกรรมแผ่นพับที่มีสาระการเรียนรู้
สอดคล้องกับการจัดประสบการณ์ที่โรงเรียน ที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน

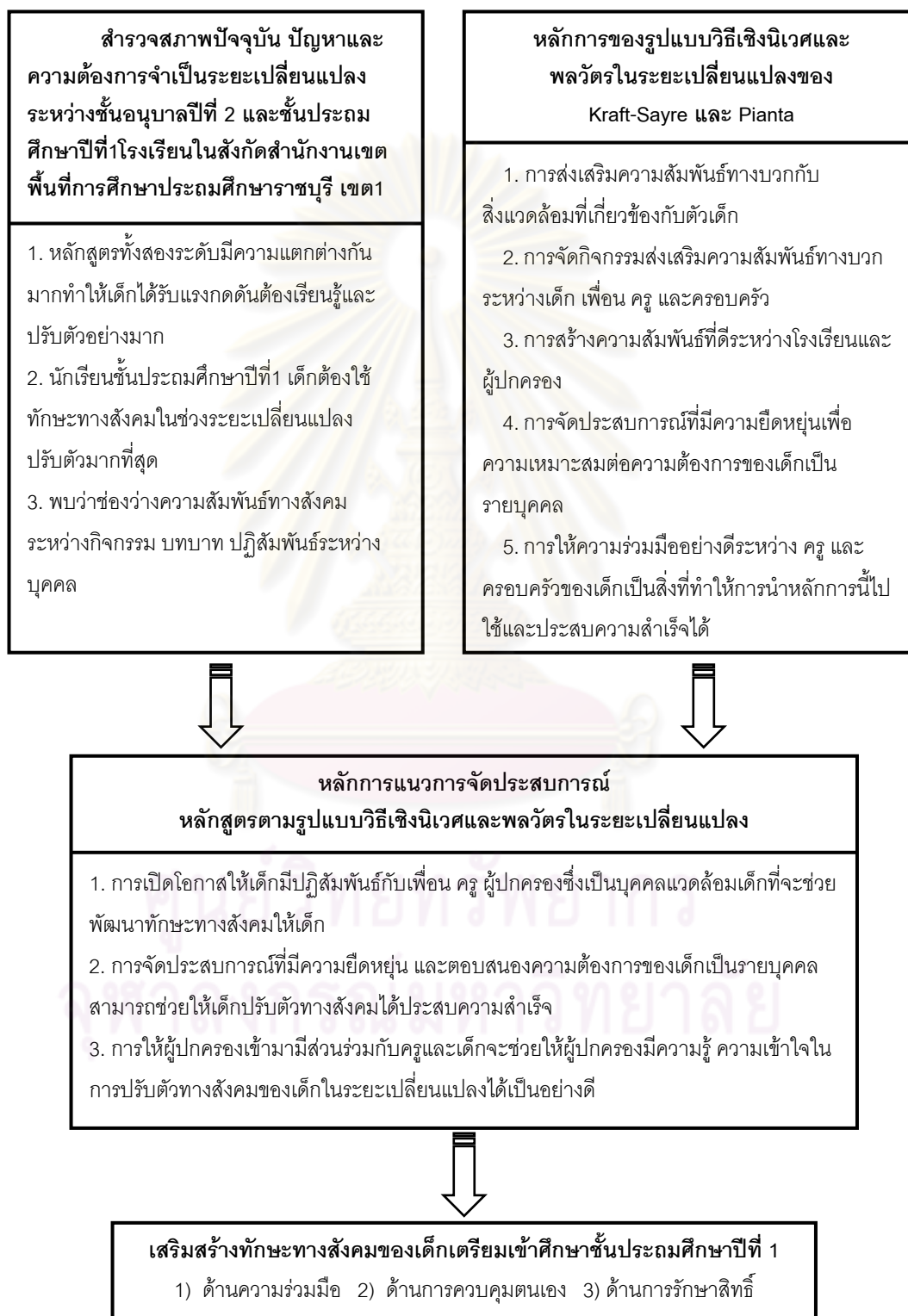

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 4 การสังเคราะห์แนวการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

แผนภาพที่ 5 กรอบแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตในระยะเปลี่ยนแปลง

2. การร่างหลักสูตร

การร่างหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ร่างเอกสารหลักสูตร มีรายละเอียดดังนี้

2.1.1 หลักการ กำหนดจากแหล่งข้อมูลที่ได้ศึกษา ประกอบด้วย

- 1) ข้อมูลพื้นฐานสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของเด็ก ในระยะเปลี่ยนแปลงช่วงระยะเวลา 6 สัปดาห์แรก ของการเปิดภาคเรียนที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
- 2) แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับระยะเปลี่ยนแปลง ได้แก่ มโนทัศน์ของระยะเปลี่ยนแปลง ทฤษฎีเชิงนิเวศ รูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง
- 3) การพัฒนาหลักสูตรในระยะเปลี่ยนแปลง เพื่อเตรียมเด็กเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2.1.2 จุดมุ่งหมาย กำหนดจากแหล่งข้อมูลที่ได้ศึกษา ประกอบด้วย

- 1) ทักษะทางสังคมที่จำเป็น สำหรับเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ์ เด็กสามารถร่วมทำกิจกรรมกับเพื่อน ครู และผู้ปกครองได้
- 2) การส่งเสริมให้เด็กมีทักษะทางสังคมที่จำเป็น ในระยะเปลี่ยนแปลงเพื่อเตรียมเด็กเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ให้มีความสามารถปรับตัวเมื่ออยู่ในสิ่งแวดล้อมใหม่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้อย่างราบเรียบและรวดเร็ว

2.1.3 มาตรฐานการเรียนรู้ กำหนดจากแหล่งข้อมูลที่ได้ศึกษา ประกอบด้วย

- 1) ข้อมูลพื้นฐานสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นของเด็ก ในระยะเปลี่ยนแปลงช่วงระยะเวลา 6 สัปดาห์แรก ของการเปิดภาคเรียนที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
- 2) หลักการของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง
- 3) จุดมุ่งหมายของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง
- 4) สาระสำคัญของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

2.1.4 สาระสำคัญ

2.1.4.1 รายละเอียดของสาระ กำหนดจากแหล่งข้อมูลที่ได้ศึกษา ประกอบด้วย

- 1) ข้อมูลพื้นฐานสภาพปัจจุบัน และปัญหาของเด็กในระยะเวลาเปลี่ยนแปลงช่วงระยะเวลา 6 สัปดาห์แรกของการเปิดภาคเรียนที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
- 2) การเสริมสร้างทักษะทางสังคม ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ์ สำหรับเด็กอายุ 5-7 ปี
- 3) มโนทัศน์ของสาระสำคัญ การเสริมสร้างทักษะทางสังคม ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ์
- 4) มาตรฐานการเรียนรู้ ของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเวลาเปลี่ยนแปลง

2.1.4.2 หัวข้อเรื่อง และการจัดหัวข้อเรื่อง กำหนดจากแหล่งข้อมูลที่ได้ศึกษา ประกอบด้วย

- 1) มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเวลาเปลี่ยนแปลง
- 2) สาระสำคัญของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตร ในระยะเวลาเปลี่ยนแปลง
- 3) พื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาพัฒนาการสำหรับเด็ก อายุ 5-7 ปี
- 4) กิจกรรมที่เกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะทางสังคม
- 5) โปรแกรมการพัฒนาเด็กในระยะเวลาเปลี่ยนแปลงเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
- 6) ศึกษาข้อมูลสภาพปัจจุบัน และปัญหาที่เด็กต้องเผชิญเมื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่แตกต่างจากชั้นอนุบาล ทั้งด้านการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน กิจกรรมนอกห้องเรียน กฎระเบียบของห้องเรียน กฎระเบียบของโรงเรียน การปฏิบัติตน กิจวัตรประจำวัน การมีปฏิสัมพันธ์กับครู และเพื่อน

2.1.5 ระยะเวลาการเรียนรู้ กำหนดจากแหล่งข้อมูลที่ได้ศึกษา ประกอบด้วย

1) โครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา การศึกษาขั้นพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการ ช่วงระยะเวลาเกี่ยวเนื่องและช่วงระยะปิดภาคเรียนของการจัดการศึกษา ตามหลักสูตรชั้นอนุบาลปีที่2 และชั้นประถมศึกษาปีที่1 เป็นเวลา 9 สัปดาห์

2) พื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กอายุ 5-7 ปี

2.1.6 การจัดประสบการณ์

2.1.6.1 หลักการจัดประสบการณ์ แนวการจัดประสบการณ์ และสื่อการเรียนรู้ กำหนดจากแหล่งข้อมูลที่ได้ศึกษา ประกอบด้วย

1) การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเวลาเปลี่ยนแปลง

2) พื้นฐานทางจิตวิทยาการเรียนรู้ จิตวิทยาพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กอายุ 5-7 ปี

3) แนวทางเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กวัย 5-7 ปี

2.1.6.2 บทบาทเด็ก เพื่อน ครู และผู้ปกครอง กำหนดจากแหล่ง ข้อมูลที่ได้ศึกษาประกอบด้วย

1) การจัดประสบการณ์รูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเวลาเปลี่ยนแปลง

2) แนวทางเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กวัย 5-7 ปี

3) บทบาทของครู และผู้ปกครองในการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กวัย 5-7 ปี

2.1.7 การวัดและประเมินผล กำหนดจากแหล่งข้อมูลที่ได้ศึกษาประกอบด้วย

1) สอดคล้องกับการวัดและประเมินผล ของการจัดการศึกษาปฐมวัยโดยใช้วิธีการสังเกต การบันทึกพฤติกรรม

2) พัฒนาเครื่องมือในการเก็บข้อมูลทักษะทางสังคม เพื่อให้สามารถวัดพฤติกรรมอย่างครอบคลุมตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนด

2.2 จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์

การนำหลักการของรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเวลาเปลี่ยนแปลงและหลักการพัฒนาและการส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กวัย 5-7 ปี เพื่อนำมาสังเคราะห์พัฒนาแนว

การจัดประสบการณ์ ตามหลักการของรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง ดังนั้นจากการสังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การสังเคราะห์แนวการจัดประสบการณ์ ของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง ตามแผนภาพที่ 4 และกรอบแนวคิดพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง ตามแผนภาพที่ 5 สามารถนำมากำหนดขั้นตอนในการจัดประสบการณ์ และกำหนดกิจกรรมในพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง โดยกำหนดขั้นตอนของแนวทางการจัดประสบการณ์ประกอบด้วย 3 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการปรับตัว การมีปฏิสัมพันธ์กับครู จากการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม ด้วยกิจกรรมที่ให้ได้รู้เกี่ยวกับการปรับตัว การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ประกอบด้วย

กิจกรรมของวันที่ 1 การเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เนื้อเรื่องเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับการส่งเสริมประสบการณ์ทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง หรือการรักษาสิทธิ

ขั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน จากการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม โดยการจัดกิจกรรมที่让孩子เข้าใจ และเรียนรู้เกี่ยวกับการปรับตัว การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจากการปฏิบัติ ประกอบด้วย

กิจกรรมของวันที่ 2 และ วันที่ 3 การจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมกันระหว่างเด็ก เพื่อน ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม ที่เสริมสร้างทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน

ขั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการปรับตัว การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ปกครอง จากการจัดประสบการณ์ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมได้รับรู้ เข้าใจ และให้ความร่วมมือในการส่งเสริมทักษะทางสังคม ช่วยเหลือเด็กในระยะเปลี่ยนแปลง เมื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับการปรับตัว การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจากการปฏิบัติ ประกอบด้วย

กิจกรรมของวันที่ 4 กิจกรรมศิลปะเป็นกลุ่ม เด็กทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนและผู้ปกครองที่โรงเรียน เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคมร่วมกันระหว่างเด็ก เพื่อน ผู้ปกครอง การทำกิจกรรมระหว่างเด็กกับผู้ปกครองที่บ้าน จากกิจกรรมแผ่นพับที่บ้านเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างเด็กและผู้ปกครอง

แนวการจัดทำแผนประสบการณ์ ตามหลักการของรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตร ในระยะเปลี่ยนแปลง เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของนักเรียนเตรียมประถมศึกษาปีที่1 โดยมี การจัดประสบการณ์ ดังนี้

ขั้นนำ (7 นาที)

1. นักเรียนและครู สร้าง หรือทบทวนข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน
2. นักเรียนและครูทบทวนการเล่าเรื่องราวประกอบภาพแล้วสนทนาซักถาม(วันที่ 2- วันที่ 4 ของแต่ละสัปดาห์ในการจัดประสบการณ์)

ขั้นจัดประสบการณ์ (45 นาที)

1. ครูจัดประสบการณ์ส่งเสริมทักษะทางสังคม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ์ให้นักเรียนจากกิจกรรม ได้แก่ การเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ (วันที่ 1) การแสดงบทบาทสมมติ หรือการเล่นเกม (วันที่2 และ 3) การทำกิจกรรมศิลปะ(วันที่ 4)
2. นักเรียนแสดงผลงาน หรืออภิปราย ซักถามเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ระหว่างการทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน เพื่อน และครู

ขั้นสรุป (8 นาที)

1. นักเรียน และครูสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ์
2. นักเรียนประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมของตนเองจากการทำกิจกรรมร่วมกัน

หมายเหตุ

1. กิจกรรมในวันที่ 4 ของแต่ละสัปดาห์ ก่อนจัดประสบการณ์ คุณครูชี้แจงผู้ปกครองในกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้องทำร่วมกับเด็กๆ และผู้ปกครองมีบทบาทอย่างไรบ้าง
2. กิจกรรมหลังการจัดประสบการณ์ ครูแนะนำการทำกิจกรรมแผนพับสำหรับเด็กและผู้ปกครอง นำกลับไปทำกิจกรรมที่บ้าน

ตารางที่ 3 การจัดประสบการณ์ กิจกรรมและหลักการของรูปแบบวิถีเชิงนิเวศในระยะเปลี่ยนแปลง

หลักการของการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศในระยะเปลี่ยนแปลง			
ขั้นที่ 1 ส่งเสริม ความสัมพันธ์ ระหว่างเด็กกับครู	ขั้นที่ 2 ส่งเสริม ความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน		ขั้นที่ 3 ส่งเสริม ความสัมพันธ์ระหว่าง เด็กกับผู้ปกครอง
วันที่1	วันที่2	วันที่3	วันที่4
เรียนรู้วิธีการปรับตัว	สะท้อนความรู้สึก	ฝึกฝนทักษะ	ทำกิจกรรมร่วมกับ ผู้ปกครอง (โรงเรียน)
การจัดประสบการณ์			
- เล่ากรณีตัวอย่าง ประกอบภาพ	- ทบทวนกรณีตัวอย่าง ประกอบภาพบางภาพ - แสดงบทบาทสมมติ/ เล่นเกม	- ทบทวนกรณีตัวอย่าง ประกอบภาพบางภาพ - แสดงบทบาทสมมติ/ เล่นเกม	- ทบทวนกรณีตัวอย่าง ประกอบภาพบางภาพ - ทำกิจกรรมศิลปะ
การอภิปรายประสบการณ์			
- อภิปรายความคิด ความรู้สึกของตัวเอง ละคร และความรู้สึก ความคิดของตนเอง	- นำเสนอผลงาน ร่วมกับเพื่อน - อภิปรายความคิด ความรู้สึกการแสดง บทบาทสมมติ	- อภิปรายความคิด ความรู้สึกการเล่น เกม	- นำเสนอผลงาน ร่วมกับเพื่อน - อภิปรายความคิด ความรู้สึกการทำ กิจกรรมร่วมกัน
การประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมตนเอง			
- เด็กประเมิน ความพึงพอใจใน พฤติกรรมตนเอง หลังการทำกิจกรรม - สะท้อนพฤติกรรม ตนเอง	- เด็กประเมิน ความพึงพอใจใน พฤติกรรมตนเอง หลังการทำกิจกรรม - สะท้อนพฤติกรรม ตนเอง	- เด็กประเมิน ความพึงพอใจใน พฤติกรรมตนเอง หลังการทำกิจกรรม - สะท้อนพฤติกรรม ตนเอง	- เด็กประเมิน ความพึงพอใจใน พฤติกรรมตนเอง หลังการทำกิจกรรม - สะท้อนพฤติกรรม ตนเอง

ตารางที่ 4 การจัดกิจกรรมตามแนวการจัดประสบการณ์ของหลักการรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงและบทบาทของผู้เกี่ยวข้อง

หลักการ การจัดประสบการณ์	กิจกรรม	บทบาท		
		เด็ก/เพื่อน	ครู	ผู้ปกครอง
<u>ขั้นที่1 ส่งเสริมความสัมพันธ์</u> ระหว่างเด็กกับครู วันที่ 1 เรียนรู้วิธีการปรับตัว	เล่ากรณีศึกษา ประกอบภาพ	เป็นผู้ฟัง	เป็นผู้เล่า	-
<u>ขั้นที่2 ส่งเสริมความสัมพันธ์</u> ระหว่างเด็กกับเพื่อน วันที่ 2 สะท้อนความรู้สึก วันที่ 3 ฝึกฝนทักษะ	เล่นบทบาทสมมติ เล่นเกม	เป็นผู้ร่วมคิด และร่วมทำ กิจกรรม เป็นผู้ร่วมคิด และร่วมทำ กิจกรรม	เป็นผู้ สนับสนุน แนะนำ เป็นผู้ สนับสนุน แนะนำ	-
<u>ขั้นที่3 ส่งเสริมความสัมพันธ์</u> ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง วันที่ 4 ทำกิจกรรมกับ ผู้ปกครองที่โรงเรียน วันที่ 4 ทำกิจกรรมกับ ผู้ปกครองที่บ้าน	ทำกิจกรรมศิลปะ ทำกิจกรรมแผนพับ	เป็นผู้ร่วมคิด และร่วมทำ กิจกรรม เป็นผู้คิดและ ร่วมทำ กิจกรรม	เป็นผู้ สนับสนุน แนะนำ เป็นผู้ สนับสนุน แนะนำ	เป็นผู้ สนับสนุน แนะนำ ช่วยเหลือ เป็นผู้ สนับสนุน แนะนำ ช่วยเหลือ

ตารางที่ 5 การจัดหัวข้อเรื่อง กิจกรรมสำหรับการเสริมสร้างทักษะทางสังคม

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรม กิจกรรมที่โรงเรียน	ทักษะทางสังคม					
		ความร่วมมือ		การควบคุมตนเอง		การรักษาสิทธิ์	
		1	2	3	4	5	6
1. เรื่อง วันแรกของ การเปิดเรียน	1. กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องวันแรกของการเปิดเรียน	✓					
	2. กิจกรรมจับคู่แสดงบทบาทสมมติ	✓					
	3. กิจกรรมเกมส่งบอลให้เพื่อน		✓				
	4. กิจกรรมกลุ่มสร้างภาพจากภาพพิมพ์ ฝ่ามือ		✓				
	กิจกรรมที่บ้าน สนทนาถามตอบ และวาดภาพระบายสี	✓					
2. เรื่องเล่น ฟุตบอลต้อง มีข้อตกลง	1. กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องเล่นฟุตบอลต้องมีข้อตกลง			✓			
	2. กิจกรรมจับคู่แสดงบทบาทสมมติ			✓			
	3. กิจกรรมเกมจับคู่ภาพแสดงอารมณ์				✓		
	4. กิจกรรมกลุ่มทေးสีสร้างแผนที่				✓		
	กิจกรรมที่บ้าน สนทนาถามตอบ และวาดภาพระบายสี			✓			
3. เรื่องวุ่นๆ ในโรงอาหาร	1. กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องวุ่นๆ ในโรงอาหาร					✓	
	2. กิจกรรมจับคู่แสดงบทบาทสมมติ					✓	
	3. กิจกรรมเกมจับคู่ภาพการรักษาสิทธิ์						✓
	4. กิจกรรมกลุ่มออกแบบตัดเสื้อผ้า						✓
	กิจกรรมที่บ้าน สนทนาถามตอบ และวาดภาพระบายสี					✓	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรม กิจกรรมที่โรงเรียน	ทักษะทางสังคม					
		ความร่วมมือ		การควบคุมตนเอง		การรักษาสิทธิ์	
		1	2	3	4	5	6
4. เรื่องวันปีใหม่ของเด็ก ๆ	1. กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพเรื่องวันปีใหม่ของเด็กๆ	✓					
	2. กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ	✓					
	3. กิจกรรมเกมสกีบกร่วมใจ		✓				
	4. กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง		✓				
	กิจกรรมที่บ้าน สนทนาถามตอบ และวาดภาพระบายสี		✓				
5. เรื่องอยู่ด้วยกันต้องรู้จักควบคุมตนเอง	1. กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพเรื่องอยู่ด้วยกันต้องรู้จักควบคุมตนเอง			✓			
	2. กิจกรรมเกมจับคู่เคลื่อนไหวร่างกายตามกระแสวิเศษ			✓			
	3. กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ				✓		
	4. กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง				✓		
	กิจกรรมที่บ้าน สนทนาถามตอบ และวาดภาพระบายสี				✓		
6. เรื่องขออนุญาต	1. กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพเรื่องขออนุญาต					✓	
	2. กิจกรรมเกมสลับที่สร้างรูปสี่เหลี่ยมเสมอ					✓	
	3. กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ						✓
	4. กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง						✓
	กิจกรรมที่บ้าน สนทนาถามตอบ และวาดภาพระบายสี						✓

ตารางที่ 5 (ต่อ)

หัวข้อเรื่อง	พฤติกรรม กิจกรรมที่โรงเรียน	ทักษะทางสังคม					
		ความร่วมมือ		การควบคุมตนเอง		การรักษาสิทธิ์	
		1	2	3	4	5	6
7. เรื่อง ช่วยกันปรุง อาหาร	1. กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องช่วยกันปรุงอาหาร	✓					
	2. กิจกรรมเกมต่อภาพจิ๊กซอว์	✓					
	3. กิจกรรมกลุ่มบทบาทสมมติ		✓				
	4. กิจกรรมแผ่นพลิกประกอบการแต่งเรื่อง		✓				
	กิจกรรมที่บ้าน สนทนาถามตอบ และวาดภาพระบายสี	✓					
8. เรื่องเรา ควรทำ อย่างไรดี	1. กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องเราควรทำอย่างไรดี			✓			
	2. กิจกรรมกลุ่มบทบาทสมมติ			✓			
	3. กิจกรรมเกมจับมือเป็นวงกลมตามหา ภาพสัตว์				✓		
	4. กิจกรรมแผ่นพลิกประกอบการแต่งเรื่อง				✓		
	กิจกรรมที่บ้าน สนทนาถามตอบ และวาดภาพระบายสี			✓			
9. เรื่องฉัน มีสิทธิ์	1. กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องฉันมีสิทธิ์					✓	
	2. กิจกรรมเกมลากเส้นต่อกัน					✓	
	3. กิจกรรมกลุ่มบทบาทสมมติ						✓
	4. กิจกรรมแผ่นพลิกประกอบการแต่งเรื่อง						✓
	กิจกรรมที่บ้าน สนทนาถามตอบ และวาดภาพระบายสี					✓	

2.3 ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตร

2.3.1 ตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะทางสังคม ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านการจัดการศึกษาประถมศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร และผู้ปกครองนักเรียนในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้หลักสูตร โดยใช้แบบประเมินเอกสารหลักสูตรแบบมาตราส่วนประมาณค่าแบบจัดประเภท (Category rating scale) 5 ระดับ แบ่งเป็นคุณลักษณะโดยเกณฑ์การประเมินมีความหมายดังนี้

ระดับคะแนน 5 หมายถึง ความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก

ระดับคะแนน 4 หมายถึง ความเหมาะสมอยู่ในระดับดี

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ความเหมาะสมอยู่ในระดับพอใช้

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ความเหมาะสมอยู่ในระดับควรปรับปรุง

การประเมินคุณภาพหลักสูตรควรได้คะแนนเฉลี่ยจากแบบประมาณค่าไม่ต่ำกว่า 3.5 จากคะแนน 5 คะแนน โดยมีการแปลความหมายค่าเฉลี่ยน้ำหนักคะแนนแบ่งออกเป็น 5 ระดับ มีความหมายดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิได้ค่าแต่ละข้อได้คะแนนระหว่าง 3.5-4.6 แสดงว่าคุณภาพหลักสูตรมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด และให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่าควรปรับปรุงการใช้ภาษา และการใช้คำเชื่อม ให้เพิ่มรายละเอียดการจัดประสบการณ์ เพื่อให้เกิดความชัดเจนมากขึ้น การลดเวลาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ให้เหมาะสมไม่ควรเกิน 50 นาทีต่อครั้ง การวัดและประเมินผลให้ปรับพฤติกรรมย่อยให้มีความชัดเจนต่อการสังเกต โดยมีรายละเอียดตามตารางที่ 6 ดังนี้

ตารางที่ 6 การตรวจสอบคุณภาพและการปรับปรุงหลักสูตรตามรูปแบบวิธีนิเวศและพลวัตใน
ระยะเปลี่ยนแปลง

ลำดับ	องค์ประกอบของหลักสูตร	ข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	สิ่งที่ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไข
1	หลักการ	ควรเขียนหลักการแยกเป็นข้อ	เขียนหลักการแยกเป็นข้อ
2	จุดมุ่งหมาย	-	-
3	มาตรฐานการเรียนรู้	ควรตัดคำ"มี" หน้าประโยคออก	ตัดคำ"มี" ด้านหน้าประโยคออก
4	สาระสำคัญ		
	4.1 รายละเอียดของสาระ	ควรปรับภาษาการใช้คำเชื่อม	ปรับภาษาการใช้คำเชื่อม
	4.2 หัวข้อเรื่อง	ปรับชื่อหน่วยการเรียนรู้ไม่ให้คล้ายกัน	ปรับชื่อหน่วยการเรียนรู้บางหน่วยไม่ให้คล้ายกัน
	4.3 การจัดหัวข้อเรื่อง	-	-
5	ระยะเวลาการเรียนรู้	หน่วยการเรียนรู้ย่อยแต่ละหน่วยไม่ควรเกิน 50 นาที	ปรับเวลาหน่วยการเรียนรู้ย่อยแต่ละหน่วย จากใช้เวลา 60 นาที เป็นใช้เวลา 45 นาที
6	การจัดประสบการณ์		
	6.1 หลักการของการจัดประสบการณ์	-	-
	6.2 แนวการจัดประสบการณ์	เพิ่มรายละเอียดของการจัดประสบการณ์ให้ชัดเจนขึ้น	เพิ่มรายละเอียดของการจัดประสบการณ์ให้ชัดเจนขึ้น
	6.3 สื่อการเรียนรู้	การฟังกรณีศึกษาประกอบภาพควรจัดหาสื่ออื่น เช่น ภาพเคลื่อนไหวเพื่อจูงใจนักเรียนและจดจำได้ดีขึ้น	เพิ่มภาพประกอบ
6.4 บทบาทเด็ก ครู และผู้ปกครอง	เพิ่มบทบาทของเพื่อนเพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบเชิงนิเวศและพลวัต	เพิ่มหมายเหตุความหมายของบทบาทของเพื่อน ครู และผู้ปกครอง	

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ลำดับ	องค์ประกอบของ หลักสูตร	ข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะ ของผู้ทรงคุณวุฒิ	สิ่งที่ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไข
7	การวัดและ ประเมินผล	1.การจัดระดับคุณภาพ 5 ระดับ ทำความแตกต่างไม่ ชัดเจนอาจทำให้ผลประเมิน ปะปนกันได้ 2. รายละเอียดของนิยาม ความหมาย ให้ตัดคำว่า "การที่" ออกเพราะอาจทำให้ เกิดความคลุมเครือใน การปฏิบัติ	1. การจัดระดับคุณภาพ 3 ระดับ เพื่อให้มีความแตกต่าง อย่างชัดเจนในการสังเกต การวัดและประเมินผล 2. รายละเอียดของนิยาม ความหมายตัดคำว่า "การ" ออก 3. ปรับการประเมินพฤติกรรม ย่อยให้ชัดเจนและง่ายต่อ การสังเกต
8	เอกสารประกอบ หลักสูตรแผนการจัด ประสบการณ์การจัด การเรียนรู้	เน้นให้เห็นได้ว่าตนควรจะ ปฏิบัติอย่างไร	เพิ่มการจัดประสบการณ์ทักษะ ทางสังคมให้เด็กเรียนรู้ว่าตน ควรจะปฏิบัติอย่างไรในการทำ กิจกรรมร่วมกับครู เพื่อน และ ผู้ปกครอง

2.3.3 นำแผนการจัดประสบการณ์ไปทดลองใช้ (try out) กับนักเรียนชั้นอนุบาล
ปีที่2 ภาคเรียนที่2 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน เป็นเวลา 1 สัปดาห์
เพื่อหาข้อบกพร่องของการใช้แผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
รายละเอียดการใช้ภาษาในการจัดประสบการณ์ ประเด็นข้อซักถามการอธิบายประสบการณ์
การประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมตนเองอีกครั้งให้สมบูรณ์

2.4 การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล การทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธี
เชิงนิเวศและพลวัตในระยะเปลี่ยนแปลง มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4.1 สร้างแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมของนักเรียนเตรียมเข้า
ศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในด้านความสามารถที่นักเรียนทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ครูหรือ

ผู้ปกครอง ได้แก่ 1) ด้านความร่วมมือ 2) ด้านการควบคุมตนเอง 3) ด้านการรักษาสิทธิ์จากเอกสาร และงานวิจัยและได้สังเกตทักษะทางสังคมของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 6 - 7 ปีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เป็นเวลา 1 สัปดาห์

2.4.2 สร้างเกณฑ์แบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม เพื่อใช้วัดประเมิน ผลการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตร ในระยะเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้าง ทักษะทางสังคมของเด็ก เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้

1) บันทึกแบบสังเกตแบบมาตราส่วนประมาณค่ากำหนดตัวเลข (Numerical rating scales) แบ่งเป็น 3 ระดับคุณภาพ ถ้าในช่วงเวลาที่ทำการสังเกตเกิดพฤติกรรมตามคู่มือ การวัดผลการทดลอง ให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องนั้น แล้วการบันทึกเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมที่สังเกต โดยกำหนดเป็นระดับคะแนนดังนี้ 0, 1, 2

ช่องระดับคะแนน 0 บันทึกเมื่อไม่เกิดพฤติกรรม

ช่องระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อปฏิบัติเมื่อเพื่อน ครูหรือผู้ปกครอง บอกรัก เตือน

ช่องระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อปฏิบัติด้วยตนเอง

2) ให้คะแนนของแบบสังเกตพฤติกรรมเป็น 0, 1, 2 แล้วนำข้อมูลที่ได้มา วิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ

3) สังเกตและบันทึกการสังเกต โดยใช้การสังเกตแบบสุ่มช่วงเวลา (time sampling) การสังเกตให้ผู้สังเกตทั้ง 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยร่วมกัน สังเกตกลุ่มตัวอย่าง พร้อมกัน ในช่วงเวลาเดียวกันสังเกตเด็กคนเดียวกัน โดยสังเกตทีละคน จำนวน 10 คน ทุกรายการ พฤติกรรมย่อย ที่มีในแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมใน 1 ช่วงเวลาใช้เวลาสังเกต 40 วินาที บันทึกผลการสังเกตและการประเมินผลทักษะทางสังคม 20 วินาที วันละ 4 ช่วงเวลาต่อคน

2.4.3 สร้างคู่มือการใช้แบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม

2.5 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ แบบสังเกตทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.5.1 นำแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปทดลอง ใช้กับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน โดยผู้วิจัยทำการสังเกต บันทึกแบบสังเกต และประเมินผล เพื่อศึกษาความชัดเจนของ

พฤติกรรมและพฤติกรรมย่อย ของแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมแล้วปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์

2.5.2 ตรวจสอบคุณภาพของแบบสังเกต และประเมินผลทักษะทางสังคมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะทางสังคม ด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย ด้านการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร และผู้ปกครองนักเรียนในฐานะผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้หลักสูตร เพื่อแสดงหลักฐานความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) พิจารณาเนื้อหาของตัวแปรที่ต้องการวัด ความเหมาะสมต่อการวัดและประเมินผลทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2.5.3 นำผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (index of consistency: IOC) โดยเกณฑ์กำหนดให้ใช้ได้ของแต่ละข้อมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ .05 ขึ้นไป (วรณีย์ แกมเกตุ: 2549, 217) ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่าแต่ละข้อของพฤติกรรมอยู่ระหว่าง 0.6-0.8 ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมพฤติกรรมย่อยตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางที่ 7 การตรวจสอบและการปรับปรุงแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม

รายการประเมินทักษะทางสังคม	ข้อมูลที่ได้จากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	สิ่งที่ผู้วิจัยปรับปรุงแก้ไข
ด้านความร่วมมือ	1. ควรปรับการใช้ภาษาให้ชัดเจน 2. ควรเพิ่มด้านความร่วมมือให้พฤติกรรมย่อยการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างเต็มที่	1. ปรับการใช้ภาษาให้ชัดเจน 2. เพิ่มพฤติกรรมย่อยการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น
ด้านการควบคุมตนเอง	ควรปรับนิยามความหมายของพฤติกรรมให้ชัดเจน	ปรับนิยามความหมายของพฤติกรรมให้ชัดเจน
ด้านการรักษาสีที	ควรปรับพฤติกรรมย่อยให้ชัดเจนสอดคล้องกับการรักษาสีที	ปรับพฤติกรรมย่อยให้ชัดเจนสอดคล้องกับการรักษาสีที

2.5.4 การหาความเที่ยง (reliability) ของผู้สังเกตแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมจำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย โดยมีข้อกำหนดดังนี้

2.5.4.1 หลักการเลือกผู้ช่วยผู้วิจัย ครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาโท ครุศาสตร์บัณฑิต สาขาปฐมวัย และมีประสบการณ์ในการสอนเด็กปฐมวัยมาไม่น้อยกว่า 10 ปี

2.5.4.2 การฝึกผู้ช่วยผู้วิจัย ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยฝึกการสังเกตและบันทึกการสังเกต โดยมีขั้นตอนดังนี้

- 1) ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการสังเกต
- 2) ศึกษาคู่มือการใช้แบบสังเกตและประเมินผล ทักษะทาง

สังคมเพื่อให้สามารถบันทึกผลได้ตรงกัน

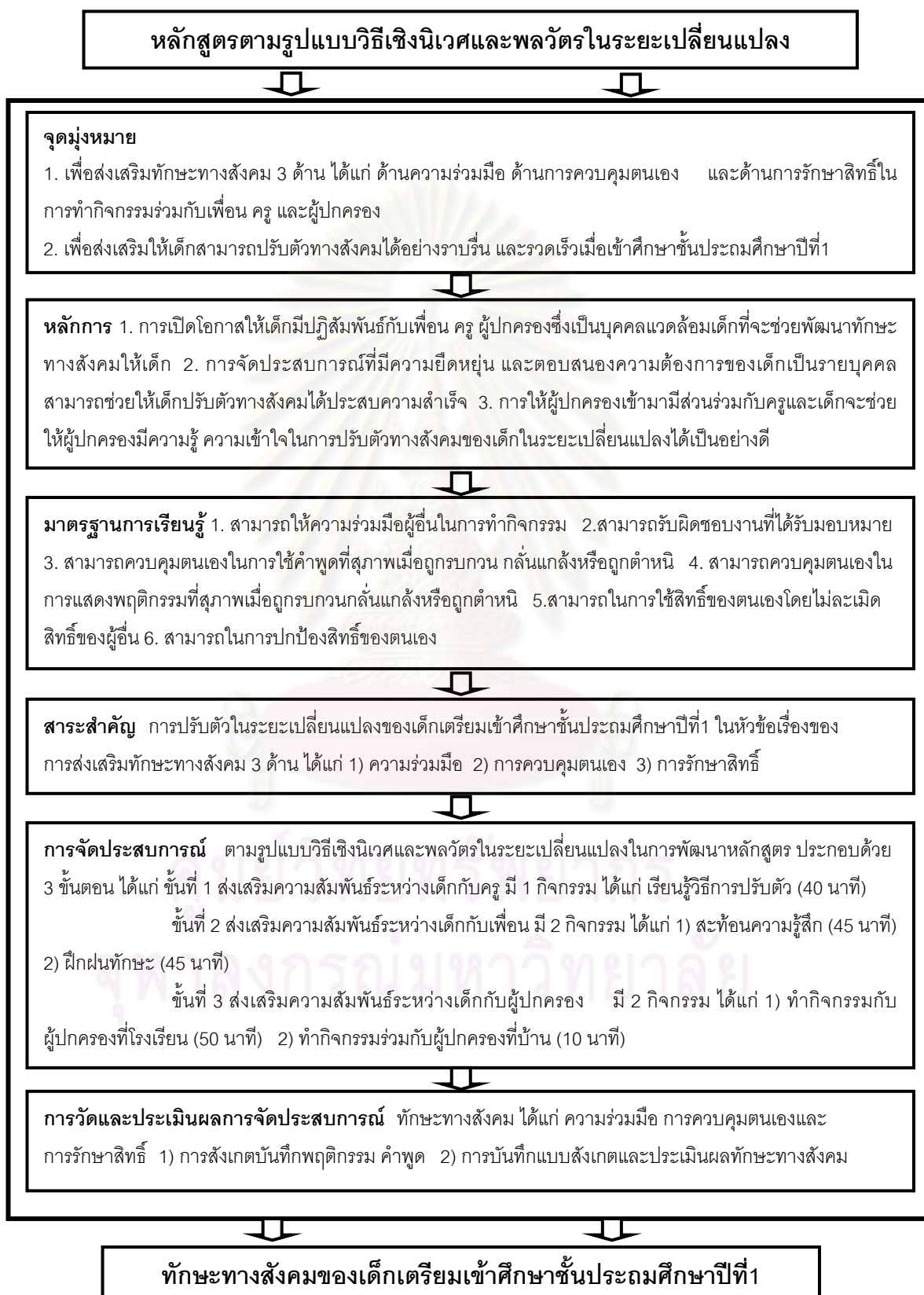
2.5.4.3 ฝึกการสังเกตจริงจากการจำลองสถานการณ์กับเด็กนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และจากเครื่องเล่นแถบบันทึกภาพ(VDO) ฝึกการบันทึกแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม

2.5.4.4 สังเกตสถานการณ์จริง และเครื่องเล่นแถบบันทึกภาพ(VDO) โดยผู้ช่วยผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตจำนวน 2 คน และบันทึกแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมกับเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียน ที่ 2 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน และหาหลักฐานความเชื่อมั่นของผู้สังเกตทั้งสองคนโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Rate Agreement Indexes) ให้มีค่าใกล้เคียงกับ 1.00 ถ้าค่า RAI=0.7 ขึ้นไปถือว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตอยู่ในระดับสูง แสดงว่าค่าความเที่ยงในการวัดมีค่าสูง (Burry-Stock. 1996: 256)

2.5.4.5 ผลของค่าความเที่ยง ในการวัดแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมของผู้สังเกต 2 คน ได้แก่ ผู้วิจัย และผู้ช่วยผู้วิจัย โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI ได้ค่า 0.91 ถือว่าได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกตอยู่ในระดับสูง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 6 หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

ระยะที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

1. การทดลองใช้หลักสูตร

ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

3.1 ก่อนดำเนินการทดลอง

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยกำหนดเลือกโรงเรียน และกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยเป็นโรงเรียนที่มีการใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546

3.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่จบชั้นอนุบาลปีที่ 2

3.1.2 กลุ่มตัวอย่างเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling Technique) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่จบชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี ปีการศึกษา 2552 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

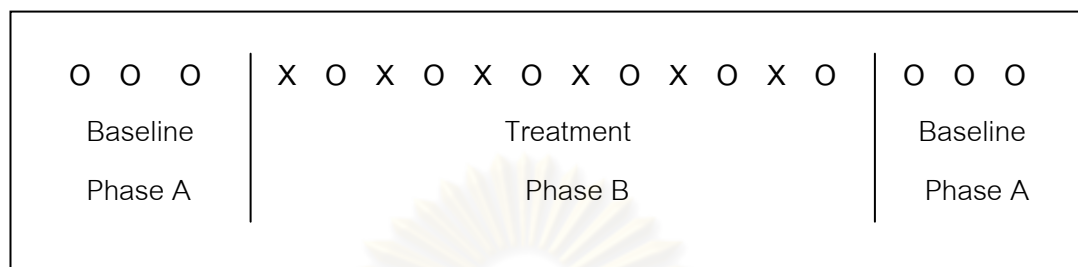
- 1) สุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลากห้องเรียนจำนวน 1 ห้องเรียน จากจำนวน 8 ห้องเรียน
- 2) ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยทำการสังเกตทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี ปลายภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 แล้วนำคะแนนที่ได้มาเรียงลำดับน้อยไปมาก
- 3) ทำหนังสือขออนุญาตผู้ปกครองนักเรียน เด็กที่จะเข้าร่วมการใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็ก เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
- 4) คัดเลือกเด็กที่มีคะแนนทักษะทางสังคมน้อย ตามลำดับโดยการเรียงคะแนนที่สังเกตได้จากน้อยที่สุดขึ้นไปเป็นลำดับ และผู้ปกครองอนุญาต สามารถให้ความร่วมมือในการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง จำนวน 10 คน

3.2 การดำเนินการทดลอง

ในการทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้ ได้แก่ หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบแผนการวิจัยเชิงทดลองแบบตัวอย่างเดียว (Single-subject experimental designs) แบบศึกษา A-B-A (A-B-A design) สามารถประยุกต์ใช้กับกลุ่มทดลอง 1 กลุ่มเพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง

ที่เกิดจากผลของการใช้ตัวแปรต้น ซึ่งที่นิยมใช้ในการวิจัยเชิงทดลองทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (Gay, Mills and Airasian, 2007: 278)

O คือ การวัดผล

X คือ ตัวแปรที่จัดกระทำ (หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1)

ดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลอง มีจำนวนนักเรียน 10 คน เป็นระยะเวลา 15 สัปดาห์ โดยแบ่งเป็น

3.2.1 ระยะเส้นฐาน หมายถึง ช่วงระยะ Baseline phase A เป็นช่วงระยะเวลาการดำเนินการวัดผลก่อนการทดลองกับกลุ่มทดลองเป็นเวลา 3 สัปดาห์ๆ ละ 1 วัน วันละ 40 นาที รวมจำนวน 3 ครั้ง โดยวิธีการสังเกตแล้วบันทึกลงในแบบการสังเกตและประเมินผล ทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

3.2.2 ระยะทดลอง หมายถึง ช่วงระยะ Treatment phase B เป็นช่วงระยะเวลาดำเนินการทดลองกับกลุ่มทดลองโดยใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็ก เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นเวลา 9 สัปดาห์ๆ ละ 4 วัน วันละ 40-50 นาที รวมจำนวน 36 ครั้ง วัดผลระยะทดลองกับกลุ่มทดลอง สัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 40 นาที รวมจำนวน 9 ครั้ง

3.2.3 ระยะติดตามผล หมายถึง ช่วงระยะ Baseline phase A เป็นช่วงระยะเวลาดำเนินการวัดผลหลังการทดลองกับกลุ่มทดลองเป็นเวลา 3 สัปดาห์ๆ ละ 1 วัน วันละ 40 นาที รวมจำนวน 3 ครั้ง

ตารางที่ 8 แนวการจัดประสบการณ์ในการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศ
และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

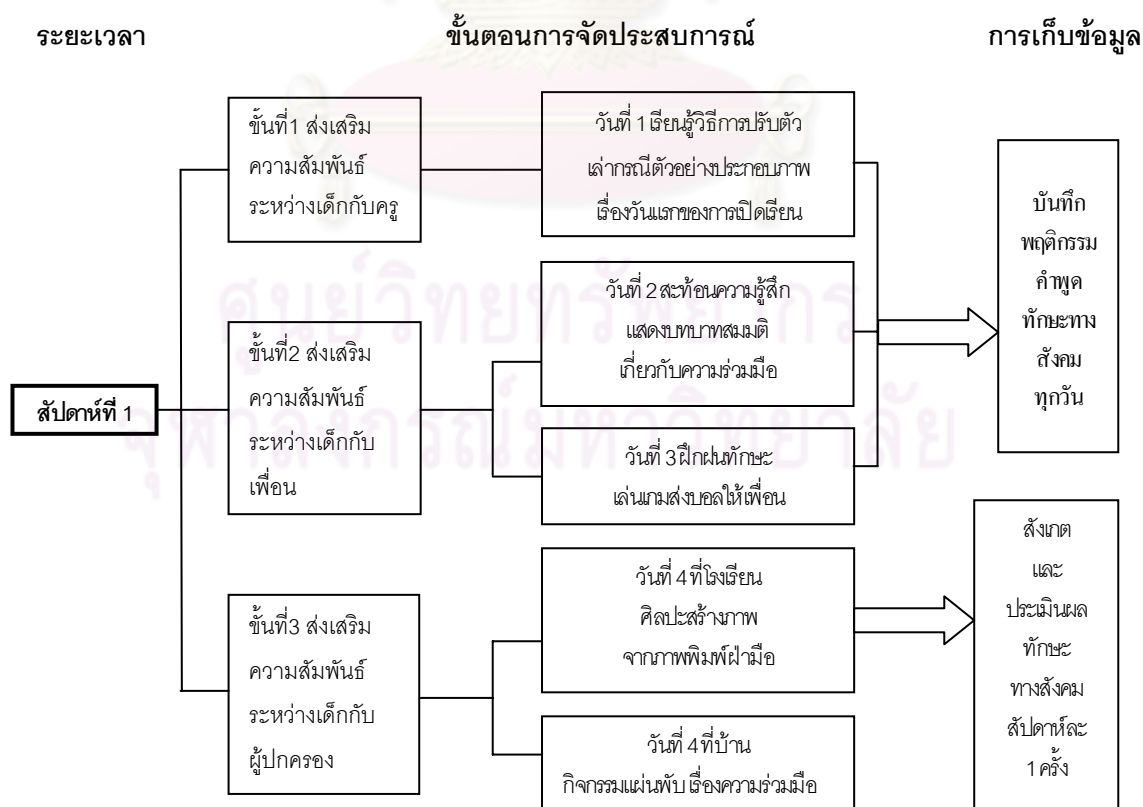
องค์ประกอบ ของหลักสูตร	จัดประสบการณ์ ในระยะเสี่นฐานและ ระยะติดตามผล	การจัดประสบการณ์ของหลักสูตรตาม รูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตร ในระยะเปลี่ยนแปลงในระยะทดลอง
จุดมุ่งหมาย	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง และด้านการรักษาสีทธิในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้เด็กมีทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง และด้านการรักษาสีทธิในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง 2. เพื่อให้เด็กสามารถใช้ทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง และด้านการรักษาสีทธิในการปรับตัวบนความสัมพันธ์ได้อย่างสมดุล ราบรื่น และรวดเร็วในสิ่งแวดล้อมใหม่เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
สาระสำคัญ	<p>ทักษะทางสังคม</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ด้านความร่วมมือ เด็กมีความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ 2. ด้านการควบคุมตนเองในการใช้คำพูดหรือแสดงพฤติกรรมเมื่อถูกรบกวน แกล้งหรือตำหนิ 3. ด้านการรักษาสีทธิ ในการใช้สีทธิและรู้จักปกป้องสีทธิของตนเอง 	<p>การปรับตัวของเด็กในระยะเปลี่ยนแปลงเมื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้านทักษะทางสังคม ได้แก่</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความร่วมมือ เด็กมีความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบ 2. การควบคุมตนเองในการใช้คำพูดหรือแสดงพฤติกรรมเมื่อถูกรบกวน แกล้ง หรือตำหนิ 3. การรักษาสีทธิ ในการใช้สีทธิและรู้จักปกป้องสีทธิของตนเอง

ตารางที่ 8 (ต่อ)

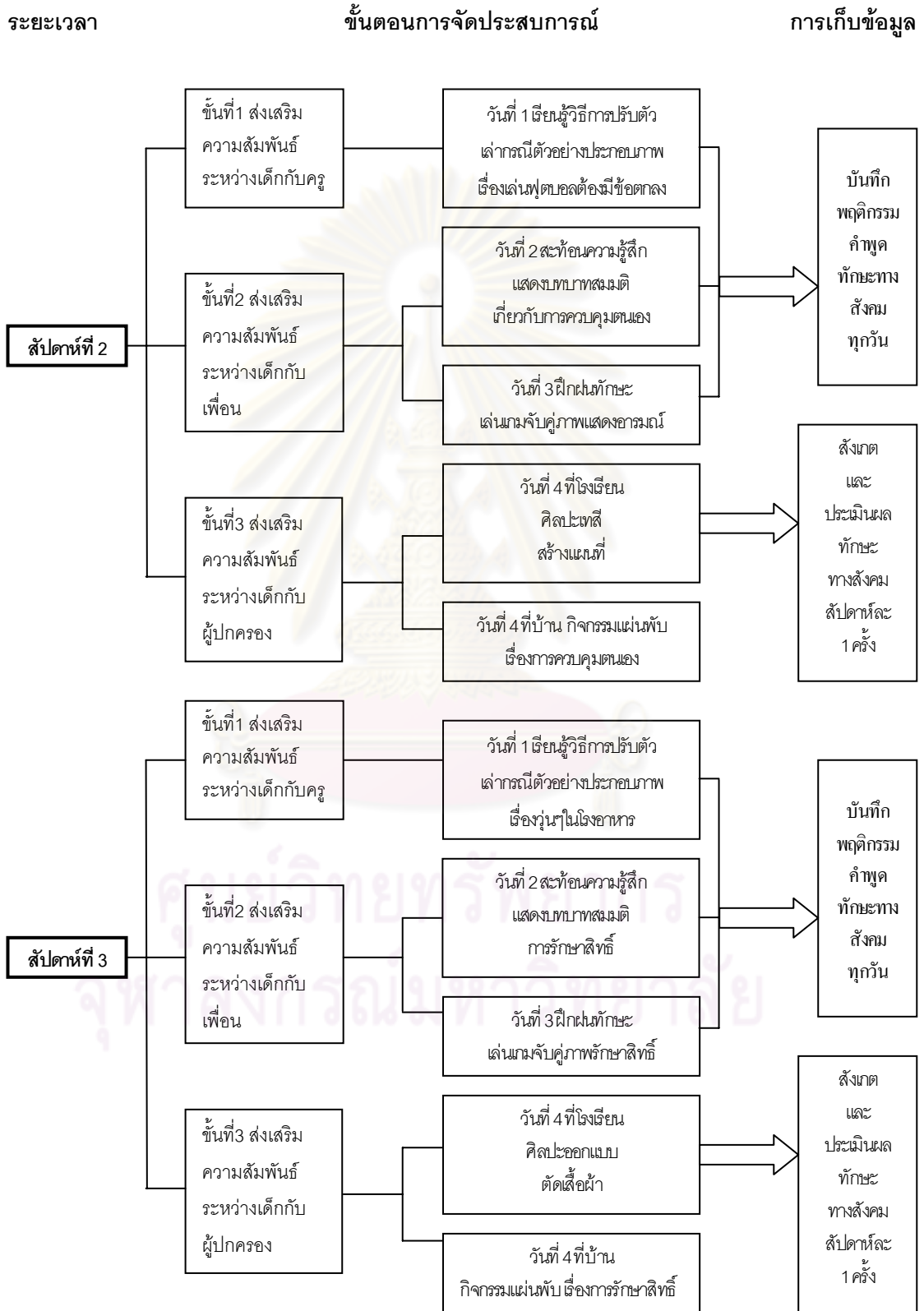
องค์ประกอบ ของหลักสูตร	จัดประสบการณ์ ในระยะพื้นฐานและ ระยะติดตามผล	การจัดประสบการณ์ของหลักสูตรตาม รูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตร ในระยะเปลี่ยนแปลงในระยะทดลอง
การจัด ประสบการณ์	<u>ขั้นนำ</u> นักเรียน และครู สร้าง ข้อตกลงร่วมกันในการทำ กิจกรรม	<u>ขั้นนำ</u> 1. นักเรียน เพื่อน และครู สร้าง หรือ ทบทวนข้อตกลงร่วมกันในการทำกิจกรรม 2. ครู นักเรียนทบทวนเรื่องราวประกอบที่ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามจุดประสงค์ การเรียนรู้
	<u>ขั้นจัดประสบการณ์</u> 1. ครูถามคำถามให้เด็ก ทายภาพปริศนาแล้ว สนทนา ชักถาม อภิปราย ร่วมกันเพื่อเสริมสร้าง ทักษะทางสังคมด้านความ ร่วมมือ การควบคุมตนเอง หรือการรักษาสิทธิ์ 2. นักเรียนทำกิจกรรม กลุ่มร่วมกัน	<u>ขั้นจัดประสบการณ์</u> 1. ครูเล่ากรณีศึกษาประกอบภาพ แสดง บทบาทสมมติ เล่นเกม หรือทำกิจกรรม ศิลปะ ระหว่างนักเรียนเพื่อน ครูและ ผู้ปกครอง เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม ด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเองหรือ การรักษาสิทธิ์ 2. นักเรียนนำเสนอผลงานร่วมกับเพื่อน 3. สนทนา อภิปรายชักถามเกี่ยวกับการทำ กิจกรรมหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในขณะทำ กิจกรรมร่วมกันระหว่างนักเรียน เพื่อน ครู
	<u>ขั้นสรุป</u> นักเรียนและครูสรุป ทักษะทางสังคมจาก การทำกิจกรรมร่วมกัน	<u>ขั้นสรุป</u> 1. นักเรียน เพื่อน และครูสรุปทักษะทาง สังคมด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง หรือการรักษาสิทธิ์ที่ได้จากการทำกิจกรรม ร่วมกัน 2. นักเรียนประเมินความพึงพอใจใน พฤติกรรมของตนเอง หลังทำกิจกรรมใน

ตารางที่ 8 (ต่อ)

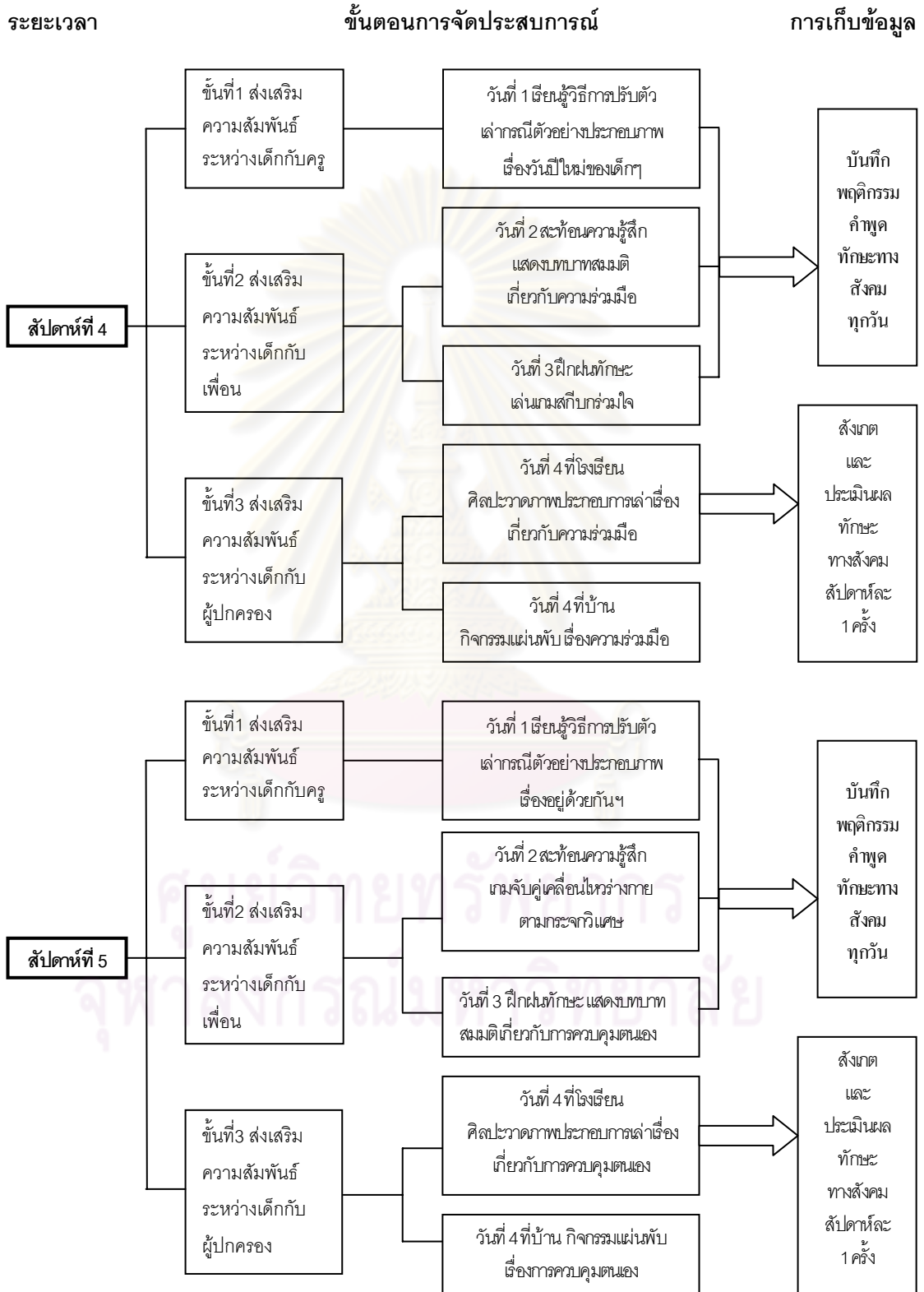
องค์ประกอบ ของหลักสูตร	จัดประสบการณ์ ในระยะพื้นฐานและ ระยะติดตามผล	การจัดประสบการณ์ของหลักสูตรตาม รูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตร ในระยะเปลี่ยนแปลงในระยะทดลอง
		ด้านทักษะทางสังคม แล้วสนทนาซักถาม สะท้อนพฤติกรรมร่วมกับเพื่อน ครู
	การทำกิจกรรมร่วมกัน ระหว่างเด็ก เพื่อน	การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็ก เพื่อน ครู และผู้ปกครอง
การวัดและ ประเมินผล	การสังเกต และบันทึก ทักษะทางสังคม	การสังเกต และบันทึกแบบสังเกตและ ประเมินผลทักษะทางสังคม

แผนภาพที่ 7 การดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะ
เปลี่ยนแปลง

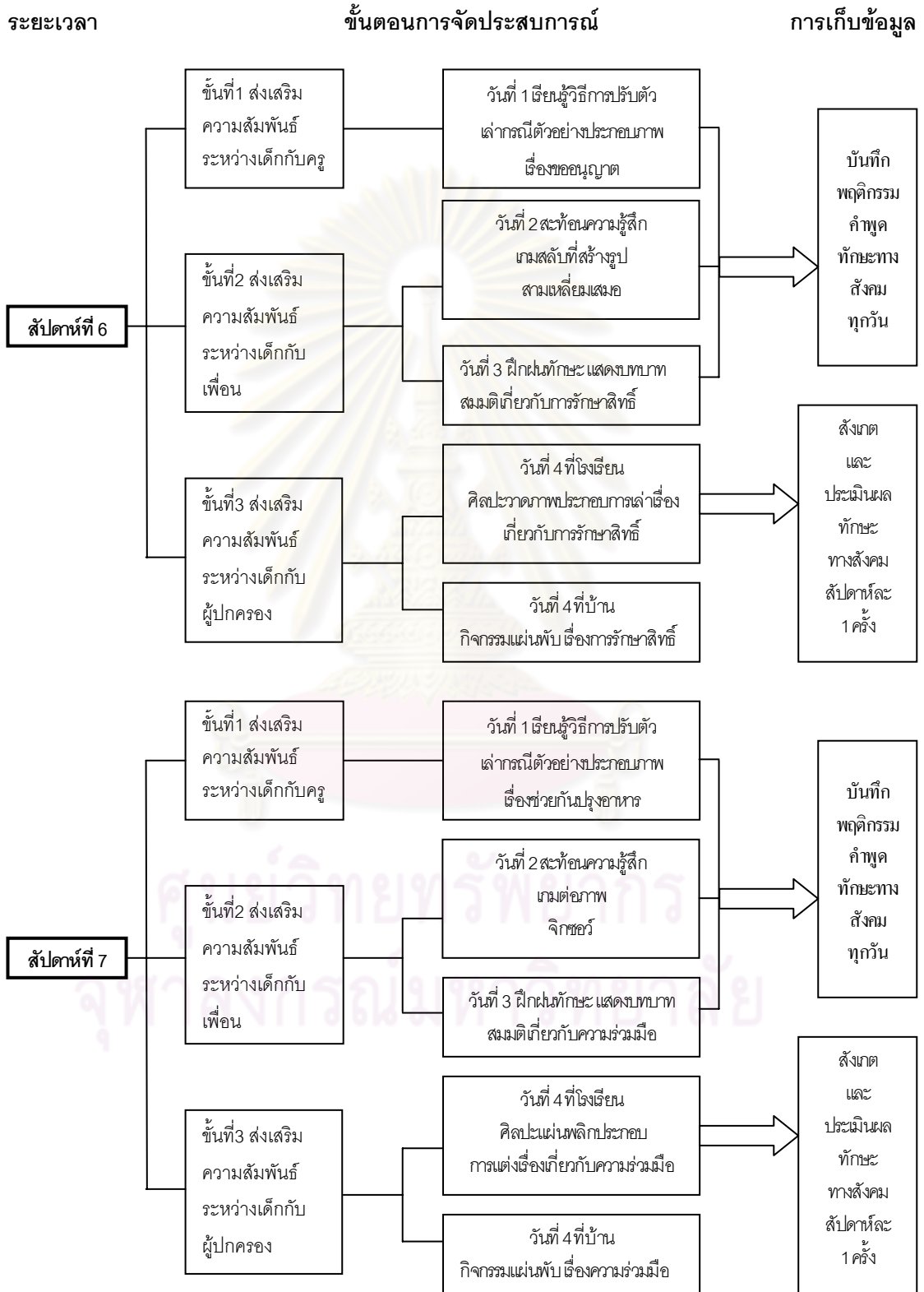
แผนภาพที่ 7 (ต่อ)

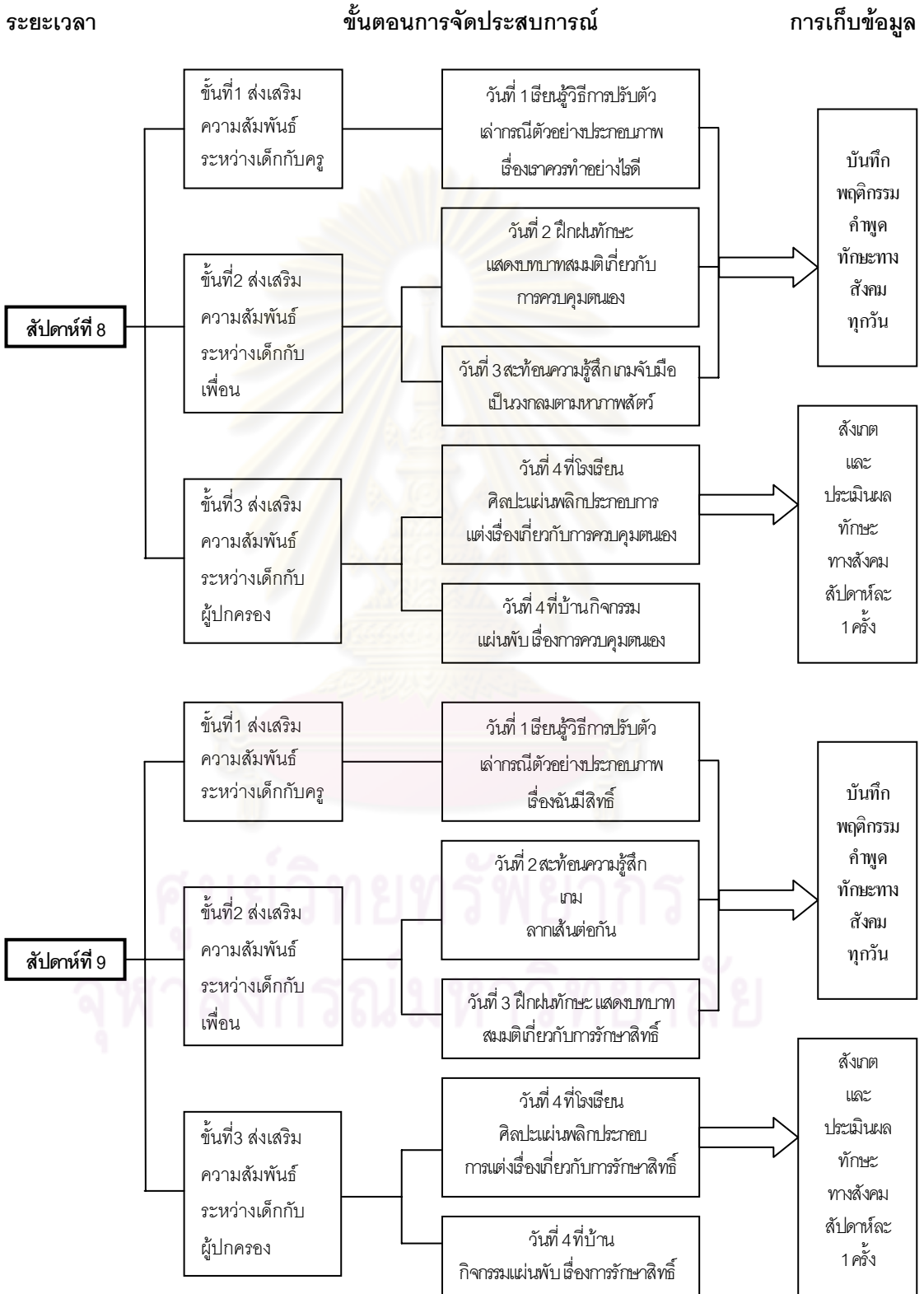
แผนภาพที่ 7 (ต่อ)

แผนภาพที่ 7 (ต่อ)

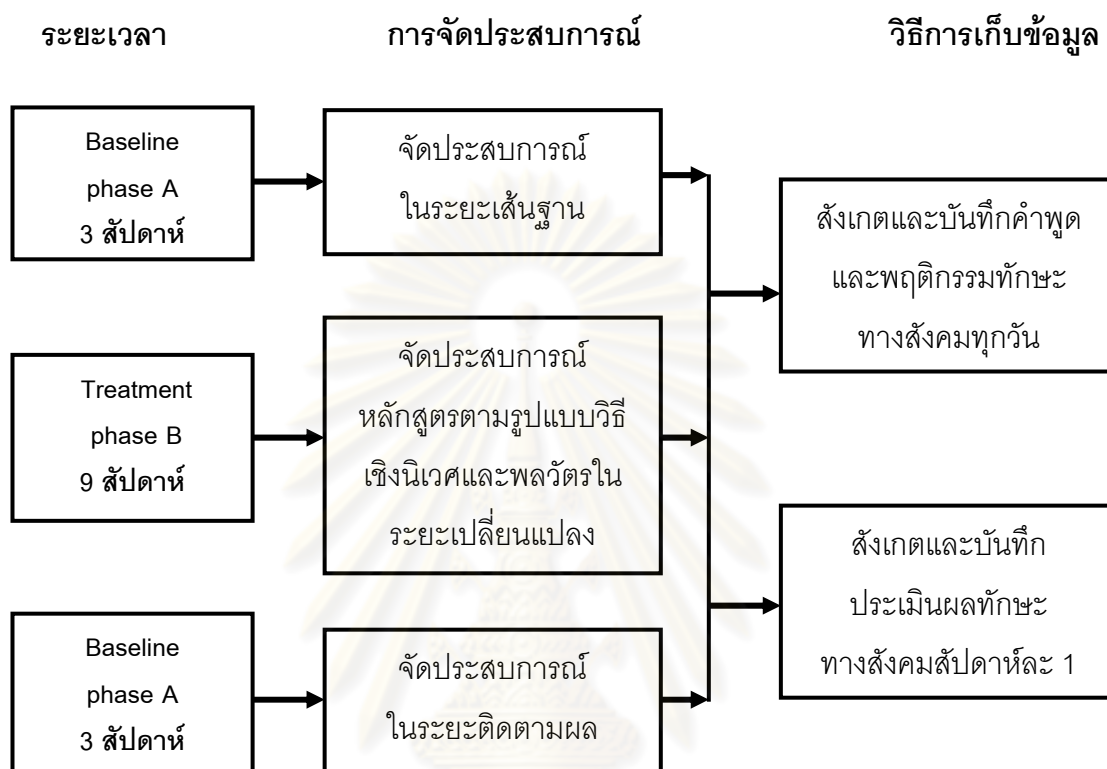

แผนภาพที่ 7 (ต่อ)

แผนภาพที่ 8 การเก็บข้อมูลในการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศในระยะเปลี่ยนแปลง

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูล

ประเมินผลการใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แบ่งเป็น 2 ส่วน

3.3.1 การวิเคราะห์ค่าสถิติผลการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง โดยใช้โปรแกรม SPSS for Windows ได้แก่

3.3.1.1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ของทักษะทางสังคมแยกรายด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ์ แยกตามพฤติกรรม และแยกตามพฤติกรรมย่อยของทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 5 ระยะ ได้แก่ ระยะเสถียร ระยะทดลอง 3 ระยะ และระยะติดตามผล

3.3.1.2 การทดสอบค่า Repeated Measures ANOVA ของทักษะทางสังคมรายด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ์ พฤติกรรมและ

พฤติกรรมย่อยของทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 จำนวน 5 ระยะเวลา ได้แก่ ระยะเวลา
พื้นฐาน ระยะเวลาทดลอง 3 ระยะเวลา และระยะติดตามผล

3.3.1.3 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธีทดสอบของบอน
เฟอร์โรน (Bonferroni) ของทักษะทางสังคม

3.3.1.4 การสร้างกราฟดูแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงค่าคะแนนเฉลี่ย
ทักษะทางสังคมรายด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ์
พฤติกรรม และพฤติกรรมย่อยของทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 จำนวน 5
ระยะเวลา ได้แก่ ระยะเวลาพื้นฐาน ระยะเวลาทดลอง 3 ระยะเวลา และระยะติดตามผล

3.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายจากผลการทดลองใช้หลักสูตรตาม
รูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

3.3.2.1 การวิเคราะห์บทสนทนาทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือของ
ของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1

3.3.2.2 การวิเคราะห์บทสนทนาทักษะทางสังคมด้านการควบคุม
ตนเองของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1

3.3.2.3 การวิเคราะห์บทสนทนาทักษะทางสังคมด้านการรักษาสิทธิ์
ของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1

4. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการทดลอง ใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและ
พลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้น
ประถมศึกษาปีที่1 ข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทดลองใช้หลักสูตร ข้อมูลที่ได้จากการสังเกต
ของครูและผู้วิจัยมาปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์

สรุปขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตร
ในระยะเปลี่ยนแปลง

แผนภาพที่ 9 ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็น ศึกษาการพัฒนาหลักสูตร และศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

2. การร่างหลักสูตร

2.1 การร่างหลักสูตรโดย

2.1.1 ร่างเอกสารหลักสูตร ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย สาระสำคัญ มาตรฐานการเรียนรู้ ระยะเวลาการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ การวัดและประเมินผล

2.1.2 เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงดังนี้

การจัดประสบการณ์

ขั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการปรับตัวจากกิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ

ขั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ 2.1) สะท้อนความรู้สึกจากกิจกรรมการแสดงบทบาทสมมติ 2.2) ฝึกฝนทักษะจากกิจกรรมการเล่นเกม

ขั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้ 3.1) ทำกิจกรรมกับผู้ปกครองที่โรงเรียนจากกิจกรรมศิลปะ 3.2) ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองที่บ้านจากกิจกรรมแผ่นพับ

การอภิปรายประสบการณ์ 2.1) การนำเสนอผลงาน 2.2) อภิปรายผลและสรุปผลการเรียนรู้

การประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมของตนเอง หลังทำกิจกรรมและสะท้อนพฤติกรรมของตนเอง

2.2 สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

- แบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม และคู่มือการใช้
- คัดเลือกและฝึกผู้ช่วยผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต จำนวน 2 คน
- ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.3 ทดลองใช้ (try out) แผนการจัดประสบการณ์ แบบสังเกตและคู่มือการใช้การประเมินผลทักษะทางสังคมกับนักเรียนชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน เป็นเวลา 1 สัปดาห์

ระยะที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

1. การทดลองใช้หลักสูตร

การทดลองใช้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นในครั้งนี้นี้กับกลุ่มทดลอง ได้แก่ เด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 10 คน โดยให้รูปแบบการวิจัย A-B-A Design ใช้ระยะ เวลาเก็บข้อมูล 15 สัปดาห์ ได้แก่ ระยะเส้นฐาน 3 สัปดาห์ ระยะทดลอง 9 สัปดาห์ ระยะติดตามผล 3 สัปดาห์

2. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

นำผลที่ได้จากการทดลองใช้หลักสูตรมาประเมินผลและปรับปรุง แก้ไขเพื่อให้หลักสูตรสมบูรณ์

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยที่ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยแบบ A-B-A ซึ่งแบ่งระยะเวลาการเก็บข้อมูลที่สังเกตทั้งหมดจำนวน 15 สัปดาห์ แบ่งสรุปเป็นช่วงระยะเวลาที่สังเกต 5 ครั้ง ได้แก่ ระยะพื้นฐาน จำนวน 1 ครั้ง เป็นการเก็บข้อมูลก่อนการทดลองใช้หลักสูตร ระยะทดลอง จำนวน 3 ครั้ง เป็นการเก็บข้อมูลขณะทดลองใช้หลักสูตร ระยะติดตามผล จำนวน 1 ครั้ง เป็นการเก็บข้อมูลเมื่อหยุดใช้หลักสูตรเพื่อติดตามผล พฤติกรรมที่สังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมสำหรับเด็กเพื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่

1. ด้านความร่วมมือ มีรายการพฤติกรรม 2 ข้อ และพฤติกรรมย่อย 6 ข้อ ได้แก่

1.1 พฤติกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่น

พฤติกรรมย่อย ได้แก่ ข้อที่ 1 การแสดงความคิดเห็นของตนเอง ข้อที่ 2 การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ข้อที่ 3 การปฏิบัติตามข้อตกลง

1.2 พฤติกรรมความรับผิดชอบ

พฤติกรรมย่อย ได้แก่ ข้อที่ 4 การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย ข้อที่ 5 การให้ความร่วมมือ ให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ข้อที่ 6 ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา

2. ด้านการควบคุมตนเอง มีรายการพฤติกรรม 2 ข้อ และพฤติกรรมย่อย 7 ข้อ ได้แก่

2.1 พฤติกรรมการใช้คำพูดเมื่อถูกรบกวน/แกล้ง/ตำหนิ

พฤติกรรมย่อย ได้แก่ ข้อที่ 7 พฤติกรรมการใช้คำพูดเมื่อถูกรบกวน /แกล้ง/ตำหนิ พฤติกรรมย่อย ได้แก่ ข้อที่ 8 บอกอารมณ์ รู้สึกของตนเอง ข้อที่ 8 บอกความต้องการของตนเอง ข้อที่ 9 ถามเหตุผล สาเหตุการกระทำผู้อื่น

2.2 พฤติกรรมการแสดงพฤติกรรมเมื่อถูกรบกวน/แกล้ง/ตำหนิ

พฤติกรรมย่อย ได้แก่ ข้อที่ 10 มองหน้าแสดงความไม่พอใจ ข้อที่ 11 นั่งเฉยทำงานต่อไปไม่สนใจ ข้อที่ 12 เดิน หลีกหนี ข้อที่ 13 บอกคุณครู

3. ด้านการรักษาสิทธิ์ มีรายการพฤติกรรม 2 ข้อ พฤติกรรมย่อยที่สังเกต 6 ข้อ ได้แก่

3.1 พฤติกรรมการใช้สิทธิ์ของตน

พฤติกรรมย่อย ได้แก่ ข้อที่ 14 การบอกให้ผู้อื่นรู้ในสิทธิ์ของตน ข้อที่ 15 ถามเหตุผล เรียกร้องให้ได้มาตามสิทธิ์ของตน ข้อที่ 16 พุด เสนอตนเพื่อขอใช้สิทธิ์

3.2 พฤติกรรมการปกป้องสิทธิ์ของตน

พฤติกรรมย่อย ได้แก่ ข้อที่ 17 พุด ปฏิเสธคำขอร้องตามสิทธิ์ของตน ข้อที่ 18 นั่งเฉยทำงานต่อไปเพื่อยืนยันความต้องการของตนเอง ข้อที่ 19 บอกคุณครู

โดยผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติผลการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติของคะแนนทักษะทางสังคมนักเรียนเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติของคะแนนทักษะทางสังคมแยกรายด้านของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1.3 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติของคะแนนทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1.4 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติของคะแนนทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมย่อยของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายจากผลการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

2.1 การวิเคราะห์บทสนทนาทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2.2 การวิเคราะห์บทสนทนาทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

2.3 การวิเคราะห์บทสนทนาทักษะทางสังคมด้านการรักษาสีหน้าของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 3 การปรับปรุงหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

ตอนที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสถิติเกี่ยวกับผลการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

เพื่อให้ได้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลเข้าใจตรงกัน จึงกำหนดสัญลักษณ์ตอนที่ 1 ดังนี้

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยเลขคณิต

S.D. แทน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

SS แทน ผลบวกของกำลังสองของคะแนน (Sum of square)

Df แทน ชั้นแห่งความอิสระ (Degrees of freedom)

MS แทน ค่าเฉลี่ยของผลบวกกำลังสองของคะแนน (Mean Square)

F แทน ค่าสถิติ F

1.1 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติของคะแนนทักษะทางสังคมของนักเรียนเตรียมประถมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 9 คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะทางสังคมของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ทักษะทางสังคม	ระยะเวลา(สัปดาห์)																			
	ระยะพื้นฐาน				ระยะทดลอง												ระยะติดตามผล			
	1	2	3	รวม	4	5	6	ระยะ1	7	8	9	ระยะ2	10	11	12	ระยะ3	13	14	15	รวม
$\bar{X}$	4.87	4.11	4.28	13.26	7.33	7.40	14.80	29.54	13.35	12.77	12.63	38.75	14.66	14.15	17.03	45.85	11.07	11.42	10.27	32.76
S.D.	1.45	1.54	1.75	3.77	2.14	1.64	3.62	4.20	3.41	3.53	2.33	7.99	3.59	3.35	1.89	7.19	2.44	2.08	2.00	5.21

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 9 พบว่า ในแต่ละช่วงระยะเวลาของระยะเส้นฐาน ระยะทดลอง ระยะ 1, 2, 3 ระยะติดตามผลมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมแตกต่างกัน คือ ช่วงระยะเวลาของ ระยะ 1, 2, 3 และระยะติดตามผลมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมสูงกว่าระยะเส้นฐาน ระยะติดตาม มีผลคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมสูงกว่าระยะทดลองระยะที่ 1 แต่ต่ำกว่าระยะทดลองระยะที่ 2, 3

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
Treatments	5949.77	4	1487.44	86.28*	.000
Residual	620.63	36	17.24		

* $P < .001$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 10 พบว่า ทักษะทางสังคมในระยะเส้นฐาน ระยะทดลองระยะ 1, 2, 3 และระยะติดตามผล พบค่าความแปรปรวนแบบวัดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่

ตารางที่ 11 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของทักษะทางสังคม โดยใช้วิธีทดสอบของ
บอนเฟอร์โรนี

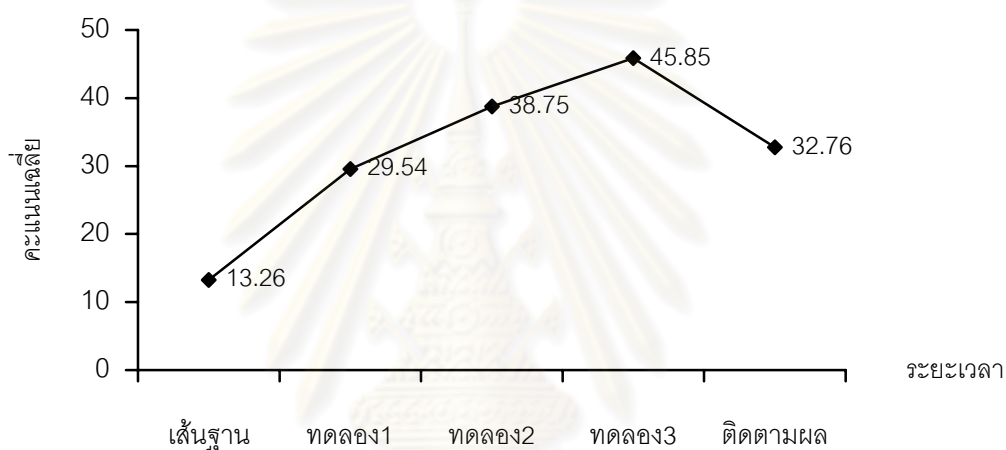
ระยะเวลาที่สังเกต	ระยะ	ระยะทดลอง			ระยะ
	เส้นฐาน	ระยะที่ 1	ระยะที่ 2	ระยะที่ 3	ติดตามผล
ระยะเส้นฐาน	-	16.28*	25.49*	32.58*	19.50*
ระยะทดลองระยะ 1	-	-	9.21	16.30*	3.22
ระยะทดลองระยะ 2	-	-	-	7.10	5.99
ระยะทดลองระยะ 3	-	-	-	-	13.09*
ระยะติดตามผล	-	-	-	-	-

* $P < .001$

จากตารางที่ 11 พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของทักษะทางสังคมของระยะ เส้นฐานและระยะทดลองระยะ 1 ระยะเส้นฐานและระยะทดลองระยะ 2 ระยะเส้นฐานและระยะ ทดลองระยะ 3 ระยะเส้นฐานและระยะติดตามผล ระยะทดลองระยะ 1 และระยะทดลองระยะ 3

ระยะทดลองระยะ3 และระยะติดตามผล มีค่าเฉลี่ยรายคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นอกนั้นมีค่าเฉลี่ยรายคู่อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะทางสังคมของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระยะทดลองระยะ1, 2, 3 และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะเส้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

แผนภาพที่ 10 กราฟแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1

จากแผนภาพที่ 10 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมระยะทดลองระยะ1, 2, 3 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากระยะเส้นฐาน และเมื่อระงับการจัดกระทำในระยะติดตามผล มีแนวโน้มลดลง

1.2 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติของคะแนนทักษะทางสังคมแยกรายด้านของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1

ตารางที่ 12 คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะทางสังคมแยกตามรายด้านของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ทักษะทางสังคม แยกตาม รายด้าน		ระยะเวลา(สัปดาห์)																			
		ระยะพื้นฐาน				ระยะทดลอง												ระยะติดตามผล			
		1	2	3	รวม	4	5	6	ระยะ1	7	8	9	ระยะ2	10	11	12	ระยะ3	13	14	15	รวม
ความ ร่วมมือ	$\bar{X}$	3.97	3.57	3.50	11.03	5.92	6.13	9.32	21.37	10.03	9.90	9.37	29.30	9.57	11.03	11.85	32.45	8.40	7.32	6.40	22.12
	S.D.	1.06	1.42	1.12	2.85	1.52	1.11	1.24	2.39	2.56	2.49	1.64	5.66	2.05	1.88	1.41	3.88	1.13	1.52	1.58	3.42
การควบคุม ตนเอง	$\bar{X}$	0.40	0.22	0.48	1.10	0.62	0.63	2.38	3.63	1.58	0.39	1.43	3.95	2.07	1.32	1.98	5.36	1.10	1.94	1.93	4.98
	S.D.	0.42	0.29	0.69	0.89	0.62	0.60	1.35	1.59	0.70	0.79	0.83	1.95	1.06	0.83	1.26	1.87	0.59	0.47	0.97	1.32
การรักษา สิทธิ์	$\bar{X}$	0.50	0.33	0.30	1.13	0.80	0.63	3.12	4.55	1.73	1.93	1.83	5.50	3.03	1.80	3.20	8.03	1.57	2.17	1.93	5.67
	S.D.	0.93	0.35	0.29	1.14	0.69	0.67	1.84	2.02	1.00	1.02	76.00	2.05	1.40	1.48	1.00	3.17	1.09	1.24	0.97	2.28

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 12 พบว่าในแต่ละช่วงระยะเวลาของระยะพื้นฐาน ระยะทดลองระยะ 1, 2, 3 ระยะติดตามผลมีคะแนนเฉลี่ย ทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง การรักษาสิทธิ์แตกต่างกัน คือ ระยะเวลาของระยะทดลองระยะ 1, 2, 3 และระยะติดตามผล มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระยะพื้นฐาน ระยะติดตามผลด้านความร่วมมือมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระยะทดลองระยะ 2, 3 แต่สูงกว่าระยะทดลองระยะ 1 ระยะติดตามผลด้านการควบคุมตนเองมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระยะทดลองระยะ 3 แต่สูงกว่าระยะทดลองระยะ 1, 2 ระยะติดตามผล ด้านการรักษาสิทธิ์มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระยะทดลองระยะ 1, 2 แต่ต่ำกว่าระยะทดลองระยะ 3

ตารางที่ 13 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำทักษะทางสังคมแยกรายด้านของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ทักษะทางสังคมแยกรายด้าน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ด้านความร่วมมือ	Treatments	2753.21	4	688.30	91.85*	.000
	Residual	269.79	36	7.49		
ด้านการควบคุมตนเอง	Treatments	111.88	4	27.97	17.31*	.000
	Residual	58.17	36	1.62		
ด้านการรักษาสีที	Treatments	250.46	4	62.62	16.40*	.000
	Residual	137.42	36	3.82		

* $P < .001$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 13 พบว่า ทักษะทางสังคมแยกรายด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสีที ในระยะเส้นฐาน ระยะทดลองและระยะติดตามผลทุกด้าน พบค่า ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะทางสังคมแยกรายด้าน ในแต่ด้านแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่

ตารางที่ 14 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือโดยใช้วิธีทดสอบของบอนเฟอร์โรนี

ระยะเวลาที่สังเกต	ระยะเส้นฐาน	ระยะทดลอง			ระยะติดตามผล
		ระยะที่ 1	ระยะที่ 2	ระยะที่ 3	
ระยะเส้นฐาน	-	10.33*	18.27*	21.42*	11.08*
ระยะทดลองระยะ 1	-	-	7.93	11.08*	0.75
ระยะทดลองระยะ 2	-	-	-	3.15	7.18
ระยะทดลองระยะ 3	-	-	-	-	10.33*
ระยะติดตามผล	-	-	-	-	-

* $P < .001$

จากตารางที่ 14 พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือของระยะเส้นฐานและระยะทดลองระยะ1 ระยะเส้นฐานและระยะทดลองระยะ2 ระยะเส้นฐานและระยะทดลองระยะ3 ระยะเส้นฐานและระยะติดตามผล ระยะทดลองระยะ1 และระยะทดลองระยะ3 ระยะทดลองระยะ3 และระยะติดตามผล มีค่าเฉลี่ยรายคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นอกนั้นมีค่าเฉลี่ยรายคู่อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ระยะทดลองระยะ 1, 2, 3 และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะเส้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ตารางที่ 15 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองโดยใช้วิธีทดสอบของบอนเฟอร์โรนี

ระยะเวลาที่สังเกต	ระยะ เส้นฐาน	ระยะทดลอง			ระยะ ติดตามผล
		ระยะที่ 1	ระยะที่ 2	ระยะที่ 3	
ระยะเส้นฐาน	-	2.51	2.85	4.27*	3.88*
ระยะทดลองระยะ 1	-	-	0.33	1.74	1.35
ระยะทดลองระยะ 2	-	-	-	1.41	1.03
ระยะทดลองระยะ 3	-	-	-	-	0.39
ระยะติดตามผล	-	-	-	-	-

* $P < .001$

จากตารางที่ 15 พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองของระยะเส้นฐานและระยะทดลองระยะ3 ระยะเส้นฐานและระยะติดตามผลมีค่าเฉลี่ยรายคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นอกนั้นมีค่าเฉลี่ยรายคู่อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ระยะทดลองระยะ3 และระยะติดตามผลสูงกว่าระยะเส้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

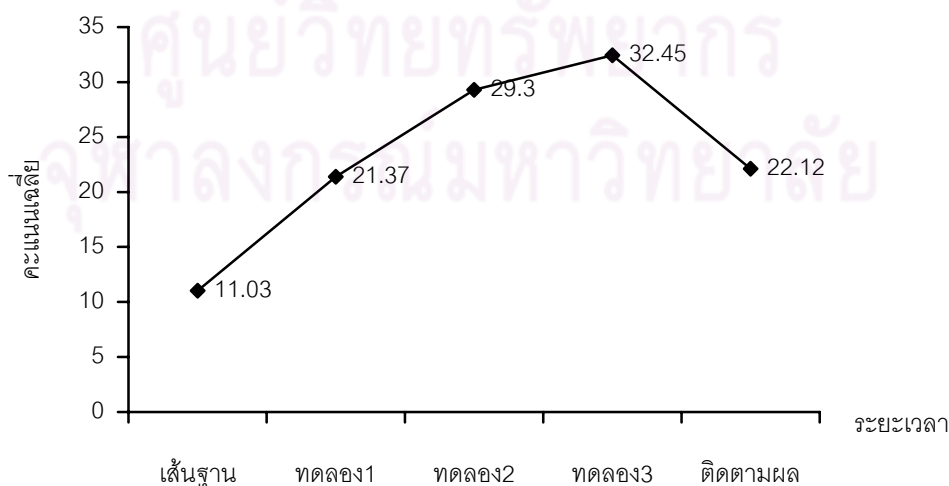
ตารางที่ 16 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของทักษะทางสังคมด้านการรักษาสีฟันโดยใช้วิธีทดสอบของบอนเฟอร์โรนี

ระยะเวลาที่สังเกต	ระยะ พื้นฐาน	ระยะทดลอง			ระยะ ติดตามผล
		ระยะที่ 1	ระยะที่ 2	ระยะที่ 3	
ระยะพื้นฐาน	-	3.42	4.37	6.90*	4.53
ระยะทดลองระยะ 1	-	-	0.95	3.48	1.12
ระยะทดลองระยะ 2	-	-	-	2.53	0.17
ระยะทดลองระยะ 3	-	-	-	-	2.37
ระยะติดตามผล	-	-	-	-	-

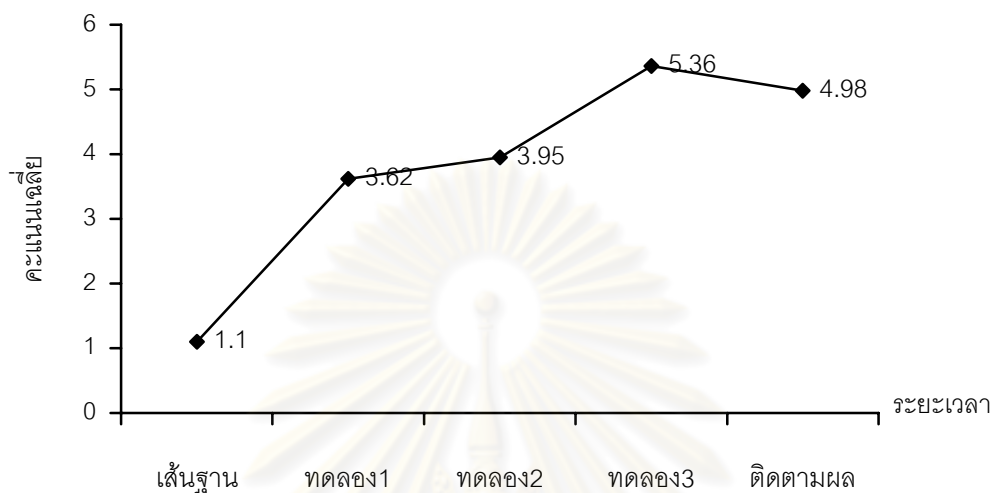
* $P < .001$

จากตารางที่ 16 พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของทักษะทางสังคมด้านการรักษาสีฟันของระยะพื้นฐานและระยะทดลองระยะ 3 มีค่าเฉลี่ยรายคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นอกนั้นมีค่าเฉลี่ยรายคู่อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่าค่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะทางสังคมด้านการรักษาสีฟันของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระยะทดลองระยะ 3 สูงกว่าระยะพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

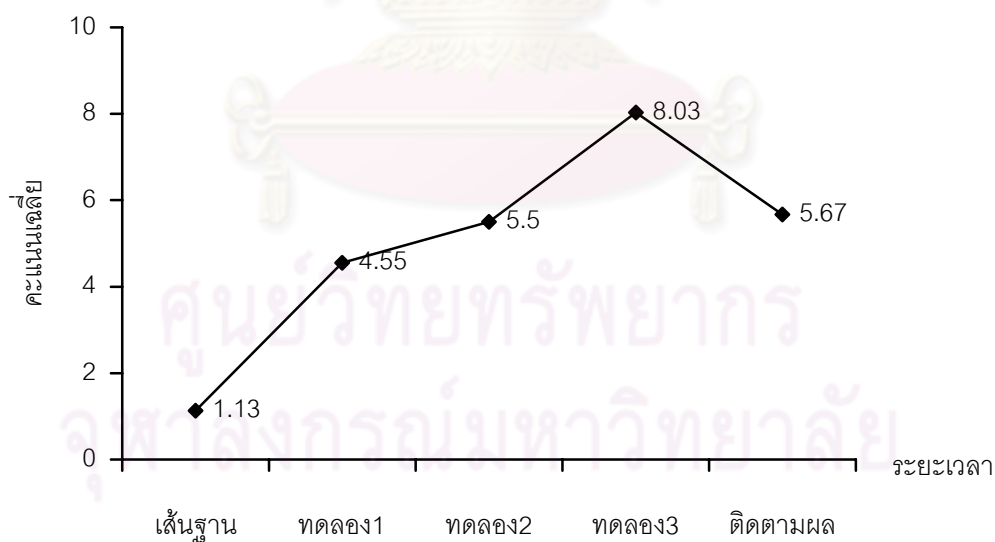
แผนภาพที่ 11 กราฟแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

แผนภาพที่ 12 กราฟแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

แผนภาพที่ 13 กราฟแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้านการรักษาสีทึบของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

จากแผนภาพที่ 11, 12, 13 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมแยกรายด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสีทึบ ในระยะทดลองระยะ 1, 2, 3 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากระยะเส้นฐาน และเมื่อระงับการฝึกกระทำในระยะติดตามผลมีแนวโน้มลดลง

ตารางที่ 17 คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ทักษะทางสังคม แยกตาม พฤติกรรม		ระยะเวลา(สัปดาห์)																			
		ระยะพื้นฐาน				ระยะทดลอง												ระยะติดตามผล			
		1	2	3	รวม	4	5	6	ระยะ1	7	8	9	ระยะ2	10	11	12	ระยะ3	13	14	15	รวม
การทำงาน ร่วมกับผู้อื่น	$\bar{X}$	2.42	1.83	1.97	6.22	3.45	4.70	5.25	13.40	5.37	5.90	5.40	16.67	5.20	5.33	6.35	16.89	5.77	4.40	3.85	14.02
	S.D.	0.61	1.12	1.00	2.28	0.99	0.79	0.89	2.28	1.60	1.21	0.64	2.81	1.03	1.17	1.16	2.55	0.55	0.90	0.97	1.76
ความ รับผิดชอบ	$\bar{X}$	1.55	1.73	1.53	4.82	2.47	1.43	4.07	7.97	4.67	4.00	3.97	12.63	4.37	5.70	5.50	15.57	2.63	2.92	2.55	8.10
	S.D.	0.70	0.64	0.55	1.29	1.09	1.03	0.77	1.12	1.33	1.51	1.26	3.30	1.32	1.10	0.72	1.89	0.95	0.73	0.85	2.06
การใช้ คำพูดฯ	$\bar{X}$	0.32	0.17	0.40	0.88	0.57	0.33	1.60	2.50	1.33	0.73	1.03	3.10	1.02	0.67	1.47	3.15	0.60	1.37	1.18	3.15
	S.D.	0.32	0.28	0.72	0.80	0.59	0.47	1.34	1.58	0.70	0.66	1.78	1.86	0.72	0.87	0.97	1.87	0.49	0.33	0.76	1.03
การแสดง พฤติกรรมฯ	$\bar{X}$	0.09	0.05	0.75	0.89	0.05	0.30	0.78	1.13	0.25	0.20	0.40	0.85	1.05	0.65	0.51	2.21	0.50	0.58	0.75	1.83
	S.D.	0.17	0.16	0.17	0.32	0.16	0.26	0.51	0.46	0.26	0.26	0.21	0.47	0.45	0.34	0.54	0.67	0.33	0.39	0.41	0.54
การใช้สิทธิฯ	$\bar{X}$	0.30	0.23	0.23	0.77	0.73	0.63	2.45	3.81	1.07	1.47	1.00	3.53	1.90	0.67	1.93	4.50	1.03	1.27	1.67	3.97
	S.D.	0.84	0.27	0.27	0.94	0.62	0.67	1.26	1.70	0.62	0.88	0.65	1.38	0.72	1.30	0.68	2.21	0.81	0.78	1.11	3.21
การปกป้อง สิทธิฯ	$\bar{X}$	0.20	0.01	0.67	0.88	0.67	0.00	0.67	1.34	0.67	0.47	0.83	1.97	1.13	1.13	1.27	3.53	0.53	0.90	0.60	2.03
	S.D.	0.45	0.22	0.21	0.71	0.21	0.00	0.70	0.66	0.89	0.55	0.57	1.32	1.09	0.45	0.73	1.72	0.53	0.70	0.58	1.09

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 17 พบว่า ในแต่ละช่วงระยะเวลาของระยะเส้นฐาน ระยะทดลองระยะ 1, 2, 3 ระยะติดตามผลมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรม ได้แก่ 1.การทำงานร่วมกับผู้อื่น 2.ความรับผิดชอบ 3.การใช้คำพูดเมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตำหนิ 4.การแสดงพฤติกรรมเมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตำหนิ 5.การใช้สิทธิ์ของตน 6.การปกป้องสิทธิ์ของตน แตกต่างกัน คือ ช่วงระยะทดลองระยะ 1, 2, 3 และระยะติดตามผลมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระยะเส้นฐาน

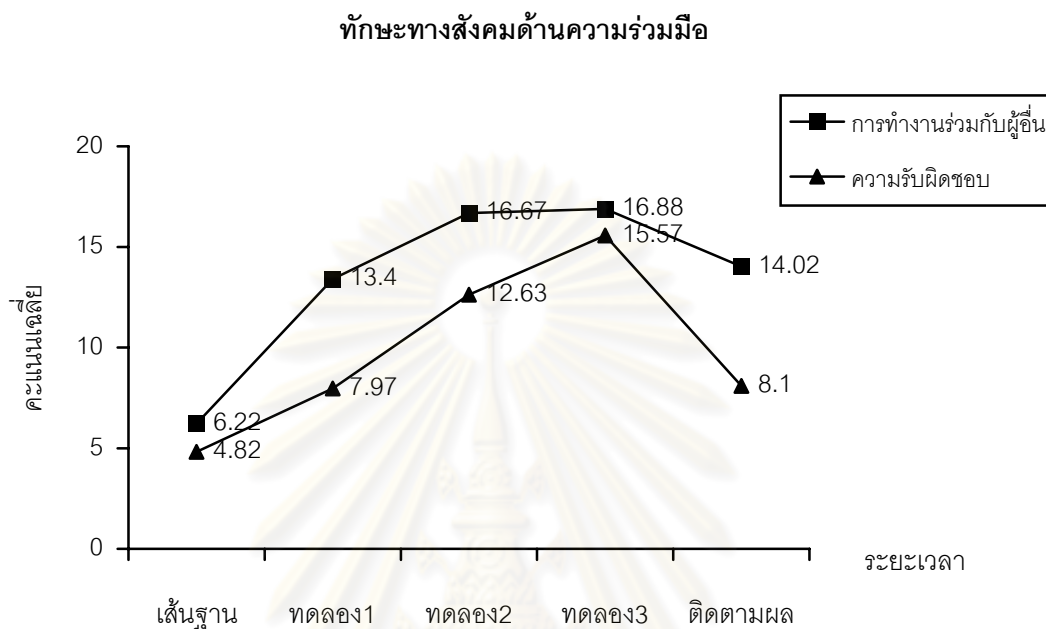
ตารางที่ 18 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
การทำงานร่วมกับผู้อื่น	Treatments	747.79	4	186.95	49.97*	.000
	Residual	134.69	36	3.74		
ความรับผิดชอบ	Treatments	723.66	4	180.91	68.08*	.000
	Residual	95.67	36	2.66		
การใช้คำพูดเมื่อถูกรบกวน	Treatments	38.01	4	9.51	6.57*	.000
	Residual	52.10	36	1.45		
การแสดงพฤติกรรมเมื่อถูกรบกวน	Treatments	25.09	4	6.27	24.03*	.000
	Residual	9.40	36	.26		
การใช้สิทธิ์ของตน	Treatments	86.22	4	21.56	7.85*	.000
	Residual	98.91	36	2.75		
การปกป้องสิทธิ์ของตน	Treatments	62.52	4	15.63	14.46*	.000
	Residual	38.90	36	1.08		

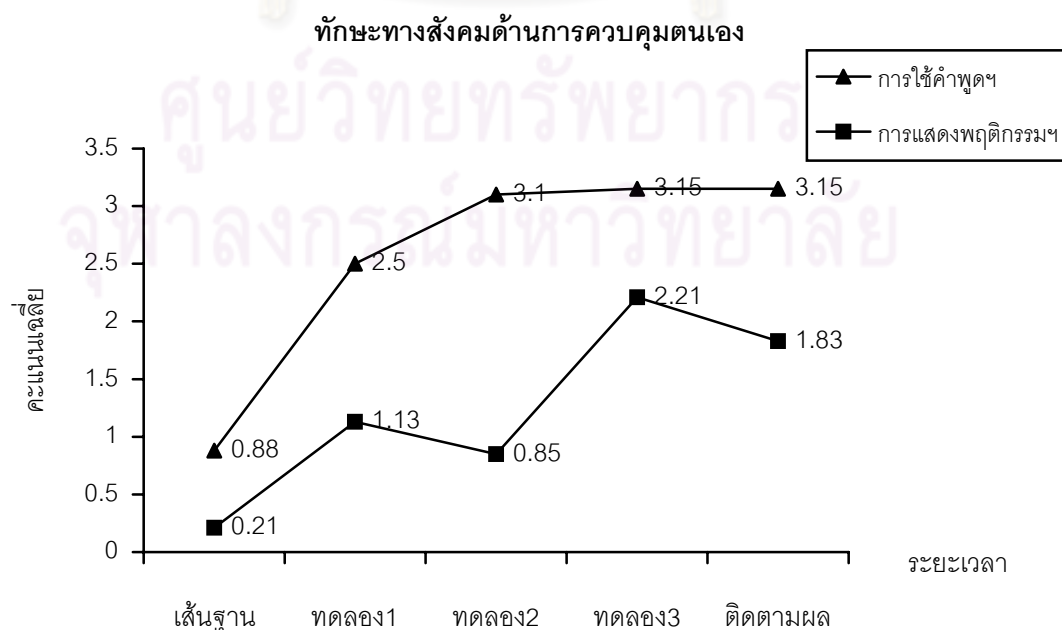
* $P < .001$

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 18 พบว่า ทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรม ได้แก่ 1.การทำงานร่วมกับผู้อื่น 2.ความรับผิดชอบ 3.การใช้คำพูดเมื่อถูกรบกวนแกล้งตำหนิ 4.การแสดงพฤติกรรมเมื่อถูกรบกวนแกล้งตำหนิ ด้านการรักษาสิทธิ์ ได้แก่ 5.การใช้สิทธิ์ของตน 6.การปกป้องสิทธิ์ของตนใน ระยะเส้นฐาน ระยะทดลองระยะ 1, 2, 3 และระยะติดตามผลทุกพฤติกรรม พบค่าความแปรปรวนแบบวัดซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่

แผนภาพที่ 14 กราฟแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ แยกตามพฤติกรรมของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

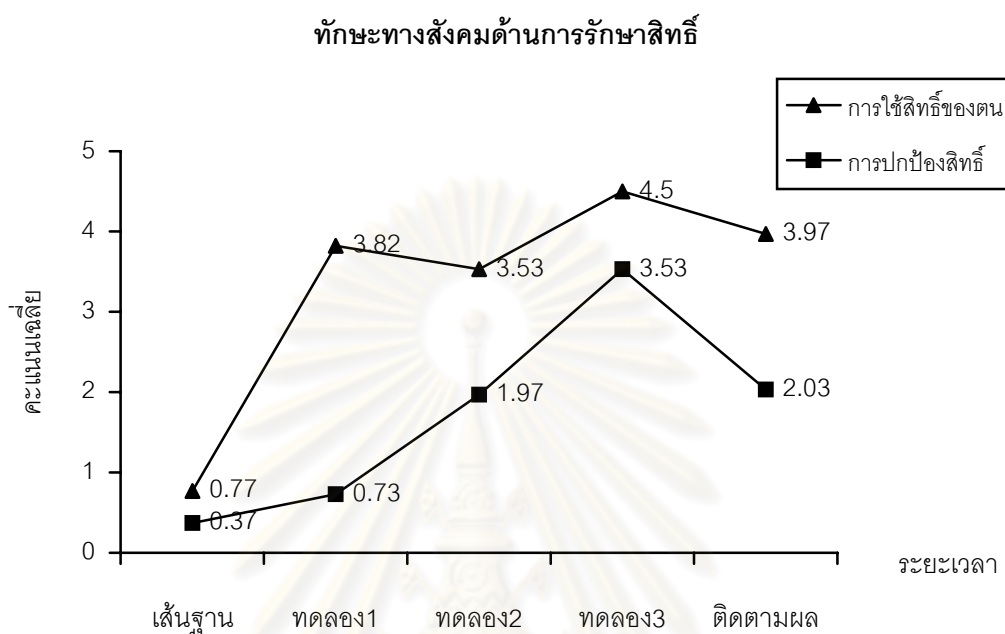

แผนภาพที่ 15 กราฟแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง แยกตามพฤติกรรมของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

แผนภาพที่ 16 กราฟแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้านการรักษาสีทีของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

จากแผนภาพที่ 14, 15, 16 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรม 6 ข้อ ได้แก่ 1.การทำงานร่วมกับผู้อื่น 2.ความรับผิดชอบ 3.การใช้คำพูดเมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตำหนิ 4.การแสดงพฤติกรรมเมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตำหนิ 5.การใช้สีทีของตน 6.การปกป้องสีที ในระยะทดลองระยะ 1, 2, 3 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากระยะเส้นฐานและเมื่อระงับการจัดกระทำในระยะติดตามผลมีแนวโน้มลดลงยกเว้น ข้อ 3 ในระยะทดลองระยะ 1, 2, 3 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากระยะเส้นฐาน และเมื่อระงับการจัดกระทำในระยะติดตามผลมีแนวโน้มคงที่

1.4 ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติของคะแนนทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมย่อยของนักเรียนเตรียมประถมศึกษาปีที่ 1

ตารางที่ 19 คะแนนเฉลี่ย และความเบี่ยงเบนมาตรฐานทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมย่อยของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ทักษะทางสังคม แยกตาม พฤติกรรมย่อย		ระยะเวลา(สัปดาห์)																			
		ระยะพื้นฐาน				ระยะทดลอง												ระยะติดตามผล			
		1	2	3	รวม	4	5	6	ระยะ1	7	8	9	ระยะ2	10	11	12	ระยะ3	13	14	15	รวม
ข้อ1	$\bar{X}$	1.75	1.30	0.90	3.95	1.85	1.50	3.05	6.40	4.30	3.90	3.25	11.45	3.80	3.20	4.80	11.80	2.70	3.10	3.00	8.80
	S.D.	1.36	1.16	1.37	3.04	1.73	1.51	1.92	3.43	2.00	2.08	1.65	4.80	2.20	2.15	2.15	4.85	1.34	1.29	1.75	2.71
ข้อ2	$\bar{X}$	1.95	1.50	1.80	5.25	3.10	5.60	5.20	13.50	4.40	6.60	5.30	16.30	4.80	5.00	7.00	16.80	6.60	3.85	3.30	13.75
	S.D.	1.28	1.27	1.13	2.03	2.23	1.87	1.01	2.55	2.80	1.35	1.06	3.62	1.40	1.94	1.41	3.79	0.97	1.29	1.57	3.01
ข้อ3	$\bar{X}$	3.55	2.70	3.20	9.45	5.40	7.00	7.50	19.90	7.40	7.20	7.65	22.25	7.00	7.80	7.25	22.05	0.00	6.25	5.25	19.50
	S.D.	1.21	2.00	1.62	3.85	1.07	1.05	1.11	2.48	0.97	1.03	0.58	1.48	2.54	0.42	1.36	2.79	0.00	1.00	1.90	2.52
ข้อ4	$\bar{X}$	3.50	2.90	3.30	9.70	4.10	2.00	4.95	11.05	6.40	4.40	5.95	16.75	5.80	6.60	6.60	19.00	3.40	2.65	2.70	8.75
	S.D.	3.12	1.20	1.16	3.68	1.79	0.94	0.76	1.95	1.26	2.27	1.25	3.17	1.14	1.07	1.35	2.11	1.90	1.08	1.48	3.62
ข้อ5	$\bar{X}$	0.30	2.00	1.30	3.60	3.00	1.50	4.55	9.05	4.00	5.00	4.10	13.10	4.30	7.00	7.20	18.50	3.30	3.50	2.45	9.25
	S.D.	0.67	1.25	0.94	1.78	1.33	1.35	1.01	1.77	20.49	2.16	1.85	5.20	2.21	1.05	1.03	2.88	1.34	0.82	0.98	2.11
ข้อ6	$\bar{X}$	0.85	0.30	0.00	1.15	0.30	0.80	2.70	3.80	3.60	2.60	1.85	8.05	3.00	3.50	2.70	9.20	1.20	2.60	2.50	6.30
	S.D.	1.92	0.67	0.00	1.87	0.95	1.40	2.31	1.81	1.84	1.90	1.56	3.95	2.16	2.63	1.64	3.12	1.03	0.70	1.29	3.49

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ทักษะทางสังคม แยกตาม พฤติกรรมย่อย		ระยะเวลา(สัปดาห์)																			
		ระยะพื้นฐาน				ระยะทดลอง												ระยะติดตามผล			
		1	2	3	รวม	4	5	6	ระยะ1	7	8	9	ระยะ2	10	11	12	ระยะ3	13	14	15	รวม
ข้อ7	$\bar{X}$	0.35	0.20	0.40	0.95	0.90	0.20	2.40	3.50	0.80	0.80	0.60	2.20	1.10	1.00	1.90	4.00	0.60	1.80	1.35	3.75
	S.D.	0.67	0.42	0.84	1.26	0.99	0.63	2.07	2.27	1.03	1.40	1.00	2.74	1.20	1.41	1.35	2.82	1.00	0.63	0.94	1.48
ข้อ8	$\bar{X}$	0.60	0.30	0.60	1.50	0.60	0.80	2.40	3.80	2.80	1.20	1.90	5.90	1.95	1.00	2.10	5.05	1.20	2.10	2.00	5.30
	S.D.	0.84	0.67	1.35	1.51	0.97	1.03	2.07	2.57	1.03	1.03	1.20	2.33	1.57	1.41	1.91	2.99	1.03	0.32	1.33	1.34
ข้อ9	$\bar{X}$	0.00	0.00	0.20	0.20	0.20	0.00	0.00	0.20	0.40	0.20	0.60	1.20	0.00	0.00	0.40	0.40	0.00	0.20	0.20	0.40
	S.D.	0.00	0.00	0.63	0.63	0.63	0.00	0.00	0.63	0.84	0.63	1.00	1.69	0.00	0.00	0.84	0.84	0.00	0.63	0.63	1.26
ข้อ10	$\bar{X}$	0.10	0.00	0.20	0.30	0.00	0.20	0.80	1.00	0.20	0.20	0.40	0.80	0.80	1.20	0.75	2.75	0.60	0.70	0.80	2.10
	S.D.	0.32	0.00	0.63	0.95	0.00	0.63	0.103	1.41	0.63	0.63	0.84	1.40	1.03	1.03	0.98	1.36	1.00	0.95	1.03	2.02
ข้อ11	$\bar{X}$	0.25	0.20	0.10	0.55	0.20	0.80	1.70	2.70	0.80	0.20	1.00	1.20	1.80	1.00	1.10	3.90	1.00	1.20	1.40	3.60
	S.D.	0.43	0.63	0.32	0.69	0.63	1.03	0.95	1.89	1.03	0.63	1.05	1.40	0.79	1.41	1.20	2.47	1.41	0.79	0.84	2.07
ข้อ12	$\bar{X}$	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.20	0.40	0.60	0.00	0.20	0.00	0.20	0.00	0.20	0.00	0.20	0.20	0.00	0.00	0.20
	S.D.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.63	0.84	0.97	0.00	0.63	0.00	0.63	0.00	0.63	0.00	0.63	0.63	0.00	0.00	0.63

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ทักษะทางสังคม แยกตาม พฤติกรรมย่อย		ระยะเวลา(สัปดาห์)																			
		ระยะพื้นฐาน				ระยะทดลอง												ระยะติดตามผล			
		1	2	3	รวม	4	5	6	ระยะ1	7	8	9	ระยะ2	10	11	12	ระยะ3	13	14	15	รวม
ข้อ13	$\bar{X}$	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.20	0.20	0.00	0.20	0.20	0.40	1.60	0.20	0.02	2.00	0.20	0.40	0.80	1.40
	S.D.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.63	0.63	0.00	0.63	0.63	0.84	0.84	0.63	0.63	1.63	0.63	0.84	1.03	1.34
ข้อ14	$\bar{X}$	0.10	0.00	0.60	0.70	0.40	0.20	1.40	2.00	0.70	1.00	0.80	2.50	1.70	0.40	1.80	3.90	0.50	1.60	1.20	3.30
	S.D.	0.32	0.00	0.70	0.67	0.84	0.63	1.35	1.63	0.95	1.05	1.03	1.72	1.42	1.26	0.63	2.38	0.85	0.84	1.40	2.11
ข้อ15	$\bar{X}$	0.40	0.20	0.10	0.70	0.60	0.00	1.60	2.20	1.60	1.00	1.00	3.60	2.20	0.80	2.30	5.30	1.20	1.00	2.30	4.50
	S.D.	1.26	0.63	0.32	1.63	0.97	0.00	1.58	1.99	1.26	1.41	1.05	0.80	1.48	1.48	1.89	3.27	1.40	0.94	2.00	3.24
ข้อ16	$\bar{X}$	0.40	0.50	0.00	0.90	1.20	1.70	4.35	7.25	0.90	2.40	1.20	4.50	1.80	0.80	1.70	4.30	1.40	1.20	1.50	4.10
	S.D.	1.26	0.70	0.00	1.60	1.03	1.64	1.70	2.70	1.29	2.07	1.40	2.68	1.48	1.40	0.95	2.41	0.17	1.03	0.85	2.51
ข้อ17	$\bar{X}$	0.20	0.30	0.20	0.70	0.20	0.00	1.00	1.20	1.00	0.80	1.10	2.90	0.80	1.60	13.60	4.00	1.00	1.20	0.60	2.80
	S.D.	0.63	0.67	0.63	1.34	0.63	0.00	1.54	1.03	1.41	1.40	1.20	2.51	1.03	0.84	0.84	2.31	1.05	1.03	0.97	1.69
ข้อ18	$\bar{X}$	0.20	0.00	0.00	0.20	0.00	0.00	0.60	0.60	1.00	0.60	1.40	3.00	1.20	1.60	1.60	4.40	0.60	0.60	0.60	1.80
	S.D.	0.63	0.00	0.00	0.63	0.00	0.00	0.97	0.97	1.41	1.00	1.00	2.36	1.40	0.84	0.84	2.27	0.97	0.97	0.67	1.99

ตารางที่ 19 (ต่อ)

ทักษะทางสังคม แยกตาม พฤติกรรมย่อย		ระยะเวลา(สัปดาห์)																			
		ระยะพื้นฐาน				ระยะทดลอง												ระยะติดตามผล			
		1	2	3	รวม	4	5	6	ระยะ1	7	8	9	ระยะ2	10	11	12	ระยะ3	13	14	15	รวม
ข้อ19	$\bar{X}$	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.40	0.40	0.00	0.00	0.00	0.00	1.40	2.20	0.60	2.20	0.00	0.90	0.60	1.50
	S.D.	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.84	0.84	0.00	0.00	0.00	0.00	2.12	0.63	1.35	2.74	0.00	1.00	0.97	1.72

ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 19 พบว่า ในแต่ละช่วงระยะเวลาของระยะพื้นฐาน ระยะทดลอง ระยะติดตามผลมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมย่อย ได้แก่ (ด้านความร่วมมือ พฤติกรรมย่อยข้อที่ 1-6) 1.การแสดงความคิดเห็นของตนเอง 2.การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 3.การปฏิบัติตามข้อตกลง 4.การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย 5.ให้ความร่วมมือให้งานเสร็จตามเป้าหมายที่กำหนด 6.ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา (ด้านการควบคุมตนเอง พฤติกรรมย่อยข้อที่ 7-13) 7.บอกอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง 8.บอกความต้องการของตนเอง 9.ถามเหตุผล สาเหตุผู้ที่รบกวน 10.มองหน้าแสดง ความไม่พอใจ 11.นิ่งเฉยทำงานต่อไปไม่สนใจ 12.เดินหลีกหนี 13.บอกคุณครู(เมื่อถูกรบกวน แกล้ง ต่ำหนิ) (ด้านการรักษาสีทธิ พฤติกรรมย่อยข้อที่ 14-19) 14.การบอกให้ผู้อื่นรู้ในสิทธิของตน 15.ถามเหตุผลเรียกร้องให้ได้มาตามสิทธิของตนเอง 16.พูดเสนอตนเพื่อใช้สิทธิ 17.พูดปฏิเสธคำขอร้องตามสิทธิของตน 18.นิ่งเฉยทำงานต่อเพื่อยืนยันความต้องการของตน 19.บอกคุณครู(ปกป้องสิทธิของตน) แตกต่างกัน คือ ช่วงระยะเวลาของระยะทดลอง และระยะติดตามผลมีคะแนนเฉลี่ยทุกพฤติกรรมย่อย ของทักษะทางสังคมสูงกว่าระยะพื้นฐาน ส่วนระยะติดตามผลมีคะแนนเฉลี่ยทุกพฤติกรรมย่อย ของทักษะทางสังคมต่ำกว่าระยะทดลอง ยกเว้นพฤติกรรมย่อยข้อ 9.ถามเหตุผล สาเหตุผู้ที่รบกวนคะแนนเฉลี่ยระยะติดตามผลมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับระยะทดลอง

ตารางที่ 20 การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมย่อยของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมย่อย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ข้อ 1	Treatments	447.93	4	111.98	17.88*	.000
	Residual	225.47	36	6.26		
ข้อ 2	Treatments	861.33	4	215.33	23.33*	.000
	Residual	332.27	36	9.23		
ข้อ 3	Treatments	1114.43	4	278.61	43.07*	.000
	Residual	232.87	36	6.47		
ข้อ 4	Treatments	828.05	4	207.01	31.24*	.000
	Residual	238.55	36	6.63		
ข้อ 5	Treatments	1218.35	4	304.59	49.32*	.000
	Residual	222.35	36	6.18		
ข้อ 6	Treatments	424.45	4	106.11	17.91*	.000
	Residual	213.25	36	5.92		
ข้อ 7	Treatments	65.83	4	16.46	5.38*	.000
	Residual	110.07	36	3.06		
ข้อ 8	Treatments	122.12	4	30.53	8.50*	.000
	Residual	129.28	36	3.59		
ข้อ 9	Treatments	6.88	4	1.72	1.35*	.000
	Residual	45.92	36	1.28		
ข้อ 10	Treatments	40.42	4	10.11	5.74*	.001
	Residual	63.38	36	1.76		
ข้อ 11	Treatments	86.42	4	21.61	6.78*	.000
	Residual	114.78	36	3.19		

ตารางที่ 20 (ต่อ)

ทักษะทางสังคม แยกตาม พฤติกรรมย่อย	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	P
ข้อ 12	Treatments	1.92	4	0.48	1.23*	.000
	Residual	14.08	36	0.39		
ข้อ 13	Treatments	29.60	4	7.40	8.54*	.000
	Residual	31.20	36	0.87		
ข้อ 14	Treatments	60.88	4	15.22	4.95	.003
	Residual	110.72	36	3.08		
ข้อ 15	Treatments	134.92	4	33.73	5.61*	.001
	Residual	216.28	36	6.01		
ข้อ 16	Treatments	203.02	4	50.76	9.32*	.000
	Residual	195.98	36	5.44		
ข้อ 17	Treatments	72.68	4	18.17	6.64*	.000
	Residual	98.52	36	2.74		
ข้อ 18	Treatments	120.00	4	30.00	12.98*	.000
	Residual	83.20	36	2.31		
ข้อ 19	Treatments	38.88	4	9.72	4.79	.003
	Residual	73.12	36	2.03		

* $P < .001$

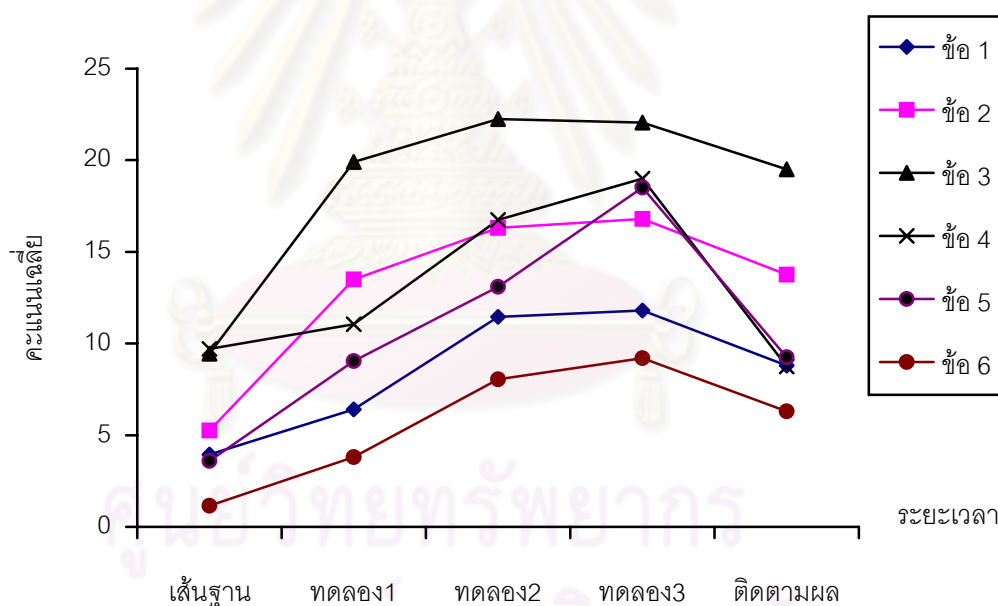
ผลการวิเคราะห์ตามตาราง 20 พบว่า ทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมย่อย ได้แก่ (ด้านความร่วมมือ พฤติกรรมย่อย ข้อที่ 1-6) 1.การแสดงความคิดเห็นของตนเอง 2.การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 3.การปฏิบัติตามข้อตกลง 4.การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย 5.ให้ความร่วมมือให้งานเสร็จตามเป้าหมายที่กำหนด 6.ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา (ด้านการควบคุมตนเอง พฤติกรรมย่อย ข้อที่ 7-13) 7.บอกอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง 8.บอกความต้องการของตนเอง 9.ถามเหตุผล สาเหตุผู้ที่รบกวน 10.มองหน้าแสดงความไม่พอใจ 11.นิ่งเฉยทำงานต่อไปไม่สนใจ 12.เดินหนี 13.บอกคุณครู(เมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตำหนิ) (ด้านการรักษาสีที พฤติกรรมย่อย ข้อที่ 14-19) 15.ถามเหตุผลเรียกร้องให้ได้มาตามสิทธิ์ของตนเอง 16.พูดเสนอตนเพื่อใช้สิทธิ์ 17.พูด

ปฏิเสธคำขอร้องตามสิทธิ์ของตน 18.นี้่งเฉยทำงานต่อเพื่อยืนยันความต้องการของตนในระยะ
 เส้นฐานระยะทดลอง และระยะติดตามผลทุกพฤติกรรมย่อย พบค่า ความแปรปรวนแบบวัดซ้ำ
 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 แสดงให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยของทักษะทางสังคมแยกตาม
 พฤติกรรมในแต่ละพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ ยกเว้นพฤติกรรมย่อย ข้อ14 การบอกให้ผู้อื่น
 รู้ในสิทธิ์ของตนและ ข้อ19 บอกคุณครู(ปกป้องสิทธิ์ของตน) พบค่าความแปรปรวนแบบวัดซ้ำอย่าง
 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

แผนภาพที่ 17 กราฟแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคม

ด้านความร่วมมือแยกตามพฤติกรรมย่อย ข้อ1-ข้อ6 ของเด็กเพื่อเตรียมเข้า
 ศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

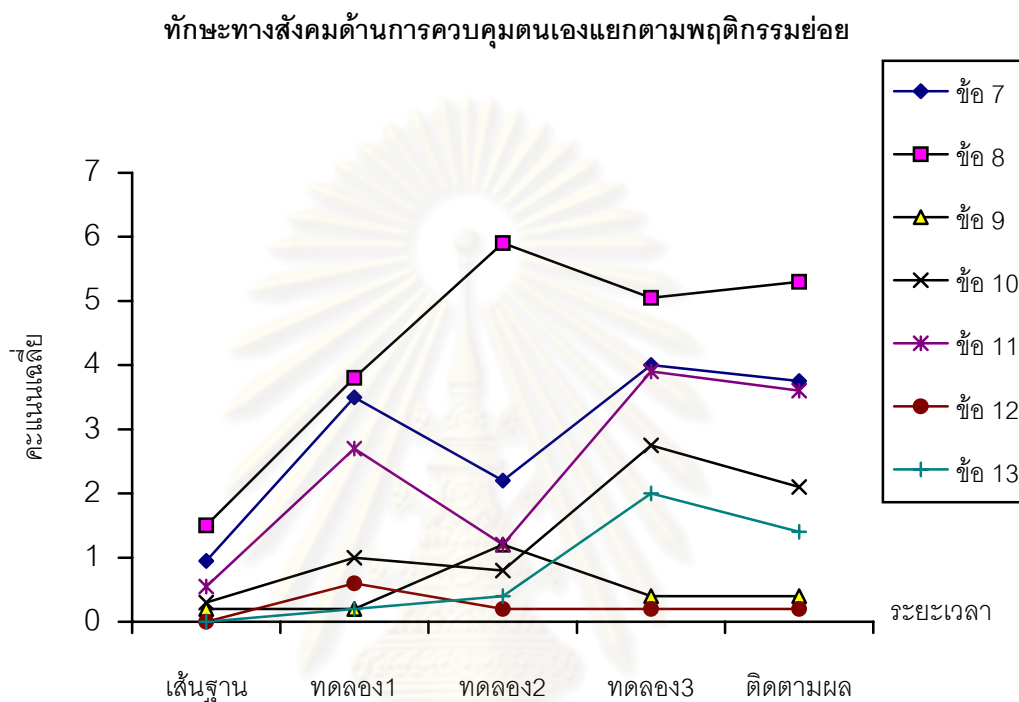
ทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือแยกตามพฤติกรรมย่อย

จากแผนภาพที่ 17 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือแยกตามพฤติกรรม
 ย่อย (พฤติกรรมย่อย ข้อที่ 1-6) ได้แก่ 1.การแสดงความคิดเห็นของตนเอง 2.การรับฟังความคิดเห็นของ
 ผู้อื่น 3.การปฏิบัติตามข้อตกลง 4.การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย 5.ให้ความร่วมมือในงานเสร็จตาม
 เป้าหมายที่กำหนด 6.ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาในระยะทดลองระยะ 1, 2, 3 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ
 จากระยะเส้นฐาน และเมื่อระงับการจำกัดกระทำในระยะติดตามผลมีแนว โน้มลดลง

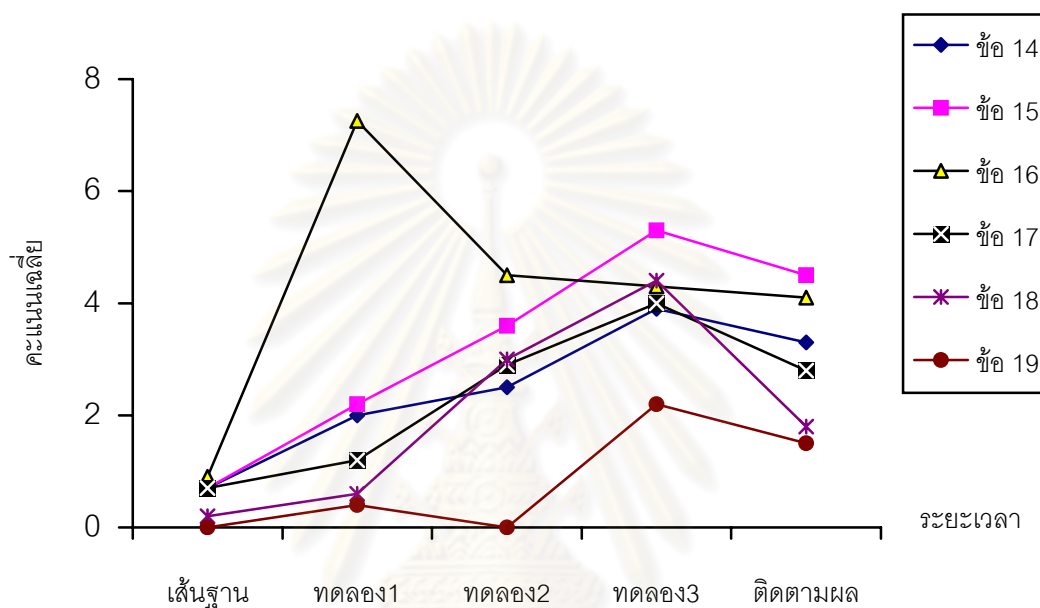
แผนภาพที่ 18 กราฟแสดงการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองแยกตามพฤติกรรมย่อย ข้อ 7-ข้อ 13 ของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

จากแผนภาพที่ 18 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองแยกตามพฤติกรรมย่อย (พฤติกรรมย่อย ข้อที่ 7-13) ได้แก่ 7.บอกอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง 8.บอกความต้องการของตนเอง 9.ถามเหตุผล สาเหตุผู้ที่รบกวน 10.มองหน้าแสดงความไม่พอใจ 11.นั่งเฉยทำงานต่อไปไม่สนใจ 12.เดินหลีกหนี 13.บอกคุณครู(เมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตำหนิ) ในระยะทดลองระยะ 1, 2, 3 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากระยะเส้นฐาน และเมื่อระงับการจัดกระทำในระยะติดตามผลมีแนวโน้มลดลง

แผนภาพที่ 19 กราฟแสดงการเปลี่ยนแปลงของคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้านการรักษาสีผิวแยกตามพฤติกรรมย่อย ข้อ 14-ข้อ 19 ของเด็ก เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ทักษะทางสังคมด้านการรักษาสีผิวแยกตามพฤติกรรมย่อย

จากแผนภาพที่ 19 พบว่า คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้านการรักษาสีผิวแยกตามพฤติกรรมย่อย (พฤติกรรมย่อย ข้อที่ 14-19) ได้แก่ 14.การบอกให้ผู้อื่นรู้ในสิทธิ์ของตน 15.ถามเหตุผลเรียกกร้องให้ได้มาตามสิทธิ์ของตนเอง 16.พูดเสนอตนเพื่อใช้สิทธิ์ 17.พูดปฏิเสธคำขอร้องตามสิทธิ์ของตน 18.นิ่งเฉยทำงานต่อเพื่อยืนยันความต้องการของตน 19.บอกคุณครู(ปกป้องสิทธิ์ของตน) ในระยะทดลองระยะ 1, 2, 3 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากระยะใ้พื้นฐานและเมื่อระงับการจัดกระทำในระยะติดตามผลมีแนวโน้มลดลง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายจากผลการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบ วิถีชีวิตและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

2.1 การวิเคราะห์บทสนทนาทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือของเด็กเพื่อ เตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือของเด็กเพื่อเตรียมเข้า
ศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แยกตามพฤติกรรม

2.1.1 การทำงานร่วมกับผู้อื่น แยกตามพฤติกรรมย่อย ได้แก่

1) การแสดงความคิดเห็นของตนเอง

บทสนทนาจากกิจกรรมกลุ่มสร้างภาพจากภาพพิมพ์ฝ่ามือ ในสัปดาห์
ที่ 1 ขณะเด็กนั่งทำกิจกรรมร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงการพูดเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นให้
ความร่วมมือในการทำงานกลุ่มเพื่อให้ผลงานกลุ่มสวยงาม

ตัวอย่างที่ 1 เด็ก 8 : ทำไม่สวยเลย ทำอย่างนี้สิ ระบายตรงนี้สิ
เด็ก 4 : เราว่ามันใช่ มันอยู่ข้างหลังนะ
เด็ก 5 : ต้องตัดให้โค้งแบบนี้ละ

2) การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

บทสนทนาจากกิจกรรมกลุ่มออกแบบตัดเสื้อผ้าในสัปดาห์ที่ 3
ขณะเด็กนั่งทำกิจกรรมร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงการให้ความร่วมมือในการรับฟังความคิดเห็นของ
ผู้อื่น และทำตามความคิดเห็นของเพื่อนเพื่อให้งานกลุ่มสำเร็จเรียบร้อย

ตัวอย่าง 2 เด็ก 2 : เราต้องตัดก่อนนะเดี๋ยวปะที่หลัง (พูดบอกเด็ก 6 กำลังนั่ง
มองฟังเพื่อนพูด ขณะที่ถือขวดกาว)
เด็ก 5 : เราทากาว (เมื่อเด็ก 2 ตัดกระดาษเสร็จแล้ว)

3) การปฏิบัติตามข้อตกลง

พฤติกรรมที่สังเกตจากกิจกรรมกลุ่มออกแบบตัดเสื้อผ้า ในสัปดาห์ที่ 3 ขณะเด็กนั่งทำกิจกรรมร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงการเด็กให้ความร่วมมือกับกลุ่ม ในการปฏิบัติตามข้อตกลงเมื่อทำงานเสร็จแล้วต้องเก็บวัสดุ อุปกรณ์มาคืน และทำความสะอาดบริเวณที่กลุ่มทำงาน

ตัวอย่างที่ 3 เด็ก 1 : หมดเวลาแล้วเก็บของ (เดินเก็บเศษกระดาษที่ตกอยู่ที่พื้นใส่ตะกร้า)
(ขณะเพื่อนคนอื่นช่วยกันเดินถืองานไปส่งคุณครู)

2.1.2 ความรับผิดชอบ แยกตามพฤติกรรมย่อย ได้แก่

1) การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย

พฤติกรรมที่สังเกตจากกิจกรรมกลุ่มออกแบบตัดเสื้อผ้า ในสัปดาห์ที่ 3 ขณะเด็กนั่งทำกิจกรรมร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงการเด็กมีความร่วมมือที่จะรับผิดชอบในการทำงานที่ได้รับมอบหมายจากคุณครู

ตัวอย่างที่ 4 เด็ก 10 (กำลังวาดภาพมือของตนเอง)
เด็ก 7 (กำลังตัดกระดาษ ตามรอยดินสอ)

2) ให้ความร่วมมือให้งานเสร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

บทสนทนาจากกิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง ในสัปดาห์ที่ 3 ขณะเด็กนั่งทำกิจกรรมร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบของเด็กในการให้ความร่วมมือกันช่วยกันทำงานกลุ่มให้สำเร็จ

ตัวอย่างที่ 5 เด็ก 4 : ....(ชื่อ)..ระบายสีต้นหญ้านะ
เด็ก 6 : ....(ชื่อ)..ระบายได้ถ้าเป็นต้นหญ้า
เด็ก 5 : เราช่วยระบายตรงนี้นะ

3) ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา

บทสนทนาจากกิจกรรมกลุ่มออกแบบตัดเสื้อผ้า ในสัปดาห์ที่ 3 ขณะเด็กนั่งทำกิจกรรมร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงการให้ความร่วมมือในการร่วมกันรับผิดชอบความผิดพลาดที่เกิดขึ้น ช่วยตัดสินใจ และช่วยแก้ปัญหาให้เพื่อน เพื่อให้การทำงานกลุ่มดำเนินต่อไป

ตัวอย่างที่ 6 เด็ก 2 : ทำอย่างไรดีตรงนี้นั้นจะขาดแล้ว (ถามเพื่อนในกลุ่ม)
เด็ก 6 : ตัดตรงนี้ออกไปเลย

2.2 การวิเคราะห์บทสนทนาทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แยกตามพฤติกรรม

2.2.1 การใช้คำพูดเมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตำหนิ

1) บอกอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง

บทสนทนาจากกิจกรรมกลุ่มสร้างภาพจากภาพพิมพ์ฝามีมือในสัปดาห์ที่ 1 ขณะเด็กนั่งทำกิจกรรมร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงการถูกเพื่อนพูดเชิงตำหนิ และแสดงท่าทางยี้มเยาะ เด็กจะพูดโต้ตอบและแสดงสีหน้าถึงความไม่พอใจ พร้อมกับตีเพื่อนเพื่อให้เพื่อนหยุดพฤติกรรมกลั่นแกล้งตนเองซึ่งการทำร้ายร่างกายเพื่อน แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมที่ยังควบคุมตนเองไม่ได้

ตัวอย่างที่ 7 เด็ก 8 : เพื่อนเสร็จหมดแล้วนะ
เด็ก 3 : จะมาหัวเราะอะไรเพื่อนละ (มองหน้าเพื่อนสีหน้าไม่พอใจ พร้อมกับเอามือตีเพื่อน)

2) บอกความต้องการของตนเอง

บทสนทนาจากกิจกรรมกลุ่มสร้างภาพจากภาพพิมพ์ฝามีมือในสัปดาห์ที่ 1 ขณะเด็กนั่งทำกิจกรรมร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงการถูกเพื่อนพูดว่า และแสดงท่าทาง

ยิ้มเยาะ เด็กจะพูดโต้ตอบเพื่อบอกถึงความต้องการของตนเอง และพูดอธิบายถึงสาเหตุผลของตนเอง

ตัวอย่างที่ 8 เด็ก 8 : ทำไมวาดมือใหญ่จังเลย น่าเกลียด
เด็ก 3 : ไม่ต้องมาว่า ก็ตัวเราใหญ่

3) ถามเหตุผล สาเหตุผู้ที่รบกวน

บทสนทนาจากวาดภาพประกอบการเล่าเรื่องในสัปดาห์ที่ 3 ขณะเด็กนั่งเป็นกลุ่มเพื่อทำงาน การพูดแสดงให้เห็นถึงความไม่พอใจที่ถูกเพื่อนรบกวน จึงถามเพื่อนเพื่อต้องการทราบสาเหตุที่เพื่อนรบกวน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการควบคุมตนเองได้

ตัวอย่างที่ 9 เด็ก 9 : มาเบียดเพื่อนทำไม (ขณะเด็ก 5 ผลักเพื่อนออกเพื่อนนั่งแทรกเพื่อน)
เด็ก 5 : เราจะนั่งใกล้...(ชื่อเพื่อน)....

2.2.2 การแสดงพฤติกรรมเมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตำหนิ แยกตามพฤติกรรมย่อยได้แก่

1) มองหน้าแสดงความไม่พอใจ

บทสนทนาจากวาดภาพประกอบการเล่าเรื่องในสัปดาห์ที่ 5 ขณะเด็กนั่งเป็นกลุ่มเพื่อทำงาน การแสดงพฤติกรรมสีหน้าให้เห็นถึงความไม่พอใจโดยไม่พูดโต้ตอบหรือทำร้ายร่างกายเพื่อนที่ถูกเพื่อนตำหนิ เป็นการแสดงให้เห็นถึงการควบคุมตนเองได้

ตัวอย่างที่ 10 เด็ก 4 : ทำไม(ชื่อ.....) ทำงานไม่เสร็จ
เด็ก 8 (หันมามองหน้าเพื่อนแสดงความไม่พอใจแล้วหันหน้ามาทำงานต่อไม่สนใจเพื่อนที่พูด)

2) นิ่งเฉยทำงานต่อไปไม่สนใจ

บทสนทนาจากกิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ ในสัปดาห์ที่ 5 ขณะเด็กนั่งฟังคุณครูเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เด็กแสดงพฤติกรรมที่นิ่งเฉยไม่สนใจ เพื่อนที่มารบวงวน เป็นการแสดงให้เห็นถึงการควบคุมตนเองได้

ตัวอย่างที่ 11 เด็ก 3 (สะกิดเพื่อน เด็ก 10)

เด็ก 10 (ไม่สนใจนั่งมองและฟังคุณครูพูดด้วยความตั้งใจ)

3) เดินหนี

บทสนทนาจากกิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง ในสัปดาห์ที่ 3 ขณะเด็กนั่งทำกิจกรรมกลุ่มร่วมกัน เด็กแสดงพฤติกรรมไม่พอใจเดินหนีเพื่อนที่พูดตำหนิ แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการควบคุมตนเองได้ในการที่ไม่ได้ตอบเพื่อนด้วยคำพูดที่ไม่สุภาพ หรือได้ตอบความไม่พอใจด้วยการทำร้ายเพื่อน

ตัวอย่างที่ 12 เด็ก 8 : ยุ่งจังไม่สวยเลย (พูดว่าเด็ก 6)

เด็ก 6 (เดินหนีไปนั่งกอดเข้าอยู่ข้างๆ กลุ่ม)

4) บอกคุณครู(เมื่อถูกรบวงวน แกล้ง ตำหนิ)

บทสนทนาจากกิจกรรมเกมสกีบกร่วมใจ ในสัปดาห์ที่ 4 ขณะเด็กเล่นเกมร่วมกัน เมื่อเด็กถูกเพื่อนเหยียบเท้าหลายครั้ง สามารถควบคุมตนเองได้โดยใช้วิธีบอกคุณครูเพื่อขอความช่วยเหลือ ไม่ได้ตอบเพื่อนด้วยคำพูดที่ไม่สุภาพ หรือได้ตอบด้วยการทำร้ายเพื่อนกลับไป

ตัวอย่างที่ 13 เด็ก 4 : อย่าเหยียบนะ (พูดบอกเพื่อนที่เหยียบเท้า แต่เพื่อนเหยียบเท้าอีก)

เด็ก 4 : ครูคะเขาเหยียบเท้าหนูคะ (เดินไปบอกคุณครู)

2.3 การวิเคราะห์บทสนทนาทักษะทางสังคมด้านการรักษาสิทธิ์ของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

พฤติกรรมที่แสดงออกถึงทักษะทางสังคมด้านการรักษาสิทธิ์ของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แยกตามพฤติกรรม

2.3.1 การใช้สิทธิ์ของตน แยกตามพฤติกรรมย่อย ได้แก่

1) การบอกให้ผู้อื่นรู้ในสิทธิ์ของตน

บทสนทนาจากกิจกรรมแผ่นพลิกประกอบการแต่งเรื่องราวในสัปดาห์ที่ 8 ขณะกำลังทำกิจกรรมร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงการพูดบอกสิทธิ์ของตนเองที่ได้ใช้สิทธิ์ตนเองต้องการเมื่อเป็นตนเองผู้ที่หยิบสีก่อนคนอื่น

ตัวอย่างที่ 14 เด็ก 2 : ใครหยิบก่อนก็ได้ก่อนนะ (พูดบอกเพื่อนๆ ในกลุ่มขณะที่เลือกหยิบสีที่ตนเองต้องการใช้)

2) ถามเหตุผลเรียกร้องให้ได้มาตามสิทธิ์ของตนเอง

บทสนทนาจากกิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง ในสัปดาห์ที่ 6 ขณะกำลังทำกิจกรรมร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงการพูดถามเหตุผลเพื่อเรียกร้องให้ได้มาตามสิทธิ์ของตน

ตัวอย่างที่ 15 เด็ก 4 : คุณครูคะทำไมฟ้าได้สี 2 แท่งคะ (เมื่อได้รับสีไปแล้ว 1 แท่งเห็นเพื่อนได้ 2 แท่งจึงเดินกลับมาถามคุณครู)

3) พูดเสนอตนเพื่อใช้สิทธิ์

บทสนทนาจากกิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง ในสัปดาห์ที่ 4 ขณะกำลังทำกิจกรรมร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงการพูดขอใช้สิทธิ์ของตนเองในการใช้สีของกลุ่ม

ตัวอย่างที่ 16 เด็ก 2 : ขอสีดำหน่อย (บอกเพื่อนขณะที่เพื่อนกำลังใช้สีดำระบายภาพ)

2.3.2 การปกป้องสิทธิ์ของตน แยกตามพฤติกรรมย่อย ได้แก่

1) พุดปฏิเสธคำขอร้องตามสิทธิ์ของตน

บทสนทนาจากกิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง ในสัปดาห์ที่ 4 ขณะกำลังทำกิจกรรมร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงการปฏิเสธเพื่อนพร้อมบอกเงื่อนไขให้เพื่อนรอคอย เมื่อเพื่อนขอใช้สิทธิ์ของตนเองในการใช้สีของกลุ่ม

ตัวอย่างที่ 17 เด็ก 2 : ขอสีดำหน่อย (บอกเพื่อนที่กำลังใช้สีดำระบายภาพ)
เด็ก 9 : รอก่อนเรากำลังใช้อยู่ จะเสร็จแล้วละ

2) นิ่งเฉยทำงานต่อเพื่อยืนยันความต้องการของตน

บทสนทนาจากกิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง ในสัปดาห์ที่ 4 ขณะกำลังทำกิจกรรมร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงการปฏิเสธเพื่อนโดยการแสดงพฤติกรรมนิ่งเฉยและทำงานของตนเองต่อไป เมื่อเพื่อนขอใช้สิทธิ์ของตนเองในการใช้สีของกลุ่ม

ตัวอย่างที่ 18 เด็ก 2 : ขอสีเขียวบ้าง (บอกเพื่อนที่กำลังใช้สีเขียวระบายภาพ)
เด็ก 6 (ยังคงระบายสีต่อไปอย่างตั้งใจ)

4) บอกคุณครู(ปกป้องสิทธิ์ของตน)

บทสนทนาจากกิจกรรมออกแบบตัดเสื้อผ้า ในสัปดาห์ที่ 3 ขณะกำลังทำกิจกรรมร่วมกัน แสดงให้เห็นถึงการพูดบอกคุณครูเพื่อปกป้องสิทธิ์ของกลุ่มตนเอง เมื่องานกลุ่มยังไม่เสร็จ และคุณครูเข้าใจผิด

ตัวอย่างที่ 19 เด็ก 6 : ครูเหม่บบอกว่าหนูทำเสร็จแล้ว แต่จริงๆ หนูยังไม่เสร็จคะ
(เมื่อคุณครูบอกว่ากลุ่มเด็กที่ทำงานเสร็จแล้วให้ช่วยเพื่อนที่ยังทำงานไม่เสร็จ)

ตอนที่ 3 การปรับปรุงหลักสูตรตามรูปแบบวิธีนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

จากขั้นตอนที่ 3 ของการบวนการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนการทดลองใช้หลักสูตร กับกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้นำข้อสังเกตมาวิเคราะห์และสรุปประเด็นสำคัญเพื่อนำมาปรับปรุง หลักสูตรตามรูปแบบวิธีนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ตารางที่ 20 การปรับปรุงหลักสูตรตามรูปแบบวิธีนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงหลัง การทดลองใช้

ลำดับ	องค์ประกอบ ของหลักสูตร	ข้อมูลที่ได้จาก การทดลองใช้	สิ่งที่ผู้วิจัย ปรับปรุงแก้ไข
1	ระยะเวลา การเรียนรู้	เวลาในการจัด ประสบการณ์ใช้เวลา ครั้งละ 45 นาที ใน การทดลองใช้หลักสูตร พบว่าเวลาที่ใช้แต่ละวัน ใช้เวลาไม่เท่ากันและไม่ สอดคล้องกับเนื้อหา และกิจกรรม	ปรับเวลาที่ใช้ในการจัดประสบการณ์ การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับเนื้อหา และ กิจกรรม ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 เรียนรู้วิธี การปรับตัว ใช้เวลา 40 นาที ขั้นตอนที่ 2 สะท้อนความรู้สึก และฝึกฝนทักษะ ใช้เวลากิจกรรมละ 45 นาที ขั้นตอนที่ 3 กิจกรรมกับผู้ปกครองที่โรงเรียนใช้เวลา 50 นาที
2	การจัด ประสบการณ์ - บทบาทเด็ก ครูและผู้ปกครอง	ผู้ปกครองยังไม่ค่อย มั่นใจในการแสดง บทบาทของตนเอง	1. มีการสนทนาเกี่ยวกับเนื้อหาของ การจัดประสบการณ์และบทบาท บทบาททุกครั้งให้ผู้ปกครองเข้าร่วม กิจกรรม 2. ควรมีการจัดกิจกรรมสร้าง ความคุ้นเคยระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง 1 ครั้งก่อนใช้หลักสูตร 3. เพิ่มหมายเหตุแสดงความชัดเจนของ บทบาทครู

บทที่ 5

หลักสูตรตามรูปแบบวิถีนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

หลังจากนำหลักสูตรตามรูปแบบวิถีนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคม ของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ไปทดลองใช้จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากค่าสถิติและข้อมูลเชิงบรรยาย ได้มีการปรับปรุงหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรอีกครั้งเพื่อให้มีความสมบูรณ์ และได้มีการนำเสนอหลักสูตร ดังนี้

หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1

ความนำ

หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรทางเลือกใหม่เพื่อเชื่อมรอยต่อทางการศึกษา ระหว่างหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมากในการจัดประสบการณ์ให้กับนักเรียนที่เรียนจบชั้นอนุบาลปีที่2 เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง โดยการจัดประสบการณ์ที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทางสังคมระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้การปรับตัวบนความสัมพันธ์ที่สมดุลระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อมได้แก่ เพื่อน ครูและผู้ปกครอง เสริมสร้างทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการเรียนรู้ในการปรับตัวทางสังคมได้อย่างราบรื่นรวดเร็ว และประสบความสำเร็จเมื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 โดยมีลักษณะเฉพาะของหลักสูตรเป็นเอกลักษณ์ ดังนี้

1. หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรเน้นการจัดประสบการณ์สำหรับสร้างเสริมทักษะทางสังคม เพื่อเตรียมเด็กเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง (The Ecological and Dynamic Model of Transition) มีการจัดประสบการณ์ที่ยืดหยุ่นเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมที่สมดุลระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เพื่อน ครู และผู้ปกครอง เพื่อให้เด็กสามารถใช้ทักษะทางสังคมในการเรียนรู้ และปรับตัวเมื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระสำคัญ ระยะเวลาการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ การวัดและประเมินผล

2. หลักสูตรที่ใช้เฉพาะช่วงระยะเวลาปิดภาคเรียนที่ 2 ของนักเรียนที่จบชั้นอนุบาลปีที่ 2 กำลังเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นเวลา 9 สัปดาห์ โดยเริ่มใช้ประมาณเดือนมีนาคม ถึงเดือนพฤษภาคม

3. หลักสูตรเน้นการเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการปรับตัวของเด็ก ในช่วงระยะเปลี่ยนแปลง ช่วงระยะเวลา 6 สัปดาห์แรกของภาคเรียนที่ 1 ในการเข้าศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่ ทักษะด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการรักษาสีที เพื่อลดแรงกดดันในการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมใหม่ในชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความแตกต่างจากสิ่งแวดล้อมเดิม (ชั้นเรียนอนุบาลปีที่ 2) อย่างมาก เพื่อให้เด็กมีความพร้อมสามารถเรียนรู้ปรับตัวได้อย่างรวดเร็วและราบรื่น

4. การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง ให้เด็กได้รับประสบการณ์เรียนรู้ความสัมพันธ์ทางสังคม การปรับตัวจากการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง โดยจัดกิจกรรมหลากหลายมีความยืดหยุ่น และสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล ประกอบด้วยหัวข้อเรื่องจำนวน 9 เรื่องๆ ละ 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน วันละ 40-50 นาที แต่ละเรื่องจัดประสบการณ์ 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู ขั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน ขั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง จากกิจกรรมการฟังครูเล่ากรณีศึกษาประกอบภาพที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การแสดงบทบาทสมมุติ การเล่นเกมและกิจกรรมศิลปะ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง และการรักษาสีที มีการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อฝึกทักษะในเชิงปฏิบัติโดยสร้างชิ้นงาน หรือทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็ก เพื่อน ครู และผู้ปกครอง นำผลงานมานำเสนอ แล้วสนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปผลการเรียนรู้ร่วมกัน ในด้านผลของการทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างราบรื่น และการประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมของตนเองหลังทำกิจกรรมร่วมกัน

หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เอกสารหลักสูตร

ส่วนที่ 2 เอกสารประกอบหลักสูตร (ภาคผนวก)

ส่วนที่ 1 เอกสารหลักสูตร

หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยส่วนต่าง ๆ ดังนี้

1. หลักการ
2. จุดมุ่งหมาย
3. มาตรฐานการเรียนรู้
4. สาระสำคัญ
5. ระยะเวลาการเรียนรู้
6. การจัดประสบการณ์
7. การวัดและประเมินผล

ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. หลักการ

หลักการของหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง ดังนี้

- 1.1 การเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครู ผู้ปกครองซึ่งเป็นบุคคลแวดล้อมเด็กที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมให้เด็ก
- 1.2 การจัดประสบการณ์ที่มีความยืดหยุ่น และตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล สามารถช่วยให้เด็กปรับตัวทางสังคมได้ประสบความสำเร็จ
- 1.3 การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับครูและเด็กจะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ ความเข้าใจ ในการปรับตัวทางสังคมของเด็กในระยะเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

2. จุดมุ่งหมาย

จุดมุ่งหมายหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้

- 2.1 เพื่อส่งเสริมทักษะทางสังคม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการรักษาสีทิวในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง
- 2.2 เพื่อส่งเสริมให้เด็กสามารถปรับตัวทางสังคมได้อย่างราบรื่น และรวดเร็วเมื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

3. มาตรฐานการเรียนรู้

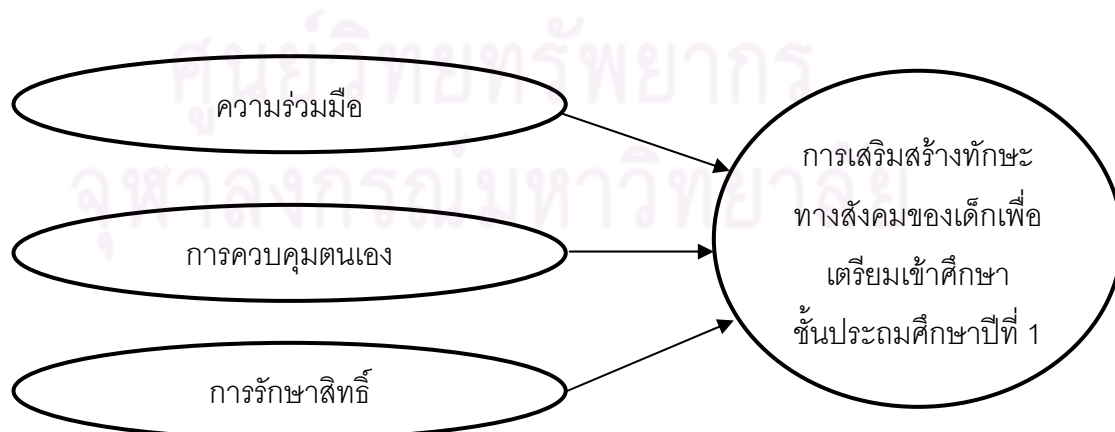
มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้

- 3.1 สามารถให้ความร่วมมือผู้อื่นในการทำกิจกรรม
- 3.2 สามารถรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย
- 3.3 สามารถควบคุมตนเองในการใช้คำพูดที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน ก่ลั่นแกล้งหรือถูกตำหนิ
- 3.4 สามารถควบคุมตนเองในการแสดงพฤติกรรมที่สุภาพเมื่อถูกรบกวนก่ลั่นแกล้งหรือถูกตำหนิ
- 3.5 สามารถในการใช้สิทธิของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
- 3.6 สามารถในการปกป้องสิทธิของตนเอง

4. สาระสำคัญ

หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรที่เน้นการจัดกิจกรรม กระบวนการเรียนรู้สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กที่จำเป็นในการเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 สาระดังแผนภาพที่ 20

แผนภาพที่ 20 สาระสำคัญของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

4.1 รายละเอียดของสาระ

4.1.1 เรื่องความร่วมมือ

การฟังการเล่ากรณีศึกษาประกอบภาพ การสนทนาอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม การทำกิจกรรมศิลปะหรือการทำกิจกรรมต่างๆ โดยให้เกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นหลากหลายร่วมกัน ระหว่างเด็ก เพื่อน ครู และผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ เด็กมีความสามารถที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเด็กรู้จักที่จะแสดงความคิดเห็น รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น สามารถปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันมีความรับผิดชอบ โดยสามารถที่จะร่วมคิดตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหาในการทำงานตามที่ได้รับมอบหมายจนสำเร็จ การนำชิ้นงานหรือผลงานมานำเสนอ สนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปผลการเรียนรู้ร่วมกันและ ประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมของตนเอง ลักษณะพฤติกรรมความร่วมมือเป็นอย่างไร จึงทำให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างราบรื่น และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างไรดี

4.1.2 เรื่องการควบคุมตนเอง

การฟังการเล่ากรณีศึกษาประกอบภาพ การสนทนาอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกม การทำกิจกรรมศิลปะหรือการทำกิจกรรมต่างๆ โดยให้เกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นหลากหลายร่วมกัน ระหว่างเด็ก เพื่อน ครู และผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง เด็กมีความสามารถควบคุมตนเองในการใช้คำพูดพฤติกรรมที่สุภาพเหมาะสมเมื่อถูกรบกวน ถูกแกล้ง หรือตำหนิจากเพื่อน ครู หรือผู้ปกครองโดยเด็กสามารถบอกถึงอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง บอกความต้องการของตนเอง สามารถถามถึงเหตุผล สาเหตุผู้ที่มากรบกวน แกล้ง หรือตำหนิ การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมด้วยการมองหน้าแสดงถึงความไม่พอใจ นิ่งเฉยไม่สนใจ เดินหลีกหนี หรือเมื่อไม่สามารถจะแก้ปัญหาได้ด้วยตนเองก็สามารถที่จะบอกครูให้ช่วยเหลือได้ การนำชิ้นงานหรือผลงานมานำเสนอ สนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปผลการเรียนรู้ร่วมกัน และประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมของตนเอง ลักษณะพฤติกรรมการควบคุมตนเองเป็นอย่างไร จึงทำให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างไรดี

4.1.3 เรื่องการรักษาสิทธิ์

การฟังการเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ การสนทนาอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การทำกิจกรรมศิลปะ การเล่นเกมหรือการทำกิจกรรมต่างๆ โดยเกิดการเรียนรู้จากการทำกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นหลากหลายร่วมกันระหว่างเด็ก เพื่อน ครู และผู้ปกครองเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมด้านการรักษาสิทธิ์ของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่น เด็กมีความสามารถ

ในการใช้สิทธิ์ของตน ปกป้องสิทธิ์ของตน โดยการพูดเสนอตนเพื่อใช้สิทธิ์ บอกผู้อื่นให้รู้ในสิทธิ์ของตนที่มี สามารถถามเหตุผลเรียกร้องให้ได้มาตามสิทธิ์ของตน รู้จักใช้คำพูดที่เหมาะสม สุภาพในการปฏิเสธคำขอร้องขอของเพื่อน ครู หรือผู้ปกครอง การแสดงพฤติกรรมหนึ่งเดียวทำงานของตนต่อไป เพื่อเป็นการยืนยันความต้องการของตนเอง เมื่อไม่สามารถรักษาสีทึ่ของตนเองได้ก็สามารถที่จะบอกคุณครูให้ช่วยเหลือได้ การนำชิ้นงานหรือผลงานมานำเสนอ สนทนา อภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้สรุปผลการเรียนรู้ร่วมกัน และประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมของตนเอง พฤติกรรมการรักษาสีทึ่ของตนเองเป็นอย่างไร จึงทำให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างราบรื่น และประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างดี

มโนทัศน์ของสาระสำคัญ ของหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงมีรายละเอียดตามตารางที่ 21 ดังนี้

ตารางที่ 22 มโนทัศน์ของพฤติกรรมความร่วมมือ การควบคุมตนเองและการรักษาสีทึ่

ทักษะทางสังคม	พฤติกรรม	มโนทัศน์
1. ด้านความร่วมมือ	1. การทำงานร่วมกับผู้อื่น	การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในการทำงานร่วมกับเพื่อน ครูและผู้ปกครองได้ โดยเด็กสามารถที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การช่วยแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม
	2. ความรับผิดชอบ	การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในการทำงานร่วมกับเพื่อน ครูและผู้ปกครองได้ โดยเด็กสามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย การให้ความร่วมมือกับกลุ่มในการคิด ตัดสินใจ และแก้ปัญหาาร่วมกันในการทำงาน เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและทันเวลาที่กำหนด
	3. การใช้คำพูดเมื่อถูกรบกวน/แก้ง/ตำหนิ	การควบคุมตนเองในการใช้คำพูดที่เหมาะสม หรือคำพูดที่สุภาพ เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ถูกเพื่อน ครู หรือผู้ปกครอง รบกวน กลั่นแกล้ง หรือว่ากล่าวตำหนิ โดยการบอกอารมณ์ความรู้สึก ความต้องการของตนเอง หรือถามเหตุผลสาเหตุของผู้ที่รบกวน กลั่นแกล้ง หรือว่ากล่าวตำหนิเพื่อให้เกิด

ตารางที่ 22 (ต่อ)

ทักษะทางสังคม	พฤติกรรม	มโนทัศน์
2. ด้าน การควบคุมตนเอง		ความเข้าใจในสถานการณ์ลดความขัดแย้งสามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกันต่อไปได้
	4. การแสดงพฤติกรรมเมื่อถูกรบกวน/แก้ง/ตำหนิ	การควบคุมตนเองในการแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่ถูกเพื่อน ครู หรือผู้ปกครอง รบกวน ก่ลั่นแก้ง หรือว่ากล่าวตำหนิ โดยเด็กแสดงพฤติกรรมมองหน้าผู้ที่รบกวน การแสดงสีหน้าถึงความไม่พอใจ การนิ่งเฉยไม่ให้ความสนใจ การหลีกเลี่ยง การเดินหนีหรือการบอกคุณครู เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสถานการณ์ลดความขัดแย้งสามารถดำเนินกิจกรรมร่วมกันต่อไปได้
3. ด้าน การรักษาสีทธิ	5. การใช้สีทธิของตนโดยไม่ละเมิดสีทธิของผู้อื่น	การรักษาสีทธิโดยการใช้สีทธิของตน ไม่ละเมิดสีทธิของเพื่อน ครู ผู้ปกครอง จากการพูด การแสดงพฤติกรรมให้ผู้อื่นรับรู้ และเข้าใจในสีทธิของตนเอง หรือการเสนอตนเองเรียกร้อง ทักท้วงเพื่อให้ได้ในสิ่งที่ตนเองต้องการตามสีทธิของตน และสามารถทำให้กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มดำเนินต่อไปได้
	6. การปกป้องสีทธิของตน	การรักษาสีทธิโดยการปกป้องสีทธิของตนเมื่อถูกละเมิดสีทธิจากเพื่อน ครู ผู้ปกครอง จากการพูดปฏิเสธคำขอร้องจากผู้อื่นที่ตนไม่ปรารถนาจะทำตามสีทธิของตน การแสดงพฤติกรรมนิ่งเฉยไม่สนใจ ทำงานของตนต่อไปเพื่อเป็นการยืนยันความต้องการของตนเอง หรือการบอกคุณครู เพื่อปกป้องการถูกละเมิดสีทธิ และสามารถทำให้กิจกรรมต่างๆ ของกลุ่มดำเนินต่อไปได้

4.2 หัวข้อเรื่อง

หลักสูตรตามรูปแบบวิถีชีวิตเชิงนิเวศและพลวัตในระยะเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วย หัวข้อเรื่อง 9 เรื่อง ดังนี้

4.2.1 เรื่องวันแรกของการเปิดเรียน

ขั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู ได้แก่ กิจกรรมเล่ากรณี ตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องวันแรกของการเปิดเรียน

ขั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน ได้แก่ 1) กิจกรรมจับคู่ แสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับความร่วมมือ 2) กิจกรรมเกมส่งบอลให้เพื่อน

ขั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง 1) กิจกรรมกลุ่มสร้าง ภาพจากภาพพิมพ์ฝ่ามือ 2) กิจกรรมแผ่นพับ เกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น

4.2.2 เรื่องเล่นฟุตบอลต้องมีข้อตกลง

ขั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู ได้แก่ กิจกรรมเล่าเล่ากรณี ตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องเล่นฟุตบอลต้องมีข้อตกลง

ขั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน ได้แก่ 1) กิจกรรมจับคู่ แสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง 2) กิจกรรมเกมจับคู่ภาพแสดงอารมณ์เหมือนกัน

ขั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง 1) กิจกรรมกลุ่มเสี สร้างแผนที่ 2) กิจกรรมแผ่นพับ เกี่ยวกับการใช้คำพูดเมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตาหนี

4.2.3 เรื่องอุ่นๆ ในโรงอาหาร

ขั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู ได้แก่ กิจกรรมเล่ากรณี ตัวอย่าง เรื่องประกอบภาพเรื่องอุ่นๆ ในโรงอาหาร

ขั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน ได้แก่ 1) กิจกรรมจับคู่ แสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับการรักษาสิทธิ์ 2) กิจกรรมเกมจับคู่ภาพการรักษาสิทธิ์

ขั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง 1) กิจกรรมกลุ่ม ออกแบบตัดเสื้อผ้า 2) กิจกรรมแผ่นพับ เกี่ยวกับการใช้สิทธิ์ของตน

4.2.4 เรื่องวันปีใหม่ของเด็กๆ

ขั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู ได้แก่ กิจกรรมเล่ากรณี ตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องวันปีใหม่ของเด็กๆ

ขั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน ได้แก่ 1) กิจกรรมกลุ่ม แสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับความร่วมมือ 2) กิจกรรมเกมสกีบกร่วมใจ

ชั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง 1) กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง เกี่ยวกับความร่วมมือ 2) กิจกรรมแผ่นพับ เกี่ยวกับความรับผิดชอบ

4.2.5 เรื่องอยู่ด้วยกันต้องรู้จักควบคุมตนเอง

ชั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู ได้แก่ กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องอยู่ด้วยกันต้องรู้จักควบคุมตนเอง

ชั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน ได้แก่ 1) กิจกรรมเกมจับคู่เคลื่อนไหวร่างกายตามกระแสวิเศษ 2) กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง

ชั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง 1) กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง 2) กิจกรรมแผ่นพับ เกี่ยวกับพฤติกรรมที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตำหนิ

4.2.6 เรื่องขออนุญาต

ชั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู ได้แก่ กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องขออนุญาต

ชั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน ได้แก่ 1) กิจกรรมเกมสลัปที่สร้างรูปสี่เหลี่ยมเสมอ 2) กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับการรักษาสิทธิ์

ชั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง 1) กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง เกี่ยวกับการรักษาสิทธิ์ 2) กิจกรรมแผ่นพับ เกี่ยวกับการปกป้องสิทธิ์ของตนเอง

4.2.7 เรื่องช่วยกันปรุงอาหาร

ชั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู ได้แก่ กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องช่วยกันปรุงอาหาร

ชั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน ได้แก่ 1) กิจกรรมเกมต่อภาพจิ๊กซอว์ 2) กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับความร่วมมือ

ชั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง 1) กิจกรรมแผ่นพับประกอบแต่งเล่าเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือ 2) กิจกรรมแผ่นพับ เกี่ยวกับความร่วมมือในการทำกิจกรรม

4.2.8 เรื่องเราควรทำอย่างไรดี

ขั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู ได้แก่ กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องเราควรทำอย่างไรดี

ขั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน ได้แก่ 1) กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง 2) กิจกรรมเกมจับมือเป็นวงกลมตามหาภาพสัตว์

ขั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง 1) กิจกรรมแผ่นพลิกประกอบแต่งเล่าเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง 2) กิจกรรมแผ่นพับ เกี่ยวกับการใช้คำพูดที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตำหนิ

4.2.9 เรื่องฉันมีสิทธิ์

ขั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู ได้แก่ กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องฉันมีสิทธิ์

ขั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน ได้แก่ 1) กิจกรรมจับคู่ช่วยกันฟังช่วยกันคิดเล่นเกมบิงโก 2) กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับการรักษาสิทธิ์

ขั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง 1) กิจกรรมแผ่นพลิก ประกอบแต่งเล่าเรื่องเกี่ยวกับการรักษาสิทธิ์ 2) กิจกรรมแผ่นพับ เกี่ยวกับการใช้สิทธิ์ของตนเอง

ตารางที่ 23 ความสัมพันธ์ระหว่างหัวข้อเรื่อง ทักษะทางสังคม มาตรฐานการเรียนรู้และกิจกรรม

เวลา/ หัวข้อเรื่อง	ทักษะทางสังคม/ มาตรฐานการเรียนรู้	กิจกรรม
สัปดาห์ที่ 1 เรื่องวันแรกของการเปิดเรียน	ความร่วมมือ	1.เล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพเรื่องวันแรกของการเปิดเรียน 2.จับคู่แสดงบทบาทสมมติ
	2.สามารถรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	3.เกมส่งบอลให้เพื่อน 4.สร้างภาพจากภาพพิมพ์ฝ่ามือ
		กิจกรรมแผ่นพับ เกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ตารางที่ 23 (ต่อ)

เวลา/ หัวข้อเรื่อง	ทักษะทางสังคม/ มาตรฐานการเรียนรู้	กิจกรรม
สัปดาห์ที่ 2 เรื่องเล่น ฟุตบอลต้องมี ข้อตกลง	การควบคุมตนเอง 3.สามารถควบคุมตนเองใน การใช้คำพูดที่สุภาพเมื่อถูก รบกวน กลั่นแกล้ง หรือตำหนิ	1.เล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพเรื่องเล่น ฟุตบอลต้องมีข้อตกลง 2.กิจกรรมจับคู่แสดงบทบาทสมมติเรื่อง ทำอะไรดีเมื่อโดนเพื่อนแกล้ง
	4.ความสามารถควบคุมตนเองใน การแสดงพฤติกรรมที่สุภาพเมื่อ ถูกรบกวน กลั่นแกล้งหรือตำหนิ	3.กิจกรรมเกมจับคู่ภาพแสดงอารมณ์ เหมือนกัน 4.กิจกรรมกลุ่มเทสีสร้างแผนที่
	กิจกรรมแผนพับ เกี่ยวกับการใช้คำพูดเมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตำหนิ	
สัปดาห์ที่ 3 เรื่องวุ่นๆ ใน โรงอาหาร	การรักษาสิทธิ 5.ความสามารถในการใช้สิทธิ ของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิของ ผู้อื่น	1.เล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพเรื่องวุ่นๆ ในโรงอาหาร 2.กิจกรรมจับคู่แสดงบทบาทสมมติ
	6.ความสามารถในการปกป้อง สิทธิของตนเอง	3.กิจกรรมเกมจับคู่ภาพการรักษาสิทธิ 4.กิจกรรมกลุ่มออกแบบตัดเสื้อผ้า
	กิจกรรมแผนพับ เกี่ยวกับการใช้สิทธิของตน	
สัปดาห์ที่ 4 เรื่องวุ่นๆ ใน โรงอาหาร	ความร่วมมือ 1.สามารถให้ความร่วมมือใน การทำกิจกรรม	1.เล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพเรื่อง วันปีใหม่ของเด็กๆ 2.กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ
	2.สามารถรับผิดชอบงานที่ได้รับ มอบหมาย	3.กิจกรรมเกมสก็ปกร่วมใจ 4.กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง
	กิจกรรมแผนพับ เกี่ยวกับความรับผิดชอบ	
สัปดาห์ที่ 5 เรื่องอยู่ด้วยกัน ต้องรู้จัก ควบคุมตนเอง	การควบคุมตนเอง 3.สามารถควบคุมตนเองในการ ใช้คำพูดที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน กลั่นแกล้งหรือตำหนิ	1.เล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพเรื่องอยู่ ด้วยกันต้องรู้จักควบคุมตนเอง 2.กิจกรรมเกมจับคู่เคลื่อนไหวร่างกาย ตามกระแสวิเศษ

ตารางที่ 23 (ต่อ)

เวลา/ หัวข้อเรื่อง	ทักษะทางสังคม/ มาตรฐานการเรียนรู้	กิจกรรม
	4.ความสามารถควบคุมตนเองในการแสดงพฤติกรรมที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน กลั่นแกล้ง หรือตำหนิ	3.กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ 4.กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง
สัปดาห์ที่ 6 เรื่อง ขออนุญาต	การรักษาสิทธิ์ 5.ความสามารถในการใช้สิทธิ์ของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่น	1.เล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพเรื่องขออนุญาต 2.กิจกรรมเกมส์ลับที่สร้างรูปสี่เหลี่ยมเสมอ
	6.ความสามารถในการปกป้องสิทธิ์ของตนเอง	3.กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ 4.กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง
	กิจกรรมแผนพับ เกี่ยวกับการปกป้องสิทธิ์ของตนเอง	
สัปดาห์ที่ 7 เรื่องช่วยกัน ปรุงอาหาร	ความร่วมมือ 1.สามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม	1.เล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพเรื่องช่วยกันปรุงอาหาร 2.กิจกรรมเกมต่อภาพจิ๊กซอว์
	2.สามารถรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	3.กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ 4.กิจกรรมภาพพลิกประกอบการแต่งเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือ
	กิจกรรมแผนพับ เกี่ยวกับความร่วมมือในการทำกิจกรรม	
สัปดาห์ที่ 8 เรื่องเราควรทำ อย่างไรดีนะ	การควบคุมตนเอง 3.สามารถควบคุมตนเองในการใช้คำพูดที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน กลั่นแกล้งหรือตำหนิ	1.เล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพเรื่องเราควรทำอย่างไรดี 2.กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ
	4.สามารถควบคุมตนเองในการแสดงพฤติกรรมที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน กลั่นแกล้งหรือตำหนิ	3.กิจกรรมเกมจับมือเป็นวงกลมตามหาภาพสัตว์ 4.กิจกรรมภาพพลิกประกอบการแต่งเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง
	กิจกรรมแผนพับ เกี่ยวกับการใช้คำพูดที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตำหนิ	

ตารางที่ 23 (ต่อ)

เวลา/ หัวข้อเรื่อง	ทักษะทางสังคม/ มาตรฐานการเรียนรู้	กิจกรรม
สัปดาห์ที่ 9 เรื่องฉันมี สิทธิ์นะ	การรักษาสิทธิ์ 5.ความสามารถในการใช้สิทธิ์ ของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิ์ของ ผู้อื่น	1.เล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องฉันมีสิทธิ์ 2.กิจกรรมจับคู่ช่วยกันฟังช่วยกันคิดเล่น เกมบิงโก
	6.สามารถในการปกป้องสิทธิ์ ของตนเอง	3.กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ 4.กิจกรรมภาพพลิกประกอบการแต่งเรื่อง เกี่ยวกับการรักษาสิทธิ์
	กิจกรรมแผนพับ เกี่ยวกับการใช้สิทธิ์ของตนเอง	

4.3 การจัดหัวข้อเรื่อง

การจัดหัวข้อเรื่องของหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็ก เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้

สัปดาห์ที่ 1

หัวข้อเรื่องที่ 1 เรื่องวันแรกของการเปิดเรียน

สาระสำคัญ ทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ

มาตรฐานการเรียนรู้

1. สามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. สามารถรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

มโนทัศน์ที่ 1 และ 2

กิจกรรม วันที่ 1 กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องวันแรกของการเปิดเรียน

วันที่ 2 กิจกรรมจับคู่แสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับความร่วมมือ

วันที่ 3 กิจกรรมเกมส่งบอลให้เพื่อน

วันที่ 4 กิจกรรมกลุ่มสร้างภาพจากภาพพิมพ์ฝ่ามือ

สัปดาห์ที่ 2

หัวข้อเรื่องที่ 2 เรื่องเล่นฟุตบอลต้องมีข้อตกลง

สาระสำคัญ ทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

3. สามารถควบคุมตนเองในการใช้คำพูดที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน กลั่นแกล้ง หรือถูกตำหนิ
4. สามารถควบคุมตนเองในการแสดงพฤติกรรมที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน กลั่นแกล้ง หรือถูกตำหนิ

มโนทัศน์ที่ 3 และ 4

- กิจกรรม
- วันที่ 1 กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องเล่นฟุตบอลต้องมีข้อตกลง
  - วันที่ 2 กิจกรรมจับคู่แสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง
  - วันที่ 3 กิจกรรมเกมจับคู่ภาพแสดงอารมณ์เหมือนกัน
  - วันที่ 4 กิจกรรมกลุ่มเทสิสร้างแผนที่

สัปดาห์ที่ 3

หัวข้อเรื่องที่ 3 เรื่องวุ่นๆ ในโรงอาหาร

สาระสำคัญ ทักษะทางสังคมด้านการรักษาสีทธิ

มาตรฐานการเรียนรู้

5. สามารถในการใช้สิทธิของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
6. สามารถในการปกป้องสิทธิของตนเอง

มโนทัศน์ที่ 5 และ 6

- กิจกรรม
- วันที่ 1 กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่าง เรื่องประกอบภาพเรื่องวุ่นๆ ในโรงอาหาร
  - วันที่ 2 กิจกรรมจับคู่แสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับการรักษาสีทธิ
  - วันที่ 3 กิจกรรมเกมจับคู่ภาพการรักษาสีทธิ
  - วันที่ 4 กิจกรรมกลุ่มออกแบบตัดเสื้อผ้า

สัปดาห์ที่ 4

หัวข้อเรื่องที่ 4 เรื่องวันปีใหม่ของเด็กๆ

สาระสำคัญ ทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ

มาตรฐานการเรียนรู้

1. สามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

2. สามารถรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

มโนทัศน์ที่ 1 และ 2

- กิจกรรม** วันที่ 1 กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องวันปีใหม่ของเด็กๆ
 วันที่ 2 กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับความร่วมมือ
 วันที่ 3 กิจกรรมเกมสก็ปกร่วมใจ
 วันที่ 4 กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง เกี่ยวกับความร่วมมือ

สัปดาห์ที่ 5

หัวข้อเรื่องที่ 5 เรื่องอยู่ด้วยกันต้องรู้จักควบคุมตนเอง

สาระสำคัญ ทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

3. สามารถควบคุมตนเองในการใช้คำพูดที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน กลั่นแกล้ง หรือถูกตำหนิ
4. สามารถควบคุมตนเองในการแสดงพฤติกรรมที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน กลั่นแกล้ง หรือถูกตำหนิ

มโนทัศน์ที่ 3 และ 4

- กิจกรรม** วันที่ 1 กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องอยู่ด้วยกันต้องรู้จักควบคุมตนเอง
 วันที่ 2 กิจกรรมเกมจับคู่เคลื่อนไหวร่างกายตามกระแวกวีดิโอ
 วันที่ 3 กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง
 วันที่ 4 กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง

สัปดาห์ที่ 6

หัวข้อเรื่องที่ 6 เรื่องขออนุญาต

สาระสำคัญ ทักษะทางสังคมด้านการรักษาสีทธิ

มาตรฐานการเรียนรู้

5. สามารถในการใช้สิทธิของตนเอง
6. สามารถในการปกป้องสิทธิของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น

มโนทัศน์ที่ 5 และ 6

- กิจกรรม** วันที่ 1 กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องขออนุญาต
 วันที่ 2 กิจกรรมเกมสลับที่สร้างรูปสี่เหลี่ยมเสมอ

วันที่ 3 กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับการรักษาสิทธิ

วันที่ 4 กิจกรรมวาดภาพประกอบการเล่าเรื่อง เกี่ยวกับการรักษาสิทธิ

สัปดาห์ที่ 7

หัวข้อเรื่องที่ 7 เรื่องช่วยกันปรุงอาหาร

สาระสำคัญ ทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ

มาตรฐานการเรียนรู้

1. สามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม
2. สามารถรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

มโนทัศน์ที่ 1 และ 2

กิจกรรม วันที่ 1 กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องช่วยกันปรุงอาหาร

วันที่ 2 กิจกรรมเกมต่อภาพจิ๊กซอว์

วันที่ 3 กิจกรรมกลุ่มบทบาทสมมติเกี่ยวกับความร่วมมือ

วันที่ 4 กิจกรรมแผ่นพลิกประกอบแต่งเล่าเรื่องเกี่ยวกับความร่วมมือ

สัปดาห์ที่ 8

หัวข้อเรื่องที่ 8 เรื่องเราควรทำอย่างไรดี

สาระสำคัญ ทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง

มาตรฐานการเรียนรู้

3. สามารถควบคุมตนเองในการใช้คำพูดที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน กลั่นแกล้ง หรือถูกตำหนิ
4. สามารถควบคุมตนเองในการแสดงพฤติกรรมที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน

มโนทัศน์ที่ 3 และ 4

กิจกรรม วันที่ 1 กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องเราควรทำอย่างไรดี

วันที่ 2 กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง

วันที่ 3 กิจกรรมเกมจับมือเป็นวงกลมตามหาภาพสัตว์

วันที่ 4 กิจกรรมแผ่นพลิกประกอบแต่งเล่าเรื่องเกี่ยวกับการควบคุมตนเอง

สัปดาห์ที่ 9

หัวข้อเรื่องที่ 9 เรื่องฉันมีสิทธิ

สาระสำคัญ ทักษะทางสังคมด้านการรักษาสิทธิ

มาตรฐานการเรียนรู้

5. สามารถในการใช้สิทธิ์ของตนเอง
6. สามารถในการปกป้องสิทธิ์ของตนเองโดยไม่ละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่น

มโนทัศน์ที่ 5 และ 6

- กิจกรรม**
- วันที่ 1 กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องฉันมีสิทธิ์นะ
  - วันที่ 2 กิจกรรมจับคู่ช่วยกันฟังช่วยกันคิดเล่นเกมบิงโก
  - วันที่ 3 กิจกรรมกลุ่มแสดงบทบาทสมมติ เกี่ยวกับการรักษาสิทธิ์
  - วันที่ 4 กิจกรรมแผ่นพลิกประกอบแต่งเล่าเรื่องเล่าเรื่องเกี่ยวกับการรักษาสิทธิ์

5. ระยะเวลาการเรียนรู้

หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นหลักสูตรเชื่อมต่อระยะเปลี่ยนแปลงของเด็กนักเรียนจบชั้นอนุบาลปีที่ 2 เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ระยะเวลาในช่วงปิดภาคเรียนของนักเรียนจบชั้นอนุบาลปีที่ 2 ในเดือนมีนาคม – พฤษภาคม

ระยะเวลาการจัดหัวข้อเรื่อง 9 เรื่องๆ ละ 1 สัปดาห์ เป็นเวลา 9 สัปดาห์ๆ ละ 4 วันๆ ละ 40-50 นาที ได้แก่ ทุกวันจันทร์ วันอังคาร วันพุธ และวันพฤหัสบดี

6. การจัดประสบการณ์

หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรที่เชื่อมต่อระยะเปลี่ยนแปลงของนักเรียนจบชั้นอนุบาลปีที่ 2 และกำลังเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อการเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่จำเป็น ได้แก่ ความร่วมมือ การควบคุมตนเอง และการรักษาสิทธิ์ โดยมีแนวการจัดประสบการณ์ตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง ดังนี้

หลักการแนวการจัดประสบการณ์

รูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง มีแนวทางการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทักษะทางสังคม บนความสัมพันธ์ที่สมดุลระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อมได้แก่ ครู เพื่อนและผู้ปกครองเป็นผู้เชื่อมโยงให้เด็กได้พัฒนาทักษะทางสังคมที่จำเป็นในการเรียนรู้ ปรับตัวได้อย่างราบรื่น รวดเร็วและประสบความสำเร็จเมื่อเข้าไปเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การนำหลักการของรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงเพื่อกำหนด

เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง ในหลักสูตรครั้งนี้ ประกอบด้วยหลักการ 3 ข้อ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

การเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครู ผู้ปกครองซึ่งเป็นบุคคลแวดล้อมเด็กที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมให้เด็ก

รูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงเป็นการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมทางบวกระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม จากการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็ก เพื่อน ครูและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ ได้รับประสบการณ์ในด้านทักษะทางสังคมที่จำเป็น ต่อการเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ์

6.1.2 การจัดประสบการณ์ที่มีความยืดหยุ่น และตอบสนองความต้องการของเด็ก เป็นรายบุคคล สามารถช่วยให้เด็กปรับตัวทางสังคมได้ประสบความสำเร็จ

การจัดประสบการณ์ที่หลากหลายยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยให้เด็กมีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เพิ่มมากขึ้น จากสถานการณ์ เงื่อนไขที่แตกต่างกันในแต่ละกิจกรรม ได้แก่ เล่ากรณีศึกษาประกอบภาพ แสดงบทบาทสมมติ เล่นเกม ทำกิจกรรมศิลปะ

6.1.3 การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับครูและเด็ก จะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในการปรับตัวทางสังคมของเด็กในระยะเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

การที่ครูและผู้ปกครองได้ร่วมทำกิจกรรมกับเด็กที่โรงเรียน ผู้ปกครองได้ร่วมทำกิจกรรมกับเด็กที่บ้าน เพื่อให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการปรับตัวของเด็กในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดี การร่วมมือกันระหว่างบ้านและโรงเรียนเพื่อส่งเสริมเด็กให้มีพัฒนาการทางสังคมอย่างสอดคล้องกัน ในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างชั้นอนุบาลปีที่ 2 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

6.2 แนวการจัดประสบการณ์

การจัดประสบการณ์โดยการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางสังคมทางบวกระหว่างเด็ก เพื่อน ครู และผู้ปกครองตามหลักการของรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่จำเป็น ของเด็กเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระยะเปลี่ยนแปลง เป็นช่วงระยะเวลาประมาณ 6 สัปดาห์แรกของการเปิดเรียนภาคเรียนที่ 1 ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ์ มีทักษะที่พร้อมในการเรียนรู้ และปรับตัวในสภาพแวดล้อมทางสังคมใหม่ ทำให้เด็กสามารถลดแรงกดดัน ในการเข้าเรียนในชั้น

ประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความแตกต่างจากชั้นอนุบาลอย่างมาก เด็กสามารถนำทักษะทางสังคมที่จำเป็นทั้ง 3 ด้านนี้ไปใช้ในการปรับตัวสามารถสร้างความสัมพันธ์ทางบวก ได้อย่างราบรื่น รวดเร็วในการเรียนและการทำกิจกรรมร่วมกับครูและเพื่อนใหม่ เมื่อเข้าศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประสบความสำเร็จได้อย่างดี

6.2.1 การสังเคราะห์หลักการของรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงที่จะนำไปใช้สำหรับการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรนี้ ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน

ขั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้วิธีการปรับตัว

ขั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้

- 1) สะท้อนความรู้สึก
- 2) ฝึกฝนทักษะ

ขั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้

- 1) ทำกิจกรรมกับผู้ปกครองที่โรงเรียน
- 2) ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองที่บ้าน

6.2.2 การนำขั้นตอนหลักการของรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงจัดสร้างแนวทางการจัดประสบการณ์ สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมเพื่อเตรียมเด็กเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู

วันที่ 1 เรียนรู้วิธีการปรับตัว เพื่อช่วยให้เด็กได้รับความรู้ ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และกิจกรรมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากกิจกรรมเล่ากรณีศึกษา ประกอบภาพ

ขั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน

วันที่ 2 สะท้อนความรู้สึก เพื่อช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ด้านความรู้สึกในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม จากกิจกรรมบทบาทสมมติ

วันที่ 3 ฝึกฝนทักษะเพื่อช่วยให้เด็กมีทักษะในการแก้ปัญหาจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสามารถเรียนรู้และปรับตัวทางสังคมได้อย่างราบรื่นและประสบความสำเร็จ จากการเล่นเกมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม

ขั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง

วันที่ 4 ทำกิจกรรมกับผู้ปกครองที่โรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองได้รับรู้ และเข้าใจการปรับตัวทางสังคมในระยะเปลี่ยนแปลง ในการส่งเสริมทักษะทางสังคมร่วมกัน ระหว่างเด็ก เพื่อน ครู และผู้ปกครอง จากกิจกรรมศิลปะ

วันที่ 4 ทำกิจกรรมกับผู้ปกครองที่บ้าน เพื่อให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วม ในการส่งเสริมการปรับตัวทางสังคมในระยะเปลี่ยนแปลงร่วมกับเด็กที่บ้าน ส่งเสริมทักษะทาง สังคมระหว่างเด็กและผู้ปกครอง จากการทำกิจกรรมผ่านพับที่มีสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับ การจัดประสบการณ์ที่โรงเรียน

6.2.3 การนำแนวทางการจัดประสบการณ์ตามหลักการของรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและ พลวัตในระยะเปลี่ยนแปลง เพื่อจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ตามลำดับ ดังนี้

การจัดประสบการณ์ที่โรงเรียน

1) จัดประสบการณ์ โดยการจัดประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม ด้วยกิจกรรมที่หลากหลายและมีความยืดหยุ่น สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นราย บุคคล เพื่อให้เด็กได้รับโอกาสในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมทางบวกร่วมกับ เพื่อน ครู และ ผู้ปกครอง ได้ประสบความสำเร็จ ประกอบกิจกรรมดังนี้

1.1) การเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องราวที่เกี่ยวกับประสบการณ์ ทางสังคม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง หรือการรักษาสิทธิ์

1.2) การจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมกันระหว่างเด็ก เพื่อน และครู ได้แก่ การแสดง บทบาทสมมติ การเล่นเกม การทำกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน

1.3) การจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมกันระหว่างเด็ก เพื่อน ครูและผู้ปกครอง ได้แก่ การทำกิจกรรมศิลปะที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน

2) อภิปรายประสบการณ์ โดยให้เด็กได้ร่วมสนทนา แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันระหว่างเด็ก เพื่อน ครู และสรุปผล การเรียนรู้ร่วมกัน

2.1) เด็กการนำเสนอชิ้นงาน ผลงานร่วมกับเพื่อน

2.2) อภิปรายผลจากการทำกิจกรรมร่วมกันและสรุปผลการเรียนรู้ร่วมกัน

3) ประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมตนเอง โดยเด็กจะประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมของตนเอง หลังจากที่ได้ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน แล้วสะท้อนพฤติกรรมของตนเองเพื่อเรียนรู้เข้าใจในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมที่ดีต่อไป

กิจกรรมที่บ้าน

ส่งเสริมประสบการณ์ที่บ้าน ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครองและระหว่างบ้านและโรงเรียน เพื่อให้ผู้ปกครองส่งเสริมให้เด็กได้รับประสบการณ์ทักษะทางสังคมสอดคล้องกับที่โรงเรียน ด้วยกิจกรรมแผ่นพับ

6.2.4 แนวทางการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์ ตามหลักการของรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง โดยจัดประสบการณ์ใช้เวลา 40-50 นาที/วัน รายละเอียด ดังนี้

แนวทางการจัดทำแผนการจัดประสบการณ์

ขั้นนำ (7 นาที)

1. นักเรียนและครู สร้าง หรือทบทวนข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน
2. นักเรียนและครูทบทวนการเล่าเรื่องราวประกอบภาพแล้วสนทนาซักถาม

ขั้นจัดประสบการณ์ (25-35 นาที)

1. ครูจัดประสบการณ์ให้นักเรียน ผู้ปกครอง และครูทำกิจกรรมร่วมกัน โดยการเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ การแสดงบทบาทสมมติ หรือการเล่นเกมที่สร้างเสริมทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ์ การทำกิจกรรมศิลปะ
2. นักเรียนแต่ละกลุ่มแสดงผลงาน หรืออภิปราย ซักถามเกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรมร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียน ครู เพื่อน และผู้ปกครอง

ขั้นสรุป (8 นาที)

1. นักเรียน ผู้ปกครอง และครูสรุปสิ่งที่ได้จากการทำกิจกรรมสร้างเสริมทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ์
2. นักเรียนประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมของตนเองจากการทำกิจกรรมร่วมกัน

วันที่1 (40 นาที)

การจัดประสบการณ์

ขั้นนำ (7 นาที)

นักเรียนและครูสร้างข้อตกลงในการฟังเรื่องราวกรณีตัวอย่างประกอบภาพ และเขียนสัญลักษณ์ข้อตกลงลงในแผ่นกระดาษชาร์ต ช่วยกันอ่านข้อตกลงในแผ่นกระดาษชาร์ต

ขั้นจัดประสบการณ์ (25 นาที)

1. ครูเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง หรือด้านการรักษาสิทธิ์

2. นักเรียนและครูสนทนา อภิปราย ชักถาม อธิบายความคิดความรู้สึกของตัวเองหรือความคิดความรู้สึกของผู้อื่นที่มีกับตัวละคร สาเหตุของความคิดความรู้สึกนั้นตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นสรุป (8 นาที)

1. นักเรียนและครูสรุปสิ่งที่ได้รับ จากการทำกิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคม
2. นักเรียนประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมของตนเอง แล้วสนทนาชักถาม

วันที่ 2 (45 นาที)

การจัดประสบการณ์

ขั้นนำ (7 นาที)

1. นักเรียนและครูสร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน เขียนสัญลักษณ์ข้อตกลงลงในแผ่นกระดาษชาร์ต แล้วช่วยกันอ่านข้อตกลงในแผ่นกระดาษชาร์ต

2. ครูทบทวนกรณีตัวอย่างประกอบภาพบางภาพ 1-2 ภาพ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นจัดประสบการณ์ (30 นาที)

1. ครูชี้แจงการแสดงบทบาทสมมติ ร่วมกันระหว่างครูและนักเรียนที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเองหรือด้านการรักษาสีทิ

2. ครูนำฉากให้นักเรียนจับกลุ่ม แล้วรับแจกวัสดุอุปกรณ์และเริ่มทำกิจกรรม

3. นักเรียนออกมานำเสนอผลงานกลุ่มที่ทำที่ละกลุ่ม แล้วครูและเพื่อนสนทนาชักถามเกี่ยวกับผลงาน

ขั้นสรุป (8 นาที)

1. นักเรียนและครูสรุปสิ่งที่ได้รับ จากการทำกิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคม
2. นักเรียนประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมของตนเอง แล้วสนทนาชักถาม

วันที่ 3 (45 นาที)

การจัดประสบการณ์

ขั้นนำ (7 นาที)

1. นักเรียนและครูสร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน เขียนสัญลักษณ์ข้อตกลงลงในแผ่นกระดาษชาร์ต แล้วช่วยกันอ่านข้อตกลงในแผ่นกระดาษชาร์ต

2. ครูทบทวนกรณีตัวอย่างประกอบภาพบางภาพ 1-2 ภาพ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นจัดประสบการณ์ (30 นาที)

1. ครูชี้แจงการทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างครูและนักเรียน ที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเองหรือด้านการรักษาสีที
2. ครูนำฉลากให้นักเรียนจับกลุ่ม แล้วรับแจกวัสดุอุปกรณ์และเริ่มทำกิจกรรม
3. นักเรียนออกมานำเสนอผลงานกลุ่มที่ทำที่ละกลุ่ม แล้วครูและเพื่อนสนทนาซักถามเกี่ยวกับผลงาน

ขั้นสรุป (8 นาที)

1. นักเรียนและครูสรุปสิ่งที่ได้รับ จากการทำกิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคม
2. นักเรียนประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมของตนเอง แล้วสนทนาซักถาม

วันที่ 4 (50 นาที)

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์

ขั้นนำ (7 นาที)

1. นักเรียนและครูสร้างข้อตกลงในการทำกิจกรรมร่วมกัน เขียนสัญลักษณ์ข้อตกลงลงในแผ่นกระดาษชาร์ต แล้วช่วยกันอ่านข้อตกลงในแผ่นกระดาษชาร์ต
2. ครูทบทวนเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพบางภาพ 1-2 ภาพ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นจัดประสบการณ์ (35 นาที)

1. ครูชี้แจงการทำกิจกรรมศิลปะร่วมกันระหว่างนักเรียน ผู้ปกครอง และครูที่ส่งเสริมทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเองหรือด้านการรักษาสีที
2. ครูนำฉลากให้นักเรียนจับกลุ่ม แล้วรับแจกวัสดุอุปกรณ์และเริ่มทำกิจกรรม
3. นักเรียนออกมานำเสนอผลงานกลุ่มที่ทำที่ละกลุ่ม แล้วครูและเพื่อนสนทนาซักถามเกี่ยวกับผลงาน

ขั้นสรุป (8 นาที)

1. นักเรียนและครูสรุปสิ่งที่ได้รับ จากการทำกิจกรรมส่งเสริมทักษะทางสังคม
2. นักเรียนประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมของตนเอง แล้วสนทนาซักถาม

หมายเหตุ

1. ก่อนจัดประสบการณ์ คุณครูชี้แจงผู้ปกครองในกิจกรรมที่ผู้ปกครองต้องทำร่วมกับเด็กๆ และผู้ปกครองมีบทบาทอย่างไรบ้าง
2. กิจกรรมหลังการจัดประสบการณ์ ครูแนะนำการทำแผนพับกิจกรรมสำหรับเด็กและผู้ปกครอง

ตารางที่ 24 การจัดกิจกรรมและผู้เข้าร่วมกิจกรรมของหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและ
พลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

วัน	การจัดประสบการณ์ของหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง			
	กิจกรรมที่โรงเรียน		กิจกรรมที่บ้าน	
	กิจกรรม	ผู้ร่วมกิจกรรม	กิจกรรม	ผู้ร่วมกิจกรรม
วันที่ 1	เล่ากรณีตัวอย่าง ประกอบภาพ	ครู เด็กและเพื่อน	-	-
วันที่ 2	บทบาทสมมติ หรือเกม	ครู เด็กและเพื่อน	-	-
วันที่ 3	บทบาทสมมติ หรือเกม	ครู เด็กและเพื่อน	-	-
วันที่ 4	กิจกรรมศิลปะ เป็นกลุ่ม	ครู เด็ก เพื่อนและ ผู้ปกครอง	กิจกรรมผ่านพับ	เด็กและผู้ปกครอง

6.3 สื่อการจัดประสบการณ์

สื่อการจัดประสบการณ์เป็นวัสดุ อุปกรณ์ในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะการพัฒนาคูณลักษณะตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรตามรูปแบบ วิถีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้า ศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้อย่างมีประสิทธิภาพดังนี้

6.3.1 กรณีตัวอย่างประกอบภาพ เป็นการเรียบเรียงเรื่องราวจากข้อมูลตามสภาพจริง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระยะเปลี่ยนแปลง ประกอบภาพที่มีตัวละครเป็นเด็กเริ่มเข้า เรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม กฎระเบียบ การเรียน การสอน การปรับตัวของ เด็กในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้านทักษะทางสังคม 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุม ตนเอง และด้านการรักษาสีทธิ์

6.3.2 กิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ กิจกรรมศิลปะ การเล่นเกมเสริมสร้างทักษะทาง สังคมในด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง การรักษาสีทธิ์

6.4 บทบาทเด็ก เพื่อน ครู และผู้ปกครอง

หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง มีแนวทางการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยมีครู เพื่อน และผู้ปกครองเป็นผู้บทบาทเชื่อมโยงให้เด็กเกิดการเรียนรู้ การปรับตัวบนความสัมพันธ์ที่สมดุลระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กที่จำเป็น ให้มีความพร้อมในการเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 เพื่อให้เด็กได้พัฒนาทักษะทางสังคมที่จำเป็นบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเด็ก ครู และผู้ปกครองควรมีบทบาทดังนี้

6.4.1 บทบาทของเด็ก

- 1) ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ครู และผู้ปกครองรู้จักเสนอความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็น เรียนรู้วิธีการช่วยเหลือเพื่อน ร่วมตัดสินใจ ร่วมคิด ร่วมทำ แก้ปัญหา รู้จักแบ่งปัน รับผิดชอบในการทำงานร่วมกับผู้อื่นจนสำเร็จ
- 2) เรียนรู้วิธีการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น โดยสังเกตความแตกต่างของวิธีการทำงานของตนเองและผู้อื่น
- 3) ยอมรับสิทธิ์ของผู้อื่นและมีวิธีการสื่อสาร แสดงพฤติกรรมกรกระทำเพื่อปกป้องสิทธิของตนเองได้อย่างเหมาะสมเป็นที่ยอมรับของสังคม
- 4) เรียนรู้การควบคุมการแสดงพฤติกรรมกรพูด และการกระทำที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น เมื่อได้อยู่ในสภาพที่ได้รับแรงกดดันหรือมีความขัดแย้ง

6.4.2 บทบาทของครู

- 1) รวบรวมข้อมูลเด็กเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยเหลือเด็กในการปรับตัวเรียนรู้ ส่งเสริมทักษะทางสังคม
- 2) ช่วยเหลือเด็กในการอธิบายว่าเขาต้องการอะไร คิดอย่างไร เพราะอะไร สังเกตเห็นแล้วยอมรับคุณค่า ความต้องการของเด็ก
- 3) พูดคุยประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับการเรียนรู้สิ่งใหม่ในชั้นประถมศึกษาปีที่1
- 4) สร้างความคุ้นเคยระหว่างครู เด็ก และผู้ปกครอง ทำความเข้าใจพัฒนา ส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับเด็ก
- 5) ครูจัดสภาพห้องเรียนใกล้เคียงกับห้องเรียนระดับปฐมวัย
- 6) ช่วยเหลือเด็กให้เรียนรู้ควบคุมพฤติกรรมตนเองในการเข้าสังคม และแสดงออกทางสังคมที่ถูกต้อง

7) ช่วยเหลือเด็กในการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น รู้จักเสนอความคิดเห็นร่วมกัน เรียนรู้วิธีการช่วยเหลือเพื่อน รู้จักแบ่งปัน

8) ส่งเสริมให้เด็กควบคุมตนเองในการใช้คำพูด แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมเมื่ออยู่สภาพที่มีความขัดแย้ง รู้จักตอบสนองสิ่งที่เด็กควบคุมไม่ได้โดยการไม่ใส่ใจ หรือหลีกเลี่ยง เช่น เพื่อนที่เกเร เป็นสิ่งที่เด็กควบคุมไม่ได้

9) ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้ความคับข้องใจ ความผิดหวังเป็นเรื่องธรรมดา เรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เรียนรู้การปรับตัวสร้างความสัมพันธ์ทางบวกมากกว่าการต่อต้านสังคม

10) ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้การรักษาสิทธิของตนเอง การใช้สิทธิและการปกป้องสิทธิอย่างเหมาะสม โดยไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น

11) ประเมินผลพัฒนาการด้านทักษะทางสังคม

6.4.3 บทบาทของผู้ปกครอง

1) ทำความเข้าใจความแตกต่างระหว่างหลักสูตรทั้ง 2 ระดับ หลักสูตรปฐมวัย และหลักสูตรประถมศึกษาเพื่อช่วยในการเตรียมเด็กให้ปรับตัวได้เร็วขึ้น

2) ช่วยเหลือ แนะนำให้เด็กเรียนรู้ทักษะทางสังคม ร่วมแก้ปัญหากับเด็กในการปรับตัว

3) ให้ความรักด้วยการใส่ใจ เข้าใจความต้องการ ความสามารถของเด็ก ความเข้าใจ และยอมรับจะทำให้เด็กสามารถปรับตัวกับผู้อื่นได้

4) เป็นแบบอย่างในการแสดงพฤติกรรมทั้งด้านการพูด และการกระทำในทางบวกในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม

หมายเหตุ

1. บทบาทของเด็ก หมายถึง บทบาทของตัวเด็ก และรวมทั้งบทบาทเพื่อนของเด็ก
2. บทบาทครู หมายถึง บทบาทของผู้สอนตามแผนการจัดประสบการณ์ของหลักสูตร ตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง
3. บทบาทของผู้ปกครอง หมายถึง บทบาทของบุคคลในครอบครัวของเด็กที่อยู่ร่วมกับเด็กที่บ้าน ได้แก่ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น

ตารางที่ 25 การจัดกิจกรรม และบทบาทของผู้เกี่ยวข้องตามหลักการของรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตในระยะเวลาเปลี่ยนแปลง

หลักการและขั้นตอนกิจกรรม	บทบาท		
	เด็ก/เพื่อน	ครู	ผู้ปกครอง
<p><u>ขั้นที่ 1 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู</u> <u>เรียนรู้วิธีการปรับตัว</u> มี 1 กิจกรรม 40 นาที</p> <p>กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดประสบการณ์ - อภิปรายประสบการณ์ - ประเมินความพึงพอใจ <p>พฤติกรรมของตนเอง</p>	<p>เป็นผู้ฟัง</p> <p>พูดอภิปราย</p> <p>ผู้ประเมิน</p>	<p>เป็นผู้เล่า</p> <p>ซักถาม</p> <p>ซักถาม</p>	<p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>
<p><u>ขั้นที่ 2 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน</u> <u>สะท้อนความรู้สึก</u> มี 2 กิจกรรมๆ ละ 45 นาที</p> <p>กิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดประสบการณ์ - อภิปรายประสบการณ์ - ประเมินความพึงพอใจ <p>พฤติกรรมของตนเอง</p>	<p>ผู้คิดและวางแผน</p> <p>ผู้แสดง</p> <p>พูดอภิปราย</p> <p>ผู้ประเมิน</p>	<p>ผู้แนะนำ</p> <p>ช่วยเหลือ</p> <p>ซักถาม</p> <p>ซักถาม</p>	<p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>
<p><u>ฝึกฝนทักษะ</u></p> <p>กิจกรรมการเล่นเกม</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดประสบการณ์ - อภิปรายประสบการณ์ - ประเมินความพึงพอใจ <p>พฤติกรรมของตนเอง</p>	<p>ผู้เล่น</p> <p>พูดอภิปราย</p> <p>ผู้ประเมิน</p>	<p>ผู้แนะนำ</p> <p>ช่วยเหลือ</p> <p>ซักถาม</p> <p>ซักถาม</p>	<p>-</p> <p>-</p> <p>-</p>

ตารางที่ 25 (ต่อ)

หลักการและขั้นตอนกิจกรรม	บทบาท		
	เด็ก/เพื่อน	ครู	ผู้ปกครอง
<p>ขั้นที่ 3 ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง มี 2 กิจกรรม</p> <p>ทำกิจกรรมกับผู้ปกครองที่โรงเรียน 50 นาที</p> <p>กิจกรรมศิลปะ</p> <p>- จัดประสบการณ์</p> <p>- อภิปรายประสบการณ์</p> <p>- ประเมินความพึงพอใจพฤติกรรมของตนเอง</p>	<p>ผู้คิด วางแผน และทำกิจกรรม</p> <p>นำเสนอผลงาน พูดอภิปราย</p> <p>ผู้ประเมิน</p>	<p>ผู้แนะนำ ช่วยเหลือ</p> <p>ซักถาม</p> <p>ซักถาม</p>	<p>ผู้แนะนำ ช่วยเหลือ</p> <p>-</p> <p>-</p>
<p>ทำกิจกรรมกับผู้ปกครองที่บ้าน 10 นาที</p> <p>กิจกรรมผ่านพับ</p>	<p>ผู้คิดและทำกิจกรรม</p> <p>ตอบคำถาม</p>	<p>-</p>	<p>ผู้แนะนำ ช่วยเหลือ</p> <p>ถามคำถาม</p>

7. การวัดและประเมินผล

แนวทางการวัดและประเมินผลทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเองและด้านการรักษาสีที การวัดโดยวิธีการสังเกตพฤติกรรม คำพูดแล้วบันทึกผล การวัดโดยวิธีการสังเกตแล้วประเมินผลการสังเกตบันทึกลงในแบบวัดและประเมินผลโดยมีพฤติกรรมที่สังเกต ดังนี้

7.1 สังเกตด้านความร่วมมือ จากพฤติกรรม

7.1.1 การทำงานร่วมกับผู้อื่น

- 1) การแสดงความคิดเห็นของตนเอง
- 2) การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

3) การปฏิบัติตามข้อตกลง

7.1.2 ความรับผิดชอบ

- 1) การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย
- 2) ให้ความร่วมมือ ให้งานเสร็จตามเป้าหมายที่กำหนด
- 3) ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา

7.2 สังเกตด้านการควบคุมตนเอง จากพฤติกรรม

7.2.1 การใช้คำพูดเมื่อถูกรบกวน/แก้ง/ตำหนิ

- 1) บอกอารมณ์ ความรู้ของตนเอง
- 2) บอกความต้องการของตนเอง
- 3) ถามเหตุผลสาเหตุผู้ที่รบกวน

7.2.2 การแสดงพฤติกรรมเมื่อถูกรบกวน/แก้ง/ตำหนิ

- 1) มองหน้า แสดงความไม่พอใจ
- 2) นิ่งเฉย ทำงานต่อไปไม่สนใจ
- 3) เดิน หลีกหนี
- 4) บอกคุณครู

7.3 สังเกตด้านการรักษาสีทึ่ จากพฤติกรรม

7.3.1 การใช้สีทึ่ของตน

- 1) การบอกให้ผู้อื่นรู้ในสีทึ่ของตน
- 2) ถามเหตุผล เรียกร้องให้ได้มาตามสีทึ่ของตน
- 3) พุด เสนอตนเพื่อใช้สีทึ่

7.3.2 การปกป้องสีทึ่ของตน

- 1) พุด ปฏิเสธคำขอร้องตามสีทึ่ของตน
- 2) นิ่งเฉย ทำงานต่อไปเพื่อยืนยันความต้องการของตนเอง
- 3) บอกคุณครู

การประเมินผลโดยการให้คะแนนจากการจัดระดับคุณภาพ 3 ระดับคุณภาพ ประเมินผลระดับคุณภาพเป็นคะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน 0 หมายถึง	ไม่ปฏิบัติ
ระดับคะแนน 1 หมายถึง	ปฏิบัติเมื่อมีครู เพื่อน หรือผู้ปกครองตักเตือน
ระดับคะแนน 2 หมายถึง	ปฏิบัติด้วยตนเอง

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีสาระสรุปพอสังเขป ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อประเมินคุณภาพของหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

สมมติฐานของการวิจัย

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงมีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงมีทักษะทางสังคมสูงด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการรักษาสีที่สูงกว่าก่อนการทดลอง

วิธีการดำเนินการวิจัย

กระบวนการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรแบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง ระยะที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

การศึกษาข้อมูลพื้นฐานเพื่อพัฒนาหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงดังนี้

- 1.1 สภาพปัจจุบันและปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างการศึกษาปฐมวัยและชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1.2 ความต้องการจำเป็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1ในระยะเปลี่ยนแปลง

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานด้านปัญหา และสภาพปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างชั้นอนุบาลปีที่2 และชั้นประถมศึกษาปีที่1 พบว่า 1) หลักสูตรทั้งสองระดับมีความแตกต่างกันมาก ทำให้เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่1 ช่วงต้นภาคเรียนที่1 ได้รับแรงกดดันและการเรียนรู้ในการปรับตัวในการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมใหม่ในระยะเปลี่ยนแปลงอย่างมาก 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 เด็กต้องใช้ทักษะทางสังคมในช่วงระยะเปลี่ยนแปลงปรับตัวมากที่สุดและทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการเรียนรู้และการปรับตัวอย่างราบรื่นของเด็ก เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ์ 3) การจัดการเรียนการสอนของชั้นประถมศึกษาปีที่1 โดยครูมอบหมายงานให้เด็กทำกิจกรรมเป็นรายบุคคล และให้เด็กทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนเป็นส่วนมาก การที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อนและครูพบช่องว่างความสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างกิจกรรม บทบาท ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

จากการศึกษาความต้องการจำเป็น พบว่า ทักษะทางสังคมของเด็กเมื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในระยะเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญในระดับมากที่สุด และพบว่าทักษะทางสังคมของเด็กเมื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ในระยะเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับน้อยถึงปานกลาง

วิธีการแก้ปัญหาเชื่อมต่อการศึกษาระดับปฐมวัยกับชั้นประถมศึกษาปีที่1ในปัจจุบัน ได้แก่ 1) การสร้างความรู้ความเข้าใจกับผู้ปกครอง ครูชั้นอนุบาลปีที่2 และครูชั้นประถมศึกษาปีที่1 2) การเตรียมความพร้อมเด็กชั้นอนุบาล2 ภาคเรียนที่ 2 ด้านการอ่าน การเขียนภาษาไทย และคณิตศาสตร์ 3) การปรับสภาพแวดล้อมของห้องเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1ใกล้เคียงกับชั้นอนุบาล ส่วนแนวทางการเชื่อมรอยต่อในต่างประเทศมีหลายแนวทาง แต่ที่เหมาะสมสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการจำเป็นในประเทศ ได้แก่ การจัดหลักสูตรพิเศษ โดยใช้แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรทางเลือกใหม่ ที่พัฒนามาจากการศึกษาบริบทสังคม สภาพปัจจุบัน ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา ความต้องการจำเป็นจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง และนำหลักการของแนวคิดรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร 3 ข้อ ได้แก่

1) การเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครู ผู้ปกครองซึ่งเป็นบุคคลแวดล้อมเด็กที่จะช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมให้เด็ก

2) การจัดประสบการณ์ที่มีความยืดหยุ่น และตอบสนองความต้องการของเด็ก เป็นรายบุคคล สามารถช่วยให้เด็กปรับตัวทางสังคมได้ประสบความสำเร็จ

3) การให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมกับครู เด็ก จะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ ความเข้าใจในการปรับตัวทางสังคมของเด็กในระยะเปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี

2. การร่างหลักสูตร

2.1 การร่างหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตในระยะเปลี่ยนแปลง ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ ระยะเวลาการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ การวัดและประเมินผล

2.2 การจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์

2.3 การตรวจสอบคุณภาพหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยใช้แบบประเมินเอกสารหลักสูตร แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้แก่ ระดับดีมาก ดี ปานกลาง พอใช้ และปรับปรุง ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิได้ค่าแต่ละข้อได้ คะแนนระหว่าง 3.5-4.6 (ระดับดี - ดีมาก) และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2.4 การนำแผนการจัดประสบการณ์ไปทดลองใช้ กับเด็กอนุบาลปีที่ 2 อายุ 6 ปีที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

2.5 การสร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ดังนี้

2.5.1 สร้างแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม

2.5.2 สร้างเกณฑ์แบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม

2.5.3 สร้างคู่มือการใช้แบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม

2.6 การหาคุณภาพเครื่องมือ แบบสังเกตทักษะทางสังคมของเด็กเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้

2.6.1 นำแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทดลองใช้กับเด็กอนุบาลปีที่ 2 อายุ 6 ปี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

2.6.2 ตรวจสอบคุณภาพ ของแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อแสดงหลักฐานความตรงเชิงเนื้อหา ผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิได้ค่าแต่ละข้อของพฤติกรรมอยู่ระหว่าง 0.6-0.8 ปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมย่อยตามข้อเสนอของผู้ทรงคุณวุฒิ

2.6.3 การหาความเที่ยงของผู้สังเกตแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมจำนวน 2 คน ได้แก่ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI อยู่ในในระดับสูงได้ค่า 0.91

ระยะที่ 2 การทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

1. การทดลองใช้หลักสูตร

ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

1.1 ก่อนดำเนินการทดลอง

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยกำหนดเลือกโรงเรียนแบบเจาะจง

1.1.1 ประชากร คือ นักเรียนที่จบชั้นอนุบาลปีที่ 2

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่จบชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรี เขต 1 ที่มีคะแนนทักษะทางสังคมน้อย ผู้ปกครองอนุญาตและให้ความร่วมมือในการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง จำนวน 10 คน

1.2 การดำเนินการทดลองการใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง ใช้รูปแบบการวิจัยแบบแผนการวิจัยเชิงทดลองกลุ่มเดียวแบบศึกษา A-B-A (A-B-A design) ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน เป็นระยะเวลา 15 สัปดาห์ๆ ละ 4 วันๆ ละ 40-50 นาที เริ่มตั้งแต่สัปดาห์ที่ 3 ของเดือนกุมภาพันธ์ถึงสัปดาห์แรกของเดือนมิถุนายนโดยแบ่งเป็นระยะเส้นฐานจำนวน 3 สัปดาห์ ระยะทดลองจำนวน 9 สัปดาห์ ระยะติดตามผลจำนวน 3 สัปดาห์

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองใช้ หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็ก เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แบ่งเป็น 2 ส่วน

1.3.1 การวิเคราะห์ค่าสถิติผลการทดลอง ด้วยโปรแกรม SPSS for Windows ได้แก่

3.3.1.1 การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของทักษะทางสังคม ทักษะทางสังคมแยกรายด้าน ทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรม ทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรมย่อย

3.3.1.2 การทดสอบค่า Repeated Measures ANOVA

3.3.1.3 เปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธีทดสอบของ บอนเฟอร์โรนี

3.3.1.4 การสร้างกราฟดูแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงค่าคะแนนเฉลี่ย

1.3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายผลการทดลอง

3.3.2.1 การวิเคราะห์บทสนทนาทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ

3.3.2.2 การวิเคราะห์บทสนทนาทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเอง

3.3.2.3 การวิเคราะห์บทสนทนาทักษะทางสังคมด้านการรักษาสีทึบ

2. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการทดลอง ใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตร ในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ข้อมูลปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทดลองใช้หลักสูตร ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตของผู้ช่วยผู้วิจัยและผู้วิจัยมาปรับปรุงหลักสูตรให้สมบูรณ์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นหลักสูตรเฉพาะที่มีคุณลักษณะเป็นเอกลักษณ์สรุปได้ ดังนี้

1.1 หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง เป็นหลักสูตรเน้นการจัดประสบการณ์สำหรับสร้างเสริมทักษะทางสังคม เพื่อเตรียมเด็กเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง มีการจัดประสบการณ์ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความสัมพันธ์ทางสังคมที่สมดุลระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ เพื่อน ครู และผู้ปกครอง เพื่อให้เด็กสามารถใช้ทักษะทางสังคมในการเรียนรู้ และปรับตัวเมื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ จุดมุ่งหมาย มาตรฐานการเรียนรู้ สาระสำคัญ ระยะเวลาการเรียนรู้ การจัดประสบการณ์ การวัดและประเมินผล

1.2 หลักสูตรที่ใช้เฉพาะช่วงระยะเวลาปิดภาคเรียนที่ 2 ของนักเรียนที่จบชั้นอนุบาลปีที่ 2 กำลังเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นเวลา 9 สัปดาห์ โดยเริ่มใช้ประมาณเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคม

1.3 หลักสูตรเน้นการเสริมสร้างทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการปรับตัวของเด็ก ในช่วงระยะเปลี่ยนแปลง ช่วงระยะเวลา 6 สัปดาห์แรกของภาคเรียนที่ 1 ในการเข้าศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่ ทักษะด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการรักษาสีที เพื่อลดแรงกดดันในการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมใหม่ในชั้นเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ที่มีความแตกต่างจากสิ่งแวดล้อมเดิม (ชั้นเรียนอนุบาลปีที่ 2) อย่างมาก เพื่อให้เด็กมีความพร้อมสามารถเรียนรู้ปรับตัวได้อย่างรวดเร็วและราบรื่น

1.4 การจัดประสบการณ์ตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงให้เด็กได้รับประสบการณ์เรียนรู้ความสัมพันธ์ทางสังคม การปรับตัวจากการทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง ลักษณะของการจัดกิจกรรมมีความยืดหยุ่นและหลากหลายสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล ประกอบด้วยหัวข้อเรื่องจำนวน 9 เรื่องๆ ละ 1 สัปดาห์ๆ ละ 4 วันๆ ละ 40-50 นาที ในแต่ละหน่วยเป็นการฟังครูเล่ากรณีศึกษาประกอบภาพ ที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและการปรับตัวในการเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การทำกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกมและกิจกรรมศิลปะ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เสริมสร้างทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเองและด้านการรักษาสีที มีการแบ่งกลุ่มย่อยเพื่อฝึกทักษะในเชิงปฏิบัติโดยสร้างชิ้นงาน หรือทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างเด็ก เพื่อน ครู และผู้ปกครอง นำผลงานที่ได้มานำเสนอ แล้วสนทนาอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปผลการเรียนรู้ร่วมกันในด้านผลของการทำกิจกรรมให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างราบรื่น และการประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมของตนเองหลังทำกิจกรรมร่วมกัน

2. ผลการประเมินคุณภาพหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

2.1 การประเมินคุณภาพหลักสูตรและเอกสารประกอบหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2.2 การทดลองใช้หลักสูตร มีผลการทดลองดังนี้

2.2.1 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับสร้างเสริมทักษะทางสังคมเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของทักษะทางสังคมระหว่าง
ระยะพื้นฐานและระยะทดลองระยะ 1, 2, 3 และระยะติดตามผล มีค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่อย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกคู่

แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมในระยะ
ทดลองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากระยะพื้นฐาน และเมื่อระงับการจัดกระทำในระยะติดตามผลมี
แนวโน้มลดลง

2.2.2 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรใน
ระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับสร้างเสริมทักษะทางสังคมเด็ก เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1 มีทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
ที่ระดับ .001

การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ ของทักษะทางสังคมด้าน
ความร่วมมือระหว่างระยะพื้นฐานและระยะทดลองระยะ 1, 2, 3 และระยะติดตามผลมีค่าคะแนน
เฉลี่ยรายคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทุกคู่

แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้าน
ความร่วมมือในระยะทดลองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากระยะพื้นฐาน และเมื่อระงับการจัด
กระทำในระยะติดตามผลมีแนวโน้มลดลง

2.2.3 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรใน
ระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับสร้างเสริมทักษะทางสังคมเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษา
ปีที่ 1 มีทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .001

การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ ของทักษะทางสังคมด้าน
การควบคุมตนเองระหว่างระยะพื้นฐานและระยะทดลองระยะ 3 และระยะติดตามผล มีค่าคะแนน
เฉลี่ยรายคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงคะแนนเฉลี่ย ทักษะทางสังคมด้าน
การควบคุมตนเองในระยะทดลองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากระยะพื้นฐาน และเมื่อระงับ
การจัดกระทำในระยะติดตามผลมีแนวโน้มลดลง

2.2.4 นักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรใน
ระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับสร้างเสริมทักษะทางสังคมเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษา

ปีที่ 1 มีทักษะทางสังคมด้านการรักษาสิทธิ์สูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

การเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ของทักษะทางสังคมด้านการควบคุมตนเองระหว่างระยะเส้นฐานและระยะทดลองระยะ 3 มีค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

มีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมด้านการรักษาสิทธิ์ระยะทดลองมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากระยะเส้นฐาน และเมื่อระงับการจัดกระทำในระยะติดตามผลมีแนวโน้มลดลง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรครั้งนี้ ผลการวิจัยปรากฏว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับสร้างเสริมทักษะทางสังคมเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีทักษะทางสังคม ทักษะทางสังคมรายด้านทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความร่วมมือ การควบคุมตนเอง และการรักษาสิทธิ์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าก่อนการทดลองเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ มีข้ออภิปรายดังนี้

1. การประเมินคุณภาพของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงมีทักษะทางสังคมสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 จากตารางที่ 8 พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ตั้งแต่ระยะทดลองระยะที่ 1 ในช่วงระยะเวลา 3 สัปดาห์แรกของการใช้หลักสูตร และคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมสูงขึ้นเรื่อยๆ ในช่วงระยะทดลองระยะที่ 2 และระยะทดลองที่ 3 และเมื่อหยุดการใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง ค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมมีแนวโน้มลดน้อยลงตามแผนภาพที่ 9 แต่ก็ยังคงมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมสูงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 อีกทั้งทักษะทางสังคมเมื่อแยกเป็นรายด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง การรักษาสิทธิ์ พบว่าค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน สูงขึ้นเรื่อยๆ ตั้งแต่ระยะทดลองระยะที่ 1 ถึงระยะทดลองที่ 3 และเมื่อหยุดการใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง ค่าคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน มีแนวโน้มลดน้อยลงแต่ก็ยังคงมีคะแนนเฉลี่ยทักษะ

ทางสังคมทั้ง 3 ด้าน สูงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 พฤติกรรมที่เสริมสร้างทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน มีพฤติกรรมทั้งหมด 6 พฤติกรรม และพฤติกรรมย่อย 19 ข้อ มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในรูปแบบเดียวกัน ได้แก่ 1) การทำงานร่วมกับผู้อื่น พฤติกรรมย่อยที่สังเกต คือ การแสดงความคิดเห็นของตนเอง การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การปฏิบัติตามข้อตกลง 2) ความรับผิดชอบ พฤติกรรมย่อยที่สังเกต คือ การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย ให้ความร่วมมือในงานเสร็จตามเป้าหมายที่กำหนด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา 3) การใช้คำพูดเมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตำหนิ พฤติกรรมย่อยที่สังเกต คือ บอกอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง บอกความต้องการของตนเอง ถามเหตุผล สาเหตุผู้ถูกรบกวน 4) การแสดงพฤติกรรมเมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตำหนิ พฤติกรรมย่อยที่สังเกต คือ มองหน้าแสดงความไม่พอใจ นิ่งเฉยทำงานต่อไปไม่สนใจ เดินหนีหนี บอกคุณครูเมื่อถูกรบกวน แกล้ง ตำหนิ 5) การใช้สิทธิของตน พฤติกรรมย่อยที่สังเกตคือบอกให้ผู้อื่นรู้ในสิทธิของตน ถามเหตุผลเรียกร้องให้ได้มาตามสิทธิ พูดเสนอตนเพื่อใช้สิทธิ 6) การปกป้องสิทธิ พฤติกรรมย่อยที่สังเกต คือ พูดปฏิเสธคำขอร้องตามสิทธิของตน นิ่งเฉยทำงานต่อไปเพื่อยืนยันความต้องการของตน บอกคุณครู(ปกป้องสิทธิของตน) ทุกข้อพฤติกรรมย่อยมีคะแนนเฉลี่ยสูงอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 ยกเว้น พฤติกรรมย่อยการบอกให้ผู้อื่นรู้ในสิทธิของตน และการบอกคุณครูเพื่อปกป้องสิทธิของตน จากตารางที่ 19 ค่าคะแนนเฉลี่ยของทั้งสองพฤติกรรมย่อยก็ยังคงมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่ระดับ .003

จากการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวแสดง ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง จากแผนภาพกราฟแสดงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงคะแนนเฉลี่ยของทักษะทางสังคมนั้น พบว่ามีแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคม และทักษะทางสังคมแยกรายด้าน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง ด้านการรักษาสิทธิ และทักษะทางสังคมแยกตามพฤติกรรม และพฤติกรรมย่อยสูงขึ้นอย่างชัดเจน ทั้งนี้การจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับหลักการของรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงทำให้เด็กมีพัฒนาการทักษะทางสังคม และทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ การควบคุม ตนเอง และการรักษาสิทธิสูงขึ้นได้อย่างชัดเจนตั้งแต่ช่วง 3 สัปดาห์แรกของการใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายจากพฤติกรรม คำพูดของเด็กขณะทำกิจกรรมของหลักสูตร เช่น ในสัปดาห์ที่ 4 กิจกรรมเกมต่อภาพจิ๊กซอว์ “พวกเราควรเร่งมือหน่อยนะเวลาใกล้จะหมดแล้ว” “หิวมันอยู่ไหนนะ” (กำลังมองชิ้นส่วนภาพหัวของยีราฟ) เด็กอีกคนช่วยมองหา แล้วพูดว่า “นี่ใช่เปล่า” แสดงให้เห็นว่าทั้งคำพูด และพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบ การแก้ไขปัญหา การให้ความร่วมมือเพื่อให้

งานกลุ่มสำเร็จทันเวลา และรวมทั้งกิจกรรมที่เอื้อต่อการให้เกิดพฤติกรรมร่วมมือได้อย่างดี แต่ถ้าเป็นช่วงสัปดาห์ที่ 1 และ 2 เด็กจะต่างคนต่างทำ ต่างคนต่างรับผิดชอบต่างๆ ที่เป็นงานกลุ่ม ไม่มีการวางแผน แบ่งหน้าที่เพื่อช่วยให้งานกลุ่มสำเร็จ สัปดาห์ที่ 4 กิจกรรมวาดภาพประกอบเรื่องราวขณะเด็กนั่งวาดภาพงานกลุ่มร่วมกัน “ขอสีดำหน่อย (บอกเพื่อนที่กำลังใช้สีดำระบายภาพ) เด็กอีกคน “รอก่อนเรากำลังใช้อยู่ จะเสร็จแล้วละ” เป็นคำพูดและพฤติกรรมแสดงให้เห็นการรู้จักควบคุมตนเอง และการขอใช้สิทธิ์ของตนเองอย่างเหมาะสม สุภาพ ไม่แสดงถึงความก้าวร้าว ในช่วงสัปดาห์แรกๆ เด็กจะมีการทูป ตี ต่อว่าเพื่อนด้วยถ้อยคำที่ทำร้ายจิตใจเพื่อน เช่น สัปดาห์ที่ 1 กิจกรรมกลุ่มสร้างภาพจากภาพพิมพ์ฝ่ามือเด็ก “ทำไมวาดมือใหญ่จังเลย น่าเกลียด” แล้วก็หัวเราะเพื่อน “ไม่ต้องมาว่า ก็ตัวเราใหญ่” พร้อมกับตีเพื่อน เป็นต้น

และเนื่องจากกลุ่มเด็กที่ใช้หลักสูตรนี้ มาจากการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่ เด็กที่มีทักษะทางสังคมน้อย และผู้ปกครองเด็กได้ให้ความร่วมมือในการทดลองใช้หลักสูตรอย่างดีมาก บทบาทของผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับเด็กนั้น มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมในระยะเปลี่ยนแปลง จากงานวิจัยของ Einarsdottir (2006: 168) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความแตกต่างของสิ่งแวดล้อม ระหว่างโรงเรียนอนุบาลกับโรงเรียนประถมศึกษา และได้เสนอว่าควรจัดให้มีการเชื่อมต่อวิธีการสอน โดยเน้นจุดสนใจไปที่จุดแข็งของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับโรงเรียน จะส่งผลต่อการพัฒนาเด็กในการเรียนวิชาการในระยะเปลี่ยนแปลง เมื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 Wood (1997:14) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับความสำเร็จในการเตรียมความพร้อมช่วงระยะเวลาเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาให้กับเด็กปฐมวัย เมื่อเข้าสู่การศึกษาระดับประถมศึกษา คือ การให้ความสำคัญต่อการวางแผนร่วมกับครอบครัวของเด็ก รวมทั้งบุคคลเกี่ยวข้องหรือการเตรียมสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับ Woodhead และ Moss (2007: 13) ได้กล่าวว่า ความจำเป็นในการจัดทำหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงระหว่างการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษา คือ การเตรียมความพร้อมในการกำหนดการมีส่วนร่วมระหว่างครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

จากผลการทดลองใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ พบข้อมูลที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง คือคะแนนเฉลี่ยในระยะเริ่มต้นของทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ ($\bar{X} = 11.03$) มีคะแนนสูงกว่าด้านการควบคุม ($\bar{X} = 1.10$) และการรักษาสิทธิ์ ($\bar{X} = 1.13$) อย่างมาก ถึงแม้ว่าทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้านต่างก็มีแนวโน้มของคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นเรื่อยๆ ในระยะทดลอง ระยะที่ 1 ถึงระยะที่ 3 ส่วนคะแนนเฉลี่ยในระยะทดลองระยะที่ 3 ของทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ ($\bar{X} = 32.45$) มีคะแนนสูงกว่าด้านการควบคุม ($\bar{X} = 5.36$) และ

การรักษาสิทธิ ($\bar{X} = 8.03$) แต่เมื่อเปรียบเทียบกับอัตราส่วนของคะแนนเฉลี่ยที่สูงขึ้น จะเห็นว่าทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือมีอัตราส่วนของคะแนนเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นน้อยกว่า ด้านการควบคุมและด้านการรักษาสิทธิ ทั้งนี้จากการส่งเสริมทักษะทางสังคมของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (2546:9-20) จุดมุ่งหมาย และการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรกล่าวถึง การส่งเสริมพัฒนาการด้านสังคม เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับผู้อื่น ในการเล่นหรือทำงานร่วมกัน การปฏิบัติตามกฎระเบียบ ความตั้งใจทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเคารพการฟังความคิดเห็นจากผู้อื่น การแก้ปัญหาในการเล่นร่วมกัน การส่งเสริมพัฒนาการดังกล่าวล้วนแต่เป็นการส่งเสริมทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือทั้งสิ้น สอดคล้องกับการส่งเสริมทักษะทางสังคมพฤติกรรมย่อย ด้านความร่วมมือของการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ การแสดงความคิดเห็นของตนเอง การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การปฏิบัติตามข้อตกลง การทำงานที่ได้รับมอบหมาย การให้ความร่วมมือให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด การร่วมตัดสินใจร่วมแก้ปัญหา ด้านการควบคุมตนเองจะส่งเสริมด้านการแสดงออกทางอารมณ์ให้สอดคล้องกับสถานการณ์เท่านั้น ส่วนด้านการรักษาสิทธิไม่ได้กล่าวถึงไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย จึงส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยด้านความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้ทั้งก่อนใช้หลักสูตร ระยะเวลาทดลองใช้หลักสูตร และระยะติดตามผลการใช้หลักสูตรสูงกว่า คะแนนเฉลี่ยด้านการควบคุมตนเอง และการรักษาสิทธิ และคะแนนเฉลี่ยของการควบคุมตนเอง สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยการรักษาสิทธิ ที่เป็นทักษะทางสังคมที่ไม่ได้กล่าวไว้ในหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย แต่การรักษาสิทธิเป็นทักษะที่สำคัญทักษะหนึ่งและมีการส่งเสริมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ:2551) ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ตัวบ่งชี้ที่ระบุบทบาทเรื่องสิทธิหน้าที่ของตนเอง ในการวิจัยครั้งนี้คะแนนค่าเฉลี่ยของทักษะทางสังคมทั้ง 3 ด้าน ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Lane Pierson และ Givner (2003: 423) และ Mantzicopoulos (2003: 96) เกี่ยวกับคะแนนเฉลี่ยทักษะทาง พบว่า ทักษะความร่วมมือ มีคะแนนเฉลี่ยสูงมากที่สุด มากกว่าทักษะการควบคุมตนเอง และการรักษาสิทธิที่มีคะแนนเฉลี่ยน้อยที่สุด

2. กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพเป็นส่วนสำคัญของความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร การวิจัยและการพัฒนาหลักสูตรระยะเปลี่ยนแปลงครั้งนี้มาจากแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรทางเลือกใหม่ของ สาลี ทองธิว (2551: 112-121) กล่าวถึง การพัฒนาหลักสูตรที่มาจากการศึกษาวิเคราะห์บริบทสังคม สภาพปัจจุบันปัญหาและวิธีการแก้ปัญหา ความต้องการจำเป็นในเชิงลึกจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง จากการศึกษาบริบท สภาพปัจจุบันปัญหา ความต้องการ

จำเป็นของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเขต 1 จากสภาพการณ์จริงโดยการใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูลหลายวิธีทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถาม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนด้านบริบท และตรงกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาที่แท้จริง เพื่อนำมาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อีกประการหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพมาจากการศึกษาเอกสารงานวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการเสริมสร้างทักษะทางสังคม ด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง และการรักษาสีทธิ ได้แก่ มโนทัศน์ของระยะเปลี่ยนแปลงการศึกษา ทฤษฎีเชิงนิเวศ รูปแบบวิธีเชิงนิเวศในระยะเปลี่ยนแปลง Kagan และ Neuman (1998: 1) ได้กล่าวถึงการจัดปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก ในช่วงระยะเปลี่ยนแปลง จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมทักษะทางสังคม และแนวคิดของ Bronfenbrenner (1979 cited in Thomas, R.M., 2005: 355) กล่าวถึงการจัดสิ่งแวดล้อมมีผลต่อพฤติกรรมในการพัฒนาเด็กจะเน้นเรื่ององค์ประกอบของสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของเด็ก ได้แก่ กิจกรรมที่ทำร่วมกับบทบาท ของบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งแวดล้อมที่จะกำหนดพฤติกรรมและแนวคิดของเด็กด้านทักษะทางสังคม และแนวคิดรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง (The Ecological and Dynamic Model of Transition) Kraft-Sayre และ Pianta (2000:3) ที่ว่าด้วยการยึดเด็กเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับสิ่งแวดล้อม แนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้ มีความเหมาะสมสอดคล้องกับการพัฒนาหลักสูตรในระยะเปลี่ยนแปลง ระหว่างการศึกษาระดับปฐมวัย และประถมศึกษาชั้นปีที่ 1 เป็นอย่างยิ่ง

3. แผนการจัดประสบการณ์ที่ได้พัฒนาขึ้นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์หลักการของรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง โดยการจัดประสบการณ์ที่มีความยืดหยุ่นสามารถตอบสนองความต้องการของเด็กเป็นรายบุคคล และเปิดโอกาสให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ครู และผู้ปกครอง เป็นบุคคลแวดล้อมตัวเด็กที่มีความสำคัญใกล้ชิดกับเด็ก มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของเด็กอย่างยิ่ง ในการช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง และการรักษาสีทธิให้เด็กสามารถปรับตัวในสิ่งแวดล้อมใหม่ได้อย่างราบรื่น และรวดเร็ว เมื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การจัดประสบการณ์โดยเปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครู จากกิจกรรมครูเล่ากรณศึกษาประกอบภาพ การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อนจากกิจกรรมเล่นบทบาทสมมติ และเกมร่วมกัน การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง จากการทำกิจกรรมศิลปะและกิจกรรมแผนพับ

ร่วมกัน การจัดกิจกรรมเหล่านี้เป็นแนวการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับ Jeni (2007:XXI) กล่าวว่าสิ่งสำคัญในการพัฒนาเด็กในระยะเปลี่ยนแปลงในปีแรกของการเข้าเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ควรเน้นที่กระบวนการเรียนรู้ทางบวกจากพ่อแม่ หลักสูตรที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดจะเน้นที่เด็ก อายุ 3-7 ปี ให้ผู้ใหญ่ควรทำงานร่วมกับเด็กสนับสนุนเด็กเป็นรายบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ และมีประสบการณ์มากที่สุด การจัดกิจกรรมที่มีความยืดหยุ่นให้เด็กได้พัฒนาตามศักยภาพของตน ในการร่วมมือทำงาน ร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การแก้ปัญหา การสื่อสารร่วมกับเพื่อน เช่น การเล่นบทบาทสมมติจะทำให้เด็กรู้จัก เข้าใจในสิ่งแวดล้อม เข้าใจคนอื่น และมีประสบการณ์ในการสื่อสารเป็นสิ่งที่ส่งเสริมให้เด็กมีทักษะทางสังคมที่ดี จะทำให้เด็กมีความสามารถในการรับมือกับสิ่งแวดล้อมใหม่ได้อย่างดี

ในการจัดประสบการณ์ให้เด็กในวันแรกเป็นการส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้วิธีการปรับตัว เพื่อช่วยให้เด็กได้รับความรู้ ข้อมูล ข่าวสารเกี่ยวกับกฎ ระเบียบ และกิจกรรมในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากกิจกรรมเล่ากรณีศึกษาประกอบภาพเป็นเรื่องราวประกอบภาพที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากข้อมูลที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ อย่างไรก็ตามเป็นการจากครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และครูประจำชั้นอนุบาลเพื่อให้ได้ข้อมูลเมื่อเด็กเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในระยะเปลี่ยนแปลง เด็กต้องพบกับ การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมด้านใด และการปรับตัวของเด็ก กรณีตัวอย่างประกอบภาพเป็นเรื่องราวที่มีการดำเนินเรื่องตัวละครที่เริ่มเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เนื้อหาเกี่ยวกับกิจกรรมเรื่องราว กฎระเบียบในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จากการสังเกตขณะทดลองแผนการจัดประสบการณ์ของหลักสูตรตามแนวคิดวิธีเชิงนิเวศในระยะเปลี่ยนแปลง พบว่า เด็กจะมีความสนใจตั้งใจในการฟังเรื่องราวใกล้เคียงกับชีวิตจริงของเด็กๆ ที่กำลังเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และการใช้ภาพประกอบการเล่าเพื่อให้เด็กมีความสนใจอย่างต่อเนื่อง การเล่ากรณีศึกษาประกอบภาพเป็นกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับการจัดกิจกรรมของโปรแกรมชิปปี้เฟรนด์ Monkeviciene, Mishava, and Dufour (2006:55) ได้กล่าวว่า การจัดโปรแกรมส่งเสริมให้เด็กมีความสามารถทางสังคม เพื่อให้เด็กสามารถรับสถานการณ์ในสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างในระยะเปลี่ยนแปลงได้ โดยมีวิธีการอธิบายเนื้อหาแนวทางการเลือกปฏิบัติตนจากการเล่าเรื่อง สิ่งนี้จะทำให้เด็กได้รับทัศนคติที่ดีในสิ่งแวดล้อมใหม่ เป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมทักษะทางสังคมที่จะใช้ในการปรับตัว เมื่อเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

การจัดประสบการณ์ที่สะท้อนความรู้สึก เพื่อช่วยให้เด็กได้รับประสบการณ์ด้านความรู้สึกในการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคม จากกิจกรรมกลุ่มละ 2-5 คน ได้แก่ การแสดงบทบาทสมมติ การเล่นเกมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม และการอภิปรายสนทนาซักถามหลังจาก

การจัดกิจกรรม เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับแนวคิดของ Sunal (2007: 190-192) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมกลุ่มขนาดเล็กจะเป็นการเพิ่มโอกาสให้เด็กตอบสนอง ความสัมพันธ์ทางบวกได้ดีกว่า และเสี่ยงต่อการมีปฏิกริยาทางลบได้น้อย การเรียนรู้จาก การทำงานร่วมกัน การสนทนาอภิปรายซักถาม การแลกเปลี่ยนความคิดร่วมกันในการแก้ปัญหา จากการทำงานร่วมกัน เด็กๆ จะนำเสนอสิ่งที่เขาประทับใจ เด็กจะอธิบายว่าพวกเขาแก้ปัญหา อย่างไร ทำงานร่วมกันอย่างไร ใช้วัสดุอุปกรณ์ร่วมกันอย่างไร เด็กได้เรียนรู้การตัดสินใจ เรียนรู้ การพูดอย่างไรกับผู้อื่นว่าจะพูดอย่างไร สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ด้วยตัวเองและ การเรียนรู้จากผู้อื่น เพราะเด็กแต่ละคนจะมีประสบการณ์แตกต่างกันเป็นการส่งเสริมให้เด็กมี พัฒนาการทักษะทางสังคม เด็กบางคนอาจมีประสบการณ์จากที่บ้านมาก่อนแล้ว การจัดกิจกรรม คู่กันเป็นการทำให้เด็กได้แนะนำกัน แลกเปลี่ยนความรู้กัน ปรึกษากันในการแก้ปัญหาเด็กเกิด การเรียนรู้ทักษะสังคมได้ดีขึ้น

การจัดประสบการณ์ให้ผู้ปกครองได้ทำกิจกรรมร่วมกับเด็กทั้งที่บ้านและที่โรงเรียนทำ ให้ผู้ปกครองได้รับรู้และเข้าใจการปรับตัวทางสังคมในระยะเปลี่ยนแปลง ผู้ปกครองมีความสำคัญ ในการช่วยเด็กให้มีพัฒนาการทักษะทางสังคมร่วมกับเพื่อน ครู และการสร้างความสัมพันธ์ ทางบวกกับเด็ก จากการทำกิจกรรมศิลปะร่วมกับเด็กที่โรงเรียนและการทำกิจกรรมแผ่นพับกับเด็ก ที่บ้าน กิจกรรมแผ่นพับที่มีสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับการจัดประสบการณ์ที่โรงเรียน ในการเชิญ ผู้ปกครองเด็กเข้าร่วมทำกิจกรรมกับเด็กทุกๆ สัปดาห์ๆ ละ 3-4 คน จากการสังเกต พบว่า เมื่อ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเด็กๆ จะมีพฤติกรรมสังคมในทางบวกอย่างชัดเจน เด็กมีสีหน้าที่ยิ้มแย้มและมีความสุขมาก โดยเฉพาะเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองของตนเอง เด็กจะมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมทั้งด้านพฤติกรรม และคำพูด เป็นเด็กที่มี พฤติกรรม และคำพูดที่เหมาะสม สุภาพ เช่น พฤติกรรมของการให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม การให้ความช่วยเหลือเพื่อน จากการบันทึกคำพูดเหตุการณ์การทำกิจกรรมศิลปะ “เราช่วยระบาย สีตรงนี้นะ” การบันทึกพฤติกรรมเด็กที่พูดกับพ่อของตนเองด้วยท่าทางที่มีความสุข ขณะทำ กิจกรรมศิลปะร่วมกัน “พ่อนหนูวาดรดได้” เป็นต้น ส่วนพฤติกรรมที่ชอบว่าเพื่อน แกล้งเพื่อน ละเมิด สิทธิของเพื่อนแทบจะไม่เกิดขึ้นเลยในวันที่ 4 ของการจัดกิจกรรมในทุกๆ สัปดาห์ เมื่อเกิด สถานการณ์ที่ขัดแย้งขึ้นขณะทำกิจกรรม ผู้ปกครองจะช่วยแนะนำ ร่วมแก้ไขปัญหากับเด็กจาก ข้อมูลที่สังเกตพบ แสดงให้เห็นว่าบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้นมีส่วนสำคัญใน การช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ การปรับตัวของเด็ก อีกทั้งการให้ผู้ปกครองและเด็กมีส่วนร่วมใน การทำกิจกรรมที่บ้านทุกๆ สัปดาห์ๆ ละ 1 กิจกรรม ทำให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจเด็กว่าเด็กพบ

กับอะไบบ้าง ต้องเรียนรู้อะไบบ้างในโรงเรียน เด็กต้องแก้ไขปัญหาและปรับตัวอย่างไรบ้าง ผู้ปกครองจะช่วยให้เด็กเรียนรู้เข้าใจทักษะทางสังคม สามารถนำไปใช้ในการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนๆ การปรับตัวเข้ากับเพื่อนและครูได้ โดยสามารถสร้างความสัมพันธ์ทางบวกบนความสมดุลกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Woodhead and Moss (2007: 30) ได้เสนอว่าให้มีการจัดโปรแกรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยเพื่อแก้ปัญหาโดยส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน เพื่อเชื่อมรอยต่อทางการศึกษาระหว่างการศึกษาปฐมวัยและประถมศึกษาศึกษานำสู่การปรับตัว และการแสดง ออกของเด็กได้ดีมากขึ้น ถึงแม้การจัดศึกษาปฐมวัยจะเตรียมความพร้อมพื้นฐานในการเรียนรู้ พื้นฐานทางสังคม พื้นฐานทางสติปัญญาแต่ถึงกระนั้นเด็กๆ ยังคงได้รับแรงกดดันมากจากระยะเปลี่ยนแปลง ด้านการจัดการเรียนการสอนเมื่อเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่1 และจากงาน วิจัยของ Monkeviciene, Mishara and Dufour, 2006; Dockett and Perry, 2006; Einarsdottir, 2006; Olive, 2008) พบว่า การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน โดยการจัดกิจกรรมให้เด็กและผู้ปกครองได้ร่วมกันทำกิจกรรมที่บ้าน และเป็นแนวการจัดกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับที่โรงเรียนจะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวในระยะเปลี่ยนแปลง จากการศึกษาปฐมวัยไปสู่ประถม ศึกษาได้ประสบความสำเร็จ

4. ปัญหาที่พบในการใช้การจัดประสบการณ์ ของหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงนี้ คือ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองขาดความสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ผู้ปกครองเด็กที่เป็นบุคคลในครอบครัว เช่น พ่อ แม่ ปู่ ย่า พี่ จะสลับกันมาร่วมกิจกรรมทำให้การส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองขาดความต่อเนื่อง มีส่วนทำให้ผู้ปกครองเกิดความไม่มั่นใจในการแสดงบทบาทของตนเอง บางครั้งผู้ปกครองไม่สามารถมาร่วมกิจกรรมตามที่กำหนดไว้ บางครั้งผู้ปกครองของเด็ก 1 คน มาร่วมกิจกรรมหลายคน ทำให้ต้องมีการปรับจำนวนสมาชิกในกลุ่ม การจัดกลุ่มให้มีความเหมาะสมในทุกๆ สัปดาห์ จากปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยได้มีการสนทนาศักถามถึงปัญหาการร่วมกิจกรรมของผู้ปกครอง พบว่า กลุ่มพ่อแม่ของเด็กต้องทำงาน บุคคลในครอบครัวคนอื่น ได้แก่ ปู่ ย่า ตา ยายหรือบุคคลอื่นๆ นั้นต่างก็มีภารกิจด้วยกันทุกคน จึงทำให้ต้องสลับกันมาร่วมกิจกรรม แต่ถึงอย่างไรก็ตามผู้ปกครองที่ไม่ใช่พ่อแม่มาทำกิจกรรมร่วมกับเด็กแต่ก็จะเป็นผู้ปกครองที่อยู่บ้านเดียวกับเด็ก มีความคุ้นเคยกันอยู่แล้ว สังเกตได้จากการทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก การมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันเด็กคงมีความสุข และมีพฤติกรรม คำพูดแสดงออกที่เหมาะสมเช่นเดียวกับที่พ่อแม่ของเด็กมาร่วมกิจกรรมเอง ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าการที่ผู้ปกครองร่วมทำกิจกรรมเพื่อให้เป็นการส่งเสริมความสัมพันธ์ทางบวกระหว่างเด็กกับผู้ปกครองทั้งที่บ้านและที่โรงเรียน ควรมีการจัดประชุมชี้แจงบทบาท จุดมุ่งหมายของการทำกิจกรรมร่วมกันให้

ผู้ปกครองเข้าใจ และการแนะนำชี้แจงบทบาทของผู้ปกครองรายบุคคลในการเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนทุกครั้ง เพื่อให้ผู้ปกครองมีความมั่นใจในการแสดงบทบาทของตน ในการทำกิจกรรมกับเด็กและเพื่อนๆ ของเด็ก และมีการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างเด็ก เพื่อน ครู และผู้ปกครองเพื่อแนะนำให้เด็กๆ ได้รู้จักและสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกันก่อนอย่างน้อย 1 ครั้ง ก่อนการใช้หลักสูตร

ดังนั้นหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง จึงเป็นหลักสูตรที่สามารถนำไปใช้เพื่อสร้างเสริมทักษะทางสังคมที่จำเป็น ได้แก่ ด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง และการรักษาสีทึ่ จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัวได้อย่างราบรื่น และเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วเมื่อเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้

1.1 ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่สนใจการนำหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็ก เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ไปใช้ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพปัญหา ความต้องการจำเป็นของกลุ่มเด็กที่จะเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 อาจเป็นกลุ่มเด็กที่ขาดทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง หรือการรักษาสีทึ่ และมีลักษณะความสัมพันธ์ของบุคคล สภาพแวดล้อมในสังคมใกล้เคียงกัน

1.2 การนำหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ไปใช้อาจมีการเสริมหรือปรับเปลี่ยนแผนการจัดประสบการณ์ เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กได้สอดคล้องกับสภาพปัญหาของกลุ่มเด็กที่นำหลักสูตรไปใช้

1.3 ครูหรือผู้ที่เกี่ยวข้องที่สนใจอาจนำหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็ก เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ไปปรับใช้กับกลุ่มเด็กที่ต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ การควบคุมตนเอง และการรักษาสีทึ่ ให้สูงขึ้น หรือต้องการพัฒนาทักษะทางสังคมด้านใดด้านหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการนำหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงไปใช้ในการเสริมสร้างทักษะด้านอื่นๆ ของเด็ก หรือตามความต้องการจำเป็นเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ตามบริบทของโรงเรียนที่นำหลักสูตรไปใช้

2.2 ควรมีการศึกษาโดยเพิ่มระยะเวลาของการใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง อย่างต่อเนื่องจนเด็กเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่1 เพื่อเด็กสามารถนำทักษะทางสังคมไปใช้จากสถานการณ์จริง

2.3 ควรมีการเพิ่มระยะเวลาการใช้หลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง เพื่อศึกษาช่วงระยะเวลาที่เกิดพฤติกรรมที่คงที่ของเด็กต่อไป

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กิ่งฟ้า สิ้นธุวงศ์. (2547). เป็ยเจท์ : การเรียนรู้กับการพัฒนาผู้เรียน. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพมหานคร: ศุภสมาคมลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546. กรุงเทพมหานคร: ศุภสมาคมลาดพร้าว.
- เทพ สงวนกิตติพันธุ์. (2539). การแสดงออกที่เหมาะสม. กรุงเทพมหานคร: พงษ์พาณิชย์เจริญผล.
- ธำรง บัวศรี. (2542). ทฤษฎีหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: ธนัชการพิมพ์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2537). กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอนภาคปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วรรณี่ แกมเกตุ. (2549). วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัฐดาว พิศาลพงศ์. (2549). การพัฒนาจริยธรรมและความฉลาดทางอารมณ์เริ่มที่เด็กปฐมวัย. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สงัด อุทรานันท์. (2528). พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร. ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตพร สี่พื้น. (2550). การพัฒนาแบบการให้บริการในระยะเชื่อมต่อบุคคลสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษจากระบบการให้บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มเข้าสู่ระบบโรงเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, สาขาวิชาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2547). การพัฒนาและการนำใช้หลักสูตร. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
อีสเทิร์นเอเซีย.

สุชา จันทร์เอม. (2542). จิตวิทยาเด็ก. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

สมพร สุทัศน์ีย์. (2547). จิตวิทยาการปกครองชั้นเรียน. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมโภชน์ เขี่ยมสุภาชาติ. (2543). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. ครั้งที่4.
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2544). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ลำลี ทองธิว. (2551). วิวัฒนาการทฤษฎีหลักสูตรและกรอบแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรม
หลักสูตรทางเลือก. วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร 10(กันยายน-
ธันวาคม): 92-121.

อุษณีย์ โพธิสุข. (2545). สร้างเด็กให้เป็นอัจฉริยะ. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

อุสา สุทธิสาคร. (2543). พัฒนาEQเด็กได้อย่างไร. กรุงเทพมหานคร: แปลนพับลิชชิ่ง.

ภาษาอังกฤษ

Alberti, R.E., and Emmons, M.L. (1986). You perfect right. California: Impact.

Barbara, T. (2005). Early childhood programs: transition change with continuity a
handbook for teachers. Chicago: Deputy.

Bee, H., and Boyd, D. (2004). The developing child. 10th.ed. Boston: Pearson.

Blenkin, G.M., and Kelly, A.V. (1996). Early childhood education: A Developmental
curriculum. 2nd.ed. Great Britain: Paul Chapman.

Brewer, J.O. (2004). Introduction to early childhood education preschool through
primary grades. 5th.ed. Boston: Pearson.

Burry-Stock, J., and others. (1996). "Rater agreement indexes for performance
assessment". Educational and Psychological Measurement. 56(2): 256.

Cassidy, M. (2005). 'They do it anyway': a study of primary 1 teachers' perceptions of
children's transition into primary education. Early Years 25(2): 143-151.

- Curtis, A., and O'Hagan, M.,. (2003). Care and education in early childhood. London: RoutledgeFalmer.
- Danoff, J., Breitbart, V., and Barr,E. (1977). Open for children for Those interested in early childhood education. New York: The McGraw-Hill.
- David, T. (1993). Educational provision for our youngest children European perspectives. London: Paul Chapman.
- Dockett, S., and Perry, B. (2006). The transition to school. Childcare and Children's Health 9(3): 77-98.
- Driscoll, A., and Nagel, N.C. (2002). Early childhood education, birth-8. 2nd.ed. Boston: Allyn&Bacon.
- Einarsdottir, J. (2006). From pre-school to primary school: When different contexts meet. Scandinavian Journal of Educational Research 50(2): 165-181.
- Geerdina, M., and Aalsvoot V.D. (2007). Moving forward? Addressing the needs of young at-risk students in the dutch education system. Childhood Education Infancy Through Early Adolescence 84(1): 20-22.
- Gestwick, C. (1999). Developmentally appropriate practice: curriculum and development in early. 2nd.ed. Albany: Delmar.
- Goleman, D. (1998). Emotional intelligence. New York: A Bantam Book.
- Gordon, A.M., and Browne, K.W. (2008). Beginnings&Beyond: foundations in early childhood education. 7th.ed. New York: Delmar.
- Henniger, M.L. (2005). Teaching young children an introduction. 3rd.ed. New Jersey: Pearson.
- Herbert, M. (2006). Clinical child and adolescent psychology from theory to practice. 3rd.ed. The Atrium: John Wiley & Sons.
- Ornstein, A.C, and Hunkins, F.P. (2004). Curriculum foundations, principles, and issues. Boston: Pearson.
- Jeni, R. (2007). Learning in the early years3-7. 2nd.ed. Los Angeles: SAGE.
- John, W. (2004). Child Development. 10th.ed. Boston: The McGraw-Hill.

- Judson, G. (2006). Curriculum spaces: Situating educational research, theory, and practice. The Journal of Educational Thought Revue de la Pensee Educative 40(3): 238.
- Kagan, S.L., and Neuman, M.J. (1998). Lessons from three decades of transition research. Elementary School Journal 98(4): 365-379.
- Konold, T.R., and Pianta, R.C. (2005). Empirically-Derived, person-oriented patterns of school readiness in typically-developing children: description and prediction to first-grade achievement. Applied Developmental Science 9(4): 174-187.
- Kraft-Sayre, M.E., and Pianta, R.C. (2000). Enhancing the transition to kindergarten linking children, families, & schools. New York: University of Virginia.
- Lam, M.S., and Pollard, A. (2006). A conceptual framework for understanding children as agents in the transition from home to kindergarten. Early Years 26(2): 123-141.
- Lane, K.L., and Pierson, M.R., and Givner, C.C. (2003). Teacher expectations of student behavior: which skills do elementary and secondary teachers deem necessary for success in the classroom. Education and Treatment of children (26)4: 413-429.
- La paro, K.M., Pianta, R., and Cox, M. (2000). Kindergarten teachers' reported use of kindergarten to first grade transition practices. The Elementary School Journal 26(2): 63-76.
- LoCasale-Crouch, J., Mashburn, .A.J., Downer, J.T., and Pianta, R.C. (2008). Pre-kindergarten teacher's use of transition practices and children's adjustment to kindergarten. Early Childhood Research Quarterly 23(1): 124-139.
- Mantzicopoulos, P. (2003). Academic and school adjustment outcomes following placement in a developmental first-grade program. The Journal of Education Research 97(2): 90-102.
- Meier, C.R., Diperna, J.C., and Oster, M.M. (2006). Importance of social skills in the elementary grades. Education and Treatment of Children 29(3): 409-418.

- Miller, S.A. (2002). Early childhood education in Cuba. Childhood Education Infancy Through Early Adolescence 78(6): 361-362.
- Moyles, J. (2007). The Excellence of play. 2nd.ed. Poland: OzGraf. S.A.
- Monkeviciene, O., Mishara, B.L., and Dufour, S. (2006). Effects of the Zippy's friends programme on children's coping abilities during the transition from kindergarten to elementary school. Early Childhood Education Journal. 34(1): 53-59.
- Oliver, L.A. (2008). Be prepared: tip for transitioning into early childhood education. EP Magazine 82(6): 363-367.
- Pearson, E., and Rao, N. (2006). Early childhood education policy reform in Hong Kong. Childhood Education Infancy Through Early Adolescence September: 20-22.
- Peterson, R., and Felton-collins. (1986). The Piaget handbook for teachers and parents. New York: Teachers College.
- Podmore, V.N. (2003). Sociocultural perspective on transition to school from Pacific Islands early childhood centres. Childhood Education Infancy Through Early Adolescence September (11): 33-41.
- Rimm-Kaufman, S.E., and Pianta, R.C. (2000). An ecological perspective on the transition to kindergarten: a theoretical framework to guide empirical research. Journal of Applied Developmental Psychology 21(5): 491-511.
- Rekalidou, G., and Pliogou, V. (2006). Social learning and social abilities of first-grade elementary pupils in Greece: the importance of informal models of evaluation. Education 3-13 34(2): 491-511.
- Santrock, J.W. (2007). Child development. 11th.ed. Boston: McGraw-Hill.
- Seefeldt, C. (2005). Social studies for the preschool/primary child. 7th.ed. New Jersey: Pearson.
- Sunal, C.S., and Haas, M.E. (2007). Social studies for the elementary and middle grades a constructivist approach. 3rd,ed, Pearson: Boston.

- Thomas, R.M. (2005). Comparing theories of child development. 6th.ed. United States of America: Wadsworth, a division of Thomson Learning.
- Warner, L., and Sower, J. (2005). Educating young children from preschool through primary grades. Boston: Pearson.
- Wolfendale, S. (1992). Primary schools and special needs: policy, planning and provision. 2nd.ed. Great Britain: Colset..
- Wood, J.W., and Lazzari, A.M. (1997). Exceeding the boundaries understanding exceptional lives. Fort Word: Harcourt Brace College Publishers.
- Woodhead, M., and Moss, P. (2007). Early Childhood and Primary Education. United Kingdom: Thanet.
- Van der Aalsvoort, G.M. (2007). Moving forward? Addressing the needs of young at-risk students in the dutch education system. Infancy Through Early Adolescence Childhood Education 84(1): 20-23.
- Yeboah, D.A. (2002). Enhancing transition from early childhood phase to primary education: Evidence from the research literature. Early Years 22(1): 51-66.
- Yeo, L.S., and Clarke. C. (2006). Adjustment to the first year in school – A Singapore perspective. European Early Childhood Education Research Journal 14(2): 55-56.

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิการตรวจคุณภาพเครื่องมือ
และผู้ช่วยผู้วิจัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิการตรวจคุณภาพเครื่องมือ และผู้ช่วยผู้วิจัย

การตรวจคุณภาพเครื่องมือในการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 มีรายนามผู้ทรงคุณวุฒิด้านทักษะทางสังคม การจัดการศึกษาประถมศึกษา การจัดการศึกษาปฐมวัย การพัฒนาหลักสูตรและผู้ปกครองนักเรียน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์สุพร ชัยเดชสุริยะ
อาจารย์โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2. ดร. ถาวร เล็งเอียด
คณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
3. ดร. ดาราวรัตน์ อุทัยพยัคฆ์
ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะเชี่ยวชาญ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1
4. ดร. วชิรี เหล่มตระกูล
ศึกษานิเทศก์ วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยนาท เขต 3
5. ดร. วีรยุทธ์ ทิพย์เที่ยงแท้
ครู วิทยฐานะเชี่ยวชาญ โรงเรียนราชโบริกานุเคราะห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ผู้ช่วยผู้วิจัยในการเก็บข้อมูลการวิจัย ได้แก่ นางปิยะรัตน์ โลดโดด

ตำแหน่งครู วิทยฐานะชำนาญการ โรงเรียนอนุบาลจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1

ภาคผนวก ข

แบบประเมินหลักสูตร

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบประเมินหลักสูตร

คำชี้แจง

แบบประเมินนี้ใช้สำหรับประเมินคุณภาพ รายละเอียดหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศ และพลวัตในระยะเวลาเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ตอนที่ 1 เอกสารหลักสูตร

1. หลักการ
2. จุดมุ่งหมาย
3. มาตรฐานการเรียนรู้
4. สาระสำคัญ
5. ระยะเวลาการเรียนรู้
6. การจัดประสบการณ์
7. การวัดและประเมินผล

ตอนที่ 2 เอกสารประกอบหลักสูตร

เอกสารประกอบหลักสูตร ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ โดยแบบประเมินนี้เป็นแบบจัดอันดับคุณภาพ แบ่งเป็น 5 ระดับ แต่แต่ละระดับมีความหมายดังนี้

- 5 หมายถึง ดีมาก
- 4 หมายถึง ดี
- 3 หมายถึง ปานกลาง
- 2 หมายถึง พอใช้
- 1 หมายถึง ควรปรับปรุงแก้ไข

ผู้ตอบแบบประเมินหลักสูตรใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องอันดับคุณภาพที่ตรงกับ
ความคิดเห็นของท่านในแต่ละด้าน/ข้อ และโปรดให้ข้อเสนอแนะแก่ผู้วิจัย โดยเขียนลงในช่องว่างที่
เว้นไว้ในแบบประเมินในแต่ละด้าน เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้วิจัยในการปรับปรุงหลักสูตรให้มี
คุณภาพสูงขึ้นต่อไป

ขอขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของท่าน

บุศรินทร์ สิริปัญญาธร

นิสิตดุขฎิบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบประเมินหลักสูตร

ตอนที่ 1 เอกสารหลักสูตร

รายการประเมิน	อันดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
1. หลักการ					
1.1 กล่าวถึงความจำเป็นของหลักสูตรได้อย่างสมเหตุสมผล					
1.2 หลักการที่กำหนดไว้สอดคล้องกับแนวคิด					
1.3 การใช้ภาษาในการเรียบเรียง หลักการและเหตุผลเป็นภาษาที่เข้าใจง่าย มีความต่อเนื่อง สามารถเข้าใจภาพรวมของหลักสูตรได้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

รายการประเมิน	อันดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
2. จุดมุ่งหมาย					
สอดคล้องกับหลักการของหลักสูตร					
ชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติได้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

รายการประเมิน	อันดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
3. มาตรฐานการเรียนรู้					
3.1 สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
3.2 ชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติได้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

รายการประเมิน	อันดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
4. สาระสำคัญ					
รายละเอียดของสาระ					
4.1 มีรายละเอียดเนื้อหาสอดคล้องกับหลักการและมาตรฐานของหลักสูตร					
4.2 การจัดแบ่งเนื้อหาชัดเจน เข้าใจง่าย ครอบคลุมตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
4.3 มีความเหมาะสมต่อการจัดประสบการณ์และมีความเหมาะสมกับผู้เรียน					
4.4 การใช้ภาษาในการเรียบเรียงเข้าใจง่ายนำไปสู่การปฏิบัติได้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

รายการประเมิน	อันดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
หัวข้อเรื่อง 4.5 สอดคล้องกับรายละเอียดของสาระ มาตรฐานการเรียนรู้ ของหลักสูตร					
4.6 ชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติได้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

รายการประเมิน	อันดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
การจัดหัวข้อเรื่อง 4.7 สอดคล้องกันระหว่าง รายละเอียดของหัวข้อเรื่อง มาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตร					
4.8 ชัดเจนนำไปสู่การปฏิบัติได้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

รายการประเมิน	อันดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
5. ระยะเวลาการเรียนรู้					
5.1 ช่วงระยะเวลาในการใช้หลักสูตรเหมาะสม สอดคล้องกับ หลักการ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
5.2 การใช้เวลาในการจัดประสบการณ์ได้เหมาะสม					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

รายการประเมิน	อันดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
6. การจัดประสบการณ์					
แนวการจัดประสบการณ์					
6.1 สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย และมาตรฐานการเรียนรู้ของ หลักสูตร					
6.2 ครอบคลุมสาระสำคัญ					
6.3 ชัดเจนสอดคล้องกับแนวคิดของรูปแบบเชิงนิเวศและ พลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

รายการประเมิน	อันดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
สื่อการเรียนรู้					
6.4 สอดคล้องกับการจัดประสบการณ์					
6.5 เหมาะสมกับผู้เรียน					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

รายการประเมิน	อันดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
บทบาทเด็ก เพื่อน ครูและผู้ปกครอง					
6.6 สอดคล้องกับหลักการและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
6.7 สอดคล้องกับแนวคิดของรูปแบบเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง					
6.8 มีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

รายการประเมิน	อันดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
7.การวัดและการประเมินผล					
7.1 วิธีการวัดและประเมินผลมีความเหมาะสมกับผู้เรียน					
7.2 มีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 เอกสารประกอบหลักสูตร

รายการประเมิน	อันดับคุณภาพ				
	5	4	3	2	1
แผนการจัดประสบการณ์					
1. กำหนดรายละเอียดของแผนการจัดประสบการณ์ในแต่ละส่วนที่ระบุไว้ในเอกสารหลักสูตรสอดคล้องกับแนวคิดที่นำมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตร					
2. แผนการจัดประสบการณ์สามารถนำไปสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร					
3. การจัดประสบการณ์สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้					
4. ใช้ภาษาที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถนำไปปฏิบัติได้					

ข้อเสนอแนะ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ลงชื่อ.....

(.....)

ภาคผนวก ค

แบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม
คู่มือการใช้แบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม

ชื่อ-นามสกุลผู้สังเกต.....ผู้สังเกตคนที่.....

ชื่อ-นามสกุลผู้ถูกสังเกต.....ผู้ถูกสังเกตคนที่.....

กิจกรรม.....สังเกตวันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

ทักษะทางสังคม	พฤติกรรม	พฤติกรรมย่อย	ระดับคะแนน		
			0	1	2
1. ด้านความร่วมมือ	1. การทำงานร่วมกับผู้อื่น	1. การแสดงความคิดเห็นของตนเอง			
		2. การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น			
		3. การปฏิบัติตามข้อตกลง			
	2. ความรับผิดชอบ	1. การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย			
		2. ให้ความร่วมมือ ให้งานเสร็จตามเป้าหมายที่กำหนด			
		3. ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา			
2. ด้านการควบคุมตนเอง	1. การใช้คำพูดเมื่อถูกรบกวน/แก้ง/ตำหนิ	1. บอกอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง			
		2. บอกความต้องการของตนเอง			
		3. ถามเหตุผล สาเหตุผู้ที่รบกวนฯ			
	2. การแสดงพฤติกรรมเมื่อถูกรบกวน/แก้ง/ตำหนิ	1. มองหน้า แสดงความไม่พอใจ			
		2. นิ่ง เฉยทำงานต่อไปไม่สนใจ			
		3. เดิน หลีกหนี			
		4. บอกคุณครู			
	3. ด้านการรักษาสิทธิของตน	1. การใช้สิทธิของตน	1. บอกให้ผู้อื่นรู้ในสิทธิของตน		
2. ถามเหตุผล เรียกร้องให้ได้มาตามสิทธิของตน					
3. พุด เสนอตนเพื่อขอใช้สิทธิ					
2. การปกป้องสิทธิของตน		1. พุดปฏิเสธคำขอร้องตามสิทธิของตน			
		2. นิ่ง เฉยทำงานต่อไปเพื่อยืนยันความต้องการของตนเอง			
		3. บอกคุณครู			

บันทึกเพิ่มเติม

.....
 .....

คู่มือการใช้แบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม

คู่มือการใช้แบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษา
ชั้นประถมศึกษาปีที่1 เพื่อใช้ในการประเมินคุณภาพของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและ
พลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้น
ประถมศึกษาปีที่1 ในชั้นทดลองใช้หลักสูตร

คำชี้แจง

1. พฤติกรรมที่สังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมของนักเรียนเตรียม
ประถมศึกษาปีที่1 มี 3 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านความร่วมมือ (Cooperation) มีรายการพฤติกรรม 2 ข้อ และพฤติกรรม
ย่อย 6 ข้อ ได้แก่

1) พฤติกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่น พฤติกรรมย่อยที่สังเกต ได้แก่

1.1) การแสดงความคิดเห็นของตนเอง

1.2) การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

1.3) การปฏิบัติตามข้อตกลง

2) พฤติกรรมความรับผิดชอบ พฤติกรรมย่อยที่สังเกต ได้แก่

2.1) การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย

2.2) การให้ความร่วมมือ ให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนด

2.3) ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา

1.2 ด้านการควบคุมตนเอง (Self-control) มีรายการพฤติกรรม 2 ข้อ และพฤติกรรม
ย่อยที่สังเกต 7 ข้อ ได้แก่

1) พฤติกรรมการใช้คำพูดเมื่อถูกรบกวน /แก้ง/ตำหนิ พฤติกรรมย่อย ได้แก่

1.1) บอกอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง

1.2) บอกความต้องการของตนเอง

1.3) ถามเหตุผล สาเหตุการกระทำผู้อื่น

2) พฤติกรรมการแสดงพฤติกรรมเมื่อถูกรบกวน/แก้ง/ตำหนิ พฤติกรรมย่อย

ได้แก่

2.1) มองหน้าแสดงความไม่พอใจ

2.2) นิ่ง เฉยทำงานต่อไปไม่สนใจ

2.3) เดิน หลีกหนี

2.4) บอกคุณครู

1.3 ด้านการรักษาสีทธิ (Assertion) มีรายการพฤติกรรม 2 ข้อ และพฤติกรรมย่อยที่สังเกต 6 ข้อ ได้แก่

1) พฤติกรรมการใช้สิทธิของตน พฤติกรรมย่อย ได้แก่

1.1) การบอกให้ผู้อื่นรู้ในสิทธิของตน

1.2) ถามเหตุผล เรียกร้องให้ได้มาตามสิทธิของตน

1.3) พุด เสนอตนเพื่อขอใช้สิทธิ

2) พฤติกรรมการปกป้องสิทธิของตน พฤติกรรมย่อย ได้แก่

2.1) พุด ปฏิเสธคำขอร้องตามสิทธิของตน

2.2) นิ่ง เหยยทำงานต่อไปเพื่อยืนยันความต้องการของตนเอง

2.3) บอกคุณครู

2. แบบสังเกตและและประเมินผลทักษะทางสังคมของนักเรียนเตรียมประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นการบันทึกตามระดับคุณภาพของพฤติกรรม 3 ระดับคุณภาพ และจัดเป็น 3 ระดับคะแนน ได้แก่ 0,1,2

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลองและเก็บข้อมูลจำนวน 15 สัปดาห์ เวลาที่ใช้ในสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมสัปดาห์ละ 1 วัน วันละ 40 นาที เป็นเวลา 15 สัปดาห์ โดยแบ่งช่วงระยะเวลาในการสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมเป็น 3 ระยะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ระยะเส้นฐาน (Baseline Phase) ช่วงเวลาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามปกติดำเนินการสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม 3 สัปดาห์ๆ ละ 1 วันๆ ละ 40 นาทีโดยสังเกตวันละ 10 คน คนละ 4 ครั้งต่อวัน ช่วงเวลาสังเกตคนละ 1 นาที โดยการสังเกต 40 วินาที บันทึกแบบสังเกตและและประเมินผลทักษะทางสังคม 20 วินาทีต่อช่วงเวลา รวมเวลาในการสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมคนละ 12 ครั้ง

3.2 ระยะทดลอง (Treatment Phase) ช่วงเวลาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การจัดประสบการณ์ ตามหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตร ในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดำเนินการสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม 9 สัปดาห์ๆ ละ 1 ครั้งๆ ละ 40 นาทีโดยสังเกตวันละ 10 คน คนละ 4 ครั้งต่อวัน ช่วงเวลาสังเกตคนละ 1 นาที โดยการสังเกต 40 วินาที บันทึกแบบสังเกตและ

และประเมินผลทักษะทางสังคม 20 วินาทีต่อช่วงเวลา รวมเวลาในการสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมคนละ 36 ครั้ง

3.3 ระยะเวลาติดตามผล (Baseline Phase) ระยะเวลาติดตามผลเป็นช่วงเวลากำหนดการปรับประสบการณ์ตามปกติเช่นเดียวกับระยะเส้นฐาน โดยกำหนดเฉพาะสาระสำคัญให้ใช้สาระสำคัญของหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตร ในระยะเปลี่ยนแปลงดำเนินการสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม 3 สัปดาห์ๆ ละ 1 วันๆ ละ 40 นาทีโดยสังเกตวันละ 10 คน คนละ 4 ครั้งต่อวัน ช่วงเวลาสังเกตคนละ 1 นาที โดยการสังเกต 40 วินาที บันทึกแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคม 20 วินาทีต่อช่วงเวลา รวมเวลาในการสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมคนละ 12 ครั้ง

ข้อปฏิบัติในการสังเกตทักษะทางสังคม

1. เขียนชื่อผู้สังเกต ผู้ถูกสังเกต (เด็ก) กิจกรรม วัน เดือน ปี ทำการสังเกต
2. ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย รวมจำนวนผู้สังเกต 2 คน ทำการสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมของนักเรียนเตรียมประถมศึกษาปีที่ 1
3. การสังเกตให้ผู้สังเกตทั้ง 2 คน คือ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ทำการสังเกตกลุ่มตัวอย่างพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน สังเกตเด็กคนเดียวกัน โดยสังเกตทีละคน จำนวน 10 คน ทุกรายการพฤติกรรมย่อยที่มีในแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมใน 1 ช่วงเวลาใช้เวลาสังเกต 40 วินาที บันทึกผลการสังเกตและการประเมินผลทักษะทางสังคม 20 วินาที ทั้งหมดวันละ 4 ช่วงเวลา บันทึกผลการสังเกตและการประเมินผลทักษะทางสังคม

การบันทึกและประเมินผลแบบสังเกตทักษะทางสังคม

เมื่อพฤติกรรมของนักเรียนที่ตรงกับรายการพฤติกรรมของทักษะทางสังคมข้อใด และช่องระดับคะแนนตรงกับช่องใดให้ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องนั้น ถ้าเกิดพฤติกรรมและช่องระดับคะแนนรายการพฤติกรรมของทักษะทางสังคมซ้ำช่องเดิมให้ทำเครื่องหมาย / เพิ่มลงในช่องเดิมตามจำนวนครั้งที่เกิดพฤติกรรมซ้ำ ทำการบันทึกโดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ช่องระดับคะแนน 0 บันทึกเมื่อไม่เกิดพฤติกรรม

ช่องระดับคะแนน 1 บันทึกเมื่อปฏิบัติเมื่อเพื่อน ครูหรือผู้ปกครองบอก ตักเตือน

ช่องระดับคะแนน 2 บันทึกเมื่อปฏิบัติด้วยตนเอง

การให้คะแนน

1. ในช่วงเวลาที่สังเกตเด็ก เมื่อเด็กแสดงพฤติกรรมตามรายการพฤติกรรมของทักษะทางสังคมตรงกับข้อใดและช่องระดับคะแนนใด ให้ใส่เครื่องหมาย / ลงในช่องนั้น ถ้าเด็กเกิดพฤติกรรมตามรายการพฤติกรรมของทักษะทางสังคมซ้ำในข้อและช่องระดับคะแนนเดิมให้ทำเครื่องหมาย / ซ้ำลงไป在那个ตามจำนวนครั้งที่ซ้ำ
2. ถ้าพบเครื่องหมาย / ในช่องระดับคะแนนใดก็ให้คะแนนเท่ากับช่องระดับคะแนนนั้น และถ้าพบเครื่องหมาย / ซ้ำในข้อและช่องระดับคะแนนใดให้นำจำนวนที่ซ้ำคูณกับช่องระดับคะแนนในช่องนั้น เช่น ในช่องระดับคะแนน 2 คะแนน ซ้ำ 2 ครั้ง รวมคะแนนเท่ากับ 4 คะแนน เป็นต้น

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างของการสังเกตและการประเมินผลทักษะทางสังคม

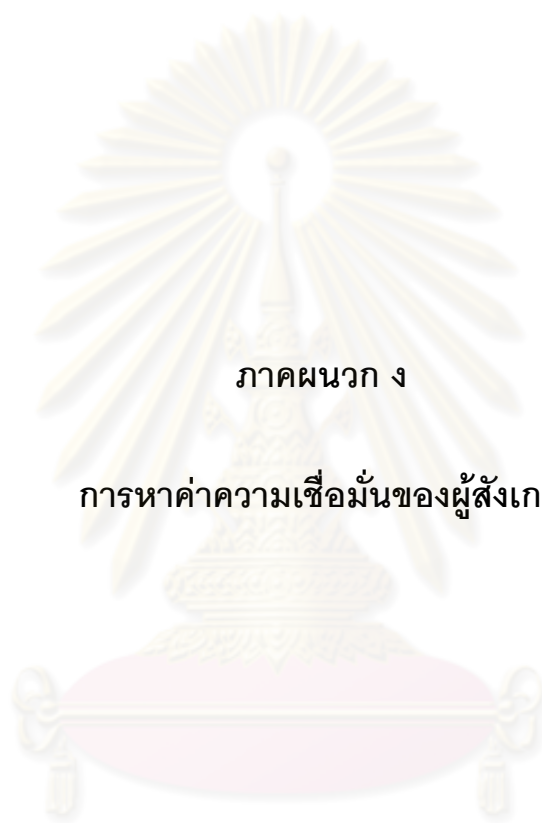
ทักษะทางสังคม/ พฤติกรรม	พฤติกรรมย่อย
ด้านความร่วมมือ 1.การทำงานร่วมกับผู้อื่น	<p>1.การแสดงความคิดเห็นของตนเอง</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น ขวัญระบายสีตรงนี้อีกสิ</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น ฟ้ำตอบเพื่อนว่าทำตรงนี้นั้นแหละ เมื่อเพื่อนถามว่าทำตรงนี้ดีไหม</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p>
	<p>2.การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น เพื่อนบอกให้คุณวาดรูปต้นหญ้า คุณมาฟังเพื่อนแล้วก็ทำตามเพื่อนบอก</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น คุณมาต้องฟังเพื่อนบ้างไม่ใช่งานของเธอคนเดียวนะ คุณมาพูดว่าก็ได้ๆ</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p>
	<p>3. การปฏิบัติตามข้อตกลง</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น ไกด์กำลังเก็บกระดาษใส่ตะกร้าเมื่อใช้เสร็จ</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น คุณครูบอกกันว่าหนูใช้เสร็จแล้วเก็บด้วยคะ หนูจึงเก็บใส่ตะกร้า</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p>
2.ความรับผิดชอบ	<p>1.การทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น ตาลกำลังซ่อมเล่นบทบาทสมมุติกับเพื่อน</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น ขณะที่ไกด์นั่งมองเพื่อนทำงาน คุณครูบอกไกด์ว่า ไกด์จะช่วยเพื่อทำอะไรดีคะ ไกด์บอกว่าช่วยระบายสีแล้วไกด์หยิบสีระบาย</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p>

ทักษะทางสังคม/ พฤติกรรม	พฤติกรรมย่อย
	<p>2.ให้ความร่วมมือ ให้งานเสร็จตามเป้าหมายที่กำหนด</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น เพื่อนบอกโกด์ว่าช่วยจับกระดาษหน่อย โกด์ช่วยเพื่อนจับกระดาษ</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น คุณครูบอกอีก 5 นาทีหมดเวลา มุกจึงเดินมาช่วยเพื่อนต่อจิ๊กซอว์</p> <p>ระดับคะแนน 0 เช่น ไม่เกิดพฤติกรรม</p> <p>3.ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ปัญหา</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น มุกพูดว่าเราไม่มีสีเขียนจะระบายอย่างไร เพื่อนบอกว่าใช้สีชมพูก็ได้</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น เพื่อนบอกว่าเราวาดไม่สวย คุณครูพูดว่าเพื่อนๆ ในกลุ่มจะให้เพื่อนทำอะไรดี ก็บอกว่าเดี่ยวก็วาดให้</p> <p>ระดับคะแนน 0 เช่น ไม่เกิดพฤติกรรม</p>
<p>ด้านการควบคุมตนเอง</p> <p>1.การใช้คำพูดเมื่อถูกรบกวน/แก้ง/ตำหนิ</p>	<p>1.บอกอารมณ์ ความรู้สึกของตนเอง</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น เพื่อนแก้งจี้ไอเวอเอิร์ก เอิร์กพูดว่าไม่ชอบรำคาญนะ</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น เพื่อนพูดว่าทำไมมือใหญ่จัง คุณว่าเพื่อนกลับ คุณครูตักเตือน คุณหาหยุดว่าเพื่อนพูดกับเพื่อนว่าก็เราตัวใหญ่เนี่ยมือก็ต้องใหญ่</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p> <p>2.บอกความต้องการของตนเอง</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น เพื่อนแก้งเอิร์ก เอิร์กพูดว่าเราจะทำงาน</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น เพื่อนแก้งเอิร์ก เอิร์กว่าเพื่อนเมื่อคุณครูเตือน เอิร์กหยุด</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p>

ทักษะทางสังคม/ พฤติกรรม	พฤติกรรมย่อย
	<p>3.ถามเหตุผล สาเหตุผู้ที่รบกวนฯ</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น เพื่อนพูดว่าทำไมมือใหญ่จัง คุณมาแล้วจะมาหัวเราะอะไรเพื่อนละ</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น เพื่อนพูดว่าทำไมมือใหญ่จัง คุณมาพูดว่าเพื่อนกลับได้เหมือนกัน</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p>
2.การแสดงพฤติกรรมเมื่อถูกรบกวน/แก้ง/ตำหนิ	<p>1.มองหน้า แสดงความไม่พอใจ</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น เพื่อนว่านัททำไมทำงานไม่เสร็จ นัททำหน้าบึ้งเฉย</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น เพื่อนว่านัททำไมทำงานไม่เสร็จ นัททำท่าจะต้อยเพื่อน คุณครูเตือนจึงหยุด</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p>
	<p>2.นิ่ง เฉยทำงานต่อไปไม่สนใจ</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น เพื่อนเบียดแทรกนั่งเบียดขณะที่ไกดทำงานด้วยไกดไม่สนใจนั่งทำงานต่อไป</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น เพื่อนเบียดแทรกนั่งเบียดขณะที่ไกดทำงาน ไกดจะผลักเพื่อน ครูเตือนจึงหยุดแบ่งที่ให้เพื่อนนั่ง</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p>
	<p>3.เดิน หลีกหนี</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น เซดทำไม่สวย เพื่อนบอกว่าไม่ต้องทำเซดเดินไปที่อื่น</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น เซดทำไม่สวย เพื่อนบอกว่าไม่ต้องทำเซดต่อว่าเพื่อนคุณครูเตือนเซดจึงหยุด</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p>

ทักษะทางสังคม/ พฤติกรรม	พฤติกรรมย่อย
	<p>4.บอกคุณครู</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น เพื่อนตีเซฟ เซฟเดินไปบอกคุณครู</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น เพื่อนตีเซฟ เซฟจะตีเพื่อนกลับ คุณครูเตือนเซฟหยุด</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p>
<p>ด้านการรักษาสิทธิ</p> <p>1.การใช้สิทธิของตนโดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น</p>	<p>1.บอกให้ผู้อื่นรู้ในสิทธิของตน</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น ปูยกมือขึ้นขอเป็นคนเป่านกหวีด น้ทก็ยกมือเช่นกัน ปูบอกน้ทว่าเรายกมือก่อนเราขอก่อนนะ</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น ปูยกมือขึ้นขอเป็นคนเป่านกหวีด น้ทก็ยกมือเช่นกัน ครูบอกว่าปูยกมือก่อน ปูบอกน้ทว่าเรายกมือก่อนเราขอก่อนนะ</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p> <p>2. ทถามเหตุผล เรียกร้องให้ได้มาตามสิทธิของตน</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น ฟ้าพูดกับขวัญเราจะได้กรรไกรไหมนี้ , เราไม่มีกรรไกรเลยนะ</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น ขวัญบอกเพื่อนเราไม่มีกรรไกรเลยนะ แล้วดึงกรรไกรจากมือเพื่อน เห็นเปล่าเรากำลังใช้อยู่ ขวัญจึงหยุดแย่งกรรไกร</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p> <p>3. พูด เสนอตนเพื่อขอใช้สิทธิ</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น กิกยกมือ ต้องการเป็นผู้นำเล่นเกม</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น นนทียังไม่ได้รับสี นนทที่ไม่บอกคุณครูเพื่อนบอก ว่านนทียกคุณครูชี้</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p>

ทักษะทางสังคม/ พฤติกรรม	พฤติกรรมย่อย
2.การปกป้องสิทธิ์ของตน	<p>1.พูด ปฏิเสธคำขอร้องตามสิทธิ์ของตน</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น เพื่อนบอกเอิร์กขอสีใช้บ้างเอิร์กพูดว่าเรายังใช้ไม่เสร็จ</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น เพื่อนบอกเอิร์กขอสีใช้บ้าง เอิร์กเฉยๆ เพื่อนพูดอีกว่าขอสีใช้บ้าง เอิร์กพูดว่าอีกแป๊บหนึ่ง</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p> <p>เช่น ตาลมองหน้าเซฟอย่างไม่พอใจ ที่เซฟในกาวนาน</p>
	<p>2.นั่ง เหย่งทำงานต่อไปเพื่อยืนยันความต้องการของตนเอง</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น เพื่อนบอกฟ้าवादบ้านซี ฟ้าเฉย แล้วवादรูปต้นไม้ต่อไป</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น เพื่อนบอกฟ้าवादบ้านซี ฟ้าพูดว่าเพื่อนอย่ามายุ่ง เพื่อนบอกว่าฟ้าพูดบอกเพื่อนดีก็ได้</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p>
	<p>3.บอกคุณครู</p> <p>ระดับคะแนน 2 เช่น เธอไม่แบ่งกาวให้เพื่อนเลย จะบอกคุณครู ตาลลุกขึ้นเพื่อไปบอกคุณครู</p> <p>ระดับคะแนน 1 เช่น นัทไม่แบ่งกาวให้เพื่อนเลย เซดบอกว่าตาลไปบอกคุณครูเลยนัทใช้ไม่แบ่งเพื่อน</p> <p>ระดับคะแนน 0 ไม่เกิดพฤติกรรม</p>

ภาคผนวก ง

การหาค่าความเชื่อมั่นของผู้สังเกต

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การหาค่าความเที่ยงของผู้สังเกต

ในการทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง การวิจัยและพัฒนาหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตในระยะเปลี่ยนแปลง สำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็กเพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่1 ได้หาค่าความเที่ยง (reliability) ของผู้สังเกตและบันทึกแบบสังเกตและประเมินผลทักษะทางสังคมจำนวน 2 คน โดยการไปทดลองใช้ (try out) กับเด็กอนุบาลปีที่2 โรงเรียนอนุบาลราชบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของผู้สังเกต RAI (Burry-Stock, 1996: 256)

$$RAI = 1 - \frac{\sum^K \sum^N R_{1kn} - R_{2kn}}{KN(I-1)}$$

R_{1kn}, R_{2kn} คือ ผลการสังเกตของผู้สังเกตคนที่ 1 และคนที่ 2 ตามลำดับ

N = คือจำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

K = คือ จำนวนพฤติกรรมย่อย

I = คือจำนวนช่วงคะแนน (0,1,2)

หมายเหตุ

ผู้สังเกตคนที่ 1 นางสาวบุศรินทร์ สิริปัญญาธร ผู้วิจัย

ผู้สังเกตคนที่ 2 นางปิยะรัตน์ โลดโดด ผู้ช่วยผู้วิจัย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

เอกสารประกอบหลักสูตรตามรูปแบบวิถีเชิงนิเวศ และพลวัตร
ในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็ก
เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 2 : เอกสารประกอบหลักสูตร

เอกสารประกอบหลักสูตรตามรูปแบบวิธีเชิงนิเวศ และพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลงสำหรับเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเด็ก เพื่อเตรียมเข้าศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์ ประกอบด้วยหัวข้อเรื่อง จำนวน 9 เรื่อง เรื่องละ 1 สัปดาห์ๆ ละ 4 วันๆ ละ 40-50 นาที ดังนี้

ตัวอย่างที่ 1

หัวข้อเรื่องที่ 1 วันแรกของการเปิดเรียน

วันที่ 1 กิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่อง วันแรกของการเปิดเรียน เวลา 40 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนบอกพฤติกรรมที่เหมาะสมเมื่อต้องทำกิจกรรมร่วมกับครู และเพื่อนได้
2. นักเรียนสามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกับครูและเพื่อนได้

สาระสำคัญ

ทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ พฤติกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่น

มาตรฐานการเรียนรู้ที่ 1

สามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

มโนทัศน์ที่ 1

การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเด็กสามารถที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การช่วยแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกัน การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์

ขั้นนำ (7 นาที)

1. นักเรียนและครู สร้างข้อตกลงในการฟังการเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพและการทำงานร่วมกับครูและเพื่อน

- ครูเล่าเรื่องประกอบภาพจบแล้วนักเรียนจึงถามได้
- นักเรียนต้องการพูดคุยเมื่อขึ้นพูดและพูดทีละคน
- เมื่อเพื่อน หรือครูพูดนักเรียนต้องฟัง
- นักเรียนต้องปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

- ไม่นำของเล่นมาเล่นในเวลาเรียน

2. ครูตีความภาพสัญลักษณ์ และเขียนข้อตกลงลงในแผ่นกระดาษชาร์ต

3. ให้นักเรียนและครูช่วยกันอ่านข้อตกลงในแผ่นกระดาษชาร์ต

ขั้นจัดประสบการณ์ (25 นาที)

1. ครูเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพเรื่องวันแรกของการเปิดเรียน

2. สทนนาอภิปรายความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมตัวละครจากการเล่าเรื่องประกอบ

ภาพวันแรกของการเปิดเรียน

- เมื่อคุณครูมีชาวพุทธลูกหมีทุกตัวคุยกันไม่ฟังคุณครูมีชาว จะเป็นอย่างไร

- เมื่อคุณครูมีชาวพุทธลูกหมีบางตัวก็ตั้งใจฟัง ลูกหมีบางตัวไม่ตั้งใจฟังคุณครูมีชาวพุทธ

จะเป็นอย่างไร

- เมื่อคุณครูมีชาวพุทธลูกหมีทุกตัวตั้งใจฟังคุณครูมีชาวจะเป็นอย่างไร

- ลูกหมีช่วยกันต่อภาพจิ๊กซอร์ ถ้าต่างคนต่างทำจะเป็นอย่างไร

- ลูกหมีตัวไหนช่วยกันแสดงความคิดเห็น นักเรียนคิดว่า การช่วยกันแสดงความคิดเห็นดี

หรือไม่ อย่างไร

- ลูกหมีช่วยกันแสดงความคิดเห็น และช่วยกันต่อภาพจิ๊กซอร์นักเรียนคิดว่าทำให้การต่อ

ภาพจิ๊กซอร์สำเร็จได้เร็วขึ้นได้อย่างไร

- เมื่อนักเรียนแสดงความคิดเห็นแต่ไม่มีใครฟังนักเรียนจะรู้สึกอย่างไร

- เมื่อเพื่อนแสดงความคิดเห็นนักเรียนควรทำอย่างไร

- เมื่อเพื่อนแสดงความคิดเห็นนักเรียนไม่เห็นด้วย นักเรียนพูดอย่างไรที่ไม่ให้เพื่อนเสียใจ

- เมื่อเพื่อนแสดงความคิดเห็นนักเรียนเห็นด้วย นักเรียนทำอย่างไร

ขั้นสรุป (8 นาที)

1. นักเรียนและครูสรุปการทำงานร่วมกับผู้อื่นนักเรียนควรปฏิบัติตนอย่างไรบ้าง

2. นักเรียนประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมการทำงานร่วมกับครูและเพื่อนของตนเองจากการทำกิจกรรมวันนี้ โดยระบายสีในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของตนเองในแบบประเมินพฤติกรรมความพึงพอใจของตนเอง

3. ครูนำแบบประเมินพฤติกรรมความพึงพอใจ ของนักเรียนมาสนทนาเพราะเหตุใดนักเรียนคิดว่านักเรียนมีพฤติกรรมอย่างไร ที่ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการประเมินตนเองในระดับดีมาก ปานกลาง และน้อย นักเรียนจะปรับปรุงพฤติกรรมตนเองให้ดีขึ้นอย่างไรบ้าง

สื่อการเรียนรู้

1. กรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่อง วันแรกของการเปิดเรียน
2. แบบประเมินพฤติกรรมความพึงพอใจของตนเอง
3. ปากกาเคมี สีไม้
4. กระดาษชาร์ต

การวัดและประเมินผล

สังเกตและบันทึกคำพูดและพฤติกรรมทักษะทางสังคมของนักเรียน ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการรักษาสีที

ตัวอย่างที่ 2

หัวข้อเรื่องที่ 1 วันแรกของการเปิดเรียน

วันที่ 2 กิจกรรมแสดงบทบาทสมมติ

เวลา 45 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนบอกพฤติกรรมที่เหมาะสมเมื่อต้องทำกิจกรรมร่วมกับครูและเพื่อนได้
2. นักเรียนสามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมกับครูและเพื่อนได้

สาระสำคัญ

ทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ พฤติกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่น

มาตรฐานการเรียนรู้ที่ 1

สามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม

มโนทัศน์ที่ 1

การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเด็กสามารถที่จะรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การช่วยแสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกัน การปฏิบัติตามข้อตกลงของกลุ่ม

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์

ขั้นนำ (7 นาที)

1. นักเรียนและครู สร้างข้อตกลงเพิ่มเติมพฤติกรรมการทำงานร่วมกับครูและเพื่อน และเขียนข้อตกลงที่นักเรียนเสนอลงแผ่นกระดาษชาร์ต
2. ครูและนักเรียนอ่านข้อตกลงในแผ่นกระดาษชาร์ต

3. ครูเล่าทบทวนเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องวันแรกของการเปิดเรียนด้านความร่วมมือ พฤติกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่นแล้วสนทนาซักถาม

ภาพที่ 5 กุ้งกึ่งยกมือเมื่อต้องการจะตอบคำถามคุณครู

คำถาม นักเรียนคิดว่ากุ้งกึ่ง ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกันโดยยกมือขึ้นเมื่อต้องการจะเสนอความคิดเห็นเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่อย่างไร

ภาพที่ 6 ตั้งโหน่งยกมือยื่นตอบคำถามคุณครู

คำถาม ภาพนี้คือภาพเหตุการณ์อะไร ตั้งโหน่งและกุ้งกึ่งช่วยกันเสนอความคิดเห็น และมีเพื่อนๆ นั่งฟังนักเรียนคิดว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ อย่างไร

ขั้นจัดประสบการณ์ (30 นาที)

1. ครูชี้แจงการแสดงบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมกลุ่ม ๆ ละ 2 คน โดยครูแจกแผ่นกระดาษที่มีภาพสัญลักษณ์ เกี่ยวกับการแสดงบทบาทสมมติความร่วมมือในการทำกิจกรรมในห้องเรียนกับครูและเพื่อน

2. ครูนำฉากให้นักเรียนจับกลุ่ม ๆ ละ 2 คน แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มตกลงกันส่งตัวแทนเลือกแผ่นกระดาษที่มีภาพสัญลักษณ์เกี่ยวกับการแสดงบทบาทสมมติและเริ่มซ้อมการแสดง

3. นักเรียนแสดงบทบาทสมมติทีละกลุ่ม แล้วครูและเพื่อนสนทนาซักถามเกี่ยวกับการแสดงบทบาทสมมติ

- กลุ่มนี้แสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับเรื่องอะไร
- ถ้านักเรียนอยู่ในสถานการณ์สมมติเช่นนั้น นักเรียนจะปฏิบัติตนอย่างไร

เพราะอะไร

- ถ้านักเรียนปฏิบัติตนเช่นนั้น.....เป็นอย่างไร
- ถ้านักเรียนไม่ปฏิบัติตนเช่นนั้น.....เป็นอย่างไร
- นักเรียนคิดว่าเพื่อน/ครูจะรู้สึกอย่างไร ถ้านักเรียนปฏิบัติตนเช่นนั้น
- นักเรียนคิดว่านักเรียนจะรู้สึกอย่างไร ถ้านักเรียนปฏิบัติตนเช่นนั้น
- การปฏิบัติตน.....เป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ อย่างไร

ขั้นสรุป (8 นาที)

1. นักเรียนและครูสรุปการทำกิจกรรมร่วมกันนักเรียนควรจะมีการร่วมแสดงความคิดเห็นในงานที่ทำ และรู้จักรับฟังความคิดเห็นเพื่อน และการปฏิบัติตามข้อตกลงที่สร้างร่วมกันเพื่อทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีความสุข และงานที่ทำสำเร็จได้อย่างดี

2. นักเรียนประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมตนเอง ในการทำงานร่วมกับเพื่อน และครู จากการทำกิจกรรมวันนี้ โดยระบายสีในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของตนเองในแบบประเมิน พฤติกรรมความพึงพอใจของตนเอง

3. ครูนำแบบประเมินพฤติกรรมความพึงพอใจของตนเองของนักเรียนมาสนทนา นักเรียนคิดว่านักเรียนมีพฤติกรรมอย่างไร ที่ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในการประเมินตนเองในระดับดีมาก ปานกลาง และน้อย นักเรียนจะปรับปรุงพฤติกรรมตนเองให้ดีขึ้นอย่างไรบ้าง

สื่อการเรียนรู้

1. กรณีตัวอย่างประกอบภาพเรื่องวันแรกของการเปิดเรียน
2. แบบประเมินพฤติกรรมความพึงพอใจของตนเอง
3. ปากกาเคมี สีไม้ สีเทียน
4. กระดาษชาร์ต
5. แผ่นกระดาษที่มีภาพสัญลักษณ์ เกี่ยวกับการแสดงบทบาทสมมติความร่วมมือในการทำกิจกรรมในห้องเรียนกับครูและเพื่อน

การวัดและประเมินผล

สังเกตและบันทึกคำพูดและพฤติกรรมทักษะทางสังคมของนักเรียน ด้านความร่วมมือ ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการรักษาสีที

ตัวอย่างที่ 3

หัวข้อเรื่องที่ 1 เรื่องวันแรกของการเปิดเรียน

วันที่ 3 กิจกรรมเกมส่งบอลให้เพื่อน

เวลา 45 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนบอกพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับครูและเพื่อนได้
2. นักเรียนสามารถรับผิดชอบต่องานที่รับมอบหมายร่วมกับครูและเพื่อนได้

สาระสำคัญ

ทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ พฤติกรรมความรับผิดชอบ

มาตรฐานการเรียนรู้ที่ 2

สามารถรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย

มโนทัศน์ที่ 2

การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเด็กสามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย การให้ความร่วมมือกับกลุ่มในการคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาาร่วมกันในการทำงานเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและทันเวลาที่กำหนด

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์

ขั้นนำ (7 นาที)

1. นักเรียนและครู สร้างข้อตกลงพฤติกรรมความรับผิดชอบในการทำกิจกรรมร่วมกับครูและเพื่อน และเขียนข้อตกลงที่นักเรียนเสนอลงแผ่นกระดาษชาร์ต
2. ให้นักเรียนและครูช่วยกันอ่านข้อตกลงในการทำงานร่วมกันในแผ่นกระดาษชาร์ต
3. ครูเล่าทบทวนเรื่องราวประกอบภาพวันแรกของการเปิดเรียน ด้านความร่วมมือ พฤติกรรมความรับผิดชอบแล้วสนทนาซักถาม

ภาพที่ 7 ลูกหมี่กับเพื่อนๆ ช่วยกันต่อภาพจิ๊กซอว์

คำถาม - ภาพนี้คือภาพเหตุการณ์อะไร ลูกหมี่ทุกตัวทำงานร่วมกันอย่างไร

- ถ้าลูกหมี่ทุกตัวในกลุ่มร่วมคิดร่วมกันแก้ปัญหาจะทำให้งานเป็นอย่างไร
- ถ้าลูกหมี่ทุกตัวในกลุ่มไม่ร่วมกันทำไม่ร่วมกันคิดร่วมกันแก้ปัญหาจะทำให้งานเป็นอย่างไร

ขั้นจัดประสบการณ์ (30 นาที)

1. ครูชี้แจงวิธีการเล่นเกมส่งบอลให้เพื่อน โดยให้นักเรียนและครูนั่งเป็นวงกลม เมื่อนักเรียนได้ยินเสียงเพลงให้นักเรียนส่งบอลให้เพื่อนด้านซ้ายมือ จนเสียงเพลงหยุดนักเรียนหยุดส่งบอลให้เพื่อน แล้วให้นักเรียนคนที่ถือบอลและเพื่อนที่ส่งบอลให้ออกมาจากวงกลมเกาะกระดาษภาพปริศนาที่หอบอลด้านนอกออกดู แล้วทั้งคู่ให้ช่วยกันแสดงท่าทางตามภาพที่เห็นให้เพื่อนที่นั่งเป็นวงกลมทายจนถูกต้อง แล้วกลับมาเริ่มเล่นเกมใหม่อีกครั้งจนเกาะกระดาษภาพปริศนาจากลูกบอลจนหมด
2. ครูนำภาพตัวอย่างมาให้นักเรียนดู แล้วทายว่าเป็นเหตุการณ์อะไร นักเรียนจะแสดงท่าทางอย่างไรให้เพื่อนตอบได้ถูกต้อง แล้วเริ่มเล่นเกมส่งบอล
3. ครูและนักเรียนสนทนา อภิปราย ซักถามเกี่ยวกับเกมส่งบอลให้เพื่อน

- การเล่นเกมส่งบอลให้เพื่อนอย่างสนุกสนานนักเรียนต้องให้ความร่วมมือกัน
อย่างไรบ้าง

- ถ้ามีเพื่อนบางคนไม่ส่งบอลให้คนถัดไปจะเป็นอย่างไร
- ถ้าเสียงเพลงหยุดแล้วเพื่อนยังส่งบอลให้ต่อนักเรียนจะทำอย่างไร
- นักเรียนที่ได้รับบอลและเป็นผู้ส่งบอลต้องออกไปแสดงท่าทางประกอบถ้า

นักเรียนร่วมกันคิดร่วมกันทำจะเป็นอย่างไร ถ้านักเรียนไม่รับผิดชอบร่วมกันจะเป็นอย่างไร

ขั้นสรุป (8 นาที)

1. นักเรียนและครูสรุปเล่นเกมส่งบอลให้เพื่อนร่วมกับครูและเพื่อน นักเรียนควรมี
ความรับผิดชอบต่ออย่างไรบ้าง

2. นักเรียนประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อตนเองจาก
การทำกิจกรรมวันนี้ โดยระบายสีในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของตนเองในแบบประเมินพฤติกรรม
ความพึงพอใจของตนเอง

3. ครูนำแบบประเมินพฤติกรรมความพึงพอใจของตนเองของนักเรียนมาสนทนา
เพราะเหตุใด นักเรียนคิดว่านักเรียนมีพฤติกรรมอย่างไร ที่ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจใน
การประเมินตนเองในระดับดีมาก ปานกลาง และน้อย นักเรียนจะปรับพฤติกรรมความรับผิดชอบต่อ
ของตนให้ดีขึ้นอย่างไรบ้าง

สื่อการเรียนรู้

1. กรณีสื่ออย่างประกอบภาพ เรื่อง วันแรกของการเปิดเรียน
2. ลูกบอล ภาพปริศนา
3. เครื่องเล่นแผ่นซีดี
4. แบบประเมินพฤติกรรมความพึงพอใจของตนเอง
5. ปากกาเคมี
6. กระดาษชาร์ต กระดาษโรเนียว

การวัดและประเมินผล

สังเกตและบันทึกคำพูด พฤติกรรมทักษะทางสังคมของนักเรียน ด้านความร่วมมือ
ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการรักษาสีที

ตัวอย่างที่ 4

หัวข้อเรื่องที่ 1 เรื่องวันแรกของการเปิดเรียน

วันที่ 4 กิจกรรมกลุ่มสร้างภาพจากภาพพิมพ์ผ้ามือ

เวลา 50 นาที

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. นักเรียนบอกพฤติกรรมที่แสดงถึงความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับครู เพื่อน และผู้ปกครองได้

2. นักเรียนสามารถรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายร่วมกับครู เพื่อนและผู้ปกครองได้

สาระสำคัญ

ทักษะทางสังคมด้านความร่วมมือ พฤติกรรมความรับผิดชอบ

มาตรฐานการเรียนรู้ที่ 2

สามารถรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย

มโนทัศน์ที่ 2

การให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือในการทำงานร่วมกับผู้อื่น โดยเด็กสามารถปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย การให้ความร่วมมือกับกลุ่มในการคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาาร่วมกันในการทำงานเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและทันเวลาที่กำหนด

ขั้นตอนการจัดประสบการณ์

ขั้นนำ (7 นาที)

1. คุณครูแนะนำผู้ปกครองที่เข้ามาร่วมกิจกรรมกับนักเรียนให้นักเรียนทุกคนได้รู้จักและทำความเคารพ

2. นักเรียนและครู สร้างข้อตกลงเพิ่มเติมพฤติกรรมความรับผิดชอบ ในการทำกิจกรรมร่วมกับครูและเพื่อน และเขียนข้อตกลงที่นักเรียนเสนอลงแผ่นกระดาษชาร์ต

3. ให้นักเรียนและครูช่วยกันอ่านข้อตกลงในการทำงานร่วมกันในแผ่นกระดาษชาร์ต

4. ครูเล่าทบทวนกรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องวันแรกของการเปิดเรียนด้านความร่วมมือพฤติกรรมความรับผิดชอบแล้วสนทนาซักถาม

ภาพที่ 8 ดึงโหนดนำกล่องใส่จิกซอร์มาคืนคุณครู

คำถาม ภาพนี้คือภาพเหตุการณ์อะไร ทำไมดึงโหนดต้องนำกล่องใส่จิกซอร์มาคืนคุณครู ถ้าลูกหมีเล่นแล้วไม่เก็บจะเป็นอย่างไร

คำถาม นักเรียนคิดว่าความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่อย่างไร

ขั้นจัดประสบการณ์ (35 นาที)

1. ครูชี้แจงการทำกิจกรรมศิลปะสร้างภาพจากภาพพิมพ์ฝ่ามือ งานนี้เป็นงานกลุ่มๆ ละ 5 คน และในวันนี้มีผู้ปกครองเข้าร่วมทำกิจกรรมกับนักเรียนกลุ่มละ 2 คน โดยครูแจกกระดาษเอ 4 คนละ 1 แผ่น ให้ทุกคนทาฝ่ามือลงบนกระดาษแล้วลากเส้นตามมือ เมื่อได้ภาพฝ่ามือของตนเองให้ระบายสีแล้วตัดกระดาษตามรอยฝ่ามือ จากนั้นผู้ปกครองและเด็กๆ แต่ละคนในกลุ่มช่วยกันคิดว่าจะนำภาพฝ่ามือมาติดบนกระดาษแผ่นใหญ่ให้เป็นภาพอะไรพร้อมตั้งชื่อภาพ แล้วช่วยกันตกแต่งองค์ประกอบของภาพ เพื่อสร้างเรื่องราวตามจินตนาการของแต่ละกลุ่ม เงื่อนไขให้แต่ละกลุ่มเลือกสีกลุ่มละ 7 สี หรือมีสิทธิ์เลือกสีคนละ 1 สี

2. ครูนำฉากให้นักเรียนจับกลุ่มๆ ละ 5 คน และแบ่งกลุ่มผู้ปกครอง 2 กลุ่ม แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มเข้าแถวรับแจกอุปกรณ์และเริ่มทำกิจกรรม

- นักเรียนและผู้ปกครองตกลงการเลือกสีอย่างไร

3. นักเรียนออกมานำเสนอผลงานกลุ่มที่ทำที่ละกลุ่ม แล้วครูและเพื่อนสนทนา อภิปรายคำถามเกี่ยวกับผลงาน

- ทำไมนักเรียนจึงคิดสร้างภาพเรื่อง..... ใครช่วยกันคิดบ้างคะ

- นักเรียนแต่ละคนช่วยกันทำอะไรบ้างคะ ใครรับผิดชอบอะไรบ้าง ใครทำตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากกลุ่มบ้าง

- ถ้านักเรียนแต่ละคนในกลุ่มไม่ช่วยกันทำงานที่ได้รับมอบหมายจากคุณครูจะเป็นอย่างไรคะ

ขั้นสรุป (8 นาที)

1. นักเรียน ผู้ปกครอง และครูสรุปการทำกิจกรรมศิลปะสร้างภาพจากภาพพิมพ์ฝ่ามือ การร่วมกันรับผิดชอบทำงานตามที่ได้รับมอบหมาย ร่วมกันคิด ตัดสินใจและแก้ปัญหาเพื่อให้งานบรรลุเป้าหมายและทันเวลาที่กำหนด

2. นักเรียนประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมความรับผิดชอบของตนเองจากการทำกิจกรรมวันนี้ โดยระบายสีในช่องที่ตรงกับพฤติกรรมของตนเองในแบบประเมินพฤติกรรมความพึงพอใจของตนเอง

3. ครูนำแบบประเมินพฤติกรรมความพึงพอใจของตนเองของนักเรียนมาสนทนา เพราะเหตุใด นักเรียนคิดว่านักเรียนมีพฤติกรรมอย่างไร ที่ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจใน

การประเมินตนเองในระดับดีมาก ปานกลาง และน้อย นักเรียนจะปรับปรุงพฤติกรรมตนเองให้ดีขึ้น
อย่างไรบ้าง

สื่อการเรียนรู้

1. กรณีตัวอย่างประกอบภาพ เรื่องวันแรกของการเปิดเรียน
2. กระดาษเอ 4 กระดาษวาดภาพแผ่นใหญ่
3. สีน้ำ
4. แบบประเมินพฤติกรรมความพึงพอใจของตนเอง
5. ปากกาเคมี สีเทียน
6. กระดาษชาร์ต กระดาษโรเนียว

การวัดและประเมินผล

สังเกตและบันทึกคำพูด พฤติกรรมทักษะทางสังคมของนักเรียน ด้านความร่วมมือ
ด้านการควบคุมตนเอง และด้านการรักษาสีทิฐิ

หมายเหตุ

1. ก่อนจัดประสบการณ์ คุณครูชี้แจงผู้ปกครองในเรื่องกิจกรรมสร้างภาพจากภาพ
พิมพ์ฝ่ามือที่ผู้ปกครองต้องทำร่วมกับเด็กๆ และผู้ปกครองมีบทบาทอย่างไรบ้าง
2. กิจกรรมหลังการจัดประสบการณ์ ครูแนะนำผู้ปกครองและนักเรียนในการทำ
กิจกรรมแผ่นพับเป็นกิจกรรมสำหรับเด็กและผู้ปกครองทำร่วมกันที่บ้าน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

เค้าโครงเรื่องของกิจกรรมเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ

ทักษะทางสังคม	มาตรฐานการเรียนรู้	เค้าโครงเรื่องของกิจกรรมการเล่าเรื่องราวกรณีตัวอย่างประกอบภาพ
สัปดาห์ที่ 1 ด้าน ความร่วมมือ	1.สามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม	เรื่องวันแรกของการเปิดเรียน วันแรกของการเปิดเรียนที่ตั้งใจขึ้นชั้น ป.1 เมื่อได้ยินเสียงสัญญาณ เด็กๆมายืนเข้าแถวเพื่อทำกิจกรรมต่างๆหน้าเสาธงด้วยตนเอง ตั้งใจไปเรียนในห้องเรียนใหม่ พบกับคุณครูคนใหม่และเพื่อนใหม่ ทุกอย่างดูเป็นสิ่งใหม่ทั้งหมด คุณครูมีข่าวสนทนาเรื่องการปฏิบัติ ตามกฎระเบียบ แล้วคุณครูแบ่งกลุ่มให้เด็กๆ ช่วยกันต่อ ภาพจิ๊กซอว์ให้สำเร็จ
	2.สามารถรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	
สัปดาห์ที่ 2 ด้าน การควบคุมตนเอง	3.สามารถควบคุมตนเองในการใช้คำพูดที่สุภาพเมื่อถูกรบกวนฯ	เรื่องเล่นฟุตบอลต้องมีข้อตกลง ที่สนามฟุตบอลในโรงเรียน ตั้งใจและเพื่อนๆ จับคู่กันไปยิงลูกเพื่อแบ่งกลุ่มกันเล่นฟุตบอล และสร้างข้อตกลงร่วมกันในการเล่นฟุตบอล แต่ป้องกันจะไม่ยอมทำตามข้อตกลงในการแบ่งกลุ่ม แต่เพื่อนๆ ไม่ยอม ในขณะที่เล่นฟุตบอล ป้องกันก็ทำผิดข้อตกลงอีกโดยตั้งใจแย่งฟุตบอลจนชนแฟนด้าล้มบาดเจ็บ แต่แฟนด้าและลูกหมี่ตัวอื่นๆ ก็ให้อภัย
	4.ความสามารถควบคุมตนเองในการแสดงพฤติกรรมที่สุภาพเมื่อถูกรบกวนฯ	
สัปดาห์ที่ 3 ด้าน การรักษาสิทธิ	5.ความสามารถในการใช้สิทธิของตนเอง	เรื่องเรื่องวุ่นๆ ในโรงอาหาร ในโรงอาหารของโรงเรียน ตั้งใจและเพื่อนๆ กำลังยืน เข้าแถวต่อคิวซื้ออาหาร อันอันอยู่คิวสุดท้ายจึงขอแซงคิวป้อง เป็นเหตุทำให้อันอัน ป้อง และกุงกุงต้องโต้เถียงกันตั้งใจต้องมาห้าม เมื่อลูกหมี่รับประทานอาหารเสร็จก็นำจานเดินไปเก็บที่ชั้น กุงกุงชวนอันอันไปดูเพื่อนๆ เตะฟุตบอลแต่อันอันพูดปฏิเสธเพื่อนอย่างสุภาพ
	6.ความสามารถในการปกป้องสิทธิของตนเอง	

ทักษะทางสังคม	มาตรฐานการเรียนรู้	เค้าโครงเรื่องของกิจกรรมการเล่าเรื่องราวกรณีตัวอย่างประกอบภาพ
สัปดาห์ที่ 4 ด้านความร่วมมือ	1.สามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม	เรื่องวันปีใหม่ของเด็กๆ ในห้องเรียนชั้น ป.1 คุณครูสายรุ้งยืนสนทนากับเด็กๆ ขณะที่เด็กๆ นั่งเก้าอี้ที่เป็นประจำของตนเอง คุณครูให้เด็กๆ แสดงความคิดเห็นร่วมกันในการจัดงานวันปีใหม่ในวันปีใหม่ห้องเรียนถูกจัดอย่างสวยงามและทุกคนรับประทานอาหารมาคนละ 1 อย่าง เมื่อเสร็จงานวันปีใหม่คุณครูและเด็กๆ ช่วยกันทำความสะอาด และช่วยกันจัดห้องเรียนให้เหมือนเดิม
	2.สามารถรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย	
สัปดาห์ที่ 5 ด้านการควบคุมตนเอง	3.สามารถควบคุมตนเองในการใช้คำพูดที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน ฯ	เรื่องอยู่ด้วยกันต้องรู้จักควบคุมตนเอง ณ สนามเด็กเล่น เด็กๆ กำลังเล่นเครื่องเล่นสนามมะม่วงเล่นไม่สิ้นไปชนน้อยหน้า น้อยหน้าต่อว่าและตีมะม่วงถึงแม้ว่ามะม่วงจะขอโทษแล้วก็ตาม เพื่อนๆ มองหน้าน้อยหน้าด้วยความไม่พอใจ ไม่มีใครยอมเล่นกับน้อยหน้าเลย คุณครูสายรุ้งสอนน้อยหน้าให้รู้จักควบคุมตนเอง เมื่อน้อยหน้าเข้าใจจึงมาขอโทษมะม่วง เด็กๆ จึงกลับมาเล่นกันอย่างสนุกสนานอีกครั้ง
	4.ความสามารถควบคุมตนเองในการแสดงพฤติกรรมที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน ฯ	
สัปดาห์ที่ 6 ด้านการรักษาสิทธิ์	5.ความสามารถในการใช้สิทธิ์ของตนเอง	เรื่องขออนุญาต ในห้องเรียนเด็กๆ กำลังนั่งเขียนหนังสือ มะม่วงนั่งคู่กับน้อยหน้า น้อยหน้าเขียนหนังสือผิดจึงหยิบยางลบของมะม่วงไปใช้โดยไม่ได้ขออนุญาต เมื่อมะม่วงเขียนหนังสือผิดมองหางลบของตนเองไม่เจอ และไปมองเห็นยางลบของตนอยู่บนโต๊ะน้อยหน้า มะม่วงจึงสอนน้อยหน้าว่าต้องการจะใช้ของผู้อื่นก็ต้องขออนุญาตเจ้าของก่อนแล้วจึงหยิบไปใช้ได้ และเมื่อใช้เสร็จแล้วก็ต้องนำมาคืน
	6.ความสามารถในการปกป้องสิทธิ์ของตนเอง	

ทักษะทางสังคม	มาตรฐานการเรียนรู้	เค้าโครงเรื่อง ของกิจกรรมการเล่าเรื่องราว กรณีตัวอย่างประกอบภาพ
สัปดาห์ที่ 7 ด้าน ความร่วมมือ	1.สามารถให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรม	เรื่องช่วยกันปรุงอาหาร หน้าห้องเรียนคุณครูสายรุ้งยื่นคุยกับเด็กๆ ถึงเรื่อง การเรียนเรื่องการทำอาหารในวันพุธนี้ และแบ่งหน้าที่ให้นักเรียนแต่ละคนช่วยกันนำวัตถุดิบคนละอย่าง แบ่งว่าใครรับผิดชอบที่จะนำอะไรมาบ้าง ทุกคนช่วยกันคิดทำ ไข่เจียวแบบใหม่กันอย่างสนุกสนาน ในวันรุ่งขึ้นคุณครูสายรุ้งนำเด็กๆ สอนทำไข่เจียวในห้องครัวของโรงเรียน น้อยหน้าลีมานำน้ำปลาจากบ้าน เด็กช่วยคิดหาทางแก้ปัญหา และช่วยกันทำไข่เจียวจนสำเร็จ
	2.สามารถรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมาย	
สัปดาห์ที่ 8 ด้าน การควบคุมตนเอง	3.สามารถควบคุมตนเองในการใช้คำพูดที่สุภาพเมื่อถูก รบกวน ฯ	เรื่องเราควรทำอย่างไรดี ในห้องคอมพิวเตอร์ ขณะที่คุณครูรักชาติกำลังสอนคอมพิวเตอร์อยู่น้อยหน้าไม่ตั้งใจเรียนและคอยสะกิด ชมพูให้คุยด้วย แต่ชมพูไม่ยอมคุย ชมพูปฏิเสธทั้งทำทาง และพูดอย่างไรน้อยหน้าก็ไม่ยอมหยุด และยังแกล้งเหยียบเท้าชมพูอีกด้วย เซอร์รี่เห็นจึงยกมือขึ้นและบอกคุณครูแทนชมพู หลังเลิกเรียนแล้วน้อยหน้าจึงมาต่อว่า เซอร์รี่ เซอร์รี่พูดกับไปอย่างสุภาพ และสอนชมพูเมื่อโดนเพื่อนรังแกเซอร์รี่ควรทำอย่างไรบ้าง
	4.สามารถควบคุมตนเองในการแสดงพฤติกรรมที่สุภาพเมื่อถูกรบกวน ฯ	
สัปดาห์ที่ 9 ด้าน การรักษาสิทธิ์	5.สามารถในการใช้สิทธิ์ของตนเอง	เรื่องฉันมีสิทธิ์ ในห้องเรียนคุณครูสายรุ้งให้เด็กๆ แบ่งกลุ่มกันแล้ว แจกวัสดุ อุปกรณ์ในแต่ละกลุ่ม ให้เด็กๆ แต่ละคนสร้างหุ่นยนต์จากกล่องกระดาษ ขณะที่ทำงานอยู่น้อยหน้าหยิบของกล่องกระดาษ และวัสดุอุปกรณ์อื่นๆ เอาไว้ที่ตนเองมากมายทำให้ชมพูไม่มีกล่องกระดาษเลย เซอร์รี่ต่อว่าน้อยหน้า และบอกชมพูต้องรู้จักรักษาสิทธิ์ของตนเองด้วย มะม่วงและแตงโมจึงช่วยกันบอกให้น้อยหน้าแบ่งให้เพื่อนๆ ทุกคนมีสิทธิ์ใช้ร่วมกัน
	6.สามารถในการปกป้องสิทธิ์ของตนเอง	

ตัวอย่าง หัวข้อเรื่องที่ 1 เรื่องวันแรกของการเปิดเรียน

1. กรณีศึกษาประกอบภาพ “วันแรกของการเปิดเรียน”

ภาพที่ 1 ลูกหมिनอนคิดถึงเพื่อน ๆ ที่จะพบกันในวันพรุ่งนี้

“ ดั้งโห่งกำลังนอนคิดว่าพรุ่งนี้จะเป็นวันเปิดเรียนวันแรก ที่ดั้งโห่งจะขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่1 แม่ซื้อเสื้อผ้า กระเป๋า หนังสือ สมุดดินสอของเด็กนักเรียน ป.1 ให้ดั้งโห่งแล้ว และเพื่อน ๆ ของดั้งโห่งก็คงจะใส่เสื้อผ้าใหม่และมีกระเป๋า หนังสือ สมุดดินสอของเด็ก ป.1 เหมือนกัน คุณครูจะใจดีเหมือนที่ดั้งโห่งเรียนอยู่ชั้นอนุบาลหรือไม่ะ ดั้งโห่งจะต้องเรียนอะไรบ้างนะ เพื่อน ๆ คนใหม่จะเป็นอย่างไรบ้างนะ ดั้งโห่งรู้สึกตื่นเต้นจังจะเป็นอย่างไรบ้างนะ”

ภาพที่ 2 ลูกหมิเข้าแถวหน้าเสาธง

เมื่อเด็ก ๆ ขึ้นชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เราต้องรับผิดชอบดูแลตนเอง ต้องรู้หน้าที่เมื่อได้ยินเสียงสัญญาณเข้าแถว เราต้องมายืนเข้าแถวตอนเช้าหน้าเสาธง เพื่อร้องเพลงเคารพธงชาติ สวดมนต์ไหว้พระตามกฎระเบียบของโรงเรียน ถ้าเป็นชั้นอนุบาลเด็ก ๆ จะยืนเข้าแถวหน้าชั้นเรียน

ภาพที่ 3 คุณครูหมิขำยยืนสอนร้องเพลงด้านหน้าของห้องเรียน

คุณครูหมิ “เด็ก ๆ วันนี้เราจะมาร้องเพลงชื่อของเธอร่วมกันนะคะเมื่อเพลงจบ ก็ให้เด็ก ๆ บอกชื่อของตนเองนะคะ ตามลำดับจากแถวหน้าไปเรื่อย ๆ แล้วเราแบ่งกลุ่มกันทำงาน” ดั้งโห่งมองดูเพื่อน ๆ หลายคนมีทั้งที่ ดั้งโห่งรู้จักและยังไม่เคยรู้จักทุกคนปรบมือร้องเพลงตามที่คุณครูบอก” เพลงนี้เป็นเพลงที่ดั้งโห่งเคยร้องแล้วเมื่ออยู่ชั้นอนุบาล และเพื่อน ๆ ก็คงเคยร้องมาเหมือนกันเพราะหมิทุกตัวช่วยกันร้องเพลงและปรบมือ

ภาพที่ 4 คุณครูหมิขำยพูดกับลูกหมิ

ในห้องเรียนคุณครูมีกฎว่าเมื่อเด็ก ๆ ต้องการจะพูด หรือตอบคำถามกับคุณครูให้ยกมือขึ้นก่อนและให้พูดทีละคน ดั้งโห่งยกมือขึ้นและลุกขึ้นยืนแล้วพูดว่า “คุณครูครับใครจะเป็นหัวหน้าห้องครับ” คุณครู “เด็ก ๆ คิดว่าหัวหน้าห้องควรมีความประพฤติเป็นอย่างไร”

ภาพที่ 5 กุ้งกิ้งยกมือเมื่อต้องการจะตอบคำถามคุณครู

กุ้งกิ้งยกมือขึ้นแล้วยืนตอบว่า “หัวหน้าห้องเป็นผู้ที่ช่วยช่วยเหลือเพื่อน ทำงานเก่ง แก้ไขปัญหาให้เพื่อนได้ และรับผิดชอบคะ” คุณครู “ใครคิดว่าตนเองเป็นหัวหน้าห้องได้” ไม่มีใครยกมือขึ้น กุ้งกิ้งยกมือขึ้นแล้วยืนตอบว่า “หนูขอเสนอดั้งโห่งคะ เพราะว่าดั้งโห่งมีความรับผิดชอบช่วยเหลือเพื่อนตลอด เวลาเพื่อนทะเลาะกันดั้งโห่งจะพูดดี ๆ กับเพื่อนไม่ให้เพื่อนทะเลาะกัน ดั้งโห่งจะไม่ว่าเพื่อนเลยคะ”

ภาพที่ 6 ตั้งโหม่งยกมือยื่นตอบคำถามของคุณครู

คุณครู “ตั้งโหม่งจะเป็นหัวหน้าห้องได้ไหมเพื่อนๆ เสนอ” ตั้งโหม่งยกมือขึ้นแล้วพูดว่า “ได้ครับ” คุณครูถามความคิดเห็นของเด็กๆว่า “เด็กๆ ทุกคนเห็นด้วยไหมคะ” เด็กๆ ทุกคนตอบ “เห็นด้วยครับ” คุณครูหมีขาวให้ลูกหมีทุกตัวจับฉลากแบ่งกลุ่มๆ ละ 5 ตัว คุณครูให้เด็ก ๆ แบ่งกลุ่มช่วยกันต่อภาพจิ๊กซอว์ ลูกหมีทุกตัวช่วยกันยกโต๊ะจัดโต๊ะเป็นกลุ่ม ๆ ตั้งโหม่งคิด “โต๊ะและเก้าอี้ของเด็ก ป.1 ตัวใหญ่และนั่งกว่า แต่พวกเด็ก ๆ ช่วยกันยกแป๊บเดียวก็เสร็จเรียบร้อยแล้ว”

ภาพที่ 7 ลูกหมีกับเพื่อน ๆ ช่วยกันต่อภาพจิ๊กซอว์

เด็ก ๆ ช่วยกันต่อภาพจิ๊กซอว์ ตั้งโหม่ง “คุณครูให้ภาพจิ๊กซอว์ภาพใหญ่มา 1 ภาพให้เราช่วยกันต่อ” กุ้งกิ้ง “แล้วจะต่อกันอย่างไรก่อนดีละ” เด็ก ๆ คุยกันปรึกษากัน วางแผนร่วมกันว่าจะต่ออย่างไร ตั้งโหม่ง “เราเริ่มต่อจากด้านบนมาเรื่อย ๆ นะ” กุ้งกิ้ง “กุ้งกิ้งกับอันอันจะต่อจากด้านล่างมานะ” อันอัน “ดีจังเราช่วยกุ้งกิ้ง” เพื่อนหมีตัวอื่น ๆ “งั้นพวกเราช่วยตั้งโหม่งกับกุ้งกิ้งกัน”

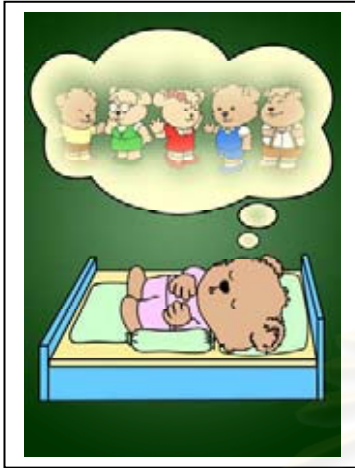
ภาพที่ 8 ตั้งโหม่งนำกล่องใส่จิ๊กซอว์มาคืนคุณครู

เด็กๆ ช่วยกันต่อภาพจิ๊กซอว์จนเสร็จ เพื่อนๆ ก็ช่วยกันเก็บภาพใส่กล่อง ตั้งโหม่งนำกล่องใส่จิ๊กซอว์มาคืนคุณครู คุณครู “ตั้งโหม่งเพื่อนร่วมกันทำงานดีไหม” ตั้งโหม่ง “ดีมากครับพวกเราช่วยกันต่อภาพ แบ่งงานกันทำ ไม่ทะเลาะกัน จึงทำให้งานเสร็จเร็วครับ”

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. ภาพประกอบการเล่ากรณีศึกษาประกอบภาพ หัวข้อเรื่อง “วันแรกของการเปิดเรียน”

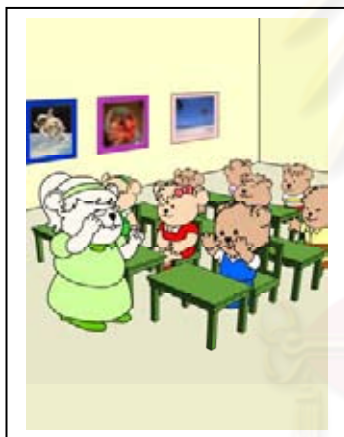
ภาพที่ 1

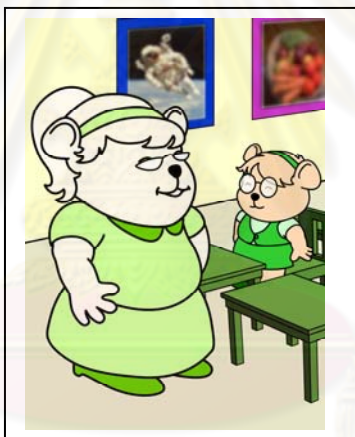
ภาพที่ 2

ภาพที่ 3

ภาพที่ 4

ภาพที่ 5

ภาพที่ 6

ภาพที่ 7

ภาพที่ 8

3. แบบประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมของตนเอง

มาก	ปานกลาง	น้อย
😊	😐	☹️

4. แผ่นพับกิจกรรมสำหรับเด็กและผู้ปกครอง

📖 กิจกรรมสำหรับเด็กและผู้ปกครอง 📖

<u>จุดมุ่งหมาย</u>	เพื่อเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ และทักษะ ความร่วมมือด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น
<u>เวลา</u>	10 นาที
<u>กิจกรรม</u>	1. ผู้ปกครองสนทนาซักถามเด็กเรื่องการอยู่ร่วมกับบุคคลในบ้าน 2. ให้เด็กวาดภาพเพื่อนที่เด็กชอบ และผู้ปกครองช่วยเขียนเหตุผลเพื่อนที่เด็กชอบใต้ภาพ
<u>ความสำคัญ</u>	กิจกรรมนี้ทำให้เด็กเรียนรู้ เข้าใจ อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ สามารถปรับตัวทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างดี

คำชี้แจง ผู้ปกครองถามเด็ก แล้วให้เด็กระบายสีสัญลักษณ์ที่ตรงกับคำตอบ

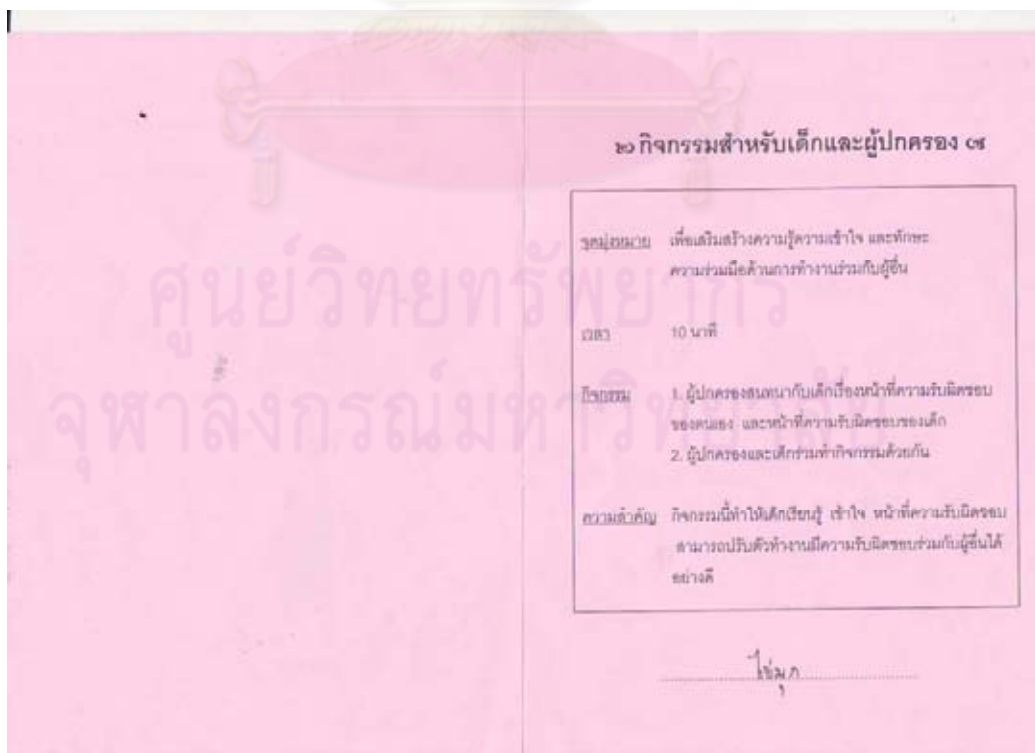
- เมื่อ.....(ผู้ปกครอง) ถามความคิดเห็นของหนู หนูเคยแสดงความคิดเห็นของตนเองหรือไม่
☹️ไม่เคย   😐บางครั้ง   😊ทุกครั้ง
- เมื่อ.....(ผู้ปกครอง) พูด หรือเสนอแนะสิ่งใด หนูเคยรับฟังหรือไม่
☹️ไม่เคย   😐บางครั้ง   😊ทุกครั้ง
- เมื่อ.....(ผู้ปกครอง) สร้างข้อตกลง (เงื่อนไข หรือกฎระเบียบ)ในบ้าน หนูปฏิบัติตามหรือไม่
☹️ไม่เคย   😐บางอย่าง   😊ทุกอย่าง

- คำชี้แจง
1. ผู้ปกครองถามเด็ก “เพื่อนที่หนูชอบคือใคร ทำไมจึงชอบเพื่อนคนนี้”
  2. เด็กวาดภาพเพื่อนที่ชอบในกรอบสี่เหลี่ยม
  3. ผู้ปกครองช่วยเขียนเหตุผลของเด็ก

เพื่อนหนูที่ชอบ เพราะ.....

ตัวอย่าง ผลงานการทำกิจกรรมแผ่นพับของเด็กและผู้ปกครอง

กิจกรรมสร้างความเข้าใจกันและกัน **ที่ 11**
 คำชี้แจง 1. ผู้ปกครองถามเด็ก แล้วให้เด็กระบายสีสัญลักษณ์ที่ตรงกับคำตอบ
 2. ผู้ปกครองเขียนเหตุผลที่เด็กตอบอย่างสั้นๆ

1. ใช่ (ผู้ปกครอง) มอบหมายหน้าที่ในบ้านให้บุตรรับผิดชอบ
 เรื่อง ซักผ้า (ซัก, ถู, กัด, กวน) หนูมีความรู้สึกดีหรือไม่
 ☹️ ไม่ใช่   😐 เฉยๆ   😊 ดี
 เพราะ ช่วยคุณแม่ทำงานบ้าน

2. ความรับผิดชอบหน้าที่ในบ้านที่ ไม่ใช่ (ผู้ปกครอง) ให้นุทำ
 เรื่อง ซักผ้า หนูทำหรือไม่
 ☹️ ไม่ทำ   😐 ทำบางครั้ง   😊 ทำทุกครั้ง
 เพราะ ไม่ชอบซักผ้าในช่อง

กิจกรรมวาดภาพสร้างความรู้สึกที่ดี ๆ **๕**
 คำชี้แจง 1. เด็กวาดภาพหน้าที่ความรับผิดชอบในบ้าน 1 อย่าง
 ในกรอบสี่เหลี่ยม
 2. ผู้ปกครองช่วยเขียนหน้าที่ความรับผิดชอบของเด็ก
 ได้ภาพที่เล็กวาด

กิจกรรมสร้างความเข้าใจกันและกัน **ที่ 11**
 คำชี้แจง 1. ผู้ปกครองถามเด็ก แล้วให้เด็กระบายสีสัญลักษณ์ที่ตรงกับคำตอบ
 2. ผู้ปกครองเขียนเหตุผลที่เด็กตอบอย่างสั้นๆ

1. .... (ผู้ปกครอง) มอบหมายหน้าที่ในบ้านให้บุตรรับผิดชอบ
 เรื่อง กวาดบ้าน หนูมีความรู้สึกดีหรือไม่
 ☹️ ไม่ใช่   😐 เฉยๆ   😊 ดี
 เพราะ หนูชอบทำดี

2. ความรับผิดชอบหน้าที่ในบ้านที่ ..... (ผู้ปกครอง) ให้นุทำ
 เรื่อง กวาดบ้าน หนูทำหรือไม่
 ☹️ ไม่ทำ   😐 ทำบางครั้ง   😊 ทำทุกครั้ง
 เพราะ หนูชอบช่วยคุณแม่

กิจกรรมวาดภาพสร้างความรู้สึกที่ดี ๆ **๕**
 คำชี้แจง 1. เด็กวาดภาพหน้าที่ความรับผิดชอบในบ้าน 1 อย่าง
 ในกรอบสี่เหลี่ยม
 2. ผู้ปกครองช่วยเขียนหน้าที่ความรับผิดชอบของเด็ก
 ได้ภาพที่เด็กวาด

ภาคผนวก จ

ภาพถ่ายขณะทำการทดลองใช้หลักสูตรตาม
รูปแบบวิธีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพถ่ายขณะทำการทดลองใช้หลักสูตรตาม
รูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

สร้าง ทบทวนข้อตกลงร่วมกัน

ครูเล่ากรณีตัวอย่างประกอบภาพ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
จับฉลากแบ่งกลุ่ม

ชักชวนการแสดงบทบาทสมมติ

แนะนำผู้แสดง

แสดงบทบาทสมมติ

เล่นเกมบิงโก

จับมือเป็นวงกลมตามภาพสัตว์

ศูนย์วิจัยและพัฒนา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เด็ก เพื่อน ผู้ปกครองทำกิจกรรมศิลปะร่วมกัน

ศูนย์วิทยพัทยากร

ท

เด็กนำเสนอผลงาน

ศูนย์วิทยทรัพยากร

ประเมินความพึงพอใจในพฤติกรรมตนเอง

ระยะติดตามผล หลังการทดลองใช้หลักสูตรตาม
รูปแบบวิถีเชิงนิเวศและพลวัตรในระยะเปลี่ยนแปลง

เด็ก ครู และผู้ปกครอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวบุศรินทร์ สิริปัญญาธร เกิดเมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ. 2514 ที่จังหวัดราชบุรี สำเร็จการศึกษาคณะครุศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับ 2) วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง เมื่อปีการศึกษา 2536 สำเร็จการศึกษาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เมื่อปีการศึกษา 2541 สำเร็จการศึกษาศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เมื่อปีการศึกษา 2545 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อปีการศึกษา 2549 ปัจจุบันรับราชการ ตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียนชุมชนวัดทุ่งหลวง สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย